T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ

Doktora Tezi

Zeynep KEMALOĞLU

Danışman

Prof. Dr. Eyüp NEFES

Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından PYO. ILH.1904.21.004 proje numarası ile desteklenmiştir.

SAMSUN
2023

TEZ KABUL VE ONAYI

Zeynep KEMALOĞLU tarafından, **Prof. Dr. Eyüp NEFES** danışmanlığında hazırlanan **"AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ"** başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı **Üniversitesi** **Ana Bilim/Ana Sanat Dalı**	**Sonuç**
Başkan	Prof. Dr. Eyüp NEFES Giresun Üniversitesi Türk-İslam Edebiyatı ve İslam Sanatları Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Osman ŞAHİN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐Ret
Üye	Doç. Dr. Recep GÜN Ondokuz Mayıs Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı	☒Kabul ☐Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Yavuz SARI Gaziosmanpaşa Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı	☒Kabul ☐Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem KARAÇAY Hitit Üniversitesi Resim Ana Bilim Dalı	☒Kabul ☐Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmet TABAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Doktora tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

03 /04 / 2023
Zeynep KEMALOĞLU

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 01.04.2023 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 10

Tek kaynak oranı : % 5çıkmıştır.

03/04/ 2023
Prof. Dr. Eyüp NEFES

ÖZET

AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ

Zeynep KEMALOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı
Doktora, Şubat/2023
Danışman: Prof. Dr. Eyüp NEFES

Ticaret aracı olarak bastırılan ve yüzyıllar öncesiyle ilgili bilgilerin özgün haliyle günümüze ulaşmasını sağlayan sikkeler, tarihe güvenilir kanıtlar sunan kaynakların başında gelmektedir. Sikkelerin üzerinde yer alan yazı, tarih ve motifler basıldıkları dönemin şartları hakkında net bilgiler sunması açısından oldukça önemlidir.

Amasya, tarih boyunca birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca Osmanlı devletinin de önemli şehzade sancakları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla Amasya'da farklı dönemlere ait taşınabilir-taşınamaz çok sayıda maddi kalıntı günümüze ulaşmıştır. Bu kalıntılar arasında sikkeler önemli yer teşkil etmektedir.

Araştırmamızın konusunu Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı dönemi sikkeleri oluşturmaktadır. İnceleyebildiğimiz kadarıyla söz konusu sikkeleri sanat tarihi disipliniyle sistematik bir şekilde ayrıntılı olarak inceleyen, tanıtan ve bunları kendi içinde bütün yönleriyle değerlendiren herhangi bir çalışma mevcut değildir. Bu nedenle araştırma kapsamındaki sikkelerin incelenmesi, kronolojik olarak tasnif edilmesi, fotoğraflanması, yazıların okunması, katalog haline getirilmesi ve değerlendirilmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmamızla birlikte oldukça geniş bir döneme ait Osmanlı dönemi Amasya sikkelerini tanıtmayı amaçlamaktayız.

Tez çalışmamızda Amasya Müzesi envanterine kayıtlı 3460 adet Osmanlı sikkesi arasından seçilmiş, XIV-XX. yüzyıl arasına tarihlenen 181 adet sikke kataloga dâhil edilmiştir. Kataloga alınan sikkelerin farklı padişahlara ait ve farklı para birimleri olmasına dikkat edilmiştir. 24 ayrı Osmanlı sultanına ait olduğu tespit edilen sikkelerden en erken tarihlisi I. Bayezid dönemine (H. 792/M. 1389), en geç tarihlisi V. Mehmed Reşad dönemine (H. 1327/M. 1909) aittir. 2 adet sikke ise nakışlı olup üzerinde yazı ya da tarih bulunmamaktadır. Katalogdaki sikkelerin traskribi yapılarak, malzeme, ölçü ve süsleme özellikleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

İnceleme sonucunda elde edilen verilerle; darp yeri, darp tarihi, malzeme, yazı, tuğra ve süsleme açısından sikkelerin değerlendirmeleri yapılmıştır. Sikkelerin çözümlenerek açıklanması başta sanat tarihi olmak üzere birçok bilim dalına yardımcı olmasını temenni ediyoruz.

Anahtar Sözcükler: Sanat tarihi, Sikke, Nümismatik, Osmanlı, Amasya Müzesi.

ABSTRACT

OTTOMAN PERIOD COINS AT THE AMASYA MUSEUM

Zeynep KEMALOĞLU

Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Islamic History and Arts
Ph. D., February/2022
Supervisor: Prof. Dr. Eyüp NEFES

Coins, which were pressed as a means of trade and ensures that information about centuries ago reached today in its original form, are among the sources that provide reliable evidence to history. The writing, dates and motifs on the coins are very important in terms of providing clear information about the conditions of the period in which they started.

Amasya has hosted many different civilizations throughout history. It is also among the important prince sanjaks of the Ottoman state. Therefore, many movable and immovable material remains belonging to different periods have survived in Amasya. Among these remains, coins have an important place.

The subject of our research is the Ottoman period coins at the Amasya Museum. As far as we can examine, there is no study that systematically examines and introduces these coins in detail with the discipline of art history and evaluates them in all their aspects. For this reason, the aim of the study is to examine, chronologically classify, photograph, read, catalog and evaluate the coins within the scope of the research. With our study, we aim to instoduce the Ottoman period Amasya coins belonging to a very large period.

In our thesis study, selected from 3460 Ottoman coins registered in the Amasya Museum inventory, 181 coins dated between the 14th and 20th centruies were included in the catalogue. Attention was paid to the fact that the coins included in the catalog belong to different sultans and have different currencies. The eairliest dated coins belong to the period of Bayezid I (H. 792/M. 1389), and the latest dated one belongs to the period of Mehmed Reşad V (H. 1327/M. 1909). 2 coins are embroidered and there is no writing or date on them. The coins in the catalog were transcribed, and their material, measurement and decoration features were explained in detail.

With the data obtained as a result of the examination; coins were evaluated in terms of minting place, minting date, material, writing, tugra and decoration. We hope that the analysis and explanation of the coins will help many disciplines, especially art history.

Keywords: Art history, Coins, Numismatics, Ottoman, Amasya Museum.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

İnsanların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için kullanılan ve oldukça eski bir geçmişe sahip olan sikkeler, üzerindeki simgelerle dönemini, hem iktisadi hem de kültürel olarak yansıtmaktadır. Son derece değerli ve bir o kadar önemli bilgiler sunan belge niteliğindeki sikkeler, tarihin bilinmeyen ya da belirsizlik içinde kalmış pek çok konusunu aydınlığa kavuşturmasında katkı sunmaktadır. Bu bağlamda 623 yıl hüküm sürmüş güçlü ve çok kültürlü bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti sultanlarının hükmettiği topraklarda bastırdıkları sikkeler birçok bilgiye ulaşmayı mümkün kılmaktadır.

Tez çalışmamızın konusunu Amasya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri oluşturmaktadır. Müzeler, tarihi günümüze taşıyan eserlerin teşhir edildiği mekânlardır. Amasya Müzesi her dönemden eseri bulmanın mümkün olduğu, envanter bakımından oldukça zengin bir müzedir. Osmanlı sikkeleri açısından zengin olan müzedeki bu eserlerin incelenmesi, gün ışığına çıkarılıp kaynak haline getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Çalışmamız süresince konuyla ilgili derin akademik bilgilerini paylaşan, bilimsel olarak beni yönlendiren danışmanım ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Eyüp NEFES'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Değerli görüşleriyle tezimize önemli katkılar sağlayan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Recep GÜN ve Prof. Dr. Osman ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamıza imkân sağlayan Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürü Sayın Bilal EKEN'e, Amasya Müzesi Müdürü Sayın Celal ÖZDEMİR'e; müze araştırmasında yardımlarını esirgemeyen Amasya Müzesi görevlileri Sayın Alper ATMACA'ya, Sayın Mert MECEK'e, Sayın Muzaffer DOĞANBAŞ'a; çalışmanın çizimlerinde emeği geçen kıymetli dostum Züleyha YAVAN'a; fikirleriyle çalışmanın zenginleşmesine katkı sağlayan Levent YAVAN'a, Erkan KILIÇ'a ve Dursun PAZAR'a şükranlarımı sunarım.

Hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan babam Aydın KEMALOĞLU'na, annem Kıymet KEMALOĞLU'na, kardeşlerim Zafer KEMALOĞLU'na ve Zuhal KEMALOĞLU KILIÇ'a derin sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep KEMALOĞLU

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI ..... **İ**
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI ..... **İİ**
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORUBEYANI ..... **İİ**
ÖZET ..... **İİİ**
ABSTRACT ..... **İV**
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR ..... **V**
İÇİNDEKİLER ..... **Vİ**
SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **Vİİ**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **Vİİİ**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **İX**
1. GİRİŞ **1**
1.1. Çalışmanın Konusu, Önemi ve Özgünlüğü 1
1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı 3
1.3. Çalışmanın Yöntemi 4
1.4. Çalışmayla İlgili Yayınlar ve Araştırmalar 7
1.5. Amasya Müzesi 21
2. SİKKENİN TARİHÇESİ VE OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİNE GENEL BAKIŞ **23**
2.1. Sikkenin Tanımı, Tarihçesi ve Sikke Basım Teknikleri 23
2.1.1. Sikkenin Tanımı ve Tarihçesi 23
2.1.2. Sikke Basım Teknikleri 48
2.2. Osmanlı Dönemi Sikkelerine Genel Bakış 52
2.2.1. Sikke Basımı 52
2.2.2. Malzeme 53
2.2.3. Madeni Para Birimleri 57
2.2.4. Darphaneler 67
2.2.5. Sikke İle İlgili Terimler 73
2.3. Osmanlı Ekonomik Durumunun Sikke Üzerindeki Etkisi 79
2.4. Sikke Kullanım Alanları 90
3. AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ (KATALOG) **101**
3.1. I. Bayezid Dönemi [H.792-804 (M.1389-1402)] Sikkeleri 102
3.2. Emir Süleyman Dönemi [H.805-813 (M.1403-1411)] Sikkeleri 110
3.3. I. Mehmed (Çelebi) Dönemi [H.816-824 (M.1413-1421)] Sikkeleri 112
3.4. II. Murad Dönemi [H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)] Sikkeleri 118
3.5. II. Mehmed (Fatih) Dönemi [H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)] Sikkeleri 132
3.6. II. Bayezid Dönemi [H.886-918 (M.1481-1512)] Sikkeleri 158
3.7. I. Selim (Yavuz) Dönemi [H.918-926 (M.1512-1520)] Sikkeleri 168
3.8. I. Süleyman (Kanuni) Dönemi [H.926-974 (M.1520-1566)] Sikkeleri 170
3.9. II. Selim (Sarı) Dönemi [H.974-982 (M.1566-1574)] Sikkeleri 180
3.10. III. Murad Dönemi [H.982-1003 (M.1574-1595)] Sikkeleri 184
3.11. I. Ahmed Dönemi [H.1012-1026 (M.1603-1617)] Sikkeleri 190
3.12. İbrahim Dönemi [H.1049-1058 (M.1640-1648)] Sikkeleri 198
3.13. II. Süleyman Dönemi [H.1099-1102 (M.1687-1691)] Sikkeleri 200
3.14. II. Mustafa Dönemi [H.1106-1115 (M.1695-1703)] Sikkeleri 208
3.15. III. Ahmed Dönemi [H.1115-1143 (M.1703-1730)] Sikkeleri 214
3.16. I. Mahmud Dönemi [H.1143-1168 (M.1730-1754)] Sikkeleri 232
3.17. III. Mustafa Dönemi [H.1171-1187 (M.1757-1774)] Sikkeleri 244
3.18. I. Abdülhamid Dönemi [H.1187-1203 (M.1774-1789)] Sikkeleri 252

3.19. III. Selim Dönemi [H.1203-1222 (M.1789-1807)] Sikkeleri 270
3.20. II. Mahmud Dönemi [H.1223-1255 (M.1808-1839)] Sikkeleri 284
3.21. Abdülmecid Dönemi [H.1255-1277 (M.1839-1861)] Sikkeleri 336
3.22. Abdülaziz Dönemi [H.1277-1293 (M.1861-1876)] Sikkeleri 370
3.23. II. Abdülhamid Dönemi [H.1293-1327 (M.1876-1909)] Sikkeleri 392
3.24. V. Mehmet Reşad Dönemi [H.1327-1336 (M.1909-1918)] Sikkeleri 424
3.25. Nakışlı Osmanlı Sikkeleri 460
4. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA 464
4.1. Darp Yeri 464
4.2. Darp Tarihi 474
4.3. Malzeme 477
4.3.1. Altın 477
4.3.2. Gümüş 480
4.3.3. Bakır 482
4.3.4. Nikel 485
4.4. Yazı 486
4.5. İşaret Harfler 488
4.6. Tuğra 489
4.7. Süsleme 492
4.7.1. Bitkisel Süslemeler 493
4.7.2. Geometrik Süslemeler 499
4.7.1. Figürlü Süslemeler 509
4.7.1. Nesneli Süslemeler 512
5. SONUÇ 514
KAYNAKLAR 520
EKLER 536
ÖZ GEÇMİŞ 545

SİMGELER VE KISALTMALAR

AG	: Gümüş
AU	: Altın
bs.	: Basım
C.	: Cilt
CU	: Bakır
çev.	: Çeviri
ed.	: Editör
gr.	: Gram
H.	: Hicri
haz.	: Hazırlayan
Kat No.	: Katalog Numarası
mm.	: Milimetre
m.	: Metre
M.	: Miladi
Nİ	: Nikel
No.	: Numara
MÖ	: Milattan önce
MS	: Milattan sonra
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
vd.	: Ve diğerleri
yy.	: Yüzyıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. İlkel Toplumlarda Para Yerine Kullanılan Bazı Eşyalar 25
Şekil 2.2. Lidya Kralı Kroisos Dönemine Ait Altın ve Gümüş Sikkeler 27
Şekil 2.3. Temsili Bir Darphane 48
Şekil 2.4. Döküm Tekniği 49
Şekil 2.5. Çekiç ile Darp Tekniği 50
Şekil 2.6. Mekanik Darp Tekniği 51
Şekil 2.7. Roma Dönemi Mezarı 91
Şekil 2.8. Mezar Detayı (Defin Sırasında İnsan Yanağına Yerleştirilmiş Sikke) 91
Şekil 2.9. Tepelik 92
Şekil 2.10. Alınlık 92
Şekil 2.11. Kolye ve Broş 93
Şekil 2.12. Gerdanlık 93
Şekil 2.13. Muskalık 94
Şekil 2.14. Hamail (Tılsımlık) 94
Şekil 2.15. Küpe Sarkacı 95
Şekil 2.16. Küpe 95
Şekil 2.17. Tespih 96
Şekil 2.18. Şeker Maşası 96
Şekil 2.19. Kemer 97
Şekil 2.20. Başlık 97
Şekil 2.21. Dulukluk 98
Şekil 2.22. Mutfak Önlüğü 98
Şekil 2.23. Gelin Döşlüğü 99
Şekil 2.24. Fes Süsü 99
Şekil 2.25. Köstek Sallaması 100
Şekil 2.26. Tespih Püskülü 100
Şekil 3.1. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 103
Şekil 3.2. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 103
Şekil 3.3. I. Bayezid Dönemi Akçe Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 103
Şekil 3.4. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 103
Şekil 3.5. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 105
Şekil 3.6. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 105
Şekil 3.7. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 105
Şekil 3.8. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 105
Şekil 3.9. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 107

Şekil 3.10. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 107
Şekil 3.11. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 107
Şekil 3.12. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 107
Şekil 3.13. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 109
Şekil 3.14. I. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 109
Şekil 3.15. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 109
Şekil 3.16. I. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 109
Şekil 3.17. Emir Süleyman Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 111
Şekil 3.18. Emir Süleyman Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 111
Şekil 3.19. Emir Süleyman Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 111
Şekil 3.20. Emir Süleyman Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 111
Şekil 3.21. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 113
Şekil 3.22. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 113
Şekil 3.23. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 113
Şekil 3.24. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 113
Şekil 3.25. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 115
Şekil 3.26. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 115
Şekil 3.27. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 115
Şekil 3.28. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 115
Şekil 3.29. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 117
Şekil 3.30. I. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 117
Şekil 3.31. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 117
Şekil 3.32. I. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 117
Şekil 3.33. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 119
Şekil 3.34. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 119
Şekil 3.35. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 119
Şekil 3.36. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 119
Şekil 3.37. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 121
Şekil 3.38. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 121
Şekil 3.39. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 121
Şekil 3.40. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 121
Şekil 3.41. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 123
Şekil 3.42. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 123
Şekil 3.43. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 123
Şekil 3.44. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 123
Şekil 3.45. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 125
Şekil 3.46. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 125

Şekil 3.47. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 125
Şekil 3.48. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 125
Şekil 3.49. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 127
Şekil 3.50. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 127
Şekil 3.51. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 127
Şekil 3.52. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 127
Şekil 3.53. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 129
Şekil 3.54. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 129
Şekil 3.55. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 129
Şekil 3.56. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 129
Şekil 3.57. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 131
Şekil 3.58. II. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 131
Şekil 3.59. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 131
Şekil 3.60. II. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 131
Şekil 3.61. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 133
Şekil 3.62. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 133
Şekil 3.63. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 133
Şekil 3.64. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 133
Şekil 3.65. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 135
Şekil 3.66. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 135
Şekil 3.67. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 135
Şekil 3.68. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 135
Şekil 3.69. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 137
Şekil 3.70. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 137
Şekil 3.71. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 137
Şekil 3.72. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 137
Şekil 3.73. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 139
Şekil 3.74. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 139
Şekil 3.75. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 139
Şekil 3.76. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 139
Şekil 3.77. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 141
Şekil 3.78. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 141
Şekil 3.79. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 141
Şekil 3.80. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 141
Şekil 3.81. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 143
Şekil 3.82. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 143
Şekil 3.83. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 143

Şekil 3.84. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 143
Şekil 3.85. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 145
Şekil 3.86. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 145
Şekil 3.87. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 145
Şekil 3.88. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 145
Şekil 3.89. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 147
Şekil 3.90. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 147
Şekil 3.91. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 147
Şekil 3.92. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 147
Şekil 3.93. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 149
Şekil 3.94. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 149
Şekil 3.95. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 149
Şekil 3.96. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 149
Şekil 3.97. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 151
Şekil 3.98. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 151
Şekil 3.99. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 151
Şekil 3.100. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 151
Şekil 3.101. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafıı 153
Şekil 3.102. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 153
Şekil 3.103. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 153
Şekil 3.104. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 153
Şekil 3.105. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 155
Şekil 3.106. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 155
Şekil 3.107. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 155
Şekil 3.108. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 155
Şekil 3.109. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 157
Şekil 3.110. II. Mehmed Dönemi Akçe Ön Yüz Çizim 157
Şekil 3.111. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğraf 157
Şekil 3.112. II. Mehmed Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 157
Şekil 3.113. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 159
Şekil 3.114. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 159
Şekil 3.115. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 159
Şekil 3.116. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 159
Şekil 3.117. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 161
Şekil 3.118. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 161
Şekil 3.119. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 161
Şekil 3.120. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 161

Şekil 3.121. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 163
Şekil 3.122. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 163
Şekil 3.123. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 163
Şekil 3.124. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 163
Şekil 3.125. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 165
Şekil 3.126. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 165
Şekil 3.127. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 165
Şekil 3.128. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 165
Şekil 3.129. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 167
Şekil 3.130. II. Bayezid Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 167
Şekil 3.131. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 167
Şekil 3.132. II. Bayezid Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 167
Şekil 3.133. I. Selim Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 169
Şekil 3.134. I. Selim Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 169
Şekil 3.135. I. Selim Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 169
Şekil 3.136. I. Selim Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 169
Şekil 3.137. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 171
Şekil 3.138. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 171
Şekil 3.139. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 171
Şekil 3.140. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 171
Şekil 3.141. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 173
Şekil 3.142. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 173
Şekil 3.143. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 173
Şekil 3.144. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 173
Şekil 3.145. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 175
Şekil 3.146. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 175
Şekil 3.147. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 175
Şekil 3.148. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 175
Şekil 3.149. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 177
Şekil 3.150. I. Süleyman Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 177
Şekil 3.151. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 177
Şekil 3.152. I. Süleyman Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 177
Şekil 3.153. I. Süleyman Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 179
Şekil 3.154. I. Süleyman Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 179
Şekil 3.155. I. Süleyman Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 179
Şekil 3.156. I. Süleyman Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 179
Şekil 3.157. II. Selim Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 181

Şekil 3.158. II. Selim Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 181
Şekil 3.159. II. Selim Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 181
Şekil 3.160. II. Selim Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 181
Şekil 3.161. II. Selim Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 183
Şekil 3.162. II. Selim Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 183
Şekil 3.163. II. Selim Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 183
Şekil 3.164. II. Selim Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 183
Şekil 3.165. III. Murad Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 185
Şekil 3.166. III. Murad Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 185
Şekil 3.167. III. Murad Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 185
Şekil 3.168. III. Murad Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 185
Şekil 3.169. III. Murad Dönemi Dirhem Ön Yüz Fotoğrafı 187
Şekil 3.170. III. Murad Dönemi Dirhem Ön Yüz Çizimi 187
Şekil 3.171. III. Murad Dönemi Dirhem Arka Yüz Fotoğrafı 187
Şekil 3.172. III. Murad Dönemi Dirhem Arka Yüz Çizimi 187
Şekil 3.173. III. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 189
Şekil 3.174. III. Murad Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 189
Şekil 3.175. III. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 189
Şekil 3.176. III. Murad Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 189
Şekil 3.177. I. Ahmed Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 191
Şekil 3.178. I. Ahmed Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 191
Şekil 3.179. I. Ahmed Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 191
Şekil 3.180. I. Ahmed Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 191
Şekil 3.181. I. Ahmed Dönemi Sultani Ön Yüz Fotoğrafı 193
Şekil 3.182. I. Ahmed Dönemi Sultani Ön Yüz Çizimi 193
Şekil 3.183. I. Ahmed Dönemi Sultani Arka Yüz Fotoğrafı 193
Şekil 3.184. I. Ahmed Dönemi Sultani Arka Yüz Çizimi 193
Şekil 3.185. I. Ahmed Dönemi Dirhem Ön Yüz Fotoğrafı 195
Şekil 3.186. I. Ahmed Dönemi Dirhem Ön Yüz Çizimi 195
Şekil 3.187. I. Ahmed Dönemi Dirhem Arka Yüz Fotoğrafı 195
Şekil 3.188. I. Ahmed Dönemi Dirhem Arka Yüz Çizimi 195
Şekil 3.189. I. Ahmed Dönemi Dirhem Ön Yüz Fotoğrafı 197
Şekil 3.190. I. Ahmed Dönemi Dirhem Ön Yüz Çizimi 197
Şekil 3.191. I. Ahmed Dönemi Dirhem Arka Yüz Fotoğrafı 197
Şekil 3.192. I. Ahmed Dönemi Dirhem Arka Yüz Çizimi 197
Şekil 3.193. İbrahim Dönemi Akçe Ön Yüz Fotoğrafı 199
Şekil 3.194. İbrahim Dönemi Akçe Ön Yüz Çizimi 199

Şekil 3.195. İbrahim Dönemi Akçe Arka Yüz Fotoğrafı 199
Şekil 3.196. İbrahim Dönemi Akçe Arka Yüz Çizimi 199
Şekil 3.197. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Fotoğrafı 201
Şekil 3.198. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Çizimi 201
Şekil 3.199. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Fotoğrafı 201
Şekil 3.200. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Çizimi 201
Şekil 3.201. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Fotoğrafı 203
Şekil 3.202. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Çizimi 203
Şekil 3.203. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Fotoğrafı 203
Şekil 3.204. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Çizimi 203
Şekil 3.205. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Fotoğrafı 205
Şekil 3.206. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Çizimi 205
Şekil 3.207. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Fotoğrafı 205
Şekil 3.208. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Çizimi 205
Şekil 3.209. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Fotoğrafı 207
Şekil 3.210. II. Süleyman Dönemi Mangır Ön Yüz Çizimi 207
Şekil 3.211. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Fotoğrafı 207
Şekil 3.212. II. Süleyman Dönemi Mangır Arka Yüz Çizimi 207
Şekil 3.213. II. Mustafa Dönemi Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 209
Şekil 3.214. II. Mustafa Dönemi Zolota Ön Yüz Çizimi 209
Şekil 3.215. II. Mustafa Dönemi Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 209
Şekil 3.216. II. Mustafa Dönemi Zolota Arka Yüz Çizimi 209
Şekil 3.217. II. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 211
Şekil 3.218. II. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Çizimi 211
Şekil 3.219. II. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 211
Şekil 3.220. II. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Çizimi 211
Şekil 3.221. II. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 213
Şekil 3.222. II. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Çizimi 213
Şekil 3.223. II. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 213
Şekil 3.224. II. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Çizimi 213
Şekil 3.225. III. Ahmed Dönemi Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 215
Şekil 3.226. III. Ahmed Dönemi Zolota Ön Yüz Çizimi 215
Şekil 3.227. III. Ahmed Dönemi Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 215
Şekil 3.228. III. Ahmed Dönemi Zolota Arka Yüz Çizimi 215
Şekil 3.229. III. Ahmed Dönemi Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 217
Şekil 3.230. III. Ahmed Dönemi Zolota Ön Yüz Çizimi 217
Şekil 3.231. III. Ahmed Dönemi Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 217

Şekil 3.232. III. Ahmed Dönemi Zolota Arka Yüz Çizimi 217
Şekil 3.233. III. Ahmed Dönemi Yarım Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 219
Şekil 3.234. III. Ahmed Dönemi Yarım Zolota Ön Yüz Çizimi 219
Şekil 3.235. III. Ahmed Dönemi Yarım Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 219
Şekil 3.236. III. Ahmed Dönemi Yarım Zolota Arka Yüz Çizimi 219
Şekil 3.237. III. Ahmed Dönemi Yarım Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 221
Şekil 3.238. III. Ahmed Dönemi Yarım Kuruş Ön Yüz Çizimi 221
Şekil 3.239. III. Ahmed Dönemi Yarım Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 221
Şekil 3.240. III. Ahmed Dönemi Yarım Kuruş Arka Yüz Çizimi 221
Şekil 3.241. III. Ahmed Dönemi Kuruş (Onluk) Ön Yüz Fotoğrafı 223
Şekil 3.242. III. Ahmed Dönemi Kuruş (Onluk) Ön Yüz Çizimi 223
Şekil 3.243. III. Ahmed Dönemi Kuruş (Onluk) Arka Yüz Fotoğrafı 223
Şekil 3.244. III. Ahmed Dönemi Kuruş (Onluk) Arka Yüz Çizimi 223
Şekil 3.245. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 225
Şekil 3.246. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 225
Şekil 3.247. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 225
Şekil 3.248. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 225
Şekil 3.249. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 227
Şekil 3.250. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 227
Şekil 3.251. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 227
Şekil 3.252. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 227
Şekil 3.253. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 229
Şekil 3.254. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 229
Şekil 3.255. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 229
Şekil 3.256. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 229
Şekil 3.257. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 231
Şekil 3.258. III. Ahmed Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 231
Şekil 3.259. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 231
Şekil 3.260. III. Ahmed Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 231
Şekil 3.261. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı 233
Şekil 3.262. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi 233
Şekil 3.263. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı 233
Şekil 3.264. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi 233
Şekil 3.265. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı 235
Şekil 3.266. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi 235
Şekil 3.267. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı 235
Şekil 3.268. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi 235

Şekil 3.269. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı 237
Şekil 3.270. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi 237
Şekil 3.271. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı 237
Şekil 3.272. I. Mahmud Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi 237
Şekil 3.273. I. Mahmud Dönemi Yirmi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 239
Şekil 3.274. I. Mahmud Dönemi Yirmi Kuruş Ön Yüz Çizimi 239
Şekil 3.275. I. Mahmud Dönemi Yirmi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 239
Şekil 3.276. I. Mahmud Dönemi Yirmi Kuruş Arka Yüz Çizimi 239
Şekil 3.277. I. Mahmud Dönemi Beşlik Ön Yüz Fotoğrafı 241
Şekil 3.278. I. Mahmud Dönemi Beşlik Ön Yüz Çizimi 241
Şekil 3.279. I. Mahmud Dönemi Beşlik Arka Yüz Fotoğrafı 241
Şekil 3.280. I. Mahmud Dönemi Beşlik Arka Yüz Çizimi 241
Şekil 3.281. I. Mahmud Dönemi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı..... 243
Şekil 3.282. I. Mahmud Dönemi Kuruş Ön Yüz Çizimi..... 243
Şekil 3.283. I. Mahmud Dönemi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı..... 243
Şekil 3.284. I. Mahmud Dönemi Kuruş Arka Yüz Çizimi..... 243
Şekil 3.285. III. Mustafa Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı..... 245
Şekil 3.286. III. Mustafa Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi..... 245
Şekil 3.287. III. Mustafa Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı..... 245
Şekil 3.288. III. Mustafa Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi..... 245
Şekil 3.289. III. Mustafa Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Fotoğrafı..... 247
Şekil 3.290. III. Mustafa Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Çizimi..... 247
Şekil 3.291. III. Mustafa Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Fotoğrafı..... 247
Şekil 3.292. III. Mustafa Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Çizimi..... 247
Şekil 3.293. III. Mustafa Dönemi Kuruş (Onluk) Ön Yüz Fotoğrafı..... 249
Şekil 3.294. III. Mustafa Dönemi Kuruş (Onluk) Ön Yüz Çizimi..... 249
Şekil 3.295. III. Mustafa Dönemi Kuruş (Onluk) Arka Yüz Fotoğrafı..... 249
Şekil 3.296. III. Mustafa Dönemi Kuruş (Onluk) Arka Yüz Çizimi..... 249
Şekil 3.297. III. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 251
Şekil 3.298. III. Mustafa Dönemi Kuruş Ön Yüz Çizimi 251
Şekil 3.299. III. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 251
Şekil 3.300. III. Mustafa Dönemi Kuruş Arka Yüz Çizimi 251
Şekil 3.301. I. Abdülhamid Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı..... 253
Şekil 3.302. I. Abdülhamid Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi..... 253
Şekil 3.303. I. Abdülhamid Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı..... 253
Şekil 3.304. I. Abdülhamid Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi..... 253
Şekil 3.305. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 255

Şekil 3.306. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Çizimi 255
Şekil 3.307. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 255
Şekil 3.308. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Çizimi 255
Şekil 3.309. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 257
Şekil 3.310. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Çizimi 257
Şekil 3.311. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 257
Şekil 3.312. I. Abdülhamid Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Çizimi 257
Şekil 3.313. I. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 259
Şekil 3.314. I. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 259
Şekil 3.315. I. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 259
Şekil 3.316. I. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 259
Şekil 3.317. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 261
Şekil 3.318. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 261
Şekil 3.319. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 261
Şekil 3.320. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 261
Şekil 3.321. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 263
Şekil 3.322. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 263
Şekil 3.323. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 263
Şekil 3.324. I. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 263
Şekil 3.325. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 265
Şekil 3.326. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 265
Şekil 3.327. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 265
Şekil 3.328. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 265
Şekil 3.329. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 267
Şekil 3.330. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 267
Şekil 3.331. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 267
Şekil 3.332. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 267
Şekil 3.333. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Fotoğrafı 269
Şekil 3.334. I. Abdülhamid Dönemi Para Ön Yüz Çizimi 269
Şekil 3.335. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Fotoğrafı 269
Şekil 3.336. I. Abdülhamid Dönemi Para Arka Yüz Çizimi 269
Şekil 3.337. III. Selim Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Fotoğrafı 271
Şekil 3.338. III. Selim Dönemi Zer-i Mahbub Ön Yüz Çizimi 271
Şekil 3.339. III. Selim Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Fotoğrafı 271
Şekil 3.340. III. Selim Dönemi Zer-i Mahbub Arka Yüz Çizimi 271
Şekil 3.341. III. Selim Dönemi Fındık Ön Yüz Fotoğrafı 273
Şekil 3.342. III. Selim Dönemi Fındık Ön Yüz Çizimi 273

Şekil 3.343. III. Selim Dönemi Fındık Arka Yüz Fotoğrafı 273
Şekil 3.344. III. Selim Dönemi Fındık Arka Yüz Çizimi 273
Şekil 3.345. III. Selim Dönemi Yüzlük Ön Yüz Fotoğrafı 275
Şekil 3.346. III. Selim Dönemi Yüzlük Ön Yüz Çizimi 275
Şekil 3.347. III. Selim Dönemi Yüzlük Arka Yüz Fotoğrafı 275
Şekil 3.348. III. Selim Dönemi Yüzlük Arka Yüz Çizimi 275
Şekil 3.349. III. Selim Dönemi Onluk Ön Yüz Fotoğrafı 277
Şekil 3.350. III. Selim Dönemi Onluk Ön Yüz Çizimi 277
Şekil 3.351. III. Selim Dönemi Onluk Arka Yüz Fotoğrafı 277
Şekil 3.352. III. Selim Dönemi Onluk Arka Yüz Çizimi 277
Şekil 3.353. III. Selim Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 279
Şekil 3.354. III. Selim Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 279
Şekil 3.355. III. Selim Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 279
Şekil 3.356. III. Selim Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 279
Şekil 3.357. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Ön Yüz Fotoğrafı 281
Şekil 3.358. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Ön Yüz Çizimi 281
Şekil 3.359. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Arka Yüz Fotoğrafı 281
Şekil 3.360. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Arka Yüz Çizimi 281
Şekil 3.361. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Ön Yüz Fotoğrafı 283
Şekil 3.362. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Ön Yüz Çizimi 283
Şekil 3.363. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Arka Yüz Fotoğrafı 283
Şekil 3.364. III. Selim Dönemi Büyük Kıt'ada Arka Yüz Çizimi 283
Şekil 3.365. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Fotoğrafı 285
Şekil 3.366. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Çizimi 285
Şekil 3.367. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Fotoğrafı 285
Şekil 3.368. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Çizimi 285
Şekil 3.369. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Fotoğrafı 287
Şekil 3.370. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Çizimi 287
Şekil 3.371. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Fotoğrafı 287
Şekil 3.372. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Çizimi 287
Şekil 3.373. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Fotoğrafı 289
Şekil 3.374. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Ön Yüz Çizimi 289
Şekil 3.375. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Fotoğrafı 289
Şekil 3.376. II. Mahmud Dönemi Cedid Mahmudiye Arka Yüz Çizimi 289
Şekil 3.377. II. Mahmud Dönemi Cedid Adli Ön Yüz Fotoğrafı 291
Şekil 3.378. II. Mahmud Dönemi Cedid Adli Ön Yüz Çizimi 291
Şekil 3.379. II. Mahmud Dönemi Cedid Adli Arka Yüz Fotoğrafı 291

Şekil 3.380. II. Mahmud Dönemi Cedid Adli Arka Yüz Çizimi 291
Şekil 3.381. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Ön Yüz Fotoğrafı 293
Şekil 3.382. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Ön Yüz Çizimi 293
Şekil 3.383. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Arka Yüz Fotoğrafı 293
Şekil 3.384. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Arka Yüz Çizimi 293
Şekil 3.385. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Ön Yüz Fotoğrafı 295
Şekil 3.386. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Ön Yüz Çizimi 295
Şekil 3.387. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Arka Yüz Fotoğrafı 295
Şekil 3.388. II. Mahmud Dönemi Hayriye Altını Arka Yüz Çizimi 295
Şekil 3.389. II. Mahmud Dönemi Dar'ülhilafe Rubiye Ön Yüz Fotoğrafı 297
Şekil 3.390. II. Mahmud Dönemi Dar'ülhilafe Rubiye Ön Yüz Çizimi 297
Şekil 3.391. II. Mahmud Dönemi Dar'ülhilafe Rubiye Arka Yüz Fotoğrafı 297
Şekil 3.392. II. Mahmud Dönemi Dar'ülhilafe Rubiye Arka Yüz Çizimi 297
Şekil 3.393. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Ön Yüz Fotoğrafı 299
Şekil 3.394. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Ön Yüz Çizimi 299
Şekil 3.395. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Arka Yüz Fotoğrafı 299
Şekil 3.396. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Arka Yüz Çizimi 299
Şekil 3.397. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Ön Yüz Fotoğrafı 301
Şekil 3.398. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Ön Yüz Çizimi 301
Şekil 3.399. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Arka Yüz Fotoğrafı 301
Şekil 3.400. II. Mahmud Dönemi Çeyrek Fındık Arka Yüz Çizimi 301
Şekil 3.401. II. Mahmud Dönemi Yeni Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı..... 303
Şekil 3.402. II. Mahmud Dönemi Yeni Kuruş Ön Yüz Çizimi..... 303
Şekil 3.403. II. Mahmud Dönemi Yeni Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 303
Şekil 3.404. II. Mahmud Dönemi Yeni Kuruş Arka Yüz Çizimi 303
Şekil 3.405. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Fotoğrafı..... 305
Şekil 3.406. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz: Çizimi..... 305
Şekil 3.407. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Fotoğrafı..... 305
Şekil 3.408. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Çizimi..... 305
Şekil 3.409. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Fotoğrafı..... 307
Şekil 3.410. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Çizimi..... 307
Şekil 3.411. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Fotoğrafı..... 307
Şekil 3.412. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Çizimi..... 307
Şekil 3.413. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Fotoğrafı..... 309
Şekil 3.414. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Çizimi..... 309
Şekil 3.415. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Fotoğrafı..... 309
Şekil 3.416. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Çizimi..... 309

Şekil 3.417. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Fotoğrafı 311
Şekil 3.418. II. Mahmud Dönemi Altılık Ön Yüz Çizimi 311
Şekil 3.419. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Fotoğrafı 311
Şekil 3.420. II. Mahmud Dönemi Altılık Arka Yüz Çizimi 311
Şekil 3.421. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Ön Yüz Fotoğrafı 313
Şekil 3.422. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Ön Yüz Çizimi 313
Şekil 3.423. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Arka Yüz Fotoğrafı 313
Şekil 3.424. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Arka Yüz Çizimi 313
Şekil 3.425. II. Mahmud Dönemi Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 315
Şekil 3.426. II. Mahmud Dönemi Kuruş Ön Yüz Çizimi 315
Şekil 3.427. II. Mahmud Dönemi Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 315
Şekil 3.428. II. Mahmud Dönemi Kuruş Arka Yüz Çizimi 315
Şekil 3.429. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 317
Şekil 3.430. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 317
Şekil 3.431. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 317
Şekil 3.432. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 317
Şekil 3.433. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 319
Şekil 3.434. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 319
Şekil 3.435. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 319
Şekil 3.436. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 319
Şekil 3.437. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 321
Şekil 3.438. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 321
Şekil 3.439. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 321
Şekil 3.440. II. Mahmud Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 321
Şekil 3.441. II. Mahmud Dönemi Cedid Beşlik Ön Yüz Fotoğrafı 323
Şekil 3.442. II. Mahmud Dönemi Cedid Beşlik Ön Yüz Çizimi 323
Şekil 3.443. II. Mahmud Dönemi Cedid Beşlik Arka Yüz Fotoğrafı 323
Şekil 3.444. II. Mahmud Dönemi Cedid Beşlik Arka Yüz Çizimi 323
Şekil 3.445. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Ön Yüz Fotoğrafı 325
Şekil 3.446. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Ön Yüz Çizimi 325
Şekil 3.447. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Arka Yüz Fotoğrafı 325
Şekil 3.448. II. Mahmud Dönemi Karabeşlik Arka Yüz Çizimi 325
Şekil 3.449. II. Mahmud Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 327
Şekil 3.450. II. Mahmud Dönemi Çifte Zolota Ön Yüz Çizimi 327
Şekil 3.451. II. Mahmud Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 327
Şekil 3.452. II. Mahmud Dönemi Çifte Zolota Arka Yüz Çizimi 327
Şekil 3.453. II. Mahmud Dönemi Zolota Ön Yüz Fotoğrafı 329

Şekil 3.454. II. Mahmud Dönemi Zolota Ön Yüz Çizimi 329
Şekil 3.455. II. Mahmud Dönemi Zolota Arka Yüz Fotoğrafı 329
Şekil 3.456. II. Mahmud Dönemi Zolota Arka Yüz Çizimi 329
Şekil 3.457. II. Mahmud Dönemi Cihadiye Ön Yüz Fotoğrafı 331
Şekil 3.458. II. Mahmud Dönemi Cihadiye Ön Yüz Çizimi 331
Şekil 3.459. II. Mahmud Dönemi Cihadiye Arka Yüz Fotoğrafı 331
Şekil 3.460. II. Mahmud Dönemi Cihadiye Arka Yüz Çizimi 331
Şekil 3.461. II. Mahmud Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 333
Şekil 3.462. II. Mahmud Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 333
Şekil 3.463. II. Mahmud Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 333
Şekil 3.464. II. Mahmud Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 333
Şekil 3.465. II. Mahmud Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 335
Şekil 3.466. II. Mahmud Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 335
Şekil 3.467. II. Mahmud Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 335
Şekil 3.468. II. Mahmud Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 335
Şekil 3.469. Abdülmecid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Fotoğrafı 337
Şekil 3.470. Abdülmecid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Çizimi 337
Şekil 3.471. Abdülmecid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Fotoğrafı 337
Şekil 3.472. Abdülmecid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Çizimi 337
Şekil 3.473. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Fotoğrafı 339
Şekil 3.474. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Çizimi 339
Şekil 3.475. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Fotoğrafı 339
Şekil 3.476. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Çizimi 339
Şekil 3.477. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Fotoğrafı 341
Şekil 3.478. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Çizimi 341
Şekil 3.479. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Fotoğrafı 341
Şekil 3.480. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Çizimi 341
Şekil 3.481. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Fotoğrafı 343
Şekil 3.482. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Ön Yüz Çizimi 343
Şekil 3.483. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Fotoğrafı 343
Şekil 3.484. Abdülmecid Dönemi Altmış Para Arka Yüz Çizimi 343
Şekil 3.485. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 345
Şekil 3.486. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 345
Şekil 3.487. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 345
Şekil 3.488. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 345
Şekil 3.489. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 347
Şekil 3.490. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 347

Şekil 3.491. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 347
Şekil 3.492. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 347
Şekil 3.493. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 349
Şekil 3.494. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 349
Şekil 3.495. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 349
Şekil 3.496. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 349
Şekil 3.497. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 351
Şekil 3.498. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 351
Şekil 3.499. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 351
Şekil 3.500. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 351
Şekil 3.501. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 353
Şekil 3.502. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 353
Şekil 3.503. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 353
Şekil 3.504. Abdülmecid Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 353
Şekil 3.505. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 355
Şekil 3.506. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 355
Şekil 3.507. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 355
Şekil 3.508. Abdülmecid Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 355
Şekil 3.509. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 357
Şekil 3.510. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 357
Şekil 3.511. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 357
Şekil 3.512. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 357
Şekil 3.513. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 359
Şekil 3.514. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 359
Şekil 3.515. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 359
Şekil 3.516. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 359
Şekil 3.517. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 361
Şekil 3.518. Abdülmecid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 361
Şekil 3.519. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 361
Şekil 3.520. Abdülmecid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 361
Şekil 3.521. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 363
Şekil 3.522. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 363
Şekil 3.523. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 363
Şekil 3.524. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 363
Şekil 3.525. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 365
Şekil 3.526. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 365
Şekil 3.527. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 365

Şekil 3.528. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 365
Şekil 3.529. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 367
Şekil 3.530. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 367
Şekil 3.531. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 367
Şekil 3.532. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 367
Şekil 3.533. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 369
Şekil 3.534. Abdülmecid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 369
Şekil 3.535. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 369
Şekil 3.536. Abdülmecid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 369
Şekil 3.537. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 371
Şekil 3.538. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 371
Şekil 3.539. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 371
Şekil 3.540. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 371
Şekil 3.541. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 373
Şekil 3.542. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 373
Şekil 3.543. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 373
Şekil 3.544. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 373
Şekil 3.545. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 375
Şekil 3.546. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 375
Şekil 3.547. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafii 375
Şekil 3.548. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 375
Şekil 3.549. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 377
Şekil 3.550. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 377
Şekil 3.551. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 377
Şekil 3.552. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 377
Şekil 3.553. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 379
Şekil 3.554. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 379
Şekil 3.555. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 379
Şekil 3.556. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 379
Şekil 3.557. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 381
Şekil 3.558. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 381
Şekil 3.559. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 381
Şekil 3.560. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 381
Şekil 3.561. Abdülaziz Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 383
Şekil 3.562. Abdülaziz Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 383
Şekil 3.563. Abdülaziz Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 383
Şekil 3.564. Abdülaziz Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 383

Şekil 3.565. Abdülaziz Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 385
Şekil 3.566. Abdülaziz Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 385
Şekil 3.567. Abdülaziz Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 385
Şekil 3.568. Abdülaziz Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 385
Şekil 3.569. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 387
Şekil 3.570. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 387
Şekil 3.571. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 387
Şekil 3.572. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 387
Şekil 3.573. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 389
Şekil 3.574. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 389
Şekil 3.575. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 389
Şekil 3.576. Abdülaziz Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 389
Şekil 3.577. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 391
Şekil 3.578. Abdülaziz Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 391
Şekil 3.579. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 391
Şekil 3.580. Abdülaziz Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 391
Şekil 3.581. II. Abdülhamid Dönemi Ziynet Altını Ön Yüz Fotoğrafı 393
Şekil 3.582. II. Abdülhamid Dönemi Ziynet Altını Ön Yüz Çizimi 393
Şekil 3.583. II. Abdülhamid Dönemi Ziynet Altını Arka Yüz Fotoğrafı 393
Şekil 3.584. II. Abdülhamid Dönemi Ziynet Altını Arka Yüz Çizimi 393
Şekil 3.585. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Fotoğrafı 395
Şekil 3.586. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Çizimi 395
Şekil 3.587. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Fotoğrafı 395
Şekil 3.588. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Çizimi 395
Şekil 3.589. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Fotoğrafı 397
Şekil 3.590. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Ön Yüz Çizimi 397
Şekil 3.591. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Fotoğrafı 397
Şekil 3.592. II. Abdülhamid Dönemi Mecidiye Arka Yüz Çizimi 397
Şekil 3.593. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 399
Şekil 3.594. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 399
Şekil 3.595. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 399
Şekil 3.596. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 399
Şekil 3.597. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 401
Şekil 3.598. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 401
Şekil 3.599. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 401
Şekil 3.600. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 401
Şekil 3.601. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 403

Şekil 3.602. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 403
Şekil 3.603. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 403
Şekil 3.604. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 403
Şekil 3.605. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 405
Şekil 3.606. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 405
Şekil 3.607. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 405
Şekil 3.608. II. Abdülhamid Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 405
Şekil 3.609. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 407
Şekil 3.610. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Çizimi 407
Şekil 3.611. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 407
Şekil 3.612. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Çizimi 407
Şekil 3.613. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 409
Şekil 3.614. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Çizimi 409
Şekil 3.615. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 409
Şekil 3.616. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Çizimi 409
Şekil 3.617. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 411
Şekil 3.618. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Çizimi 411
Şekil 3.619. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 411
Şekil 3.620. II. Abdülhamid Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Çizimi 411
Şekil 3.621. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 413
Şekil 3.622. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Çizimi 413
Şekil 3.623. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 413
Şekil 3.624. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Çizimi 413
Şekil 3.625. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 415
Şekil 3.626. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Çizimi 415
Şekil 3.627. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 415
Şekil 3.628. II. Abdülhamid Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Çizimi 415
Şekil 3.629. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 417
Şekil 3.630. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 417
Şekil 3.631. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 417
Şekil 3.632. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 417
Şekil 3.633. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 419
Şekil 3.634. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 419
Şekil 3.635. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 419
Şekil 3.636. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 419
Şekil 3.637. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 421
Şekil 3.638. II. Abdülhamid Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 421

Şekil 3.639. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 421
Şekil 3.640. II. Abdülhamid Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 421
Şekil 3.641. II. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 423
Şekil 3.642. II. Abdülhamid Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 423
Şekil 3.643. II. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 423
Şekil 3.644. II. Abdülhamid Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 423
Şekil 3.645. V. Mehmet Reşad Dönemi Mecidiye Ön Yüz Fotoğrafı 425
Şekil 3.646. V. Mehmet Reşad Dönemi Mecidiye Ön Yüz Çizimi 425
Şekil 3.647. V. Mehmet Reşad Dönemi Mecidiye Arka Yüz Fotoğrafı 425
Şekil 3.648. V. Mehmet Reşad Dönemi Mecidiye Arka Yüz Çizimi 425
Şekil 3.649. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 427
Şekil 3.650. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 427
Şekil 3.651. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 427
Şekil 3.652. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 427
Şekil 3.653. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 429
Şekil 3.654. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 429
Şekil 3.655. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 429
Şekil 3.656. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 429
Şekil 3.657. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 431
Şekil 3.658. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 431
Şekil 3.659. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 431
Şekil 3.660. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 431
Şekil 3.661. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 433
Şekil 3.662. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 433
Şekil 3.663. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 433
Şekil 3.664. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 433
Şekil 3.665. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 435
Şekil 3.666. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 435
Şekil 3.667. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 435
Şekil 3.668. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 435
Şekil 3.669. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 437
Şekil 3.670. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Ön Yüz Çizimi 437
Şekil 3.671. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 437
Şekil 3.672. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Kuruş Arka Yüz Çizimi 437
Şekil 3.673. V. Mehmet Reşad Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 439
Şekil 3.674. V. Mehmet Reşad Dönemi Bir Kuruş Ön Yüz Çizimi 439
Şekil 3.675. V. Mehmet Reşad Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 439

Şekil 3.676. V. Mehmet Reşad Dönemi Bir Kuruş Arka Yüz Çizimi 439
Şekil 3.677. V. Mehmet Reşad Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Fotoğrafı 441
Şekil 3.678. V. Mehmet Reşad Dönemi İki Kuruş Ön Yüz Çizimi 441
Şekil 3.679. V. Mehmet Reşad Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Fotoğrafı 441
Şekil 3.680. V. Mehmet Reşad Dönemi İki Kuruş Arka Yüz Çizimi 441
Şekil 3.681. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 443
Şekil 3.682. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 443
Şekil 3.683. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 443
Şekil 3.684. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 443
Şekil 3.685. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 445
Şekil 3.686. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 445
Şekil 3.687. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 445
Şekil 3.688. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 445
Şekil 3.689. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Fotoğrafı 447
Şekil 3.690. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Ön Yüz Çizimi 447
Şekil 3.691. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Fotoğrafı 447
Şekil 3.692. V. Mehmet Reşad Dönemi Kırk Para Arka Yüz Çizimi 447
Şekil 3.693. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 449
Şekil 3.694. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 449
Şekil 3.695. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 449
Şekil 3.696. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 449
Şekil 3.697. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Fotoğrafı 451
Şekil 3.698. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Ön Yüz Çizimi 451
Şekil 3.699. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Fotoğrafı 451
Şekil 3.700. V. Mehmet Reşad Dönemi Yirmi Para Arka Yüz Çizimi 451
Şekil 3.701. V. Mehmet Reşad Dönemi On Para Ön Yüz Fotoğrafı 453
Şekil 3.702. V. Mehmet Reşad Dönemi On Para Ön Yüz Çizimi 453
Şekil 3.703. V. Mehmet Reşad Dönemi On Para Arka Yüz Fotoğrafı 453
Şekil 3.704. V. Mehmet Reşad Dönemi On Para Arka Yüz Çizimi 453
Şekil 3.705. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 455
Şekil 3.706. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 455
Şekil 3.707. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 455
Şekil 3.708. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 455
Şekil 3.709. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 457
Şekil 3.710. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 457
Şekil 3.711. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 457
Şekil 3.712. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 457

Şekil 3.713. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Fotoğrafı 459
Şekil 3.714. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Ön Yüz Çizimi 459
Şekil 3.715. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Fotoğrafı 459
Şekil 3.716. V. Mehmet Reşad Dönemi Beş Para Arka Yüz Çizimi 459
Şekil 3.717. Nakışlı Osmanlı Mangırı Ön Yüz Fotoğrafı 461
Şekil 3.718. Nakışlı Osmanlı Mangırı Ön Yüz Çizimi 461
Şekil 3.719. Nakışlı Osmanlı Mangırı Arka Yüz Fotoğrafı 461
Şekil 3.720. Nakışlı Osmanlı Mangırı Arka Yüz Çizimi 461
Şekil 3.721. Nakışlı Osmanlı Mangırı Ön Yüz Fotoğrafı 463
Şekil 3.722. Nakışlı Osmanlı Mangırı Ön Yüz Çizimi 463
Şekil 3.723. Nakışlı Osmanlı Mangırı Arka Yüz Fotoğrafı 463
Şekil 3.724. Nakışlı Osmanlı Mangırı Arka Yüz Çizimi 463
Şekil 4.1. Sikkelerin Darphanelere Göre Dağılımı 473
Şekil 4.2. Sikkelerin Yüzyıllara Göre Dağılımı 476
Şekil 4.3. II. Mehmed (Fatih) Dönemi'ne Ait Sultani 479
Şekil 4.4. Osman Gazi'ye Ait Akçe 482
Şekil 4.5. I. Murad Dönemi'nden Bir Mangır 484
Şekil 4.6. Sikke Malzemelerinin Sultanlara Göre Dağılımı 485
Şekil 4.7. Pontus Krallığı'na Ait Gümüş Sikke 494
Şekil 4.8. II. Mahmud Dönemi'ne Ait Sikke Bakır Sikke 494
Şekil 4.9. Osmanlı Dönemi'ne Ait Çini Tabak ve Maşrapa 496
Şekil 4.10. II. Mahmud Dönemi'ne Ait Altın Sikke 496
Şekil 4.11. Hellenistik Döneme Ait Gümüş Sikke 498
Şekil 4.12. II. Abdülhamid Dönemi'ne Ait Gümüş Sikke 498
Şekil 4.13. Sasani Dönemi'ne Ait Dinar 502
Şekil 4.14. I. Süleyman (Kanuni) Dönemi'ne Ait Sultani 502
Şekil 4.15. I. Ahmed'in Mühr-i Süleyman Motifli Kaftanı 506
Şekil 4.16. III. Murad Dönemi'ne Ait Dirhem 506
Şekil 4.17. İlhanlı Dönemi'ne Ait Dirhem 507
Şekil 4.18. I. Ahmed Dönemi'ne Ait Sultani 508
Şekil 4.19. Anadolu Selçuklu Dönemi'ne Ait Dirhem 511
Şekil 4.20. Osmanlı Dönemi'ne Ait Mangır 511
Şekil 4.21. Bezmi Alem Valide Sultan Çeşmesi 513

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Osmanlı Devleti Sikkeleri Üzerinde Yer Alan Darphane İsimleri 70
Tablo 4.1. Sikkelerde Yer Alan İşaret Harfler 489
Tablo 4.2. Sikkelerde Yer Alan Padişah Tuğraları 492
Tablo 4.3. Sikkelerde Yer Alan Bitkisel Bordürler 495
Tablo 4.4. Tuğranın Sağında Yer Alan Bitkisel Motifler 497
Tablo 4.5. Tuğra ve Yazı Kompozisyonu Etrafında Yer Alan Bitkisel Motifler..... 499
Tablo 4.6. Sikkelerde Yer Alan Geometrik Bordürler..... 504
Tablo 4.7. Yazı Kuşağı Arasında Yer alan Geometrik Süslemeler..... 507
Tablo 4.8. Tuğra Etrafında ve Harf Aralarında Yer alan Geometrik Süslemeler 509
Tablo 4.9. Sikkelerde Yer Alan Nesneli Süslemeler..... 513

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu, Önemi ve Özgünlüğü

Araştırmamızın konusunu Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı dönemi sikkeleri oluşturmaktadır.

Birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış ve Osmanlı devletinin de önemli şehzade sancakları arasında yer alan Amasya'da bu dönemlere ait küçümsenemeyecek sayıda maddi kalıntılar kalmıştır. Kalıntılar arasında sikkeler önemli yer teşkil etmektedir. Amasya Müzesi'nde Helenistik, Grek, Roma, Pontus, Bizans, Venedik, Part- Sasani, İslami Dönem, Anadolu Selçuklu, Osmanlı Dönemleri ile İsrail, Amerika, Afrika ve Avrupa Devletleri'ne ait yaklaşık 13.000 adet sikke muhafaza edilmektedir. Bu sikkelerden 3460 adedi Osmanlı dönemine kayıtlıdır.

Eski çağlardan itibaren insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve sosyal hayatlarını devam ettirebilmesi için kullanılan sikkeler, her dönemde hükümdarların, devletlerin maddi ve kültürel yansıması olmuştur. Devletlerin varoluşlarını devam ettirebilmelerinde ve diğer devletlerle ilişkilerinin sürekliliğini sağlayabilmelerinde siyasi güçlerinin yanında ekonomik güç de belirleyici rol oynamıştır. Ekonomideki en önemli unsurun para olduğu göz önüne alındığında çalışmamızın konusunu oluşturan sikkelerin önemi bir kez daha ortaya çıkmış olacaktır.

Tarih boyunca, bağımsız devlet olma şartının temel unsurlarından biri de para basma hakkı olmuştur. Özellikle İslami devletlerde fethedilen topraklarda hutbe okutmak ve para bastırmak hükümdarlık sembolü sayılmış, hükümdarlar sikkelerini bastırarak o toprakların kendi himayesinde olduğunu kanıtlamak istemişlerdir. Bunun yanında basılan sikkelerin malzemesi ve çeşitliliği ise o devletin ekonomisinin nasıl olduğunun kanıtı olmuştur. İktidarın güç ve kudretini ortaya koyan sikkeler, bir devletin bağımsızlık durumu, hükümdarların sırası, ekonomik yapısı, teknolojik gelişimi, hangi madenin kullanımda olduğu, darp edildiği merkezler, yayılma alanı, yazı, dilleri, sanat üslupları, dini inanışları, kültürel özellikleri ile ilgili çok çeşitli ve önemli bilgiler sunan son derece değerli, belge niteliğinde kültür varlıklarıdır.[1] Kesin bilgiler sunmasından dolayı belge niteliği taşıyan sikkeler dönemlere göre farklılıklar göstermekte, dönemler hakkında belirsizlikler varsa sikkeler sayesinde bu

[1] Sibel Ünalan Özdemir, "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, 28/ 2, 2019,s. 617.

belirsizlikler ortadan kalkmaktadır. Geçmişte yaşamış kültür ve medeniyetlerin bilinmesi, incelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemli objeler arasında yer alan sikkeler, bir medeniyetin geçmişi hakkında insanları aydınlatabilecek çok önemli bilgiler sunmaktadır.

Herhangi bir kazıda temel altında bulunmuş bir sikke, o tabakayı, ait olduğu zaman dilimini kesin bir şekilde tespit eder. Aynı şekilde devlet şeklini, bölgesini bildirir, hatta bunların incelenmesiyle sayısız tarihi olaylar ve gerçekler gün yüzüne çıkabilir. Yine ortadan kalkmış şehirlerin isimlerini, kaybolmuş bir heykeli, yıkılmış bir binayı sikkeler üzerindeki tasvirlerden öğrenmiş oluruz.[2] Ödeme aracı olarak kullanılmak üzere bastırılan ve yüzyıllar öncesiyle ilgili bilgilerin özgün haliyle günümüze ulaşmasını sağlayan sikkeler tarihe güvenilir kanıtlar sunan kaynakların başında gelmektedir. Arkeolojik açıdan oldukça değerli olan bu eserler, insanoğlunun kültür tarihinin yorumlanmasında başta Arkeoloji olmak üzere Sanat tarihi, Tarih, Dinler Tarihi, Sanat, Epigrafi, Filoloji, Sosyoloji, İktisat gibi birçok bilim dalına önemli katkılar sağlamaktadır.

Müzelerde bulunan gerek İslami dönem gerekse antik dönem sikkeleri ile ilgili detaylı ve sistemli pek çok çalışmalar yapılmış ve bu araştırmalar çeşitli yayınlarla bilim dünyasına kazandırılmıştır. Osmanlı şehzadelerinin sancak şehri olarak tarihsel bir öneme sahip olan Amasya, Osmanlı dönemi sikkelerinin zenginliğiyle dikkati çekmektedir.

"Amasya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri" konulu çalışmada, yapılan literatür taraması sonucunda bu konu ile ilgili herhangi bir araştırma ve çalışma yapılmadığı sonucuna varılmıştır. Konuyla ilgili Amasya Müzesi'nin seçilmesi, Osmanlı sikkeleri yönünden zengin olması ve daha önce çalışılmamış olması sebebiyledir. Çalışmamızla birlikte dönemleri, malzemeleri ve süsleme özellikleriyle geniş, zengin bir yelpaze oluşturan sikkelerle ilgili bu açığın kapanması ve aydınlatılması hedeflenmektedir.

Tez çalışmamız ile müzede Osmanlı dönemi olarak kayda alınan sikkelerin ayrıntılı bir şekilde okunması, kronolojik olarak tasnif edilmesi, fotoğraflanması, tanıtılması, değerlendirilmesi akademik açıdan faydalı ve gereklidir. Bu açıdan bakıldığında sikkelerin çözümlenerek açıklanması başta sanat tarihçileri olmak üzere

[2] İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C. I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 31.

birçok bilim insanına, sikkelerin dönemsel farklılıklarını, iktisadi ve kültürel durumlarını analiz etme fırsatı verecek ve bu dönemsel değişimleri mukayese etmesi açısından büyük kolaylık sağlayacaktır.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

İnsanoğlunun eski zamanlardan beri kullandığı sikkeler, ekonomi aracı olarak kullanılmalarının yanında tarihin bilinmeyen ya da belirsizlik içinde kalmış pek çok konusunu aydınlığa kavuşturan çok önemli kaynaklardır. Sikkelerin üzerinde yer alan yazı, tarih ve motifler, araştırmacılara basıldıkları dönemin şartları hakkında net bilgiler sunmaktadır.

Daha önce de ifade edildiği gibi araştırmamızın konusunu oluşturan Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı dönemi sikkelerini bilimsel yöntemlerle ve sanat tarihi disipliniyle sistematik bir şekilde ayrıntılı olarak inceleyen, tanıtan ve bunları kendi içinde bütün yönleriyle değerlendiren herhangi bir çalışma mevcut değildir.

Bu bilinçle, Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı dönemi sikkelerinin darp tarihi, darp yeri, ölçüsü, ağırlığı, yazı karakteri, malzemesi, süslemesi, kompozisyon özellikleri ile ayrıntılı bir şekilde ele alınıp kronolojik olarak tasnif edilmesi, fotoğraflanması, tanıtılması ve değerlendirilmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmamızla birlikte hem padişahların dönem çeşitliliği hem zengin malzemeleri hem de süsleme özellikleriyle geniş bir yelpaze oluşturan sikkelerle ilgili bu açığın kapatılması amaçlanmaktadır. Sikkelerin çözümlenerek açıklanması ile başta sanat tarihi olmak üzere farklı bilim dallarına önemli katkılar sağlamak, birçok bilim insanına sikkelerdeki benzer ya da farklı durumları inceleme ve bunları birbirleriyle mukayese etme imkânı sağlamak çalışmanın amaçları arasındadır.

Amasya Müzesi'nde bulunan, farklı dönemlere ait yaklaşık 13.000 adet sikkeden 3460 adedi envanter defterine "Osmanlı" adı altında kaydedilmiştir. Bu sikkelerden idarece izin verilen ve sikke sorumlusu tarafından çıkarılan 181 adet sikke çalışma kapsamına alınmıştır. Kataloga dâhil edilen sikkelerin farklı padişahlara ait ve farklı para birimleri olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma içerisinde Osmanlı Dönemi padişahlarından 24 farklı sultana ait sikke örnekleri mevcuttur. Bunlar; I. Bayezid dönemine ait 4, Emir Süleyman dönemine ait 1, I. Mehmed (Çelebi) dönemine ait 3, II. Murad dönemine ait 7, II. Mehmed (Fatih)

dönemine ait 13, II. Bayezid dönemine ait 5, I. Selim (Yavuz) dönemine ait 1, I. Süleyman (Kanuni) dönemine ait 5, II. Selim (Sarı) dönemine ait 2, III. Murad dönemine ait 3, I. Ahmed dönemine ait 4, İbrahim dönemine ait 1, II. Süleyman dönemine ait 4, II. Mustafa dönemine ait 3, III. Ahmed dönemine ait 9, I. Mahmud dönemine ait 6, III. Mustafa dönemine ait 4, I. Abdülhamid dönemine ait 9, III. Selim dönemine ait 7, II. Mahmud dönemine ait 26, Abdülmecid dönemine ait 17, Abdülaziz dönemine ait 11, II. Abdülhamid dönemine ait 16 ve V. Mehmed Reşad dönemine ait 18 adet sikke şeklindedir. Katalogda ayrıca 2 adet nakışlı Osmanlı sikkesi bulunmaktadır. Bu sikkeler üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmadığından katalog bölümünde ayrı başlık olarak verilmiştir.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

"Amasya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri" konulu çalışmada, yapılan literatür taraması ve müzede görevli yetkili ile görüşmeler sonucunda bu konunun oldukça önemli olduğu ve henüz akademik bir çalışmayla değerlendirilmediği sonucuna varılmıştır. Ardından danışman hocanın da onayı alınarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne tez öneri formu verilmiştir. Tez öneri formunun onaylanmasından sonra, üniversitemizin resmi yazışmaları neticesinde Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Amasya Müzesi'nden gerekli izin belgesi alınmıştır. Bu aşamadan sonra müze çalışmasına başlanmıştır.

Müze çalışması üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak Amasya Müzesi'nde yer alan sikkeleri tespit etmek için 2021 yılı içinde müzedeki sikke envanter defterlerinin tamamı incelenmiştir. İnceleme sonucunda "Osmanlı" adı altında kayda alınan sikkeler belirlenmiştir. İkinci olarak Amasya Müzesi envanterine kayıtlı, konumuz dâhilindeki sikkelerin tasnifi yapılmıştır. Yapılan tasnif sonucunda, Osmanlı sikkelerinden iyi durumda olanlar, farklı ve belirgin özellikler sergileyenler seçilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen tüm sikkelerin kumpas aleti ile ölçümleri yapıldıktan sonra hassas terazi yardımıyla gramajları tespit edilmiştir. Üçüncü aşamada sikkelerin ön ve arka yüz fotoğraflanması yapılmış, envanter kayıtları ile gerekli bilgiler dijital ortama aktarılmıştır. Sikkelerin üzerinde yer alan yazı ve motiflerin daha iyi anlaşılabilmesi için AutoCAD programı ile sikkelerin ön ve arka yüz çizimleri yapılmıştır. Elde edilen bilgilerle katalog düzeninde bir çalışma oluşturulmaya başlanmıştır.

Tez çalışmamız, Ondokuz Mayıs Üniversite Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre yazılmıştır. Bu kapsamda fotoğraflar, çizimler şekil olarak isimlendirilmiş ve tez içerisine ilgili kılavuza göre yerleştirilmiştir.

Tezimiz dört bölümden oluşmaktadır:

Tezin birinci bölümünde "Çalışmanın Konusu, Önemi ve Özgünlüğü", "Çalışmanın Amacı ve Kapsamı", "Çalışmanın Yöntemi", "Çalışmayla İlgili Yayınlar ve Araştırmaları", "Amasya Müzesi" hakkında bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde "Sikkenin Tarihçesi ve Osmanlı Dönemi Sikkelerine Genel Bakış" başlıkları bulunmaktadır. "Sikkenin Tarihçesi" başlığı altında, Sikkenin Tarihçesi ve Sikke Basım Teknikleri" alt başlıkları yer almaktadır. "Sikke Basım Teknikleri" bölümünde, ilk darp edilmiş sikkelerden Osmanlı dönemine kadar basılmış olan sikkelerin malzeme, kompozisyon özellikleri, gelişim seyri ve sikke basım teknikleri genel hatlarıyla anlatılmıştır. "Osmanlı Dönemi Sikkelerine Genel Bir Bakış" başlığı altında "Sikke Basımı", "Malzeme", "Madeni Para Birimleri", "Darphaneler" ve "Sikke ile İlgili Terimler" alt başlıkları bulunmaktadır. Sikke basımı başlığı altında Osmanlıların sikke basımında kullanmış olduğu yöntem ve teknikler anlatılmıştır. Malzeme bölümünde, Osmanlı sikkelerinin hangi madenden darp edildiklerinden, malzemelerin değerinden, kullanım alanlarından ve önemli Osmanlı maden yataklarından bahsedilmiştir. Madeni para birimleri başlığında, Osmanlı Devleti'nde kullanılan para birimleri ve kısa açıklamalarına yer verilmiştir. Darphane başlığında Osmanlı darphanelerinin işletim sisteminden, faaliyetlerinden, darphanenin hangi bölümlerden oluştuğundan, darphane dairesinde kimlerin çalıştığından ve Osmanlı darphane merkezlerinden bahsedilmiştir. Sikke ile ilgili terimler başlığı altında bir terminoloji çalışması yapılmış, Osmanlı sikke biliminde kullanılan terimlerin kısa açıklamalarına yer verilmiştir. Ayrıca, sikkenin ticaret aracı olmasının yanında farklı kullanım alanlarından, Osmanlı ekonomik durumunun sikke üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölüm "Katalog" bölümüdür. Tezin bu bölümünde Amasya Müzesi'nden seçilen 181 adet sikke örneği detaylı şekilde tanıtılmıştır. Sultanlar, saltanat tarihlerine göre kronolojik şekilde sıralanmıştır. Katalog bölümünde fişler oluşturularak bir düzen içinde verilmeye çalışılmıştır. Katalog düzeni katalog no, müze envanter no, şekil no, inceleme tarihi, müzeye geliş tarihi, sultan/ saltanat yılı,

darp tarihi, darp yeri, malzeme, birim değeri, ölçüler, yazı türü ve referans başlıkları ile oluşturulmuştur. Katalogda yer alan her örnek katalog no ile gösterilmiştir. Müze envanter no, sikkenin envanter defterine kaydedilirken müze tarafından verilen numaradır. Şekil no, sikkenin ön ve arka yüz fotoğrafları ile çizim numaralarının yazıldığı kısımdır. İnceleme tarihi, sikkenin müzede hangi zaman aralığında çalışıldığını; müzeye geliş tarihi, sikkenin müzeye ne zaman geldiğini; müzeye geliş şekli, sikkenin kazı, hediye, satın alma ya da müsadere yoluyla mı müzeye dâhil edildiğini; sultan adı, sikkenin hangi padişah döneminde basıldığını; darp tarihi, sikkenin tam olarak ne zaman basıldığını göstermektedir. Sikkelerin darp tarihleri hicri tarihle verilmiş olup, miladi takvimdeki karşılığı parantez içinde gösterilmiştir. III. Mustafa dönemine kadar olan sikkelerde darp tarihi ilk cülus tarihidir; fakat III. Mustafa dönemi ile darp yılı sikkelerin ön ve arka yüzlerinde sayı ile gösterilmeye başlanmıştır. Darp yeri sikkenin hangi darphanede basıldığını ifade etmektedir. Malzemesi, sikkenin hangi madenden darp edildiğini; birim değeri ise sikkenin akçe, sultani, mangır, kuruş gibi hangi para biriminden işlem gördüğünü göstermektedir. Ölçüler kısmında sikkenin kumpas aletiyle alınan çap ve cidar (kenar duvar) kalınlığı ile hassas terazideki mevcut ağırlığı yer almaktadır. Yazı türü, sikke üzerine nakşedilmiş yazıların hangi tür yazı çeşidi ile yazıldığını göstermektedir. Referans, katalogda incelenen sikkeye benzer örneğin olduğu başka bir kaynağa atfın yapıldığı kısımdır. Katalog fişinin altında sikkenin ön ve arka yüzünün genel tanımı yapılmıştır. Sikke üzerinde yer alan yazıların ve süslemelerin ayrıntılı analizi yapılarak, mevcut durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Aynı sikkeye ait ikinci sayfada sikkenin fotoğraf ve çizimleri yan yana yerleştirilmiştir. Fotoğrafın altına sikke üzerinde yer alan Osmanlıca yazılar yazılmıştır, çizimin altında ise Osmanlıca yazının günümüz Türkçesine çevrilmiş hali verilmiştir. Padişah dönemlerine göre kronolojik olarak ayrılan sikkeler katalog bölümünde detaylı şekilde tanıtılmıştır. Katalog bölümünün tamamlanmasının ardından çalışmamızla ilgili kaynaklar için kütüphane çalışması yapılmıştır. Kitaplar, çalışılmış bilimsel tezler ve makaleler belirlenip, incelenmiştir. Ulaşılamayan eserler için kütüphaneler ile iletişime geçilerek arşivlere erişim sağlanmıştır.

Değerlendirme ve karşılaştırma bölümünde ise ele alınan sikkeler malzemeleri, üzerinde bulunan yazıları, motif ve şekilleriyle ayrı ayrı incelenip, dönemleri, darp yerleri, darp tarihleri, süslemeleri ayrı başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Tüm bu

incelenen örneklerle dönemlerin tarihsel süreç içinde değişim ve gelişim çizgisi belirlenmeye çalışılmıştır.

1.4. Çalışmayla İlgili Yayınlar ve Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde Osmanlı Nümismatik bilimiyle ilgili kitaplar, makaleler ve tezler tanıtılmaktadır. Eserler, kendi içinde yayın tarihlerine göre kronolojik olarak verilmiştir.

Kitaplar:

1. Osmanlı sikkeleri ile ilgili yapılan en eski ve en önemli eserlerin başında İsmail Galib'in yazdığı H. 1307 (M. 1889) tarihli "Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye"[3] adlı eser gelmektedir. Eserde Padişahlar hakkında kısa bilgiler verilerek Osmanlı Sultanlarına ait sikke ve madalyalar kronolojik olarak sunulmuştur. Katalog bölümünde anlatılan eserlerin fotoğrafları kitabın arka kısmına levha şeklinde eklenmiştir.
2. Halil Edhem'in H. 1334 (M. 1916) tarihli "Müze-i Hümâyûn Kadime-i İslâmiyye Kataloğu Kısm-ı Sadis- Meskûkât-ı Osmâniyye"[4] eserinde Sultan Osman Han'dan Sultan Murad Han'ın saltanatının sonuna kadar basılmış olan Osmanlı sikkeleri anlatılmaktadır. Katalog bölümünde anlatılan eserlerin fotoğrafları kitabın arka kısmında levha şeklinde verilmiştir.
3. İbrahim Artuk- Cevriye Artuk'un "Fatih'in Sikke ve Madalyaları"[5] adlı kitabı 1946 tarihli olup, Fatih döneminde basılmış sikkeler ve madalyaları hakkında bilgiler yer almaktadır. Konu ile ilgili fotoğraflar kitabın arka kısmına eklenmiştir.
4. Ekrem Kolerkılıç'ın 1958 tarihli "Osmanlı İmparatorluğunda Para"[6] adlı kitabında sultanların dönemleri ve sikkeleriyle ilgili bilgiler yer almaktadır.
5. Cüneyt Ölçer'in 1966 tarihli "Son Altı Osmanlı Padişahı Zamanında İstanbul'da Basılan Gümüş Paralar"[7] adlı eserinde Abdülmecid, Abdülaziz, V. Murad, II.

---

3 İsmail Galib, *Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye,* İstanbul 1307.

4 Halil Edhem, *Müze-i Hümâyûn Kadime-i İslâmiyye Kataloğu Kısm-ı Sadis -Meskûkât-ı Osmâniyye*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1334.

5 İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk, *Fatih'in Sikke ve Madalyaları,* İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul 1946.

6 Ekrem Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, Ankara 1958.

7 Cüneyt Ölçer, *Son Altı Osmanlı Padişahı Zamanında İstanbul'da Basılan Gümüş Paralar*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1966.

Abdülhamid, V. Mehmed Reşad ve VI. Mehmed Vahdeddin zamanında darp edilmiş gümüş paralardan bahsedilmektedir.

6. Remzi Kocaer'in "Osmanlı Altınları"[8] adlı kitabı 1967 tarihlidir. Kitapta Osmanlı sultanlarına ait altın sikkeler yer almaktadır. Altın sikkeler kronolojik olarak kataloglanmıştır. Sikkelerin çizimleri katalogun içine, fotoğrafları ise kitabın sonuna eklenmiştir.
7. Cüneyt Ölçer'in "Yıldırım Bayezıd'ın Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar"[9] adlı 1968 tarihli kitabında, fetret devri sultanları olan Emir Süleyman, İsa Çelebi, Musa Çelebi, Mustafa Çelebi ve Mehmed Çelebi'nin bastırmış olduğu sikkeler çizimlerle birlikte tanıtılmaktadır.
8. Nuri Pere, 1968 tarihli "Osmanlılarda Madeni Paralar"[10] adlı eserinde Osmanlı sultanları hakkında kısa bilgiler vererek, sultanların saltanat yıllarında bastırdıkları sikkeleri katalog halinde sunmaktadır.
9. Cüneyt Ölçer, "Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları"[11] kitabı 1970 tarihlidir. Kitap, II. Mahmud dönemi tarihinden kısaca bahsederek bu dönemde basılmış olan sikkeler hakkında bilgiler vermektedir. Sikkelerin çizimleri metin içine, fotoğrafları ise levha şeklinde kitabın arkasına eklenmiştir.
10. İbrahim Artuk- Cevriye Artuk tarafından hazırlanmış iki ciltlik "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu", sikkelerle ilgili iki önemli kaynaktır. 1971 tarihli birinci cildi[12], Abbasiler döneminden başlayarak Anadolu Selçuklu Dönemi'ne kadar İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin teşhirindeki sikkeleri anlatmaktadır. Eserin ikinci cildi[13], 1974 tarihilidir. Kitapta, Osmanlı dönemi sikkelerinden Hind Türk İmparatorluğu sikkelerine kadar kapsamlı bilgiler yer almaktadır.

---

8 Remzi Kocaer, *Osmanlı Altınları,* İstanbul 1967.

9 Cüneyt Ölçer, *Yıldırım Bayezıd'ın Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar,* Yenilik Basımevi, İstanbul 1968.

10 Nuri Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu),* İstanbul 1968.

11 Cüneyt Ölçer, *Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970.

12 Artuk ve Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu,* C. I.

13 İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

11. İbrahim Artuk'un 1972 tarihli "Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler"[14] adlı eserinde Kanuni Sultan Süleyman dönemi tarihinden, hangi şehirlerde sikkeler bastırıldığından bahsedilmektedir. Sikkeler, üzerinde yer alan şehir isimlerine göre alfabetik şekilde kataloglanmıştır.
12. Cüneyt Ölçer'in 1975 tarihli "Nakışlı Osmanlı Mangırları"[15] kitabı Osmanlıda basılmış olan nakışlı paraların dönemlerinden, hangi darphanelerde basıldığından, sikkelerin tipolojilerinden bahsetmektedir. Sikkelerin çizimleri yapılarak okuyucuya sunulmuştur. Fotoğraflara ise kitabın arka kısmında yer verilmiştir.
13. Cüneyt Ölçer'in "Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları"[16] eseri 1978 tarihlidir. Kitap, Sultan Abdülmecid tarihinden kısaca bahsederek bu dönemde basılmış olan sikkeler hakkında bilgiler vermektedir.
14. Cüneyt Ölçer, 1979 tarihli "Sultan Abdüzaziz Han Devri Osmanlı Madeni Paraları"[17] adlı kitabında Sultan Abdülaziz dönemi basılmış olan sikkelerden bahsetmektedir. Sikkeler çizimler ve fotoğraflarla desteklenmiştir.
15. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 1985 yılında yayınlamış olduğu "Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu"[18] dur. Kitap, Sultan I. Murad döneminden Sultan VI. Mehmed dönemine kadar basılmış olan Darphane Müzesi'ndeki Osmanlı sikkelerinden oluşmaktadır.
16. Michael Broome'nin 1985'te yayınladığı "A handbook of İslamic Coins"[19] kitabında İslamiyet'in erken dönemlerinden başlayarak Cumhuriyetin ilk dönemlerine kadar basılan pek çok medeniyete ait sikkeler hakkında bilgiler bulunmaktadır.
17. Cüneyt Ölçer'in 1986 tarihli "Sultan Murad V ve Sultan Abdülhamid II Dönemi Osmanlı Madeni Paraları"[20] kitabı, sultanların kısa tarihi ve bu sultanlar döneminde hangi darphanelerde ne tür sikkeler basıldığı hakkında bilgiler bulunmaktadır.

---

14 İbrahim Artuk, *Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1972.

15 Cüneyt Ölçer, *Nakışlı Osmanlı Mangırları*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1975.

16 Cüneyt Ölçer, *Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1978.

17 Cüneyt Ölçer, *Sultan Abdüzaziz Han Devri Osmanlı Madeni Paraları,* Yenilik Basımevi, İstanbul 1979.

18 *Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu,* T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 1985.

19 Michael Broome, *A Handbook of Islamıic Coins*, London 1985.

20 Cüneyt Ölçer, *Sultan Murad V ve Sultan Abdülhamid II Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1986.

18. Cüneyt Ölçer'in "Sultan Mehmet Reşad ve Sultan Mehmed Vahdeddin Dönemi Osmanlı Madeni Paraları"[21] adlı eseri 1987 tarihlidir. Kitap, son iki Osmanlı sultanının kısa tarihine ve bu dönemlerde basılmış olan sikke bilgilerine yer vermektedir.
19. Cüneyt Ölçer tarafından 1989 tarihinde hazırlanmış olan "Sultan Yavuz Selim Şah Bin Bayazıd Han Dönemi Osmanlı Sikkeleri"[22] adlı kitap, Sultan I. Selim zamanında nerede, ne tür sikkeler basıldığı, sikke tipolojileri çizimlerle açıklanmaktadır.
20. Necdet Kabaklarlı'ya ait 1998 tarihli "Mangır"[23] kitabı Osmanlı İmparatorluğu zamanında basılmış bakır paraları, devletin genel ekonomik durumu, bakır para darbı, darphane çalışanları ve nakışlı bakır paralar hakkında bilgiler vermektedir. Sikke çizimleri metin içine fotoğraflar ise levha şeklinde kitabın arkasına eklenmiştir.
21. Atom Damalı 2001 tarihli "150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri"[24] adlı kitabında adına sikke bastırmış İslam devletleri ve bu devletlerin bastırdıkları sikkeler hakkında bilgiler yer almaktadır. Eserde, Osmanlı sultanları hakkında kısa bilgiler verildikten sonra, dönemlerinde basılmış sikkelerden bahsedilmiştir.
22. Şevket Pamuk'un 2003 tarihinde yayınlanmış olan "Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi"[25] adlı eseri, Osmanlı dönemi ekonomik durumunu, paranın zamanın içindeki seyrini anlatmaktadır.
23. Oğuz Tekin'in editörlüğünü yaptığı "Altının İktidarı, İktidarın Altınları"[26] adlı kitap 2005 tarihinde yayınlanmıştır. Kitapta Antik ve İslami sikkelerle ilgili makaleler bulunmaktadır.
24. Hasan Ferid'in H.1330 tarihli "Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkât"[27] adlı kitabı Mehmed Hakan Sağlam tarafından 2008 tarihinde günümüz

---

21 Cüneyt Ölçer, *Sultan Mehmet Reşad ve Sultan Mehmed Vahdeddin Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1987.

22 Cüneyt Ölçer, *Sultan Yavuz Selim Şah Bin Bayazıd Han Dönemi Osmanlı Sikkeleri*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1989.

23 Necdet Kabaklarlı, "*Mangır" Osmanlı İmparatorluğu Bakır Paraları (1299-1808)*, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.

24 Atom Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri,* Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.

25 Şevket Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 3. bs., İstanbul 2003.

26 *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Altın Sikke Koleksiyonu),* ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005.

27 Hasan Ferid, *Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkât,* C. I, haz. Mehmet Hakan Sağlam, İstanbul 2008.

Türkçesine çevrilerek tekrardan yayınlanmıştır. Kitap, Osmanlı iktisat ve finans tarihi ile ilgili bilgi vermektedir.

25. Murat Uğurluel'in 2008 tarihli "Nümismatik Yazıları I"[28] kitabı Antik ve İslami dönem sikkeleriyle ilgili genel bilgiler içermektedir.
26. Halil Edhem'in H. 1339 tarihli "Âsârı Âtika Müzesinde Meskûkât Koleksiyonları"[29] adlı kitabı 2009 yılında Gülseren Ceceli tarafından günümüz Türkçesine çevrilerek tekrar yayınlanmıştır. Kitap İstanbul Âsârı Âtika Müzesi bünyesinde bulunan İslami ve Gayri İslami sikkelerin bulunma şekilleri, tipojileri, malzemeleri, sayıları, tasnif şekilleri hakkında bilgiler içermektedir.
27. Atom Damalı'nın "Osmanlı Sikkeleri Tarihi" adlı 9 ciltten oluşan ansiklopedi, Osmanlı dönemi sikkelerini anlatan bir katalog çalışmasıdır. Ansiklopedinin I. cildi[30] 2010 tarihli olup, Osman Gazi, Orhan Gazi, I. Murad, I. Bayezid, I. Mehmed, II. Murad, II. Mehmed, II. Bayezid ve I. Selim dönemlerinde basılmış olan sikkeler hakkında bilgiler içermektedir. 2010 tarihli II. cilt[31], I. Süleyman (Kanuni) dönemi sikkelerini; 2011 tarihli III. cilt[32], III. Selim ve III. Murad dönemi sikkelerini; 2011 tarihli IV. cilt[33], III. Mehmed ve I. Ahmed dönemi sikkelerini; 2012 tarihli V. cilt[34], I. Mustafa, II. Osman, IV. Murad, İbrahim ve IV. Mehmed dönemi sikkelerini; 2012 tarihli VI. cilt[35], II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa, III. Ahmed, I. Mahmud dönemi sikkelerini; 2013 tarihli VII. cilt[36], III. Osman, III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim ve IV. Mustafa dönemi sikkelerini; 2014 tarihli VIII. cilt[37], Sultan II. Mahmud dönemi sikkelerini; 2014

---

28 Murat Uğurluel, *Nümismatik Yazıları I,* Ankara 2008.

29 Halil Edhem, *Âsârı Atika Müzesinde Meskûkât Koleksiyonları (Tarihçesi, Tasnifi ve Miktarı)*, çev. Gülseren Ceceli, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2009.

30 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.I, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

31 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.II, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

32 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.III, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

33 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.IV, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2011

34 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.V, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.

35 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.VI, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.

36 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C.VII, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2013.

37 Atom Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi, C.VIII, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

tarihli IX. cilt[38], Abdülmecid, Abdülaziz, V. Murad, II. Abdülhamid, V. Mehmed, VI. Mehmed Vahdeddin dönemi sikkelerini anlatmaktadır.

28. Bülent Arı'nın editörü olduğu 2011 tarihli "Anadolu'da Paranın Tarihi"[39] adlı kitapta önemli nümismatların makaleleri yer almaktadır. Anadolu'da basılan Antik, İslami, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait sikkelerin malzemelerinden, darphanesine, tarihçelerden süslemesine kadar pek çok konuyla ilgili makaleden oluşmaktadır.
29. Hasan Mert Kaya'nın 2011 tarihli "İstanbul'un 100 Sikkesi"[40] adlı kitabında, II. Mehmed'den Sultan VI. Mehmed Vahdettin'e kadar İstanbul'da basılan Osmanlı sikkeleri yer almaktadır. Kitapta sultanlar hakkında bilgiler verilerek, sultanların bastırdıkları sikkelerden örnekler sunulmuştur.
30. Fritz Rudolf Künker'in Osmanlı dönemi sikkelerini anlatan "The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins" adlı eseri 3 bölüm halinde hazırlanmış katalog çalışmasıdır. "The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins Part 1"[41] 2011 tarihlidir. Kitap, Sultan Abdülmecid'den Sultan VI. Mehmed Vahdeddin'e kadar basılmış sikkeler hakkında bilgiler içermektedir. "The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins Part 2"[42] 2012 tarihli olup, Sultan II. Süleyman'dan II. Mahmud dönemine kadar basılmış sikkeleri anlatmaktadır. "The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins Part 3"[43] 2013 tarihlidir. Kitapta, Orhan Gazi'den IV. Mehmed dönemine kadar basılmış sikkeler hakkında bilgiler yer almaktadır.
31. Oğuz Tekin'in 2012 tarihli "Tarih Boyunca İstanbul'da Sikke Darbı ve Sikkeler"[44] adlı kitabında Antik çağdan Osmanlı dönemine kadar İstanbul'da basılmış olan sikke örnekleri yer almaktadır.

---

38 Atom Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C.IX, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

39 *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011.

40 Hasan Mert Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

41 Fritz Rudolf Künker," *The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil I,* 2011 Osnabrück.

42 Fritz Rudolf Künker," *The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil II,* 2012 Osnabrück.

43 Fritz Rudolf Künker," *The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil III,* 2013 Osnabrück.

44 Oğuz Tekin, *Tarih Boyunca İstanbul'da Sikke Darbı ve Sikkeler*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2012.

32. Atom Damalı'ya ait 2014 tarihli "A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı"[45] adlı eserde Osmanlı sikke, madalya ve jetonları ile ilgili terimler yer almaktadır. Terimler fotoğraflarla desteklenmiştir.
33. Murat Uğurluel'in 2015 tarihli "Nümismatik Yazıları II"[46] kitabında Antik ve İslami dönem sikkeleriyle ilgili genel bilgilere yer verilmiştir.
34. Kaan Uslu ve Yavuz Büyüktuncay'ın "Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları (1839-1922)"[47] adlı kitap 2018 tarihli olup, son altı Osmanlı sultanı sikkeleri hakkında yapılmış bir katalog çalışmasıdır.
35. Necdet Kabaklarlı'nın "Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları"[48] kitabı 2020 tarihlidir. Kitap, nakışlı Osmanlı sikkeleriyle ilgili bilgiler içermesi bakımından oldukça önemlidir.

Makaleler:

1. Mütekâid Miralay Ali Bey'in H. 1330-1332 (M. 1911-1913) tarihleri arasında, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası'nda yayınladığı "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler"[49] adlı makaleleri Osmanlı sikkeleriyle özellikle de nakışlı sikkelerle ilgili bilgi vermesi açısından oldukça önemlidir.

---

45 Atom Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

46 Murat Uğurluel, *Nümismatik Yazıları II*, Gaziantep 2015.

47 Kaan Uslu ve Yavuz Büyüktuncay, *Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları 1839-1922 (AH 1255-1340)*, Osmanlı Nümismatik Kültür Yayını, İstanbul 2018.

48 Necdet Kabaklarlı, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808)*, İstanbul 2020.

49 Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* V (30), İstanbul H. 1330, ss. 321-384; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (31), İstanbul H. 1330, ss. 439-448; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (32), İstanbul H. 1331, ss. 500-508; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (33), İstanbul H. 1331, ss.570-576; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (34), İstanbul H. 1331, ss. 630-640; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (35), İstanbul H. 1331, ss. 698-704; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (37), İstanbul H. 1332, ss. 60-64; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (38), İstanbul H. 1332, ss. 97-109; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (39), İstanbul H. 1332, ss. 150-160; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (41), İstanbul H. 1332, ss. 298-311; Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (42), İstanbul H. 1332, ss.365-371.

2. İbrahim Hakkı Uzunçarşılı'nın 1945 tarihli "Gazi Orhan Beğin Hükümdar Olduğu Tarih ve İlk Sikkesi"[50] makalesinde, Orhan Gazi'nin ilk akçesi tanıtılmaktadır. Sikkenin, Orhan Gazi'nin hükümdar olduğu tarihi göstermesi açısından önemine değinilmektedir.
3. İbrahim Artuk "I. Murad'ın Sikkelerine Genel Bir Bakış 761-792 (1359-1389)"[51] adlı makalesini 1982'de yayınlamıştır. Makalede, I. Murad döneminde basılmış sikkeler hakkında genel bilgilere, gümüş ve bakır sikke tipolojilerine yer verilmiştir.
4. Nezihi Aykut'un "Osmanlı İmparatorluğu'unda Sikke Tecdidleri"[52] makalesi 1987 tarihlidir. Makale, I. Murad döneminden II. Bayezid dönemine kadar akçenin ağırlığında meydana gelen değişimleri anlatmaktadır. Ayrıca bu dönemlerde basılmış bazı sikke örneklerinin okunuşları ve tipolojileri hakkında bilgilere de yer verilmiştir.
5. Oğuz Tekin'in 2002 tarihli "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri"[53] adlı makalesi, İslamiyet öncesi Türk Devletlerinin bastırdıkları sikkelerden Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarına kadar basılmış olan madeni paralar hakkında bilgiler vermektedir.
6. Ahmet Tabakoğlu'nun "Ortadoğuda ve Osmanlılarda Altın Para"[54] 2005 tarihli makalesi, Osmanlı ve Ortadoğu'da kullanılan altın paralardan, paranın siyasi ve ekonomik etmenlere bağlı gelişim seyrinden bahsetmektedir.
7. Ruhi Özcan'ın 2005 tarihli "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri"[55] makalesi, Osmanlının istikrarsız olan para politikası sonucunda XVII. yüzyılda yaptığı sikke değişikliklerini anlatmaktadır.
8. Ekrem Erdem'in 2006 tarihli "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz"[56] makalesi, Osmanlı İmparatorluğu'nda uygulanan para

---

50 İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Gazi Orhan Beğin Hükümdar Olduğu Tarih ve İlk Sikkesi", *Belleten,* 9/34, 1945, ss. 207-211.

51 İbrahim Artuk, "I. Murad'ın Sikkelerine Genel Bir Bakış 761-792 (1359-1389)"*Belleten,* 46/184, 1982, ss.787-793.

52 Nezihi Aykut, "Osmanlı İmparatorluğu'unda Sikke Tecdidleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi,* S. 13, 1987, ss. 257-297.

53 Oğuz Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 413-422.

54 Ahmet Tabakoğlu, "Ortadoğuda ve Osmanlılarda Altın Para", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss.79-108.

55 Ruhi Özcan, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri",*Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* S.17, 2005, ss.237-266.

56 Ekrem Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", *Bankacılar Dergisi,* S.56, 2006, ss.10-28.

sisteminden, farklı dönemlerde sikkelerde yapılan değişikliklerden ve sonuçlarının neler olduğundan bahsetmektedir.

9. "Anadolu Nümismatik Bülteni" 21 sayıdan oluşan önemli bir eserdir. İlk basımı 2007 yılında gerçekleşmiş olup, 21. sayı 2012 yılında basılmıştır. Dergilerde çoğunluğu Osmanlı dönemine ait olmak üzere Arkaik, Anadolu Selçuklu, Beylikler, Avrupa ve Cumhuriyet dönemlerine ait sikke, kaime, jeton, madalyon ve Osmanlı para politikalarını içeren yerli ve yabancı çok önemli nümismatların makaleleri yer almaktadır.
10. Ömer Açıkgöz "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme"[57] adlı makalesini 2010 tarihinde yayınlamıştır. Makalede, Osmanlı'nın 1800-1844 dönemindeki mali sorunlarını çözmek için araç olarak kullanılan paranın durumu, kıymetli madenlerle olan ilişkisi ve para tağşişleri ele alınmıştır.
11. Necla Dursun'un 2012'de yayınladığı "Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerinden Örnekler"[58] isimli makalede II. Mehmed (Fatih), II. Bayezid, I. Selim (Yavuz) ve I. Süleyman (Kanuni) dönemlerinde bastırılan altın ve gümüş sikke örnekleri tanıtılmaktadır.
12. Cahit Karakök'ün 2014 tarihinde yayınladığı "Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Sikkeleri (1300 – 1730)"[59] adlı makalesinde, Karadeniz Ereğli Arkeoloji Müzesi'nde bulunan, Osmanlı Dönemine ait 1300– 1730 arasında basılmış sikkelerden örnekler tanıtılmaktadır.
13. Ömerül Bölükbaşı'nın 2016 tarihli " 1788-1825 (Hicrî 1203-1240) Dönemine Ait Bir İcmâl Defterine Göre Darphanenin Maden Temin ve Sikke Darp Faaliyeti"[60] makalesinde, tarihi belge ışığında Osmanlı darphanelerinin maden temininden, sikke darp faaliyetlerinden, para basımıyla elde edilen gelirlerden bahsedilmektedir.

---

57 Ömer Açıkgöz, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/12, 2010, ss. 371-392.

58 Necla Dursun, "Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerinden Örnekler" *Uluslararası Sosyal Arastırmalar Dergisi,* 5/22, 2012, ss.391-403.

59 Cahit Karakök, "Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Sikkeleri (1300 – 1730)", Çeşm-*i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E- Dergisi*, 1/2, 2014, ss. 33-95.

60 Ömerül Bölükbaşı, "1788-1825 (Hicrî 1203-1240) Dönemine Ait Bir İcmâl Defterine Göre Darphanenin Maden Temin ve Sikke Darp Faaliyeti", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi,* 1/1, 2016, ss. 92-119.

14. Ahmet Kılınç'ın 2016 tarihli "Yıldırım Bayezid Han'ın Devlet Yönetimine Işık Tutan İki Osmanlıca Makale ve Tahlilleri"[61] makalesinde, Tanzimat dönemi ve sonrasında yazılan sikke ve adalet hakkında iki Osmanlıca makalenin Türkçeye çevrilmesiyle, Yıldırım Bayezid dönemi Osmanlı Devlet teşkilatı hakkında bilgilere ulaşılmaya çalışılmaktadır.
15. Erol Altınsapan ve Ali Gerengi'nin 2017 tarihinde yayınlanan "Eskişehir Karacahisar Kalesi Kazı Çalışmalarında Bulunan Bir Grup Sikke"[62] adlı makalesi, 2011-2014 yılları arasında Karacahisar Kalesi'nde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında ele geçen I. Murad, I. Bayezid (Yıldırım), I. Mehmed (Çelebi), II. Murad, II. Mehmed (Fatih), ve II. Osman dönemlerine ait bir grup bakır ve gümüş sikke örneklerinden bahsetmektedir.
16. Abdulkadir Atar'ın 2018'de yayınladığı "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar"[63] adlı makalesinde, 18. yüzyıl fetva mecmualarından hareketle, Osmanlı'da tedavülde olan yerli ve yabancı para birimlerinden, Osmanlı'da Tecdîd-i Sikke, Tashîh-i Sikke uygulamalarından ve kalpazanlık faaliyetine dair meselelerden bahsedilmektedir.
17. Hakan Yılmaz'ın "Osman Gâzî'nin 700/1300-1301'de Yenişehir'de Bastırdığı Üçüncü Sikkesi"[64], adlı makalesi 2019 tarihinde yayınlanmıştır. Makalede, Katar'ın başkenti Doha Müzesi'nde bulunan Osman Gâzî'ye ait üçüncü sikke tanıtılmaktadır.
18. Sibel Ünalan Özdemir'in 2019 tarihli "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri"[65] makalesinde, Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman dönemine ait altın ve gümüş sikkeler tanıtılıp, değerlendirilerek Osmanlı sikkeleri içindeki yeri ve öneminden bahsedilmektedir.
19. Gordana Janeva ve Sevil Bülbül'ün 2019 tarihli "Bregalnitsa Bölgesinde Bulunan Osmanlı Sikkeleri"[66] makalesi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin doğusundaki

---

61 Ahmet Kılınç, "Yıldırım Bayezid Han'ın Devlet Yönetimine Işık Tutan İki Osmanlıca Makale ve Tahlilleri" *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi,* S. 1, 2016, ss. 1-24.

62 Erol Altınsapan ve Ali Gerengi, "Eskişehir Karacahisar Kalesi Kazı Çalışmalarında Bulunan Bir Grup Sikke",*Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 58, 2017, ss. 1-9.

63 Abdulkadir Atar, "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar",*İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 6/1, 2017, ss. 61-85.

64 Hakan Yılmaz, "Osman Gâzî'nin 700/1300-1301'de Yenişehir'de Bastırdığı Üçüncü Sikkesi", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi,* C.4, 2019, ss. 81-120.

65 Ünalan Özdemir, "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri", *C.* 28, ss. 617-629.

66 Gordana Janeva ve Sevil Bülbül, "Bregalnitsa Bölgesinde Bulunan Osmanlı Sikkeleri", *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi,* S. 5,2019, ss. 34-47.

Bregalnitsa nehri kıyısında bulunan ve İştip Müzesi'nde sergilenen Osmanlı sikke koleksiyonundan örnekler hakkında bilgiler içermektedir.

20. Mustafa Kalkan'ın "Türk Tarihinin Gelişim Seyri İçerisinde Unıque-Nadir Osmanlı Sikkelerinin Yeri ve Önemi"[67] adlı makalesi 2020 tarihinde yayınlanmıştır. Makale, nadir Osmanlı sikkelerinden, sikkelerin tarihi açıdan öneminden, siyasi ve ekonomik durumun sikkeler üzerindeki etkisinden bahsetmektedir. Makalede Osmanlı dönemine ait sikke örneklerlerinin okunuşları, malzeme ve ağırlık ölçüleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.
21. Muharrem Öztel'in 2020 tarihli "Osmanlı Para Piyasasında Tedavüldeki Kalp Sikkeler (1811-1919)"[68] adlı makalesi, 19. ve 20. yüzyıllarda Osmanlı Devletinde dolaşımda olan yerli ve yabancı sahte paralar ile kalpazanlık faaliyetlerinden bahsetmektedir.
22. Aliye Yılmaz'ın 2021 tarihli "Osmanlı Sikkelerindeki Değer Değişiminin Topluma Yansımaları"[69] adlı çalışmasında, Osmanlının sikkeler üzerinde yaptığı gram, ayar ve rayiç değişikliklerin ekonomideki yansımasından, toplumdaki sosyal etkisinden ve sikkelerin bu açıdan öneminden bahsedilmektedir.
23. Ayşe Demir ve Ercan Çalış'ın 2021 tarihli "Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Bir Grup Sikkede Kullanılan Yazı ve Bezeme Öğeleri (18. yy-20. yy)"[70] makalesinde, Kars Müzesi'ndeki 18. ve 20. yüzyıl arasında darp edilmiş bir grup Osmanlı sikkesinin okunuşu ve anlamları ile form, süsleme ve kompozisyon özellikleri açısından analizi yapılmaktadır.
24. Sevda Danık'ın 2021 tarihli "Osmanlı Devleti'nde 1704 Yılı Sikke Tashihi ve Fiyatlara Etkisi"[71] makalesi, 1704 yılında yapılan sikke değişikliklerinin fiyatlara etkisini anlatmaktadır.

---

67 Mustafa Kalkan, "Türk Tarihinin Gelişim Seyri İçerisinde Unıque-Nadir Osmanlı Sikkelerinin Yeri ve Önemi", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi,* 2/4, 2020, ss. 339-372.

68 Muharrem Öztel, "Osmanlı Para Piyasasında Tedavüldeki Kalp Sikkeler (1811-1919)", *Medeniyet Araştırmaları Dergisi,* 5/1, 2020, ss. 1-23.

69 Aliye Yılmaz, "Osmanlı Sikkelerindeki Değer Değişiminin Topluma Yansımaları", *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. 14, 2021, ss. 173-180.

70 Ayşe Demir ve Ercan Çalış, "Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Bir Grup Sikkede Kullanılan Yazı ve Bezeme Öğeleri (18. yy-20. yy)", *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 8, 2021, ss. 57-82.

71 Sevda Danık, "Osmanlı Devleti'nde 1704 Yılı Sikke Tashihi ve Fiyatlara Etkisi", *Journal of Universal History Studies*, 4/2, 2021, ss. 178-211.

Tezler:

1. Halil Sahillioğlu'nun 1958 tarihli "Kuruluştan XVII. Asrın Sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi Üzerinde Bir Deneme"[72] adlı doktora tezinde Osmanlı para tarihi anlatılmaktadır. Tezde sikkeler, arşiv vesikaları ve yapılan diğer çalışmalar değerlendirilmiştir.

2. Halil Sahillioğlu'nun 1965'de hazırladığı "Bir asırlık Osmanlı para tarihi 1640-1740"[73] adlı doçentlik tezinde, Osmanlı Para tarihiyle ilgili önemli bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada, Osmanlıda kullanılan yerli ve yabancı paralardan bu paraların zaman içindeki değişimine, darphane faaliyetlerinden kalpazanlık olaylarına kadar pek çok bilgiye ulaşmak mümkündür.

3. Gültekin Teoman'ın 2004 tarihinde yazdığı "Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu'da Basılan Sikkeler Üzerinde Görülen Süslemeler (1300-1500)"[74] adlı yüksek lisans tezinde, Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu'da darp edilmiş sikkeler üzerinde yer alan süsleme unsurları, üslupları, dönem ve yöre özellikleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

4. Emir Tuzkaya'nın 2010 tarihli "Kırklareli Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri Cilt I-Cilt II"[75] yüksek lisans tezinde, Kırklareli Müzesi'ndeki 14. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasına tarihlenen sikke örnekleri tanıtılmaktadır.

5. Mustafa Polat'ın 2010 tarihli "Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan XII. ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri"[76] adlı yüksek lisans tezinde, Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesindeki XII-XV. yüzyıllar arasında darp edilmiş beylikler dönemi sikke örnekleri tanıtılmaktadır. Çalışmaya, Osmanlı beyliği sikkeleri adı altında I. Bayezid, I. Mehmed, Emir Süleyman dönemi sikke örnekleri dâhil edilmiştir.

---

72 Halil Sahillioğlu, *Kuruluşundan XVII. Asrın sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi Üzerine Bir Deneme,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1958.

73 Halil Sahillioğlu, *Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul 1965.

74 Gültekin Teoman, *"Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu'da Basılan Sikkeler Üzerinde Görülen Süslemeler (1300-1500)"*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.

75 Emir Tuzkaya, *Kırklareli Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2010.

76 Mustafa Polat, "Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan XII. ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri", Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2010.

6. Ali İhsan Aksan'ın 2014 tarihli "Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri (I. Murad- II. Murad Dönemi"[77] adlı yüksek lisans tezinde, Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki I. Murad, I. Bayezid, I. Mehmed, II. Murad devirlerinde darp edilmiş gümüş ve bakır sikkeler tanıtılmaktadır.
7. Ömer Çepnioğlu'nun 2015 yılında tamamladığı "Yoros Kalesi Kazılarında Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri"[78] adlı yüksek lisans tezinde, Yoros Kalesi kazılarında ele geçirilen II. Mehmed ve V. Mehmed Reşad dönemleri arası darp edilmiş sikke örnekleri hakkında bilgiler yer almaktadır.
8. Dına Ashraf Fawzy Ahmed Youssouf tarafından 2018 yılında hazırlanan "Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri"[79] adlı yüksek lisans tezinde, Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan, Kanuni Sultan Süleyman dönemine ait altın ve gümüş sikke örnekleri tanıtılmaktır.
9. Metehan Coşkun'un 2018 tarihli "Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy)"[80] adlı yüksek lisans tezi, Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan, I. Süleyman döneminden V. Mehmed Reşad dönemine kadar basılmış sikke örnekleri hakkında bilgiler içermektedir.
10. Ayşe Demir'in 2019 tarihli "Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18.yy-20yy.)"[81] adlı yüksek lisans tezinde, Kars Müzesi'ndeki III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed Reşad dönemlerine ait sikkeler tanıtılmaktadır.
11. Aliye Yılmaz'ın 2019 tarihli "İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri"[82] adlı doktora tezinde, İznik Müzesi'nde bulunan, I. Murad döneminden V. Mehmed Reşad dönemine kadar basılmış sikke örnekleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

---

77 Ali İhsan Aksan, "Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri (I. Murad-II. Murad Dönemi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü YayınlanmamışYüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

78 Ömer Çepnioğlu, *Yoros Kalesi Kazılarında Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

79 Dına Ashraf Fawzy Ahmed Youssouf, *Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.

80 Metehan Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

81 Ayşe Demir, *Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18.yy-20 yy.)*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2019.

82 Aliye Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 2019.

12. Gözde Gürsoy'un 2019 tarihli "Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Kalpazanlığı (1808-1861)"[83] adlı yüksek lisans tezi, II. Mahmud ve Sultan Abdülmecid dönemlerindeki sikke kalpazanlık faaliyetlerinden, kalpazanlığa karşı alınan önlemlere kadar pek çok bilgi içermektedir.
13. İbrahim Eroğlu'nun 2020 tarihli "Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi"[84] adlı yüksek lisans tezi, Sinop Arkeoloji Müzesi bünyesinde bulunan, I. Mehmed döneminden II. Bayezid dönemine kadar basılmış sikkeler hakkında bilgiler içermektedir.
14. Fethi Furkan Yırıkoğulları'nın 2020 tarihli "Bursa Kent Müzesi'ndeki Osmanlı Kuruluş Devri Sikkelerinin Kataloğu ve Değerlendirmesi"[85] yüksek lisans tezinde, Bursa Kent Müzesi'nde bulunan, Orhan Gazi'den II. Murad dönemine kadar basılmış sikkelerden örnekler tanıtılarak, tipolojileri hakkında bilgiler verilmektedir.
15. Emel Bayram'ın 2021 tarihli "Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri"[86] adlı yüksek lisans tezinde, Bilecik Müzesi'ndeki I. Murad'dan V. Mehmed Reşad dönemine kadar basılmış sikkelerden örnekler tanıtılmaktadır.
16. Ömer Arslan'ın 2021 tarihli "Malatya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18. - 20. yy.)"[87] yüksek lisans tezinde, Malatya Müzesi'nde yer alan I. Abdülhamid'den V. Mehmed Reşad dönemine kadar basılmış sikke örneklerinden bahsedilmektedir.
17. Hüseyin Balı'nın 2021 tarihli "Yozgat Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri"[88] adlı yüksek lisans tezinde, Yozgat Müzesi bünyesinde muhafaza edilen, Orhan Gazi'den V. Mehmed Reşad dönemine kadar basılmış sikkelerden örnekler tanıtılmaktadır.

---

83 Gözde Gürsoy, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Kalpazanlığı (1808-1861),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

84 İbrahim Eroğlu, *Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi,* Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2020.

85 Fethi Furkan Yırıkoğulları, *Bursa Kent Müzesi'ndeki Osmanlı Kuruluş Devri Sikkelerinin Kataloğu ve Değerlendirmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.

86 Emel Bayram, *Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2021.

87 Ömer Arslan, *Malatya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18. - 20. yy.),* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2021.

88 Hüseyin Balı, *Yozgat Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2021.

1.5. Amasya Müzesi

Müze kelimesi Grek mitolojisindeki Mousa denilen dokuz ilham perisinin adından türetilmiş olup sözlük anlamı "Musalar'ın yeri/tapınağıdır. 1956 yılından itibaren Türkiye'nin de üyesi olduğu International Cauncil of Museums (ICOM) adlı kuruluşun tanımlamasına göre müzeler, "tarihî-arkeolojik eserlerin ve tabiattan toplanmış nesnelerin teşhir edildiği mekânlar, tabii parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve halkın ziyaretine açık biçimde düzenlenmiş tarihî ören yerleri"dir.[89]

1960'lı yıllar Türkiye'de müzecilik ve müze binaları açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuş, çok sayıda müze kurulmuştur.[90] Kazılardan çıkarılan eserlerin muhafaza edildiği güçlü görsel araçlardan biri olan müzeler, yaşayan bir tarih ve tarihsel hafızanın kayıt alanları gibidir. Öyle ki her eser kendi döneminden izler taşımaktadır.[91] Medeniyetlerin ürünleri olan taşınır-taşınmaz maddi kültür öğelerinin tamamı, gerek tabiat şartlarından gerekse insan tahribatından korunduğu sürece yüzyıllar boyunca var olabilmektedir.[92]

Geniş topraklar içerisinde yer alan ve stratejik, coğrafik açıdan tam bir kesişim noktasında bulunan Amasya yüzyıllar boyunca farklı etnik, kültürel, dini ve siyasi yapıların nüfuzu altına girmiştir. Bununla birlikle Strabon tarafından bölgenin en büyük kenti olarak nitelendirilmiştir.[93] Zengin bir tarihi geçmişe sahip olan ve "Medeniyetler beşiği" olarak nitelendirilebilecek Amasya'da geçmiş dönemlere ait zengin eserler bulunmakta bu eserler Amasya Müzesi'nde muhafaza edilmektedir.

Amasya Müzesi ilk defa, 1925 yılında Sultan II. Bayezid Külliyesi'nin bir bölümünü teşkil eden medrese binasının iki odasında toplanan az sayıdaki arkeolojik eserlerle İslami devir mumyalarının bir araya getirilmesi sonucu "Müze Deposu" olarak kurulmuştur.[94] Daha sonra teşhir edilecek eşyaların çoğalmasıyla yeni bir yere

---

89 Erdem Yücel, "Müze", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 240.

90 Hale Özkasım ve Semra Ögel, "Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi", *İ.T.Ü. Dergisi,* 2/1, Aralık, 2005, s. 101.

91 Volkan Payaslı, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Milli Kimliğin ve Ulus Devletin İnşasında Tarihin Görselleştirilmesi", *History Studies International Journal of History*, 10/9, Aralık,2018, s. 246.

92 İsmail Yaşayanlar, "Devlet, Arkeoloji ve Âsâr-ı Atîka: Bir Vilayet Müzeciliği Örneği Olarak Müze-i Hümâyûn Bursa Şubesi", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19/35, Mayıs, 2018, s. 555.

93 Abdurrahman Uzunaslan, "Kuruluşundan Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Amaseia", *Tarihi ve Stratejik Açıdan Amasya,* 2020, s. 19.

94 *Amasya Müze ve Ören Yerleri*, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, Amasya 2018, s. 38.

ihtiyaç duyulmuş ve toplanan bütün eserler 1962 yılında Amasya Gökmedrese Camii'ne nakledilmiştir. 1958 yılına kadar fahri memurlukla idare edilen müze, aynı yılın Haziran ayından itibaren Amasya Müze Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. 22 Mart 1977 yılında yeni yapılan bugünkü modern binasına taşınmış, 14 Haziran 1980 tarihinde ziyarete açılmıştır. Bir müddet sonra bakanlığın, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce, "Bugünü yarına taşıyabilmek maksadıyla" ziyarete kapatılmış, eserler daha sonra yeniden kronolojik sıraya göre teşhir ve tanzim edilerek 12 Haziran 2003 tarihinde "12-22 Haziran Uluslar arası Atatürk, Kültür ve Sanat Haftası" etkinlikleri çerçevesinde Amasya Müzesi ziyarete açılmıştır. 13 ayrı medeniyete ait Arkeolojik, Etnografik, Sikke, Mühür, El Yazması ve Mumyalar olmak üzere yaklaşık 24.000 civarında eseri ile bölgenin en modern ve en zengin müzesi olarak ülkemiz kültür ve turizmine hizmet etmektedir.[95] Müzeye bağlı olarak hizmet veren iki birim bulunmaktadır. Bunlar Hazeranlar Konağı ile Saraydüzü Kışla Binası ve Milli Mücadele Müzesidir.

Üç katlı olarak yapılan müzenin; bodrum katında depoları, laboratuarı, fotoğrafhane ve diğer hizmet birimleri bulunmaktadır. Zemin katta; Doğa Tarihi, Neolotik Dönem, Kalkolitik Dönem, Tunç Çağı, Demir Çağı, Helenistik Çağ, Roma Dönemi ve Doğu Roma Dönemi'ne ait: lahitler, Teşup Heykelciği, pitos mezarlar (küp mezarlar), defineler, takılar ve sikkeler bulunmaktadır. Sikke teşhirinde kronolojik olarak Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait bakır, bronz, gümüş, altın sikkeler ve defineler sergilenmektedir. Ayrıca Amasya'da darp edilmiş sikkeler ile Amasya'nın adını ilk defa yazılı olarak görüldüğü ve Harşena Kalesi ile Kralkaya Mezarlarının betimlendiği Roma dönemi şehir sikkesi de sergilenmektedir. Birinci katta ise sancaklar, savaş aletleri, el yazmaları, bindallılar ve takılar, ahşap eserler, seramik eserler, lambalar, kapı tokmakları, hamam takımları, cepkenler, saatler ve ağızlıklar, astronomi aletleri mevcuttur. Ayrıca bu katta mumyalara ait salon bulunmaktadır.[96] Bahçede ise; lahitler, mezar stelleri, mil taşları, sütun ve sütun başlıkları, İslami dönem kitabe ve sandukaları teşhir edilmektedir. Ayrıca bahçe içerisinde Selçuklu Sultanı I. Mesud'a ait türbe ve Osmanlı Dönemi Narlıbahçe Çeşmesi de yer almaktadır.[97] Müze bünyesinde

---

95 *Amasya Müzesi,* Amasya Valiliği Kültür Yayınları, Amasya 2004, s. 9.
96 *Amasya Müze ve Ören Yerleri,* ss. 39-41.
97 *Amasya Müzesi,* s. 9.

toplamda; 5524 adet Arkeolojik; 17187 adet Etnografik ve 1247 adet Etütlük eser bulunmaktadır.[98]

2. SİKKENİN TARİHÇESİ VE OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Sikkenin Tanımı, Tarihçesi ve Sikke Basım Teknikleri

2.1.1. Sikkenin Tanımı ve Tarihçesi

Sikke, üzerinde onu darp edip tedavüle çıkaran ve istendiğinde geri alma hakkına sahip olan devletin, hükümdarın simge veya yazısının yer aldığı madeni para türüdür. Kelime Arapça menşeili olup "damga veya nakış basmak için hazırlanmış demir kalıp" demektir.[99] Sikke Osmanlılarda iki anlamda kullanılmıştır. Biri Fransızca'da Coin mânasını ifade eden "damga" kelimesinin karşılığıydı. Bu anlamda kullanıldığı zaman "Sikke-i Padişahî ile meşkûk" denilirdi. Diğeri ise doğrudan doğruya "nakid" (para) idi. Bu takdirde ise "Sikke-i hasene ile Sikke-i efrenciyye" denilirdi.[100] Paraya İslami çevrelerde sikke denilmekle birlikte paralar topluluğuna meskûkât ismi verilmektedir.[101] Sözlükte "üzerine damga vurulmuş" anlamına gelen meskûkün, çağulu olan meskûkât, damgalanarak sikke haline dönüştürülmüş madeni paraları, sikkeleri ifade eder. Osmanlılar'da XIX. yüzyılın sonlarından itibaren müzecilik alanındaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan sikke incelemelerine ilm-i meskûkât denmiş ve bu terkip daha sonra yerini nümismatike bırakmıştır.[102]

Grekçe "nomos" sözcüğünden türetilmiş olan "nomisma" ve Latince "nummus" kelimeleri sikke anlamı taşımaktadır.[103] Bu kelimeler nümismatik teriminin temelini oluşturmaktadır. Sikkelerle uğraşan bilim dalına nümismatik,

---

98 Fatmanur Pakır, *Amasya Arkeoloji Müzesinde Bulunan İşlemeli Peşkirlerin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlar*, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017, s. 9.

99 Oğuz Tekin, "Sikke", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 37, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 179.

100 Mehmet Zeki Pakalın, "Sikke", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, s. 214.

101 Dursun, "Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerinden Örnekler", C. 5, s. 392.

102 Oğuz Tekin, "Meskûkât", *Türkiye Diyanet VakfıİslamAnsiklopedisi*, C. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2004, s. 317.

103 Oğuz Tekin, *Eskiçağda Para, Antik Nümizmatiğe Giriş,* İstanbul 1984, s. 1.

uğraşan kişilere ise nümismat denilmektedir.[104] Nümismatik sikkenin her türü ve biçimiyle uğraşmaktadır. Belli ölçülere göre basılan madeni paralar, ilkel devirlerden beri geçerli olan trampa yöntemleri yerine daha kullanışlı olmuştur ve üstündeki resim, işaret ve diğer sembollerin yardımıyla da ayrı bir değer taşımaktadır.[105]

Sikke, sadece devlet veya hükümdarın ekonomik durumunu değil, aynı zamanda siyasi, kültürel ve sosyal durumunu da yansıtır. Sikkenin değerine, içerdiği alaşım, tarihi önemi, fiziki durumu, tasarımı ve nadir olup olmaması etki eder.[106] Antik çağda sikke, ekonomik işleviyle beraber, halk açısından da bir tür haberci durumundadır. Özellikle Roma'da basılan sikkeler, imparatorlukta yaşayan insanlara, sikkenin ön yüzündeki portre ve yazıdan imparatoru, arka yüzdeki tasvir ve yazılardan da o imparatorun programı ve yaptığı faaliyetleri öğrenme olanağı vermiştir. Ticaret yanında, kültür, sanat gibi konuları da aydınlatmada önemli buluntular olan sikkeler, ekonomik gelişme ve gerilemenin de göstergesi olmuştur. Ayar ve ağırlık düşüşleri, ekonomik durumların iyi ya da kötü olduğunun işaretidir.[107] Bu yüzden sikkeler araştırmalar için karanlıkta kalmış birçok problemi çözme konusunda birinci sınıf kaynak durumundadırlar.

Taş devrinde insanlar küçük topluluklar halinde yaşarken para olarak kabul edilebilecek bir araca ihtiyaç duymamıştır. Bu dönemde hayatlarını avcılık ve toplayıcılıkla geçiren insanlar bir arada yaşama gereksinimlerinden dolayı diğer insanlarla güç birliği yapmaları gerektiğini öğrenmişlerdir. Böylelikle işleri paylaşarak ihtiyaçlarını karşılamışlardır.[108] Zaman geçtikçe hayatın getirdiği yeni gelişmeler insanların ihtiyaçlarında da çeşitlilik ve yenilikleri beraberinde getirmiştir. Artık insanlar coğrafi ve iklimsel farklılıklar yüzünden kendi yaşam alanlarında ihtiyaçlarını karşılayabilmekte zorlanmışlar, sahip oldukları şeyler yetmemeye başlamıştır. Bu yüzden eksiklerini ve ihtiyaçlarını takas yoluyla gidermeye çalışmışlardır.

---

104 Ömer Develi, *Antik Çağ'da Sikke ve Sikke Birimleri*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir 2014, s. 9.

105 Stefan Karwiese, *Antik Nümizmatiğe Giriş*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995, s. 12.

106 Emel Geçkinli, "Tarih Boyunca Madeni Para Alaşımları", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 13.

107 Figen Erdoğdu, Nafize Tatar ve Erşah Çakır "Nümizmatikten Tarihe Katkı Sikkelerdeki Yapılara Harika Bir Örnek: İskenderiye Feneri", *Tarih Okulu Dergisi*, S. 10, 2011, s. 88.

108 Murat Fidan, Serkan Dilek ve Ayşegül Esev, "Dünden Bugüne Paranın Tarihi ve Türkiye'de Kâğıt Para Kullanımı", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/18, 2019, s. 144.

Alışverişin doğasında bir şey alınırken karşılığı verilmek zorundadır. Medeniyet tarihi kadar eski olan para icat edilmeden önce toplumlarda kurutulmuş kumaş parçası, balık, tütün, deniz kabuğu, şeker, pirinç, kürk, tuz, at, çivi ve tahıl değişim aracı olarak kullanılmıştır.[109] Alışverişlerde küçükbaş ve büyükbaş hayvanların da para yerine kullanılmış olması veya bir değer ölçüsü olarak işlem görmesi özellikle Ege coğrafyasında bilinen bir uygulama olmuştur.[110] Takas işlemlerinin uzun sürmesi ve kullanım zorluğundan dolayı işleri kolaylaştırabilen, toplum tarafından genel kabul gören bir araca ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebeple insanların kıymet verdikleri, ulaşılması kolay olmayan altın, gümüş ve bakır gibi değerli madenlerden üretilmiş araçlar kullanılmıştır.[111] Bunları madeni aletler (üç ayaklı kazanlar, kürekler, baltalar, çıpalar) ve süs eşyaları (yüzükler, küpeler, bilezikler) oluşturmaktadır.[112]

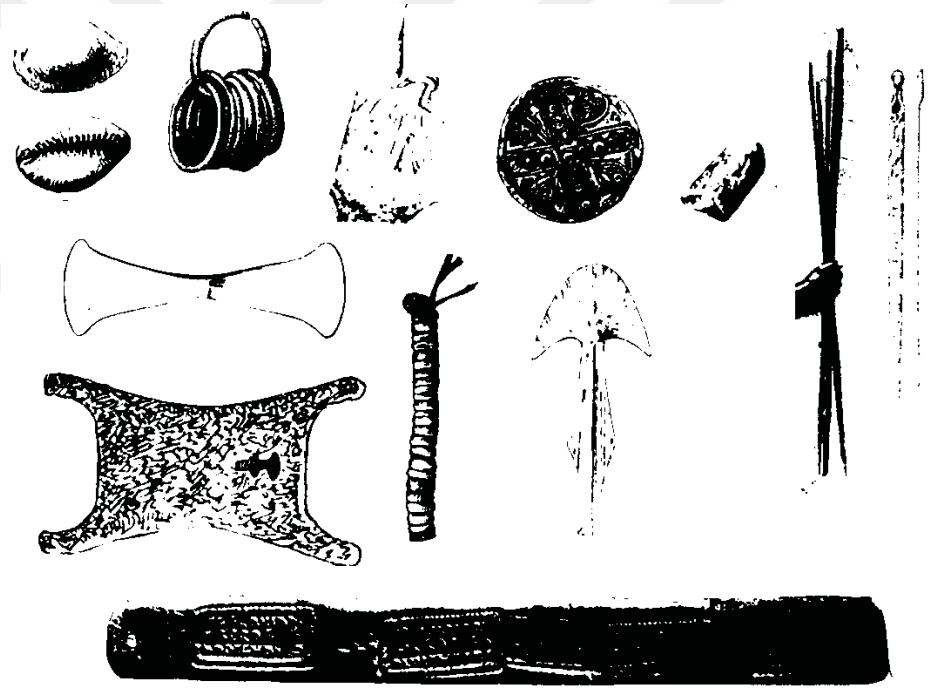

Şekil 2.1. İlkel Toplumlarda Para Yerine Kullanılan Bazı Eşyalar[113]

[109] Yusuf Keş ve Burcu Fikriye Turgut, "Kültür ve Sanatın Yansıması Para Tasarımı "Osmanlı Son Dönem Kaimeleri ve Cumhuriyet'in İlk Emisyonları", *İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi*, 1/2, 2015, s. 33.

[110] Oğuz Tekin, "Lydia Krallığı'ndan Osmanlı İmparatorluğu'na Anadolu'da Sikke Darbı", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 33.

[111] Fidan, Dilek ve Esev, "Dünden Bugüne Paranın Tarihi ve Türkiye'de Kâğıt Para Kullanımı", C. 9, s. 142.

[112] Sabahat Atlan, *Grek Sikkeleri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993, s. 13.

[113] Atlan, *Grek Sikkeleri,* s. 13.

Başlangıçta çeşitli nesnelerle yapılan ve kolay olmayan alışverişin yerine sikkenin ortaya çıkışıyla bu çeşitlilik ortadan kalkmış ve standart bir ödeme aracı ile işlem görme imkânı sağlanmıştır.[114]

Sikkelerin ilk kez MÖ 7. yüzyıl sonlarında görülmesine karşın, değerli metallerin para olarak kullanılması Antik Mezopotamya ve Mısır'a kadar gitmektedir. Özellikle de gümüşün para olarak kullanılması geleneği Mezopotamya'da MÖ 24. yüzyıla inmektedir. Bu antik toplumların ekonomik yaşamlarında değerli madenler çeşitli yöntemlerle yaygın olarak para yerine kullanılmıştır. Mezopotamya'da ve Mısır'da bu metallerin para yerine kullanıldığının kanıtları yer almaktadır. Mezopotamya'da yasa ve adalet ile ilgili birkaç metinde, bölgedeki kraliyet, tapınak arşivlerinde, kil tabletler ile taş yazıtlar üzerinde; Mısır'da ise altın ve gümüş külçelerden oluşan definelerin bulunmuş olması bu savı desteklemektedir.[115]

Sikke biçiminde paralar ilk kez MÖ 7. yüzyılda Batı Anadolu'da, antik çağın ticaret yolları üzerinde kurulan Lidya'da ortaya çıkmıştır.[116] Gerek antik kaynaklar, gerekse ele geçirilen ilkel formdaki elektron sikkelerle, sikkenin icadının Küçük Asya'nın batısıyla Lidya Krallığı ve İyonya Bölgesi ile ilişkili olduğu doğrulanmıştır.[117] İlk para Lidya kralı Kroisos zamanında elektron adı verilen altın-gümüş karışımı madenden bakla şeklinde olup krallığın başkenti Sardes'te basılmıştır.[118] İlk Lidya sikkelerinde ana birim 14,1 gram ağırlığındaki staterdir. 1/2, 1/3, 1/4, 1/6, 1/12, 1/24, 1/48 ve 1/96'lık gibi daha küçük alt birimlerde de basılmıştır.[119] Ön yüzleri önce düz sonra çizgili, daha sonra resimli; arka yüzlerinde bir veya üç tane derin köşe, dikdörtgen veya üçgen bulunan ilk sikkelerin devamında ön yüzlerinde Lidya kral ve ailesinin arması olan aslan başı, pençesi veya karşılıklı iki aslan'ın ön kısmı yer almaktadır.[120]

---

114 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 179.

115 Catherine Eagleton ve Jonathan Williams, *Paranın Tarihi,* çev. Fadime Kâhya, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 7.

116 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 2.

117 Süleyman Yükçü ve Gülşah Atağan, "Ortadoğu'da Zaman Tünelinde Ticaret", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi,* S. 1, 2011, s. 88.

118 Süleyman Yükçü ve Seçkin Gönen, "Anadolu'da İlk Paranın Ayar ve Alaşımı", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.7, 2014, s. 28.

119 Koray Gürleyük, *Sivas Sikkeleri,* Sivas 2017, s. 21.

120 Atlan, *Grek Sikkeleri*, s.14.

Şekil 2.2. Lidya Kralı Kroisos Dönemine Ait Altın ve Gümüş Sikkeler[121]

MÖ 7. yüzyılda basılan elektron sikkelerin yerini, MÖ 6. yüzyıl ortalarında gümüş sikkeler almıştır. Bazı kentler elektron sikkelerin yanı sıra gümüş sikkelerde basmışlardır. Sikke darbındaki bu yeni uygulama hızla Yunanistan'a İtalya'nın güneyindeki ve Sicilya'daki Yunan koloni kentlerine kadar yayılmış böylelikle Akdeniz dünyası bu tarihten itibaren sikke basıp kullanmaya başlamıştır.[122] Bazı bölgelerde basılan sikkelerde Grek kültürü etkili olmuştur. Bundan dolayı Arkaik, Klasik ve Hellenistik çağlarda basılan sikkeler Grek sikkeleri ismiyle nitelendirilmiştir.[123] Grek sikkeleri Büyük krallıklar, Grek şehir devletleri, bu şehirlerin teşkil ettiği birlikler ve bazı şehir ve kabile kralları olmak üzere 1600'e yakın örgüt tarafından basılmıştır. Bu krallıklar sikkelere kendi armalarını bastırmışlardır. Milet sikkelerinde yatan bir aslan, Ephesos'unkilerde geyik, Phokaiada fokbalığı, Samos sikkelerinde cepheden aslan postu veya boğa, kyzikos sikkelerinde ton balığı ile birlikte çeşitli resimler yer almaktadır.[124]

MÖ 546 yılında Lidya Krallığı'na son veren Persler Lidya Krallığı'nın para siyasetini takip etmişler ve onların sikkelerini kullanmaya devam etmişlerdir. Kendilerine ait sikkeleri ise ilk defa Kral Dareious I (521-486) zamanında darp

---

121 https://inandedektor.com/u/22019-lidya-krallari-antik-paralari.html/, (13.10.2021).

122 Oğuz Tekin, *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar),* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1992, s. 58.

123 Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy),* s. 6.

124 Sabahat Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar),*Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara 1976, s. 5.

etmişlerdir (MÖ 515) ve altın olanlara Dareikos, gümüş olanlara Siglos Medikos adını vermişlerdir.[125] Pers sikkeleri hiç arasız İskender zamanına kadar basılmışlar, hatta İskender bile bir zaman bunları kullanmış, kendisi de aynı tipte sikke bastırmıştır.[126] Pers sikkelerinde yazı bulunmamakla birlikte sikkelerin sanat değeri düşüktür.[127] Sikkelerin ön yüzlerinde ok atan bir figür, arka yüzünde bazen dikdörgen bir incus bazen de bir sembol bulunmaktadır. Okçunun Büyük Pers Kralını temsil ettiği varsayılmaktadır.[128] Arkaik ve Klasik devir boyunca varlığını sürdüren çoğu kentte aynı tip sikkeler basılmaya devam ederken[129], sikke basan şehirlerin sayısı artarak Arkaik devirde 41, Klasik devirde 157'e çıkmıştır.[130]

Hellenistik Dönem'de, İskender zamanındaki Hellen dünyası İspanya'dan Hindistan'a; Rusya'dan Mısır'a kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştı. Bu kadar geniş bir alanda ise sikke basımı imparatorluklar ve küçük krallıkların yanı sıra, irili ufaklı kent devletleri tarafından yapılmaktaydı.[131] İskender ile birlikte antik dünyada tamamen yeni bir döneme geçilmiştir. Onun sikkelerinin ön yüzlerinde görülen Herakles başı, artık İskender'in yüz çizgilerini almaya başlamıştır. Aleksandreios olarak adlandırılan tetradrakhmonların arka yüzünde tahtta oturan ve elinde bir kartal tutan Zeus vardır. Yan işaretler darphaneleri göstermektedir.[132] Krallar ise daha sonraları her çeşit madenden bastırdıkları sikkelerin üzerine kendi portrelerini koymuşlardır.[133]

Roma Dönemi'nde sikke kullanılmadan önce hayvanlar değer ölçüsü olarak görülmüş, daha sonra ise bazı madenler ölçüt olarak kullanılmıştır.[134] Roma'da ilk sikkeler bakırdır. Follis (aes) denilen külçe halinde tunç, yani az miktarda kalay karıştırılıp sertleştirilmiş olan bakırdan elde edilmiştir.[135] Bunu Aes Rude denilen

---

125 Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar),* s. 6.
126 Atlan, *Grek Sikkeleri*, s. 21.
127 Turan Gökyıldırım, "Eski Yunan- Roma- Bizans Sikkelerinde Dini Motif ve Semboller", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 57.
128 Tekin, *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar),* s. 70.
129 Karwiese, *Antik Nümizmatiğe Giriş,* s. 36.
130 Atlan, *Grek Sikkeleri*, s. 31.
131 Şevki İhya Sarıcı, *Diyarbakır ve Mardin Müzelerindeki Hellenistik Dönem Sikkeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 31.
132 Karwiese, *Antik Nümizmatiğe Giriş,* s. 55.
133 Orhan Yükler, *İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Hellenistik Dönem Sikkeleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018, s. 24.
134 Murat Turgut, "Roma Ticaret Hayatı ve Iconıum Sikkeleri" *Konya Kitabı XVI,* ed. Prof. Dr. Abdulkadir Buluş ve Prof. Dr. Caner Arabacı, C. I, Konya 2018, s. 114.
135 Hasan Ferid, *Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkât,* C. I, s. 12.

ham bakırdan koparılan parçalar ve Aes Signatum (damgalı bakır) denilen piramid biçimli veya dikdörtgen çubuklardan oluşan para şekilleri takip etmiştir.[136] İlk Roma sikkeleri ise MÖ 3. yüzyılın başlarında basılmıştır. "Aes grave (ağır bronz)" adı verilen bu sikkelerinin dökme tekniği ile bakırdan yapıldıkları bilinmektedir.[137] 269 tarihinde "Roma- Campania" gümüş sikkeleri adı verilen ilk gümüş sikkeler basılmıştır. Didrahmi veya Nummus, Quadrigati ve Victoriatus bu dönemde basılmış olan gümüş sikkeler arasında yer almaktadır. Roma'nın asıl gümüş sikkesi ise Denarius'tur. Denarius'un ön yüzünde tanrıça Roma'nın başı ve onluk değerini gösteren X rakamı, arka yüzde ata binen Dioskurlar ve kesimde ayrı bir levha içinde ROMA yazıtı yer almaktadır.[138] Altın sikkeyi basmak nadir bir olay olup ilk defa seri halinde basan Caesar'dır. Caesar altını "Aures" ismini taşımaktadır.[139] Caesar, Roma sikkeleri üzerine yaşarken portresini koyduran ilk kişidir. Daha sonra sikke üzerine portre tasviri sürekli olarak yer almıştır.[140] Roma İmparatorluk devrinin esas sikkesi yine Aureus olup, bakır bronz ve pirinçten de sikkeler basılmıştır.[141] Bunlara as, sestertius ve dupondius adı verilmiştir. As, bakırdan; sestertius ve dupondius ise pirinçten basılmıştır.[142] İmparatorlukta devlet sikkeleri yanında, Eyalet sikkeleri, himaye altında olan kralların bastırdıkları sikkeler ve şehir sikkeleri de bulunmaktadır[143] Amaseia (Amasya), Komana (Gümenek), Neokaesareia (Niksar), Sebastopolis (Sulusaray), Trapezus (Trabzon), Zela (Zile) gibi şehirlerin de içinde bulunduğu birçok eyalette sikkelerin darp edildikleri bilinmektedir.[144] Özellikle merkezi İtalya'da bulunan İmparatorluğun İtalya dışında himayesi altında bulunan ve sayıları beş yüzü aşan şehirlerin bastıkları şehir sikkeleri önemli bir grubu teşkil

---

136 Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar),* s. 18.

137 Turgut,"Roma Ticaret Hayatı ve Iconıum Sikkeleri", s. 114.

138 Hümeyra Sağırkaya, *Zeki Karaoğlu Özel Koleksiyonundan Ionıa Bölgesi Yunan ve Roma Dönemi Sikkeleri,* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016, s. 35.

139 Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar)* s. 20.

140 Sağırkaya, *Zeki Karaoğlu Özel Koleksiyonundan Ionıa Bölgesi Yunan ve Roma Dönemi Sikkeleri,* s. 36.

141 Atlan,*1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar)* s. 21.

142 Oğuz Tekin, *Grek ve Roma Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* Aksoy Matbaacılık, İstanbul 1994, s. 30.

143 Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar)*, s. 23.

144 Ali Yalçın Tavukçu ve Mesut Ceylan, "Tokat Müzesindeki Roma Dönemi Pontos Eyaleti Şehir Sikkeleri", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S. 37, 2016, s. 62.

etmektedir.[145] Roma sikkelerinin ön yüzlerinde esas olarak imparatorun kendisi ya da ailesinden birinin portresi, arka yüzlerinde ise binalar, köprüler gibi mimari tipler, hayvanlar ya da semboller, tanrılar ve tanrıçalar yer almaktadır.[146]

Bizans Dönemi'nde esas itibariyle altın, gümüş ve bakır olmak üzere üç metalden darp edilen sikkeler kullanılmıştır.[147] 11. yüzyıldan itibaren elektron (adi ve ayarı düşük altın) ve billon (adi ve ayarı düşük gümüş) sikkeler de yoğun olarak basılmıştır. Bizans altın sikke birimi Solidus'tur. Solidus uzun süre basılmış ve kalitesi korunmuştur. Arka yüzünde darphane işaretinin sonundaki OB (obryzum, obryziacus) harfleri altının yüksek değerini ve saflığını göstermektedir. Solidus'un yarısı "semissis" ve üçte biri de "tremissis"dir.[148] MS 6. yüzyıl'da basılan Soliduslar'ın ön yüzlerinde imparator büstü, arka yüzde Viktoria ya da bir haç tutan baş melek tasviri yer almaktadır. İmparatorlar genellikle askeri giysilidir. II Iustinus (565-578) döneminde Konstantinoupolis'in oturan figürü tercih edilmiştir. 7. yüzyılda Focas (602-610) döneminde portre geleneği, Heraclius (610-641) ve sonrasında imparator ve onun yerine geçecek kişinin bir arada tasvir edildiği görülmektedir. II. Iustinianus ile birlikte ise İsa büstü görülmeye başlamıştır. II. Nikephoros Solidus'tan daha hafif "*tetarteron*" (nomisma) ve ağırlığı tam olan "*histamenon*" (nomisma) altın sikkeleri tedavüle sokmuştur. 1071'deki Malazgirt yenilgisinden sonra I. Aleksios (1081-1118) döneminde nomismanın içindeki altın miktarı %75 oranında azalmıştır. 1092 yılında I. Aleksios para reformu yaparak, Nomisma'nın yerine "*hyperpyron*" adıyla yeni bir altın sikke tedavüle sokmuştur.[149] Latinlerin Konstantinopolis'i istilası sırasında sürgündeki Nikaia imparatorluğunda, III. Ioannes (1222-1254) döneminde, hyperpyron'un içindeki altın ayarı 16-18 karat'a düşürülmüştür. Son kez 11 karat olarak V. Ioannes (1341-1391) döneminde basıldı. Böylelikle Bizans altın sikkeleri 14.yüzyıl ortalarında, 1350'lerde sona erdi. Gümüş sikkeler altın sikkelere oranla daha az basılmıştır. Siliqua, Miliarenses isimli gümüş sikkeler kullanılmış, Heraclius döneminde (610-641) Hexagram adında yeni bir gümüş sikke tedavüle sokulmuştur. I. Aleksios'un 1092 reformunun ardından % 7'si gümüş olan "Aspron Trachy" çukur sikkeler basılmış, II. Andronikos (1282-

---

145 Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy),* s.7.

146 Tekin, *Grek ve Roma Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* s. 31.

147 Züleyha Ustaoğlu, "Manisa Müzeleri Bizans Sikkeleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/2, 2012, s. 377.

148 Oğuz Tekin, *Bizans Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* İstanbul 1999, s. 37.

149 Develi, *Antik Çağ'da Sikke ve Sikke Birimleri,* s. 82.

1328) ise 13. yüzyıl sonlarında çukur olmayan, normal formda "basilikon" gümüş sikkesini bastırmıştır. V. Ioannes döneminde (1341-1391) altın sikkenin yerini Hyperpyron diğer adı Stavraton olan gümüş sikke almış, Basilikon 14. yüzyılın ortalarında ortadan kalkmıştır.[150] Bizans Dönemi'nde altın ve gümüş sikkelerin yanında Nummus, Follis Decanummium, Pentanummium, Anonim Follis, Tetarteron, Assaria, Tornese ve Follaro olarak adlandırılan bakır sikkeler de kullanılmıştır.[151]

Arap yarımadasında İslâmiyet'in doğuşu ve gelişmesi sırasında ve daha sonraki fetihlerin yer aldığı ilk yarım yüzyılda Araplar ele geçirdikleri ülkelerde kullanılan para ve ölçü birimlerini değiştirmediler. İslam öncesi dönemde kullanılan paralar Hz. Peygamber ve ilk dört halife zamanında da aynen kullanılmaya devam etti.[152] Araplar, Bizans'ın altın parası olan dinarı İslamiyet öncesinde ve sonrasında kullanmışlardır. Dinar, Hıristiyanlık sembollerinden kademeli şekilde arındırılarak Müslümanlarca bir müddet daha basılmış, dinarın yanında İran' ın gümüş dirhemleri de bir süre daha kullanılmıştır. Sasani dirhemleri Hz. Ömer döneminde basılarak üzerlerinde bulunan İslam dışı motifler yerlerini yavaş yavaş İslami simge ve ibarelere bırakmıştır. Bizans'tan aldıkları yerlerde kullanılan ve adına "fels" denilen bakır paralara benzeyen yeni bakır paralar da bastırmışlardır.[153] En eski İslam bakır sikkesi 638 tarihli olup Şam'da basılmıştır. Söz konusu sikke, aynı zamanda bütün İslam âleminin en eski tarihli sikkesidir.[154]

Emevîler Dönemi (661-750) İslâmi sikkeler açısından bir dönüm noktası olmuştur. İlk İslam sikkeleri Emevîler Dönemi'nde Muâviye b. Ebû Süfyân'ın halifelik zamanına (661-680) aittir. Muâviye'nin gümüş sikkeleri üzerinde Muâviye'nin adı ve unvanı yazılı olup Arap-Sasani sikkelerine benzemektedir.[155] Emevîlerin ilk dönem sikkeleri üzerinde Kisra portreleri ve yazılar bulunmaktadır. Muâviye H. 51 senesinden itibaren dirhemler üzerindeki Sasani hükümdarlarının resimlerini sildirerek, kılıç resmi kazıtmış ve Eski İran harfleriyle "Emiru'l-

---

150 Tekin, *Bizans Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu)*,s. 40.

151 Zeliha Demirel Gökalp, *Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri,* Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2009, s. 16.

152 Celal Emanet, "Emeviler Döneminde Para", *Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi,* 7/ 13, 2014, s. 251.

153 Ali Akyıldız, "Para", *Türkiye Diyanet VakfıİslamAnsiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s. 163.

154 Mustafa Hizmetli, "Abbasiler Doneminde Para Basımı", *İstem Dergisi*, S. 15, 2010, s. 84.

155 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 180.

mü'minin" yazısı yazdırmıştır.[156] Fakat kaynaklarda varlığı ifade edilen Muâviye dönemine ait bu paralar henüz tespit edilememiştir. Genel görüş, günümüze ulaşan ilk İslam parasının Abdülmelik tarafından bastırıldığıdır.[157] İlk İslam dirhemi Abdülmelik'in (65-86/685-705) emriyle Haccac tarafından Kufe'de, ilk İslam dinarı ise Abdülmelik tarafından Dımaşk'ta bastırılmıştır.[158] Emevî Dönemi sikkelerinin temel özelliği üzerinde resim olmaksızın, yazı karakterinden oluşması ve Kur'an'dan ayetler taşımasıdır. Başlangıçta figürlü ve üzerinde Hıristiyanlık işaretlerinin bulunduğu Bizans paraları örnek alınmış, daha sonradan bu karakter ve motiflerin yeniden şekillendirilmesiyle ilk özel İslâm dinarları ve dirhemleri oluşturulmuştur.[159] Dirhemlerin reformuna 691-692 yılında başlanmış, tamamen yazı karakterlerinin görüldüğü dirhemler 698-699 yılında basılmıştır. Dinarların reformuna ise dirhemlerden sonra başlanılmıştır.[160] İnsanların günlük yaşamlarında, küçük ödemelerinde kullanmaları için altın ve gümüşten başka bakır, kurşun, demir gibi materyallerden paralar da bastırılmıştır.[161]

Abbâsîler Dönemi'nde (750-1258), Emevîler'den itibaren başlatılan bazı tür paraların basımına[162] ve Emevîler'in kullandıkları dinar (altın), dirhem (gümüş), fels (bakır), madenlerin kullanımlarına devam edilerek sikkeler darp edilmiştir.[163] Abbâsî sikkelerinin kompozisyon uygulamalarında da Emevî sikkeleri ile büyük benzerlikler bulunmakta,[164] sikkelerin ön ve arka yüzlerindeki ibareler Emevî sikkelerine benzemektedir.[165] Ancak Abbâsî sikkelerinin arka yüzdeki yazı kuşağında sadece "Muhammedün Resûlullah" yazısı yer almaktadır.[166] Abbâsî sikkelerinde H. 146 senesine kadar halife adı yazılmamıştır.[167] Dirhemler üzerinde ismi görünen ilk Abbâsî halifesi el-Mehdî'dir.[168] MehdÎ-Billâh döneminde sikkelere halife adının

156 Ali Keleş, *İslam'a Göre Para Kavramı (Tarihi, Tanımı ve Fonksiyonları),* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 1998, s. 48.
157 Emanet,"Emeviler Döneminde Para", C. 7, s. 258.
158 Hizmetli, "Abbasiler Doneminde Para Basımı", s. 81.
159 Emanet, "Emeviler Döneminde Para", C. 7, s. 260.
160 Fatih Erkoçoğlu, "Abdülmelik B. Mervân'ın Para Reformu", *İstem Dergisi,* S. 8, 2006, s. 177.
161 Emanet, "Emeviler Döneminde Para", C. 7, s. 262.
162 Hizmetli, "Abbasiler Doneminde Para Basımı", s. 89.
163 Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy),* s. 8.
164 Necla Dursun, "Mardin Müzesi Sikke Kolleksiyonu Örneklerine Göre Abbâsî Sikkelerinde Yazı-Kompozisyon İlişkisi", *İstem Dergisi,* S. 24, 2014, s. 160.
165 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 180.
166 Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy),* s. 8.
167 Hasan Ferid, *Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkât,* C. I, s. 84.
168 Hizmetli, "Abbasiler Doneminde Para Basımı", s. 89.

yanında sikke darbından sorumlu memurun adı da konulmaya başlanmıştır. İlk altın sikke ise devletin kurucusu Ebü'l-Abbas es-Seffâh zamanında (750-754) tedavüle çıkmıştır.[169] Sikkelerde asıl gelişme halife Me'mûn zamanında olmuş ve basıldıkları darphanelerin adları konulmuştur.[170] El-Me'mûn döneminde yapılmış iki önemli değişiklik olmuştur. İlki paraların üzerine Rum Suresi, 4. ve 5. ayetlerinin nakşedilmeye başlanması, ikincisi ise paralar üzerindeki yazıların dinar ve dirhemlerde aynı yere yazılarak ifade birliğinin sağlanmasıdır. Bunun yanında dinar ve dirhemlerin basımında yeni bir Kufi yazı karakteri kullanılarak sikkelerin üzerine yazıların nakşedilmesi öncekilerden kolay bir hale getirilmiştir.[171]

Tolunoğulları Dönemi'nde (868-905) Ahmed bin Tolun tarafından darp ettirilen felsler bulunmaktadır. Ayrıca bu dönemde darp edilen ve Türkler tarafından kullanılan dinar, dirhemler de mevcuttur.[172] Ahmed b. Tolun, 266 (879-80) yılında Ahmedî veya Tolûnî dinarı denilen sikkeler darp ettirerek sikkeye halifenin adıyla birlikte kendi adını da yazdırmıştır.[173] Tolunoğlu sikkeleri, Abbâsî sikke darp geleneği dâhilinde yer alan, farklılığı bulunmayan örneklerdir. Farklı kılan nokta ise Anadolu sahasında görülmeleri ve sikkelerde halifenin adının dile getirilmiş olmasıdır. Tolunoğulları'nın kullandıkları ağırlık, ölçü birimleri ve sikke tipleri tamamen Abbasiler tarafından belirlenen kurallara göre kesilmiş ve geniş bir alanda ticari hayat içinde kullanılmaya başlanmıştır.[174]

Fâtımîler'in (909-1171) esas sikkeleri altından basılmıştır ve yazılar Emevî sikkeleri tarzındadır. Sikkelerin ön yüzünde kelime-i tevhid ile Kur'an'dan bir ayet (et-Tevbe 9/33), arka yüzünde "bismillahirrahmanirrahim" ile başlayan, darp yeri, darp tarihiyle sona eren bir cümle ve "emirü'l-mü'minin" unvanıyla halifenin adı bulunur. Fâtımîlerin gümüş sikkeleri altına göre daha az basılmış olup en fazla basılan birim yarım dirhemdir.[175]

---

169 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 180.

170 Husseın Rafeeq Hasan Bandyan, *Irak Ulusal ve Erbil Medeniyet Müzelerin'deki İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler,* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2019, s. 21.

171 Hizmetli, "Abbasiler Döneminde Para Basımı", s. 90.

172 Mustafa Kalkan, "İslam Medeniyet Dairesi İçerisinde Sikkeler, Kullanımları ve Gelişim Seyirleri", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, 2019, s. 100.

173 Nadir Özkuyumcu, "Tolunoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 41, İstanbul 2012, s. 234.

174 Kalkan, "İslam Medeniyet Dairesi İçerisinde Sikkeler, Kullanımları ve Gelişim Seyirleri", C. 9, s. 100.

175 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 181.

Eyyûbîler (1169-1524) dinar, dirhem ve fels bastırmışlardır. Bu dönemde sikke basma hakkı esas olarak devletin başındaki hükümdarda olmasına karşın, bazı durumlarda veliahtlar da sikke bastırabiliyordu. Ancak altın sikke basma hakkı yalnız devletin başındaki Mısır sultanlarına aitti.[176] İlk altın sikke Selâhaddin Eyyûbî tarafından (569/1174) bastırılmıştır.[177] Esas itibariyle Eyyûbi altın sikkeleri İskenderiye ve Kahire'de basılmıştır. Bunun yanında Selâhaddin Eyyûbi gümüş ve bakırdan oluşan sikkeler de bastırmıştır. Selâhaddin devrinde asıl ticari hayatın dinar üzerinden döndüğü, gümüş dirhem ve bakır felslerin ise günlük ihtiyaçlarda kullanıldığı bilinmektedir.[178] Eyyûbi sikkelerinin ana özelliklerinden biri ön yüz yazılarının el-İmam, arka yüz yazılarının ise el-Melik ile başlamasıdır. Bunun dışında Sultan, Allah'ın ve dinin yardımcısı, imam, mü'minlerin emiri, fetih babası, dine bağlı gibi unvanlar kullanmıştır. Sikkelerin arka yüzünde bir geleneğin ve inancın etkisiyle süregelen kelime-i tevhid yerini almaktadır.[179] Selâhaddîn Eyyûbî 566 (1170) yılında son Fâtımî halifesi el-Azad'ı tahttan indirip, Abbâsî halifesi el-Müstedî adına hutbe okutmuş ve kendisine halife tarafından "Muhyî devlete Emîrü'l-Mü'minîn" (Halifenin devletine hayat veren) unvanı verilmiştir. Bu tarihten sonra Selâhaddîn, egemen olduğu bölgelerde adına darp edilen sikkelerin çoğunda bu unvanı kullanmıştır.[180]

Büyük Selçuklu Dönemi'nde (1037-1157) ilk sikke, Sultan Tuğrul Bey zamanında H. 433 (M.1041-1042) de Nişapur şehrinde basılmıştır. Bu sikkede, çok belirgin bir şekilde İran (Samanî) ve Abbâsî sikkelerinin etkileri görülmektedir.[181] Sikkelerin iki yüzünde bulunan bir orta alan yazısı ve onu kuşatan çevre yazısı görülmektedir. İslami sikkelerde sık karşılaşılan Kur'an-ı Kerim'den ayetler, besmele ve dualar bu dönem sikkelerinde de kullanılmıştır.[182] Büyük Selçuklu Dönemi sikkelerinin ön yüzlerinde, Kelime-î Tevhid, zamanın halifesinin adı,

---

176 Necla Dursun, "Mardin Müzesi Örnekleri Işığında Eyyûbi Sikkeleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 42, 1 (Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı), 2019, s. 88.

177 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 181

178 Ramazan Uykur, "Salâhaddîn Yûsuf Bin Eyyûbî'nin Mardin Müzesi'nde Bulunan Sikkeleri", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/1, 2018, s. 417.

179 Dursun, "Mardin Müzesi Örnekleri Işığında Eyyûbi Sikkeleri", s. 88.

180 Ramazan Uykur, "Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Salâhaddîn Eyyûbî'ye Ait Nadir Bir Bakır Sikke", *Karadeniz Uluslar Arası Bilimsel Dergi*si, 37/37, 2018, s. 117.

181 Kenan Çetin, "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'ya Görülen Değişiklikler", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 29 (Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı), 2006, s. 183.

182 Nihal Acıoğlu, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki İslami Dönem Sikkeler*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2020, s. 7.

paranın birimi, sikkenin basım yeri ve tarihi yazmaktadır. Arka yüzlerinde ise kelime-î tevhidin ikinci kısmı ile sultanın unvanları, lakapları ve ismi yer almaktadır.[183] Bunların yanında üzerinde bitki, hayvan ve insan figürlerinin olduğu sikkeler de bulunmaktadır.[184] Tuğrul Bey'in sikkelerinde görülen Kınık Boyu'nun simgesi olan ok ve yay tasvirleri dikkati çekmektedir.[185] Selçuklu Sultanları, bazı özel günler ve zaferlerin anısını yaşatmak için farklı paralar, madalyonlar bastırmış olup, bu paralar özel ve sınırlı sayıdadır. Son Büyük Selçuklu sultanı Sencer'in sikkelerindeki, sadece sultana ait unvanlarda tamamen Türkçe unvanların kullanılması oldukça önemlidir.[186]

26 Ağustos 1071 Malazgirt Savaşı ile Anadolu bir Türk yurdu haline gelmiş, Bizans'ın etkisi azaltılarak Anadolu'da hızlı bir yayılma ve yerleşme hareketi başlamıştır. Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere fethedilen topraklarda başta Anadolu Selçukluları olmak üzere, aynı dönemde hüküm süren beylikler Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinde önemli rol oynamışlardır.[187]

Türkiye (Anadolu) Selçukluları (1077-1308), Anadolu topraklarına geldiği ilk yıllarda, kendi paraları olmadığı için Bizans ve diğer İslam devletlerinin sikkelerini kullanmışlardır.[188] Bu dönem sikke darbında altın dinar, gümüş dirhem ve bakır fels kullanılmış, I. Gıyâseddin Keyhusrev devrinde "Nısfiye" adı verilen yarım dirhemler de kestirilmiştir.[189] Anadolu Selçuklu Sultanlarının ilk ikisi I. Rüknüddin Süleymanşah ve I. Kılıcarslan'a ait herhangi bir sikke bulunamamıştır. Sikkesi bulunan ilk hükümdar, sultan I. Mesud dönemine ait bakır felstir. Fakat bu sikke üzerindeki basım yeri ve basım tarihi silinmiştir.[190] I. Mesud'a ait ilk bakır sikke

---

183 Çetin, "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'ya Görülen Değişiklikler", s. 187.

184 Bandyan, *Irak Ulusal ve Erbil Medeniyet Müzelerin'deki İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler,* s. 21.

185 Acıoğlu, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki İslami Dönem Sikkeler,* s. 7.

186 Çetin, "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'ya Görülen Değişiklikler", ss. 183-189.

187 Betül Teoman ve Gültekin Teoman, "Malatya'da Basılmış Danişmendli ve Anadolu Selçuklu Sikkeleri", *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/1, 2016, s. 63.

188 Betül Teoman, "Konya Darplı Anadolu Selçuklu Sikkeleri", *Konya Kitabı XVI,* ed. Prof. Dr. Abdulkadir Buluş ve Prof. Dr. Caner Arabacı, C. I, Konya, 2018, s. 147.

189 Mustafa Yıldırım ve Ali Tekin, "Side Müzesi'ndeki Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkeleri: II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alâeddin Keykubad Dönemi", *İstem Dergisi*, S. 31, 2018, s. 49.

190 Çetin, "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'ya Görülen Değişiklikler", s. 190.

üzerinde "es- sultânü'l-muazzam (yüce sultan) unvanı yer almaktadır.[191] I. Mesud bakır felslerine Bizans saray elbiseli figür koydurmuştur. Bu da Bizans'tan ne kadar etkilendiklerini, ticarette içli dışlı olduklarını ortaya koymaktadır.[192] Bakır sikkelerin darp edildiği ana darphaneler Konya, Sivas, Malatya'dır. Bunların dışında kayseri, Erzincan, Erzurum da zaman zaman fels basan darphanelerdir.[193] II. Kılıcarslan zamanında (1156-1192) darp ettirilen ilk gümüş sikkeler üzerinde Abbâsî halifesi el-Nâsır-Lidînillâh'ın adı ve unvanları (el-imam ve Emirü'l-mü'minin) yazmaktadır. Aynı şekilde II. Kılıcarslan zamanında Konya'da bastırılan ilk altın sikkede ise Abbâsî halifesi el-Müstazî-Biemrillâh'ın adı, unvanları ile birlikte güneş kursu ve yıldız motifleri yer almaktadır.[194] Ayrıca II. Kılıcarslan çeyrek dirhemlerde kestirmiştir. Tarih ve darp yeri bulunmayan, babasının adının bulunduğu ve bulunmadığı iki tip olan çeyrek dirhemlerde yıldız, üçlü benek, içi boş benek gibi nakışlar yer almaktadır.[195] I. Alâeddin Keykubad döneminde Anadolu'da yoğun şekilde altın ve gümüş bolluğu yaşanmış, ayarlarının yüksekliği dolayısıyla dinar ve dirhemler yabancı memleketlerde büyük rağbet görmüştür.[196] Sultanın 11 değişik tip altın dinarının olduğu ve sikke sayısının çokluğuyla en fazla dinar kestiren hükümdar olduğu bilinmektedir.[197] Bu dönem iktisadi bir genişleme dönemi olup, Alâeddin Keykubad döneminde, onun adına basılan dinarlar dünyada "Sikke-i Alai" ve "Sikke-i Keykubadi" adıyla anılmıştır.[198] Altın sikkelerinin çoğunun Konya ve Sivas'ta basıldığı anlaşılmaktadır; diğer darphaneler arasında Kayseri, Malatya, Musul ve Süleymanşehir bulunmaktadır.[199] Selçuklu sikkeleri üzerinde Abbâsî halifelerinin adları, ayet, zikir ve dua ifadeleri, Selçuklu sultanlarının lakapları, darp şehirleri,[200] insan ve hayvan tasvirleri sıkça kullanılmıştır. Bunları hükümdar

---

191 S. Sadi Kucur, "Türkiye Selçukluları Sikkelerinde Unvan, Lâkab ve Künyeler", *Birinci Uluslar arası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi*, Antalya, 25-28 Şubat 2013, s. 361.

192 Yılmaz İzmirlier, "Anadolu Selçuklu Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi,* ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 96.

193 İzmirlier, "Anadolu Selçuklu Sikkeleri", s. 100.

194 Yıldırım ve Tekin, "Side Müzesi'ndeki Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkeleri: II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alâeddin Keykubad Dönemi", s. 49.

195 Şevki Nezihi Aykut, Türkiye *Selçuklu Sikkeleri I, I. Mesud'dan I. Keykubad'a Kadar (510-616/1116-1220)*, İstanbul 2000, s. 133.

196 Teoman ve Teoman, "Malatya'da Basılmış Danişmendli ve Anadolu Selçuklu Sikkeleri", C. 5, s. 64.

197 İzmirlier, "Anadolu Selçuklu Sikkeleri", s. 96.

198 Yıldırım ve Tekin, "Side Müzesi'ndeki Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkeleri: II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alâeddin Keykubad Dönemi", s. 49.

199 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 182.

200 Ahmet Altıntaş, "Selçuklu Türkiyesi'nde Para", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, s. 390.

portreleri, atlı süvari tasvirleri, çift başlı kartal tasvirleri, tavşan, kuş, aslan ve güneş tasvirleri oluşturmaktadır.[201] Selçuklu resimli sikkelerin en tanınmışı "Şir-i Hurşit (aslan-güneş)" kabartması bulunanlardır. Sikkelerdeki süvari, aslan-güneş ve tahtta oturan sultan figürleri bolca kullanılmış, sultanı at üzerinde gösteren model Türklerin en fazla sevdikleri ve uyguladıkları resim olmuştur.[202] Güneş ve ay sembollerinin koruyucu anlamlar taşıdıkları tılsımla, uğurla ve nazarla ilgili kompozisyonlar olarak kullanıldıkları düşünülmektedir.[203] Bitkisel ve geometrik süslemeler yazı aralıklarında, tepeliklerde, zemini doldurma tarzında veya kompozisyonu tamamlayıcı unsur olarak uygulanmıştır.[204] Sikkelerde kullanılan geometrik geçmelerin dekoratif amacının yanı sıra bereket, hükümdarlık simgesi olma özellikleri de vardır. Selçuklu mimari sanatında da sıkça kullanılan geçmelerin sikkelerde yansıma bulması çağının bulunduğu tasavvufi düşüncelerden ve sanat etkileşimlerinden kaynaklanmaktadır.[205]

Büyük Beylikler ya da Anadolu Devletleri şeklinde tanımlanan beyliklerin darp ettirdikleri paralarda, bazı beyliklerin yerleşim alanlarında etkin olan Asya geleneğiyle birlikte Orta Asya sikke geleneği devam ettirilmiştir. Bazı bölgelerde ise Hıristiyan, Süryani, Rum ve Musevi olan halkın sayıca üstünlüğe sahip olması sebebiyle sikkelerin üzerinde Roma-Bizans dönemine ait figür ve ağırlık ölçüleri kullanılmış, diğer yüzde hâkim olan sınıfın dili olan Arapça tercih edilmiştir.[206]

Dânişmendliler Dönemi'nden (1071-1178), Aynüddevle, Nâsırüddin Muhammed, Nizâmeddin Yağıbasan, Melik Şemseddin İsmail, Melik Zünnun, Zülkarneyn, Malatya Emiri Muhammed ve Fahreddin Kasım'a ait sikkeler günümüze ulaşmıştır.[207] Dânişmendliler'in sadece bakır sikke bastırdıkları bilinmektedir. Sikkelerinde Yunanca yazılara ve Hıristiyanlığa ait motiflere, hükümdar portrelerine yer vermişler, ele geçirdikleri bölgelerdeki halkın kullandığı mevcut sikke birimleri

---

201 Teoman ve Teoman."Malatya'da Basılmış Danişmendli ve Anadolu Selçuklu Sikkeleri", C. 5, s. 64.

202 İzmirlier, "Anadolu Selçuklu Sikkeleri", s. 103.

203 Gönül Öney, *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988, s. 159.

204 Sezai Arık, *Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bir Grup Anadolu Selçuklu Sikkeleri,* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2018, s. 234.

205 Gündegül Parlar, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Sikkelerinde Görülen Geçme Motifleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, s. 921.

206 Mustafa Kalkan, "Ortaçağ Anadolu Devletlerine-Beyliklerine Ait Yeni Bulunan Numizmatik Materyaller", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5/1, 2020, s. 93.

207 Teoman ve Teoman, "Malatya'da Basılmış Danişmendli ve Anadolu Selçuklu Sikkeleri", C. 5, s. 50.

ve tiplerini değiştirmemişlerdir.[208] Dil ve ikonografi açısından özellikle Urfa ve Antakya'da basılan Haçlı sikkeleri ile çok fazla benzerlik göstermektedir.[209] Bu dönem sikkelerinde darphane ve basım yılı bulunmamakta, sadece ön ve arka yüzlerinde adlarına bastırılan idarecinin ismi ile unvanı yer almaktadır.[210]

Mengücüklüler (1071-1252) Erzincan kolu ve Divriği kolu olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Süleyman Divriği'de hâkimiyetini ilan ederken, Fahreddin Behram Şah Erzincan merkezli olarak idareye devam etmiştir.[211] Sikke darbı Erzincan ve Divriği darphanelerinde yapılmıştır. İlk sikke darp ettiren hükümdar Fahreddin Behram Şah'tır. İlk sikkesinde darp yeri yokken, darp tarihi olarak H. 563 yazılmıştır. Diğer sikkelerin tamamında ise, darp yeri olarak bi-Erzincan ve bi-Medinet-i Erzincan yazılmıştır.[212] Divriği kolu Bey'i Şehinşah da kendi adına sikke bastırmıştır.[213] Mengücüklüler'in sikkeleri de Dânişmend sikkelerinde olduğu gibi Bizans etkileri taşımaktadır. Sikkelerin bir yüzünde Hıristiyan motifleri yer alırken diğer yüzünde ise tarih ve darp ettiren hükümdarın adı bulunmaktadır.[214]

Saltuklular Dönemi'ne (1071-1202) ait sadece bakır sikkeler bulunmaktadır. Bu sikkeler II. İzeddin Saltuk ve Nâsirüddin Muhammed dönemlerine aittir. II. İzeddin Saltuk sikkelerinde basım yeri ve tarih olmayıp, ön yüzlerinde Bizans sikkelerinde olduğu gibi elinde kılıç tutan Bizans imparator tasvirleri, arka yüzlerinde ise Irak Selçuklu sultanı Mesud'un adı yer almaktadır. Nâsirüddin Muhammed'e ait sikkelerde H. 585 (M. 1189) tarihi yazmaktadır.[215] Basım yeri bulunmayan sikkelerin ön yüzleri resimlidir.[216]

---

208 Ceren Ünal, "Danişmendoğlu Melik Şemseddin İsmail Döneminde Basılmış Bir Bakır Sikke", *Tarih İncelemeleri* Dergisi", S. 2, 2011, s. 511.

209 Ali Mıynat, "Yeni Bulgular Işığında İlk Danişmendli Sikkeleri ve Danişmendli Malatya Melikleri Tarafından Bastırılan Sikkeleri", *Uluslararası Malatya'nın Fethi ve Danişmendliler Sempozyumu,* İnönü Üniversitesi Yayınevi, Malatya 2020, s. 150.

210 Ünal, "Danişmendoğlu Melik Şemseddin İsmail Döneminde Basılmış Bir Bakır Sikke", s. 512.

211 Ali Mıynat, "Türkleşme Sürecinde Kuzey-Doğu Anadolu'dailk Sikke Basım Faaliyetleri: Bazı Nadir Saltuklu ve Mengücekli Sikkeleri Üzerine Değerlendirmeler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 34/2, 2019, s. 678.

212 Adil Özme, "Mengücekli Beyliği Sikkeleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, 13/1, 2004, s. 99.

213 Faruk Sümer, "Mengücüklüler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2004, s. 141.

214 Mıynat, "Türkleşme Sürecinde Kuzey-Doğu Anadolu'da ilk Sikke Basım Faaliyetleri: Bazı Nadir Saltuklu ve Mengücekli Sikkeleri Üzerine Değerlendirmeler", C. 34, s. 678.

215 Abdülkerim Özaydın, "Saltuklular", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s. 55.

216 Coşkun Alptekin, "Saltuklu Sikkeleri", *Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 13/1, 1985, s. 293.

Artuklu Dönemi (1102-1409) sikkelerinde İslam devletlerinin yazılı sikkelerine karşın, bol miktarda resimli, özellikle insan figürlü sikkelerle karşılaşılmaktadır. Bu dönem sikkelerini Grek, Roma-Bizans ve Sasani hükümdarlarının portreleri süslemiştir. Beyler de Anadolu'ya geldiklerinde efsanelerini dinledikleri bu insanlardan esinlenerek yeni yorumlarla kendi sikkelerini kestirmişlerdir.[217] Amid, Harput, Mardin, Dünaysır, Hani ve Halep şehirlerinde kurdukları darphanelerde Bizans tarzı portreli sikke kestirdikleri bilinmektedir. Bu da Antakya, Suriye, Urfa'da bulunan haçlılarla komşu olmalarının bir sonucu olduğunu düşündürmektedir.[218] Artuklu Dönemi sikkelerinde Yıldız formlu olanlar çok fazla rağbet görmüştür.[219]

Memlükler (1250-1517), altın, gümüş ve bakır sikke basmışlardır. Mısır ve Suriye topraklarında hüküm sürmüş Memlükler'in Bahri kolu Türk kökenlidir. Türk Memlükler'in ilk hükümdarı olan Şecerüddürr'ün nadir altın sikkeleri Kahire'de basılmış olan H.648 tarihini taşır.[220] Şecerüddürr'ün bastırdığı dinarlarda küçük yaşta ölen oğlu Halil'in adı geçmektedir. El-Melikü'z-Zâhir Rükneddin Baybars dönemine ait bakır ve altın sikke ortasına yerleştirilmiş aslan figürü dikkat çekicidir.[221] Başka hiçbir Memlük sultanı tarafından benimsenmemiş olan bu figürün, Baybars'ın Türkçede parsların reisi gibi bir anlam ifade eden ismini temsil etmek üzere kullanıldığı bilinmektedir.[222] 1403 tarihinde Memlükler'in para sisteminde büyük bir değişim olmuştur. Bu değişimden sonra bakır sikkeler paranın hâkim formu haline gelmiştir. Ancak zamanla bakır sikkelerin ağırlığının azalması ve değerlerinin bozulmasıyla bakır dirhem birimi tek bir felsi karşılayamaz olmuştur.[223] Memlük darphaneleri arasında Kahire, İskenderiye, Dımaşk, Halep, Hamas ve Trablus bulunmaktadır.[224]

---

217 Ramazan Uykur, "Artuklu Türkmenlerinin Sikkelerinde Görülen İktidar ve Güç Sembolü Hükümdar Portreleri", *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 59, 2011, s. 171.

218 Gündegül Parlar, "Orta Çağ Figürlü Sikkelerinin Taşıdığı Anlamlara Bir Bakış", *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, S.13, 2015, s. 14.

219 Gündegül Parlar,"Orta Çağ'da Anadolu'da Hüküm Süren Beyliklerin Sikkelerinin Karakteristik Özellikleri", *38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara, 10-15 Eylül 2007, s. 2486.

220 Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 414.

221 Artuk ve Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C. I, s. 254.

222 Hayrunnisa Turan, "Kudüs'teki Memlûk Türk Devleti Armaları (Renkler)", *Belleten*, 83/298, 2019, s. 892.

223 Ali Mınat, "Ortaçağ İslâm Dünyasında Sıradışı Bir Para Birimi: Bakır Dirhemler", *Tarih Araştırmaları Dergisi,* 38/66, 2019, s. 202.

224 Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 414.

İlhanlılar Dönemi'nde (1256-1353), 1280 yılından sonra Anadolu'nun büyük bir bölümü, İlhanlılar tarafından tayin edilen valiler tarafından yönetilmekteydi. Bu dönemde dirhem, dinar ve fels olmak üzere üç cins sikke kullanılmış, altın, gümüş gibi değerli metallerinin yanı sıra, ağırlıkları da önemli olmuştur.[225] İlhanlılar zamanında en önemli olan para dirhemdi. Yarım dirhem, çift dirhem ve altı dirhemlik de bulunmaktaydı. Bunun yanında bakır da kesmişlerdir; ancak bakır günlük ticarette kullanılmıştır. Bakırın nakşı ve yazısı yöresel olup, çoğu kere heykelli darp edilmiştir. En çok kullanılan motif ise Hz. Ali'nin hayvanı olan aslan ve güneşli aslandır. 13. ve 14. yüzyıllarda tüccarların ellerinde bulunan yabancı paraları ve değerli madenleri darphanelerde İlhanlı sikkelerine dönüştürmüşlerdir.[226] Yerel sikke basımları Gazan Mahmud'un sikke reformuna kadar devam etmiştir. Gāzân Han dönemi sikkeleri genellikle basit görünüşlü olup, Arapça yazı ve rakam karakterlerinin yanında Uygur alfabesinden etkilenilen Moğol yazı karakteri de kullanılmıştır.[227] Sikkelerin formları ve içteki süslemeleri Orta Asya kaynaklı olduğunu kanıtlar niteliktedir.[228] Sikkelerde Kur'an'dan âyetler, on iki imam ve dört halifenin adlarına ve "Allah'ım Muhammed'i, Ali'yi, Hasan ile Hüseyin'i Koru" yazılarına da sık sık rastlanmaktadır.[229]

Karamanoğulları (1256-1483), beylikler içerisinde sikkeleri en çok bilinenidir. 14. yüzyıl başlarında hem Memlûk hem de İlhanlı sikkeleri tarzında anonim sikkeler darp etmişlerdir.[230] Bey adı yazılı olmayan (anonim) örnekler dışında Alâeddin Ali Bey, Erhan Bey, II. Mehmed Bey, Ali Bengi, II. İbrâhim Bey, İshak Bey ve Pir Ahmed Bey dönemine ait sikkelerden örnekler mevcuttur.[231] Üzerinde bey adı bulunan en erken tarihli sikke ise Karamanoğlu Bedreddin İbrâhim Bey'e aittir.[232] Bu dönem sikkelerinde, dini ibareler dışında güneş, aslan ve çift başlı kartal gibi

---

225 Mustafa Yıldırım ve Ali Akyıldız, "Konya Müzesi Envanterinde Kayıtlı İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han Dönemine Ait Sikkelerden Örnekler", *İstem Dergisi*, S. 29, 2017, s. 66.

226 Johann Hınrıchs Christoph, "İlhanlıların Anadolu'da Darbettikleri Sikkeler", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 110.

227 Yıldırım ve Akyıldız, "Konya Müzesi Envanterinde Kayıtlı İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han Dönemine Ait Sikkelerden Örnekler", s. 66.

228 Gündegül Parlar, "İlhanlılarda Sikke Formları", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 8, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 925.

229 Yıldırım ve Akyıldız, "Konya Müzesi Envanterinde Kayıtlı İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han Dönemine Ait Sikkelerden Örnekler", s. 66.

230 Hüsnü Öztürk ve Haluk Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 9.

231 Betül Sağıt Teoman ve Gültekin Teoman, "Karamanoğulları Sikkelerine Genel Bir Bakış", https://www.academia.edu/38068954/Karamanogullari_Sikkelerine_Genel_Bir_Bakis (29.03.2021).

232 Öztürk ve Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 9.

figürlere rastlanmaktadır. En sık tercih edilen figür aslan olmuş, çok farklı formlarda aslanlar tasvir edilmiştir. Erken dönem sikkelerinde ise hiçbir isim taşımayan, bir yüzünde darp yeri ve tarih, diğer yüzünde Kelime-i Tevhid yerleştirilmiş olan paralar da ele geçirilmiştir.[233]

İnançoğulları (1261-1368) Dönemi'ne ait Murad Aslan Bey ve İshak Bey'in kendi adlarına bastırdıkları sikkeler mevcuttur. Murad Arslan Bey dönemine ait sikkelerin bazılarında "Li erebi'l ibad (kulların ihtiyacı için)" ifadesi kullanılmıştır. Bu ibare İslâmi sikkeler üzerinde daha önce görülmeyen farklı bir kalıptır. Kendisi için sultan, melik ve bey gibi sıfatları kullanmak yerine "Abdühû O'nun (Allah'ın) kulu" ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Murad Arslan Bey, kullandığı bu ifadelerle sikke bastırmasının sadece hâkimiyet sembolü değil, aynı zamanda diğer kulların ihtiyacını karşılamak amacıyla olduğunu da belirtmiştir. Sikkelerinde "Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad" ve "Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad" yazıları yer almaktadır. Sikkelerin basım yeri Lâdik'tir.[234] İshak Bey'in sikkelerinde kelime-i tevhid yer almakta, H. 762-M. 1359 tarihi okunan bir sikkesinde basım yeri olarak Lâdik (Denizli) yazmaktadır. İshak Bey'in paralarda kullandığı Az'afulibad ve Abdullah sıfatları sebebiyle bağımsız olarak bölgede hüküm sürdüğü görülmektedir.[235]

Menteşeoğluları'nın (1280-1424) bastırdıkları sikkeler bakır ve gümüştür.[236] İlk sikkelerini Selçuklu Sultanı II. Mesud adına, Milas'ta H. 702 tarihinde Mesud Bey bastırmıştır.[237] Selçuklu adına en çok para basan beylik Menteşe beyliğidir. Menteşe beylerinden Mesud Bey, İbrahim bey, Musa Bey, Ahmed Gazi, İlyas Bey ve Leys Bey'e ait sikkeler bulunmaktadır. Beyliğinin bilinen en erken darphanesi Bafa'dır. Bu dönemde, Selçuklu Sultanı III. Keykubad adına sikkeler kestirilmiştir. Bu sikkeler üzerindeki aslan ve aslan-güneş (Şir-i Hurşid) figürü dikkat çekicidir. Bu

---

233 Sağıt Teoman ve Teoman, "Karamanoğulları Sikkelerine Genel Bir Bakış", Academia, (29. 03. 2021).

234 Kamil Eron ve Gültekin Teoman, "İnançoğlu Murad Arslan Bey'in Sikkeleri", *Anadolu Nümismatik Bülteni*, S. 6, Haziran 2008, s. 3.

235 Mustafa Yılmaz, *Ortaçağ'da Denizli (Selçuklu ve İnançoğulları Dönemi*), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010, s. 69.

236 Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 416.

237 Celil Ender, *Karesi, Saruhan, Aydın ve Menteşe Beylikleri Paraları*, İstanbul 2000, s. 164.

dönemin önemli darphanelerinden bir diğeri de Milas'tır.[238] Milas'la birlikte Finike ve Makri'de de sikke darp etmişlerdir. Daha sonra Aydınoğulları'nın hâkimiyet alanında olan bölgede Sasa Bey'e ait olduğu düşünülen Ayasluk, Sultanhisar, Arpaz ve Karaağaç darplı paraların da varlığı bilinmektedir.[239]

Alâiye Beyliği (1293-1471) Dönemi'nde, Alâiye beyleri Memlûk, İlhanlı sultanları ve kendi adlarına sikke darp ettirmişlerdir. Sikkeler Alâiye'de (Alanya) basılmış olup darp yeri yazılıdır.[240] Şehirde sikke darbı, Alâiye'nin bağımsız beylerle yönetildiği ve beyliğin sona erdiği tarihe kadar (XV. yy ikinci yarısı) neredeyse kesintisiz şekilde devam etmiştir.[241] Alâiye'de "Emirü'l-sevahil" unvanıyla darp edilen anonim sikkelerin dışında, Savcı Bey ve Karaman Bey adına sikke darbı yapılmıştır.[242] Gümüş olarak kesilen Alaiye Beyliği sikkelerinde süsleme öğesi olarak ortaya altı köşeli yıldız motifi yerleştirilmiştir.[243]

Karesi Beyliği (1297-1360) diğer Anadolu Beylikleri gibi İlhanlılar'ın hâkimiyetini kabul ettiklerinden dolayı kuruluş dönemlerinde kendi adlarına sikke bastırmamışlardır. Karesi Bey'in, İlhanlı Hükümdarı Olcayto Hüdabende Muhammed Han ve oğlu Ebu Said Bahadır Han adına bastırdığı sikkeleri vardır. Sikkelerinde kendi ismi ve tarih bulunmamaktadır.[244] Bu döneme ait Yahşi Han Bey ile oğlu Beylerbeyi'nin gümüş ve bakır sikkeler mevcuttur.[245] Yahşi Han Bey'in gümüş sikkelerinde baba adı, darp yeri ve tarih bulunmamaktadır. Sikkelerinde "Emir-ül azam" ,"Sultan'ül azam" ve "Han" unvanlarını kullanmıştır. Beylerbeyi'nin gümüş ve bakır sikke bastırdığı bilinmektedir. Gümüş sikkelerinde "Sultan'ül azam", bakır sikkelerinde ise "Çelebi" unvanını kullanmıştır. Baba adı, darp yeri ve tarih bulunmayan sikkelerinde altı sivri kollu çerçeve kullanılmıştır.[246]

---

238 Gültekin Teoman ve Betül Sağıt, "Sahillerin Sultanları ve Sikkeleri", *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu II: Menteşeoğulları Tarihi,* Muğla, 25-27 Nisan 2012, s. 469.

239 Öztürk ve Perk,"Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 15.

240 Tekin,"Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 416.

241 Hüsnü Öztürk ve Halûk Perk, *Alaiye Beyliği Sikkeleri,* Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul 2015, s. 15.

242 Öztürk ve Perk,"Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 10.

243 Artuk ve Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C. I, s. 446.

244 Gültekin Teoman ve Betül Sağıt, "Karesi Beyliği Sikkeleri", *Uluslararası Bergama Sempozyumu,* İzmir, 07– 09 Nisan 2011, s. 280.

245 İbrahim Artuk, "Karesioğulları Adına Basılmış Olan İki Sikke", *Tarih Dergisi,* S. 33, 1982, s. 284.

246 Teoman ve Sağıt, "Karesi Beyliği Sikkeleri", s. 286.

Eşrefoğlu Beyliği'nde (XIII. yüzyılın ikinci yarısı) beyler sikkelerini bölgede hâkim olan güç adına kestirmişlerdir. Seyfeddin Süleyman Bey II. Gıyâseddin Mesud ve III. Alâeddin Keykubad adına gümüş sikkeler,[247] Mehmed Bey ise İlhanlı sultanı Olcayto Hüdabende Muhammed Han ve Ebu Said Bahadır Han adına sikkeler kestirmiştir. Eşrefoğlu beylerinden yalnızca II. Süleyman Bey sikkeleri üzerine kendi adını açıkça yazmıştır.[248] Sikkelerin geneli gümüş dirhemdir, bakır mangır da bulunmaktadır. Paraların üzerindeki damga kalıpları dairesel, eliptik, dikdörtgen, kare, sekizgen, dörtlü veya daha fazla kenarlı çiçek motifi şeklinde ve bazılarında damganın kendi şeklindedir. İçerik olarak yazılı, motifli ve figürlüdür.[249]

Germiyanoğulları'nda (1300-1429) Yakub Bey, Mehmet Bey, Süleyman Şah ve II. Yakup Bey dönemlerine ait sikkeler dışında anonim sikkeler de bulunmaktadır. Beyler yalnızca kendi adlarına değil İlhanlı ve Osmanlı adına da sikke kestirmişlerdir. Ağırlıklı olarak gümüş, az sayıda bakır sikke bastırmışlardır. Bu döneme ait ilk sikke I. Yakub Bey zamanında İlhanlı hükümdarı Gazan Mahmud adına Kütahya'da darp edilmiştir.[250] II. Yakub Bey'in Timur Han, Çelebi Mehmed, II. Murad adına ve onlarla müşterek olarak kestirdiği sikkeleri mevcuttur. Bu dönem sikkelerinde figür olarak sadece aslan görülmektedir. Sikkelerinin önemli özelliklerden biri de darp tarihlerinde Afgan tarzı rakamların kullanılmış olmasıdır. Nedeni ise Timur han ile beraber Anadolu'ya Afgan ekolünden sikke hakkaklarının gelmiş olmasıdır.[251] Germiyanoğlu beylerinden Süleyman Şah bastırdığı sikkelerde "Şah Çelebi" unvanını kullanmıştır. Ayrıca "Süleyman" ve "Süleyman Şah" olarak okunabilecek ibareler de vardır.[252]

Hamidoğulları, paralarında genellikle ilhanlı geleneğini devam ettirmişlerdir. İlk dört senede bastırdıkları sikkeler içinde Selçuklu adına basılmış olanlar Selçuklu

---

247 Sait Kofoğlu, "Eşrefoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 11,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 485.

248 Betül Teoman ve Gültekin Teoman, "Eşrefoğulları Beyliği Sikkeleri", *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu I: Eşrefoğulları Beyliği*, Konya, 1-13 Eylül 2014, s. 316.

249 Hüseyin Kayhan, "Eşrefoğulları Beyliği Sikkeleri ve Düşündürdükleri" *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu I: Eşrefoğulları Beyliği*, Konya, 1-13 Eylül 2014, s. 307.

250 Öztürk ve Perk,"Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 20.

251 Betül Teoman ve Gültekin Teoman, "Germiyanoğulları Beyliği Sikkeleri", *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu III: Germiyanoğulları Beyliği,* Kütahya, 8-10 Mayıs 2014, s. 197.

252 Haluk Perk ve Hüsnü Öztürk, "Germiyanoğlu Süleyman Şah'a Ait Gümüş Bir Sikke Definesi ve Bu Dönem Sikkelerin Ağırlık Standartı", *Anadolu Sikke Monografileri I,* Haluk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul 2007, s. 137.

tarzındadır. Hamid beyleri H. 706 tarihinden itibaren standart konusunda İlhanlı sistemini terk ederek kendi para ağırlık sistemlerini uygulamaya başlamışlardır. Hâkimiyet kurdukları Burgulu, Burdur, Eğridir (Felekabad), Gölhisarı, Karaağaç (Şarki), Antalya ve İstanus kentlerinde sikke bastırmışlardır.[253] Hamidoğlu beylerinden Mahmud Bey, Mehmed Bey, İshak Bey, Hüsameddin İlyas Bey, Celai Bey, Yunus Bey, Alâeddin Mehmed Bey kendi isimlerinin yer aldığı sikkeler darp ettirirken, çeşitli Hamidoğlu şehirlerinde bastırılan anonim (isimsiz) sikkelere de rastlanmaktadır.[254]

Aydınoğulları Beyliği'nin başına geçen Aydınoğlu beylerinden Mübarizeddin Mehmed Bey, I. Umur Bey, Hızır Bey, İbrahim Bahadır Bey, Süleymanşah, Yakup Bey, İsa Bey, Musa Bey, II. Umur Bey, Cüneyd Bey ve Mustafa Bey'e ait sikkeler günümüze ulaşabilmiştir. Bu dönem darphaneleri arasında Ayasuluk, Birgi, Sultanhisar, İzmir, Lâdik, Tire ve Yenişehir darphaneleri sayılabilmektedir.[255] Bu dönemde II. Umur Bey'e ait gümüş ve bakır sikkeler mevcuttur. Ayrıca Cüneyt Bey'in Çelebi Mehmed adına tarihsiz ve kendi adına darp ettirdiği H. 825 tarihli sikkeler en son tarihli Aydınoğulları Beyliği sikkeleridir.[256] Aydınoğlu sikkelerinde yazının yanı sıra bitkisel, geometrik motifler ve figürlerin de yer aldığı görülmektedir. Motifler içerisinde mührü Süleyman, sekiz kollu yıldız, çiçek dilimleri, saadet düğümleri, stilize edilmiş palmetler ve rumiler ile Karakuş tasviri, taçlı hükümdar tasviri, güç ve kudret sembolü olarak kabul edilen aslan figürleriyle karşılaşılmaktadır.[257]

Candaroğulları (XIV. yüzyılın başları) sikkeleri çoğunlukla saf gümüşten ve yarım dirhem (Nısf) şeklinde kesilmiştir. Gümüş sikkeler yanında bakır sikkeler de darp edilmiştir; ancak altın sikkeye rastlanmamıştır. Anadolu beylikleri içerisinde en çok sikkeleri bulunan Candaroğulları'nın bakır paraları, Cenevizliler ile yapılan ticarette de kullanılan ve üzerinde çift balık resmi bulunan ve Darü's-saâde-i Sinop

253 Yılmaz İzmirlier, *Hamidoğulları Beyliği Paraları*, Yazır Matbaası, İstanbul 1999, s. 11.

254 Ali Mınat, "Hamidoğulları Beyliği Sikkeleri (Karakteristik Özellikleri)", *Uluslar arası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu V- Hamidoğulları Beyliği Bildiriler(02-04 Kasım 2018, Isparta)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s. 449.

255 Betül Teoman, "Aydınoğulları Beyliği Darphanelerinde Basılan Sikkeler", *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 1/1, 2018, s. 120.

256 Öztürk ve Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 17.

257 Gültekin Teoman, "Batı Anadolu Beylik Mangırları", *Birinci Uluslararası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi,* Antalya, 25-28 Şubat 2013, s. 580.

yazılı paralardır.[258] Sikke üzerlerinde genel olarak geometrik şekiller, bitkisel motifler, hayvan figürleri, tuğra formları, saadet düğümleri, Mühr-i Süleymanlar ve yıldız motifleriyle karşılaşılmaktadır.[259] Candaroğulları hem kendi adlarına hem de İlhanlılar ve Memlükler adına sikke darp ettirmişlerdir.[260] Anadolu'da İlhanlı hâkimiyetinin sona ermesiyle birlikte önce I. İbrahim Bey ve Adil Bey döneminde İlhanlı hâkimiyetini tanıyan, daha sonraları ise Kötürüm Bayezid döneminde müstakil sikkeler kestirmişlerdir.[261] Sikkelerin üzerinde kelime-i tevhid, dört halife isimleri ve es-Sultan el- Azam yazıları yer almaktadır.[262] İlhanlı sikkelerini andıran Candaroğulları sikkelerinin bir kısmında darp yeri bulunmazken, darp yeri olanlarda Kastamonu ve Sinop adları geçmektedir. Celaleddin Bayezid döneminde müstakil sikkeler kestirmeye başlayan beyliğin başlıca darp yerleri Kastamonu, Sinop, Borlu, Lâdik ve Gerede olarak bilinmekle beraber Maden Mekyus ve Tireboli isimlerde kullanılmıştır.[263]

Saruhanoğulları (1313-1410) Dönemi'nde İshak b. İlyas, Hızır b. İshak, Orhan b. İshak'a ait gümüş ve bakır sikkeler bulunmaktadır. İshak B. İlyas ve Orhan b. İshak sikkelerinde tuğraya rastlanmaktadır, her iki yüzünde yazıların yer aldığı sikkeler de mevcuttur. Sikkelerde darp yerinde bulunmaz.[264] İshak Bey'in tuğra biçimi verilmiş gümüş sikkeleri en eski tarihli tuğralı paralar olma özelliğini taşımaktadırlar.[265] İshak Bey'in erken dönem sikkeleri Karesi ve Osmanlı sikkeleriyle tipolojik benzerlikler göstermektedir.[266]

Eretnalılar Dönemi'nde (1335-1381) beyliğin kurucusu Alâeddin Eretna, kendi adına hutbe okutup sikke kestirmiştir.[267] Ayrıca Eretna hem Memlükler hem de İlhanlılar adına para bastırmıştır.[268] En çok ulaşılan sikkeleri gümüş olanlarıdır, bakır

---

258 Ehlinaz Arvas, "Candaroğulları Beyliği'nin İktisadî Yapısına Genel Bir Bakış", *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi,* 3/2, 2020, s. 497.

259 Ehlinaz Arvas, *Candaroğulları Beyliği Sikkeleri,* Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak 2020, s. 198.

260 Haluk Perk ve Hüsnü Öztürk, *"İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han Adına Kesilmiş Olan Candaroğulları Beyliği Sikke Definesi",*Türk Nümismatik Derneği Yayınları, İstanbul 2003, s. 2.

261 Celil Ender, Üstün Erek ve Gültekin Teoman, *Candaroğulları Beyliği (İsfendiyaroğulları Beyliği) Paraları Kataloğu,* İstanbul 2003, s. 23.

262 Haluk Perk ve Hüsnü Öztürk, "Candaroğulları'na Ait Bazı Sikkeler", *Sevgi Gönül Hatıra Sayısı,* haz. Haluk Perk ve Hüsnü Öztürk, Türk Nümismatik Derneği Yayınları, İstanbul 2005, s. 137.

263 Arvas, "Candaroğulları Beyliği'nin İktisadî Yapısına Genel Bir Bakış", C. 3, s. 497.

264 Artuk ve Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu,* C. I, s. 434.

265 Teoman, "Batı Anadolu Beylik Mangırları", s. 584.

266 Öztürk ve Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 18.

267 Kemal Göde, "Eretnaoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 295.

268 Mehmet Çayırdağ, "Eretnalı Beyliğin Paraları", *Belleten,* 64/240, 2000, s. 439.

olanları nadirdir. Alâeddin Eretna adına H. 750'de Erzincan'da darp edilen sadece bir altın sikke basılmıştır. Eretnalılar sikkeler üzerinde Uygurca "Sultan Adil" unvanını kullanmayı tercih etmişlerdir.[269] Eretna sikkeleri üzerindeki yazılar da kufi hatla yazılmış olup, bezeme açısından İlhanlı etkilerini devam ettirmektedir. Altı kollu yıldız, köşeleri sivri çıkıntılı altı dilimli rozetler önemli bezeme elemanlarıdır.[270]

Karakoyunlu (1351-1469) sikkeleri ilk defa Timur'un ölümünden sonra basılmaya başlanmıştır. Bu dönemde gümüş ve bakır sikkeler basılmış, altın sikke ise sadece Cihan Şah tarafından bastırılmıştır. Gümüş sikkelerin tezyinatları ve standartları Timurlu; altın sikkelerin tezyinatları, standartları Memlüklü eşrefilerinden örnek alınmıştır. Kara Yusuf'un bastırdığı sikkelerden Erzincan darplı olanlar Osmanlı, Mardin darplı olanlar Artuklu sikkeleriyle benzerlik göstermektedir. İskender tarafından bastırılanlar ise Artuklu özelliği taşır.[271] Karakoyunlular Timurlular'ın etkisi ile gümüş sikkelere "tenge" adını vermişler, sikkelerinin ön yüzünde kendi simgeleri olan koçbaşı veya saadet düğümü, arka yüzünde Timur'un adını darp ettirmişlerdir.[272] Cihan Şah dönemi sikkelerinin bir kısmı üzerinde şii motifler, dört halifenin ismi yer alırken bazı sikkelerde sadece "Aliyen velî'üllah" ifadesi ile karşılaşılmaktadır; fakat Şii motifli sikkeleri inançsal tercihleri için değil siyasal çıkarları için kullanmışlardır.[273]

Timurlu (1370-1507) sikkeleri esas olarak gümüştür. Bakır ve pirinç sikkeleri de mevcuttur. Sikkelerin ön yüzünde genelde Kelime-i Tevhid yer almakta, darp yeri ve tarihi yine ön yüzde bulunmaktadır.[274] Sikkelerde Arapça, Türkçe ve Moğolca kelimeler kullanılmıştır. Damgalar çok fazla rastlanılmış, özellikle kendi kabilelerinin damgalarını kullanmayı adet edinmişlerdir. Mahmud Han'ın adıyla sikke basımına devam eden Timur, zamanla sikkelerdeki unvanlarını da

---

269 Öztürk ve Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", s. 29.

270 Polat, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan XII. ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri,* s. 82.

271 Esko Naskali ve Osman Özgüdenli, "Karakoyunlu ve Akkoyunlu Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 158.

272 Rabia Yılmaz, *Mardin Müzesi Karakoyunlu Sikkeleri Kataloğu (752-874 / 1351-1469),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 200.

273 Hamidreza Sohrabıabad ve Bülent Akın, "Tarihi Bulgular ve Hakîki'nin Bilinmeyen Şiirlerinden Hareketle Karakoyunluların Mezhebi Eğilimleri Üzerine Yeni Tespit ve Görüşler", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi,* S. 19, 2019, s. 189.

274 Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 414.

çoğaltmıştır.[275] Timur sikkelerinde dört halifenin adı, oğul ve torunları arasında Ömer ve Ebû Bekir adlarına rastlanmakta, ancak Ali adı hiç görülmemektedir.[276]

Akkoyunlular (1396-1508) altın, gümüş ve bakır sikke darp etmişlerdir. Osman, Ali, Cafer b. Yakub, Hamza, Cihangir, Uzun Hasan, Halil, Yakub, Baysungur, Rüstem, Göde Ahmed, Elvend, Kasım ve Zeynel dönemlerinde sikkeler basılmıştır.[277] Akkoyunlular'dan ilk sikke bastıran Hamza Bey'dir.[278] Uzun Hasan, Sultan Yakup ve Rüstem Padişah, Ahmed Bey, Elvend Bey, döneminden kalma bazı sikkelerin üzerinde, bölgede baskın bir kültür halindeki Alevi inanç sistemini yansıtan motifler bulunmaktadır.[279]

Safeviler Dönemi'nde(1501-1722) altın ve gümüş sikkeler bastırılmıştır. I. Şah İsmail, I. Şah Tahmasb, Sultan Muhammed Hudâbende, I. Şah Abbas, II. Şah Abbas, I.Süleyman, I. Hüseyin II. Tahmasb, III. Abbas dönemlerine ait sikkeler bulunmaktadır.[280] Şah İsmâil'in tahta geçmesiyle birlikte ilk sikke Tebriz'de kesilmiştir. "Tümen" adı verilen sikke yaklaşık olarak 10.000 gümüş dinar değerindeydi. İlk altın sikke eşrefî adıyla basılmış, Mısır Memlükleri'ndeki eşrefînin taklididir. Paraların bir yüzünde sultanın adı, diğer yüzünde Şiîliğin göstergesi olarak "lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah Alî veliyyullah" ibaresi yer almaktadır.[281] Gümüş olan sikkelerin ön yüzünde sülüs, arka yüzlerinde ise dönem özelliği olarak talik yazı tipi kullanılmıştır. Yazı dili Farsçadır.[282]

Sikkenin kullanılmaya başladığı ilk zamandan son zamana kadar farklı malzeme, kalıp ve tekniklerde sikkeler darp edilmiştir. Devletlerin sikkelerini basarken kullandıkları teknikler de zamana bağlı olarak değişim ve gelişim göstermiştir.

---

275 Umut Kansoy, *Timur Döneminde Sikke Basma Faaliyeti*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003, s. 189.

276 İsmail Aka, "Timur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, s. 175.

277 Naskali ve Özgüdenli, "Karakoyunlu ve Akkoyunlu Sikkeleri", s. 159.

278 Faruk Sümer, "Akkoyunlular", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, s. 272.

279 Hamidreza Sohrabıabad, "Akkoyunluların Mezhepsel Eğilimleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, S. 18, 2018, s. 215.

280 Artuk ve Artuk, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C. I, s. 848.

281 Turan Gündüz, "Safeviler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, s. 456.

282 Necla Dursun, "Safevî Şahı Hüseyin Mirza'nın Sikkeleri", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5/8, 2012, s. 492.

2.1.2. Sikke Basım Teknikleri

Sikkenin basılabilmesi için, öncelikle sikke pulunun elde edileceği metalin hazır durumda olması gerekiyordu. Doğal halde bulunan malzeme bir takım arındırma ve saflaştırma işleminden sonra külçe haline dönüştürülüp, darphaneye gönderilerek sikke üretimi hazır hale getirilirdi.[283] Sikke basım yeri olan darphane Eski çağlarda "Argyrokopeion" denilen ufak ve basit bir dükkândan ibaretti.[284] Bu dönemde makineleşme olmadığı için her türlü işlem el yardımı ile yapılırdı.[285] Eski çağ darphanesinde, madeni eritmeye yarayan bir ocak, ölçü ve tartı aletleri, sikke kalıplarını basmak için çekiç, örs ve kalıp hazırlamada kullanılan kalıpçı çubuğu gibi aletler bulunurdu.[286]

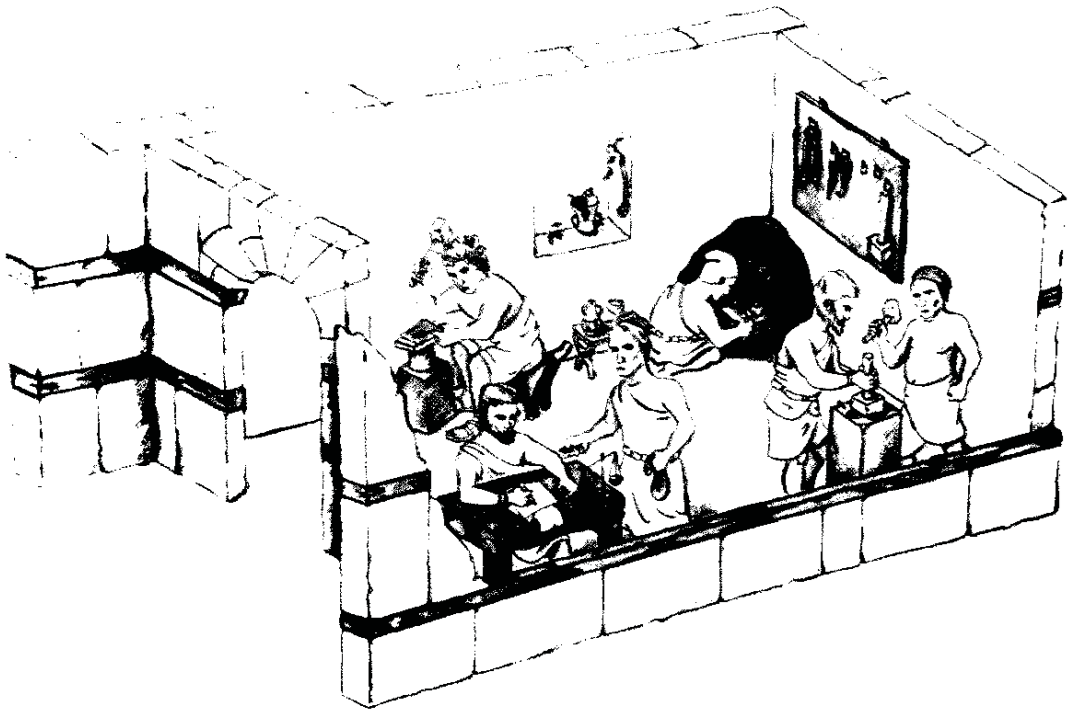

Şekil 2.3. Temsili Bir Darphane[287]

Sikke basımında ise Döküm Tekniği, Çekiç ile Darp Tekniği ve Mekanik Darp Tekniği gibi teknikler kullanılarak sikke darbı gerçekleştirilmiştir.

---

283 Oğuz Tekin, "Eski Yunan, Roma ve Bizans Altın Sikkeleri", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Altın Sikke Koleksiyonu),* ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, s. 47.

284 Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar)*, s. 3.

285 Tekin, *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar),* s. 12.

286 Recep Okçu, Ebru Dumlupınar ve Aynur Artar, *Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2006, s. 17.

287 Recep Okçu, vd., *Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu*, s. 17.

Döküm Tekniği: Bu teknik daha çok erken dönemlerde kullanılmış olup, iki eşit yarım kalıbın birbirine bağlanarak, erimiş metalin içine dökülmesine dayanır.[288] Soğuduktan sonra, pullar birbirine bağlanan kanallardan, yuvarlak bir bronz çubuktan testere veya keski ile kesilerek ayrılmış, sonrasında birbirine bağlanan iki kalıp ayrılarak sikkeler kalıptan çıkarılmıştır.[289] Resimsiz ve yazısız madeni para, küçük kalıplara döküldükten sonra yuvarlak çubuklardan ya da ince tabakalar haline getirilmiş madenlerden kesilerek elde edilmiştir.[290] Sikke ve madalyon yapımına elverişli olan bu teknikte ilk olarak kalıp içinde eritme, daha sonra ise önceden üzerine resim kazınmış sikke kalıpları yardımıyla darp yapılmıştır.[291] Başlangıçta doğal maden külçesi (elektron), normal ağırlığına göre kullanılmıştır. Her maden külçesinin teker teker ve tekrar tartılması gerekmiş, sonradan bu doğal topaklar eritilip belli bir ağırlığa göre ayarlanmıştır.[292] İnsan eli karıştığı andan itibaren şüpheli basımları engellemek için sivri bir çivi ile sikkede bir çukurluk oluşturulmuştur. Bu kontrol vuruşu sadece özel bir yöntem olarak kral ve soyluların hazinelerinde uygulanmıştır. Vuruş anında sikkenin kaymasını engellemek için sikkenin altına uzun, ucu şekilli demir levha ya da parçalar konulmuştur. Bu levhaya başlangıçta basit hatlar oyulmuş, sonrasında belli tasarımlar kazınarak sonunda gerçek anlamda resimler çizilmeye başlanmıştır.[293]

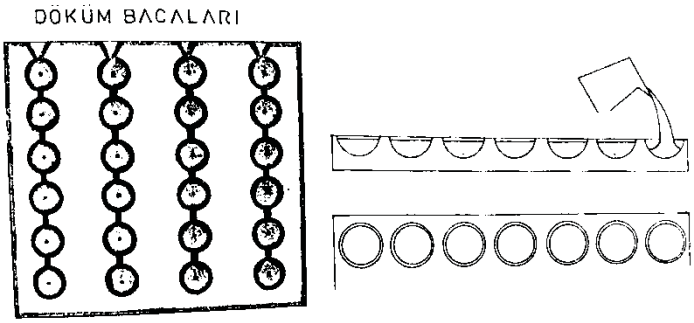

Şekil 2.4. Döküm Tekniği[294]

[288] İlhan Çavuş, *Uşak Müzesinde Bulunan Pers Sikkeleri,* Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak 2019, s. 26.
[289] Ahmet Yuka, *Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bizans Sikkeleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2012, s. 41.
[290] Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar)*, s. 3.
[291] Celile Morrısson, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış*, çev. Zeynep Çizmeli Öğün, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002, s. 67.
[292] Karwıese, *Antik Nümizmatiğe Giriş, s*. 20.
[293] Çavuş, *Uşak Müzesinde Bulunan Pers Sikkeleri,* s. 26.
[294] Karwıese, *Antik Nümizmatiğe Giriş, s. 20.*

Çekiç ile Darp Tekniği: Antik dönem ve Ortaçağ dönemlerinde sikke basımında uygulanan en önemli teknik olmuştur. Sikke üretimi dönemi ne olursa olsun üç ana işlemden oluşmaktadır: sikke pulunun hazırlanması, sikke kalıbının işlenmesi ve darp. Çekiç ile darp etme tekniğinde kalıpta bulunan betimin üzerine geçirilebilmesi için hazırlanmış sikke pulu, belirli kompozisyondaki külçelerden farklı yöntemlerle ayrılırdı. Sikkelerin istenen ağırlıkta olmasını sağlamak için metalin çapı ölçülmüş toprak kalıpların içine eritilebileceği gibi, makas ile belli aralıktaki bir plaka veya çubuktan yuvarlak dilimler halinde kesilebilirdi.[295] Sikkenin ön ve arka yüzüne konulacak resim ve yazılar madenden yapılmış kalıplara bir sanatkâr tarafından yine madeni bir aletle ters bir şekilde kazınırdı. Sikkenin ön yüzünü verecek kalıp örs üzerindeki çukurun içine konur, sikke olacak madeni parça ısıtıldıktan sonra kalıbın içine yerleştirilirdi. Sikkenin arka yüzünü meydana getirecek, ucunda sapı bulunan üst kalıp bu parçanın üzerine yerleştirildikten sonra çekiçle üst kalıp sapının ucuna vurulurdu ve kalıplardaki ters resimler madeni parça üzerine düz olarak geçerdi.[296] Vurmaya dayalı olarak yapılan bu para basma yönteminde bir süre sonra erimiş metal alt kalıbın içerisine dökülmeye başlardı. Bu yöntemle alt kalıp bozulmadan on ile yirmi adet sikke basılabileceği gibi çekiç darbelerinden doğrudan etkilenen üst kalıbın bunun yarısı kadar sikke basması sağlanmıştır.[297]

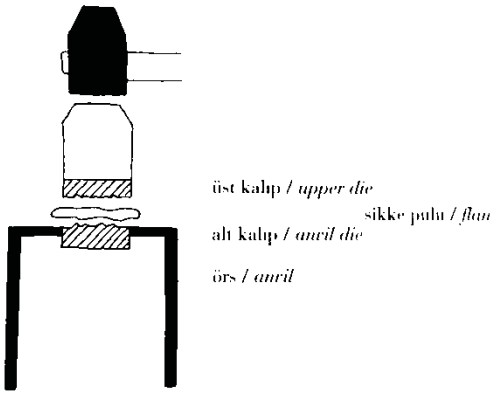

Şekil 2.5. Çekiç ile Darp Tekniği[298]

[295] Morrısson, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış,* s. 67.
[296] Atlan, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar),* s. 3.
[297] Emre Günay, *Mardin Müzesi'ndeki Eyyûbî Dönemi Sikkeleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2017, s. 19.
[298] Tekin, *Grek ve Roma Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu), s. 23.*

Mekanik Darp Tekniği: Mekanik darbın kullanımı 15. yüzyıl sırasında gerçekleştirilen son ayarlamalardan sonra yayılmaya başlamış, düzgün kalınlıkları olan, tam anlamıyla yuvarlak sikke üretilmesine imkân sağlamıştır. Bu yöntemle imitasyonu veya zor çap, ağırlık oluşturarak sikkelerin taklit edilmesini zorlaştırdığı için kalpazanlıkla savaşmayı mümkün hale gelmiştir. 16. yüzyıldan 18. yüzyıla yayılan zaman içinde birçok mekanik darp yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemler arasında "merdaneli pres", "kaldıraçlı pres", "şahmerdanlar", "muton (koyun) makinesi" ve "Monnaie de Paris" müzesinde çok güzel örneklerin olduğu sikke basma makinesi de yer almaktadır. Sikke basma makinesi, kollarını birçok kişinin hareket ettirdiği, içinde dik vidasıyla artan bir kuvvet ile basım işlemini gerçekleştiren alettir.[299] Bu yöntem dakikada 11 ile 60 sikke basılmasına imkân vermiştir; ancak ilk önceleri etkili olan bu mekanik darp yöntemi zamanla pahalı, yavaş ve on beşe yakın bir işçiye gereksinim doğurduğu için yerini buhar gücünde sikke basımına bırakmıştır.[300]

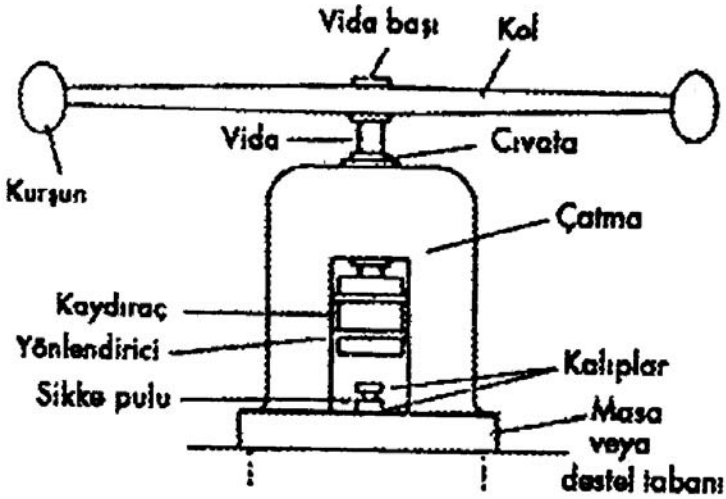

Şekil 2.6. Mekanik Darp Tekniği[301]

Elektriğin basımda kullanılmasıyla birlikte sikke basımı yeni bir ivme kazanmış, basım hızı dakikada 150'ye hatta 260'a kadar yükselmiştir.[302] Günümüzde kalıpların yapımı, paraların basımı gibi işlemler elektrikli makinelerle

299 Morrısson, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış,* s. 72.
300 Yuka, *Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bizans Sikkeleri,* s. 43.
301 Morrısson, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış,* s. 72.
302 Morrısson, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış,* s. 73.

gerçekleştirilmekte, kullanılan metallerin özelliklerini ve niteliklerini belirlemek, basılan paraların denetimini yapmak için de bilgisayarlardan yararlanılmaktadır.[303]

2.2. Osmanlı Dönemi Sikkelerine Genel Bakış

2.2.1. Sikke Basımı

Osmanlılarda sikke basımı darphane içinde ve dışında olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilirdi. Maden tedariki ve basılan sikkelerin piyasaya sürülmesi dış faaliyetleri, teknik işlemler ve bunların yönetimi iç faaliyetleri oluşturmaktaydı.[304]

Sikke basımı için gerekli olan materyaller, hem madenlerden hem de yeni padişahın yasaklatmış olduğu (sikke tecdidi), halkın elinde bulunan eski sikkelerden sağlanırdı. Bu sebeple darphanelerin üretim seviyelerinde maden yataklarından elde edilen maden miktarına ve kişilerin darphaneye getirdikleri madenlere bağlı olarak dalgalanmalar yaşanırdı.[305]

Osmanlılarda sikke üretimi üç farklı teknikle yapılmaktaydı. Bunlar el çekiçleri ile dövme, mekanik press ve otomatik press yöntemleridir. Yöntemler dönemlere göre farklılık göstermiştir. El çekiciyle dövme tekniği 1299-1685, mekanik pres tekniği 1685-1844, otomatik pres tekniği 1844-1920 tarihleri arasında uygulanmıştır.[306]

El çekiciyle dövme işleminde; potalarda eritilen madenler kalıplara dökülerek çubuk haline getirilirdi. Yassılaştırılarak sikke kalınlığına getirilen plakalar kare şeklinde kesilip, köşeleri yuvarlatılarak pullara dönüştürülürdü. Elde edilen bu pullar kürsü denilen kalıbın arasına konulurdu. Ardından alt kısmında sikke kompozisyonun yer aldığı çeliğin üst tarafına çekiçle vurularak darp işlemi tamamlanırdı.[307]

Mekanik pres yönteminde; sikkeler üç aşamadan geçirilerek hazır hale getirilirdi: Çarh, kesme ve rakkas pres. Çarh tezgâhında madeni çubuklar çekilip inceltilerek sabit kalınlıkta saç şeritler üretilirdi. Ardından kesme tezgâhında şeritler mekanik preslere sokularak dairesel kesme kalıplarıyla yuvarlak boş sikke pulu haline getirilirdi. Bu pullar rakkas pres tezgahında işlenilen kompozisyonun olduğu

---

303 Yuka, *Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bizans Sikkeleri,* s. 43.
304 Halil Sahillioğlu, "Darphane", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 504.
305 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 39.
306 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 42.
307 Sahillioğlu, "Darphane", C. 8, s. 504.

alt ve üst kalıplar arasına konularak, mekanik preslerle sıkıştırılırdı. Böylece sikke basımı gerçekleşirdi.[308]

Osmanlılarda darp işlemi zaman içerisinde daha da ilerlemiştir. Sultan Abdülmecid (1823 – 1861) döneminde mekanik pres yerine 1844 tarihinde otomatik preslerle sikke üretimine geçilmiştir.[309] Avrupa'da geliştirilen hızlı ve basım sırasında kompozisyon hatalarına yer vermeyecek yeni makineler ithal edilerek, üretim hızlandırılmıştır. Ancak bu makinelerin sikke ihtiyacının büyük kısmını karşılamasıyla küçük darphanelerden çoğu kapatılmıştır.[310]

2.2.2. Malzeme

Altın

Latince "Aurum" kelimesinden gelmekte olup, sembolü Au'dur. Periyodik tablonun IB grubunda altın, gümüş ve bakır birlikte yer almaktadır. Bunlar sikke metali olarak bilinmektedir. Altının erime sıcaklığı 1063 derecedir. Çok yumuşaktır bu yüzden kolay bir şekilde dövülebilir ve şekillendirilebilir bir metaldir. Rengi içerdiği elementlere ve miktarlarına göre kırmızı, yeşil ve beyaz olarak değişebilmektedir. Altının saflık oranı "ayar" terimi ile ifade edilmektedir.[311] Doğada bol miktarda bulunmaması değerinin büyük ölçüde düşmemesini sağlamaktadır. Ayrıca su ve havadan etkilenip, paslanmaması altına olan rağbetin artmasına ve aranır bir madde olmasına neden olmaktadır.[312]

Renginden ve parlaklığından dolayı altın çok eski çağlardan itibaren bilinen ve kullanılan bir metal olmuştur. Gerek süs eşyası gerekse para olarak tercih edilmiştir. Bundan dolayı günümüze sanatsal değeri çok yüksek değerler miras kalmıştır. Sanatsal değerinin yanında devletlerin altın sikke basmaları ve kullanmaları ekonomik ve siyasi gücün sembolü olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin ilk 150 yılında gümüş akçe kullanılmıştır. Fakat sınırların gelişip, imparatorluğun büyümesiyle tüm Doğu Akdeniz bölgesinde ve piyasalarda kabul gören altına yönelme olmuş, Floransa florini ve Venedik dükası (zecchino)

---

308 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 45.
309 Eroğlu, *Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi*, s. 19.
310 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 50.
311 Emel Geçkinli, "Altın", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, s. 18.
312 Halil Sahillioğlu, "Altın", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 2,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, s. 532.

kullanılmıştır. İstanbul'un fethinden bir süre sonra ise Osmanlı darphanelerinde Venedik dükası darp ettirilmiştir.[313]

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan sonra Anadolu'da birliğin sağlanması, Doğu Akdeniz ve Karadeniz'de güvenliğin gerçekleşmesiyle birlikte ticari faaliyetlerde hareketlilik yaşanmıştır. Osmanlı mübadele hacmini oldukça ileri seviyelere çıkarmış, Fatih ilk altın parası sultaniyi böyle bir ortamda kestirmiştir.[314]

İlk Osmanlı altın parasının basıldığı H. 883 (12 Ocak 1479) tarihli "darü'd-darbı hasene-i sultan-i cedid" (yeni sultani altın para darbı darphanesi) belgesine göre, Osmanlılar 1479 tarihinden sonra resmen ikili altın ve gümüş maden rejimine geçmiştir.[315] Bu zamana kadar değerli maden olarak sadece gümüş kullanıldığı için döneme "monometalist" (tek metalli) dönem deniliyorken, altın sikkenin basımı ile "bimetalist" (çift metalli) dönem olarak isimlendirilmeye başlanmıştır.[316] Osmanlı sultanileri 23 ayar altından 3,572 gram olarak kesilmiştir. Sultanilerin özellikleri 19. yüzyıl sikke reformuna[317] kadar tüm Osmanlı sultanları tarafından değiştirilmeden darp ettirilmiştir.[318]

Gümüş ve bakır sikkeler gündelik alışverişlerde; altın sikkeler ise daha çok tüccarlar, sarraflar, yüksek devlet memurları, çiftlik ve imalathane sahipleri ile sipahiler tarafından kullanılmıştır.[319]

Osmanlı döneminin önemli altın madenleri arasında Bozkır (Niğde), Ergani (Diyarbakır), Gümüşhane, Espiye (Giresun)[320], Post (Adana), Keban (Elazığ), Boğaziçi (İstanbul), Filibe- Tasvice (Edirne), Ceban, Ilgaz Dağı, Gökdere, Çayağzı (Kastamonu), Gümüşhacıköy (Amasya), Kireşova, Könice, İzvornik, Srebrenica ve

313 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 66.
314 Tabakoğlu, "Ortadoğuda ve Osmanlılarda Altın Para", s. 88.
315 Halil Sahillioğlu, "Osmanlı Para Tarihinde Dünya Para ve Maden Hareketinin Yeri (1300-1750), "*Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, s. 120.
316 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 183.
317 Osmanlı Devleti'nde gerek iç gerekse dış sebeplerden kaynaklanan mali sorunlar ortaya çıkmıştır. Sorunların önüne geçebilmek ve paranın değerini korumak amacıyla 1844 yılında Tashih-i Ayar denilen para reformu yapılmıştır. Reformla birlikte altın ve gümüşe dayalı çift metal sistemi getirilerek para standardı oluşturulmaya çalışılmıştır.
318 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 201.
319 Tabakoğlu, "Ortadoğuda ve Osmanlılarda Altın Para", s.90.
320 Açıkgöz, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", s. 387.

Tuzla-i Balâ (Bosna), Drama-Gümülcine, İlyasca, Kalyopi, Sultaneri, Kalyopi ve Maronya (Selanik) yer almaktadır.[321]

Gümüş

Latince Argentum kelimesinden gelen gümüşün sembolü "Ag"dir. Erime sıcaklığı 961 derecedir. Altın gibi kolay dövülebilen ve şekillendirilebilen bir madendir.[322]

Yumuşak, kolay işlenebilen bir maden türü olduğundan eski çağlardan itibaren para, ziynet ve süs eşyası yapımında kullanılmaktadır. Değerli bir maden olan gümüş, Osmanlılarda da para basımından sanayiye, kuyumculuktan, simkeşlik ve dokumacılığa kadar pek çok alanda kullanılmıştır.[323]

Osmanlılar kuruluş döneminde İlhanlıların egemenliklerini kabul ettikleri süre zarfında kendi adlarına sikke basmamışlardır.[324] Osmanlının ilk sikkesi ve para birimi olan akçe Osman Bey tarafından gümüşten kestirilmiştir.[325]

Osmanlı gümüş sikkenin basımına devam etmiş, bol miktarda gümüş sikke kestirmiştir. Fâtih (II. Mehmed) döneminde gümüş akçeler hazinenin yaklaşık yüzde yetmişine yakınını oluşturmuştur.[326] Çokluğu, değeri ve yayılma alanı ile başlangıçta gümüş paralar için kullanılan akçe, 15. yy'dan sonra Osmanlı parasının genel karşılığı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Öyle ki kullanılan diğer paraların ya da yabancı paraların değeri akçe cinsinden tespit edilmiştir.[327]

Osmanlı İmparatorluğu gümüş madeni açısından oldukça zengin bir rezerve sahipti. Önemli gümüş maden yatakları arasında Anadolu'da Keban (Elazığ), Gümüşhacıköy (Amasya), Çizme (Konya), Gümüşkan (Kırşehir), Bereketli (Niğde), Akkaya (Kastamonu), Post (Adana), Erbaa (Tokat), Kemah (Erzincan), Geyikdağı (Bergama)[328], Bozkır (Niğde), Siru, Gerger (Malatya), Gümüşhane, Espiye, İnegöl,

---

321 Mehmet Bayartan, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Madenlerinin Coğrafi Dağılışı", *Osmanlı Bilim Araştırmaları Dergisi*, 10/1, 2008, s. 140-149.

322 Geçkinli, "Tarih Boyunca Madeni Para Alaşımları", s. 25.

323 Dia, "Gümüş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s. 271.

324 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 34.

325 Günay Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 164.

326 Dia, "Gümüş", C. 14, s. 271.

327 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 15.

328 Fahrettin Tızlak, "Osmanlı Devleti'nde Madencilik", *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 318.

Nif (Kemalpaşa), Milas;[329] Rumeli'de Sidrekapsi (Selanik), Samakov (Sofya), Serebreniçe (Bosna), Kratova ve Novoberde (Kosova) gelmektedir.[330]

Bakır

Bakırın sembolü "Cu"dur. Latince Cuprum kelimesinden gelmektedir. Erime sıcaklığı 1063 derece olan bakır, sıcak ve soğukta kolay şekillendirilebilen bir madendir.[331]

Osmanlı döneminin bakır maden yatakları arasında Anadolu'da Ergani (Diyarbakır), Trabzon, Gümüşhane, Palu (Elazığ), Erbaa (Tokat), Anadolu dışında Könice, İzvornik (Bosna), Tırhala, Yanya, Pravişte (Yunanistan) ve Rumeli Kavağı bulunmaktadır.[332]

Nikel

Simgesi "Ni" olarak belirtilen nikelin rengi gümüş beyazı ile çelik grisi arasında değişmektedir. Nikel, 1751'de İsveçli Cronstedt tarafından keşfedilmiştir. Kullanılmaya başlanması 1824 tarihinde Avusturya'n Gersdorff'un ilk metalürjik tesisi kurması ile olmuştur. Gelişmesi ve diğer metaller arasında yerini alabilmesi 1865'de gerçekleşmiştir. Günümüzde nikel demirden sonra en çok kullanılan metaldir.[333]

Nikel, endüstri sanayinin dışında para basımında da kullanılan bir maden olmuştur. Osmanlıda nikelin II. Abdülhamid ve Abdülaziz devrinde sikke metali olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ancak asıl ve yoğun kullanımı V. Mehmed döneminde olmuştur. [334] V. Mehmed Reşad Döneminde binde 980 ayarında 5, 10, 20, 40 paralık nikel sikkeler basılmıştır. İlk 5 ve 10 paralık sikkeler H. 1326'da, ilk 40 paralık nikeller H. 1328 tarihinde darp edilmiştir.[335]

Nikel, Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın ortalarından itibaren üretilmeye başlamıştır. Ancak nikel madeni açısından çok fazla zengin olmayan Osmanlı,

---

329 Açıkgöz, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", s. 387.

330 Elif Kortel Vulaş, *Geç Dönem Osmanlı Gümüş Sanatı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996, s. 5.

331 Geçkinli, "Tarih Boyunca Madeni Para Alaşımları", s. 27.

332 Tızlak, "Osmanlı Devleti'nde Madencilik", C. 3, s. 320.

333 Güneş Caneb, "Nikel", http://www.mining.org.tr/tr/download/article-file/377579 (22.07.2021).

334 Tekin, "Sikke", C. 37, s. 184.

335 Ölçer, *Sultan Mehmet Reşad ve Sultan Mehmed Vahdeddin Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, s. 44.

üretimini sadece Kastamonu ve çevresinden yapmaktaydı. Nikel ocakları Kastamonu'da Ceban Köyü, Ilgaz Dağı ve Nerdivanbaşı denilen yerlerde bulunuyordu.[336]

2.2.3. Madeni Para Birimleri

Akçe

"Beyaz, parlak, temiz" anlamlarına gelen "ak" kökünden türeyen akçe, Osmanlılar tarafından başlangıçta "gümüş sikke", 15. yüzyıldan itibaren de paranın genel karşılığı olarak kullanılmıştır.[337] Daha önce de bahsettiğimiz gibi Osmanlılarda ilk kez devletin kurucusu Osman Bey tarafından üzerinde darp yeri ve tarihi bulunmayan gümüş sikkeler kestirilmiştir.[338] Osman Bey'den sonra oğlu Orhan Gazi tarafından Bursa'da akçeler darp ettirilmiştir. İlk akçe örnekleri 900 ayar gümüşten yaklaşık 1,15 gram ağırlığındadır. İlk dönem akçeleri İlkel baskı yöntemleriyle darp edildiğinden ve padişahların vergi toplamak için zaman zaman başvurdukları sikke tağşişi (ağırlık düşürme) nedeniyle standart bir şekle ve ağırlığa sahip olmamıştır. Bu yüzden çok fazla değişik kalıpta akçeler basılmıştır.[339]

Osmanlı akçelerine Akçe-i Osmanî ve ya Osmanî adı verilmektedir. Daha sonraki devirlerde çil akçe, zuyuf, kırpık, kızıl akçe, meyhane akçesi gibi adlar almıştır.[340] Bir süre sonra akçeler tamamen değersiz ve kullanılmaz hale geldiğinden akçelerin yerini kuruş almıştır.[341]

15. yüzyılın sonu ve 16. yüzyılın başlarında ayarı binde dokuz yüz olan gümüş akçeler darp edilmiştir. 1697 tarihinde yapılan düzenlemeden sonra basılan akçelere yüzde on oranında bakır ilave edilmiştir.[342] İlk basımında ağırlığı yaklaşık 1,15 gram olan akçelerin ağırlığında ve ayarında 150 yıl boyunca bir değer kaybı yaşanmamıştır. Ancak zamanla ağırlığında önemli düşüşler meydana gelmiştir.[343]

---

336 Tızlak, "Osmanlı Devleti'nde Madencilik", C. 3, s. 320.
337 Halil Sahillioğlu, "Akçe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, s. 224.
338 Yılmaz, "Osman Gâzî'nin 700/1300-1301'de Yenişehir'de Bastırdığı Üçüncü Sikkesi", s. 83.
339 Kaan Uslu, "Bir Kitap: Akçe", *Anadolu Nümizmatik Bülteni*, S. 1, 2007, s. 10.
340 Semih Ahmet Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2001, s. 15.
341 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar*, s. 12.
342 Sahillioğlu, "Akçe", C. 2, s. 226.
343 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.1, s. 64.

Sultan II. Mahmud dönemine kadar çok fazla küçülen akçe kullanım özelliğini kaybederek, II. Mahmud'un 14. cülusu ile birlikte darbına son verilmiştir.[344]

Mangır

Osmanlıda kullanılan bakır paralara "mangır" veya "mangur", halk arasında "pul" denilmektedir.[345] Mangır kelimesinin Moğolca para anlamına gelen "Mongön" kelimesinden geldiği ve bunlara "Kızıl Mangır" da denildiği bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nde "Mangır" isminde bakır paraların ne zaman basıldığı ve ölçülerinin ne olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bu isme ilk defa vak'anüvis Raşit Efendi Tarihinde (1688) rastlanmaktadır.[346] Günümüze ulaşan ilk Osmanlı bakır sikkeleri I. Murad'a ait olup, ilk tuğralı mangır ise Emîr Süleyman Çelebi (1402-1410) tarafından kestirilmiştir.[347] Bakır mangırlar halk ile esnaf arasında değeri 1 akçeden daha az gelen günlük alışverişlerde kullanılmaktaydı.[348] Mangırın akçe karşısındaki değeri büyüklüğüne göre değişiklik göstermiş, 1 akçenin 4, 8, 12, 16 hatta 24 mangıra denk geldiği dönemler olmuştur. Altın ve gümüş sikkelerin devlet tarafından sıkı bir şekilde denetlenmesine karşılık, bakır mangırlar yerel sikke olarak kabul edilip bazı bölgelerde bastırılmasına izin verilmiştir. İstanbul başta olmak üzere Edirne, Bursa, Amasya, Ayasuluk, Ankara, Bolu, Tire, Kastamonu, Karahisar, Harput, Mardin, Halep, Serez, Van, Trablus, Trablusgarp, Mısır, Bitlis, Tunus ve Hizan gibi mahallî darphânelerde mangır basımı gerçekleştirilmiştir.[349]

Sultani

Sultaniler II. Mehmed döneminden itibaren basılmaya başlanmıştır. İlk altın sikkelere "sultani" ya da "Sikke-i hasene"[350] denilmiş, zamanla halk arasında "yaldızlı" ismi de verilmiştir.[351] II. Mehmed'in ilk altın sikkesi üzerinde "altın sikkeyi darp ettiren, karada ve denizde yücelik, kudret ve zafer sahibi" anlamına gelen "Daribü'n-nadri sahibü'l-izzi ve'n-nasri fi'l-berri ve'l-bahr" yazısı yer almaktadır. Ayrıca "Sultan unvanı, kendi adı ve babası II. Murad'ın isimleri, babasının "Han" unvanı, sikkenin darp ettirildiği yer ve senesi ile "Azze Nasruhû"

344 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı*, s. 15.
345 Ölçer, *Nakışlı Osmanlı Mangırları,* s. 9.
346 Nuri Pere, "Osmanlılarda Bakır Paralar", *Türk Nümizmatik Bülteni*, S. 3, 2007, s. 10.
347 Tekin, "Mangır", C. 27, s. 568.
348 Ölçer, *Nakışlı Osmanlı Mangırları,* s. 11.
349 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 130.
350 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 61.
351 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 28.

ibareleri bulunmaktadır.[352] İlk Osmanlı altını 1 dirhem=1 kırat=2 habbe değerinde olup, Venedik Dukası ya da Flori denilen altınla eşit tutulmuştur.[353]

Fatih Kanunnamelerinde 100 miskal altından 129 Sultani kesilmesi emredilmiştir. 100 Tebriz miskali 460 gram=3,56 grama denk gelmektedir.[354] Venedik dükası ile aynı ölçülerde kesilen sultaniler 20 mm. çapa sahiptiler.[355] Ender Osmanlı sikkeleri arasında yer alan bu altın paralar aynı zamanda Avrupa ticaretinde kullanılan Venedik ile Ceneviz sikkelerine de seçenek ve rakip olmuştur.[356]

Osmanlı altınlarının 19. yüzyıla kadar sabit bir değeri olmamıştır. Sultani ve diğer altın sikkelerin değeri akçe cinsinden ve piyasa şartlarına göre olmuştur. ilk basıldığı tarihte 1 Sultani, 45-46 akçe değerine denk tutulmuştur. Osmanlı altınlarının basılmasıyla beraber piyasada kullanılmakta olan Venedik ve diğer Avrupa altınları yasaklanmıştır.[357]

Sultani üretimi 16. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar sınırlı kalmış, I. Selim'in yaptığı (1512-1520) seferler ve fetihler sayesinde Doğu Anadolu, Suriye ve Mısır'da da darp edilmeye başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman (I. Süleyman) döneminde (1520-1566) sultani üretimi artmıştır. Bu dönemde Balkanlar'da (Sidrekapsi ve Kratova'da), İstanbul'da, Kahire'de darphaneler kurularak altın sikkelerin basılması ve Mısır'dan İstanbul'a ödemelerin altınla yapılması sultaninin üretim artışında büyük rol oynamıştır. Ancak 17. yüzyılda akçenin piyasadaki istikrarsızlığı ve sultaninin altın içeriğinin azalması değerinin dükanın[358] altında kalmasına neden olmuştur.[359]

Şahi

Yavuz Sultan Selim'in (I. Selim) bastırdığı altın paralara verilen addır.[360] I. Selim Safevi Sultanı Şah İsmail'e karşı kazandığı zafer sonrası sikkelerine "sultan"

---

352 Sahillioğlu, "Osmanlı Para Tarihinde Dünya Para ve Maden Hareketinin Yeri (1300-1750)", s. 120; Şevki Nezihi Aykut, "Osmanlı Sikkeleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 833.

353 Artuk ve Artuk, *Fatih'in Sikke ve Madalyaları,* s. 19.

354 Necdet Kabaklarlı ve Metin Erüreten, "Osmanlı Paralarında Ölçü ve Ayar", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 209.

355 *Saltanatın İki Yüzü Yazı ve Tuğra (Yapı Kredi Koleksiyonu Sergileri 4)*, haz. Şennur Şentürk ve Brian Johnson, İstanbul 1995, s. 26.

356 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 61.

357 Damalı,*150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri,* s. 257.

358 Düka; Osmanlı altını değerinde Floransa veya Venedik altınına verilen isimdir.

359 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 67.

360 Pakalın,"Şahi", C. III, s. 304.

adının yanında "şah" unvanını da nakşettirmiş, bu sikkelere de "şahi" ismi verilmiştir. Yavuz Sultan Selim sikkelerinde " sultan" unvanı dışında "şah" unvanı kullanan ilk Osmanlı sultanı olmuştur.[361] Bu dönemde basılmış altın sikkeler 1 dirhem 1 kırat yani 3,40 gram ağırlığında olup, bir altın 60 akçeye denk gelmektedir. Bu oran sultanın saltanatının sonuna kadar aynı şekilde devam etmiştir.[362]

Şeriff

Sultan IV. Murat zamanında sadece İstanbul, Mısır ve Cezayir'de altın para basılmıştır. Bu altın paralara "şeriff" ismi verilmektedir.[363]

Kuruş

Sultan II. Süleyman zamanında Avrupa sikkelerinin örnek alınmasıyla bastırılmış gümüş sikkelere verilen addır. Bu kuruşlar 6 dirhem ağırlığına 40 mm. çapına sahiptiler.[364] Kuruş kelimesi, İtalya'da grosso, Orta Avrupa'da groschen, Osmanlılarda guruş ve zaman içerisinde kuruş şeklini almıştır. 13. yüzyılda Avrupa'da darp edilen 2 ve 4 gramlık kuruşlar zamanla diğer Avrupa devletlerinde de darp edilmeye başlanmıştır. Osmanlı topraklarına 16. yüzyılda Balkanlar üzerinden girmiştir. Kuruşlar içinde en çok bilineni Hollanda taleriydi. Üzerinde yer alan aslan resminden dolayı Osmanlılar tarafından "esedi guruş" ya da "aslanlı guruş" olarak isimlendirilmiştir. İspanyolların 8 reallik ve yaklaşık 24 gram gümüş içeren paraları "riyal guruş", Avusturya ile Almanya'nın büyük boy gümüş sikkeleri de "kara guruş, kâmil guruş" olarak adlandırılmıştır. Bu kuruşların yanında Polanya ve Hollanda kökenli zolotalar da Osmanlı piyasasında ve ticaretinde kullanılan para birimi olmuştur.[365]

Osmanlı darphanesinde kuruş darbı 1690-91 tarihlerinde yapılmıştır. Darp işlemi gerçekleştirilirken Türk kuruşlarına örnek olarak esedi değil zolotolar seçilmiştir.[366] Bu sikkeler % 60 gümüş, %40 bakır alaşımından oluşmakta, ağırlıklar ise standart İslam dirhemine göre belirlenmekteydi. İlk sikkeler 6 dirhem yaklaşık 19,2 gram ağırlığında basılmıştır. Daha sonra 8 dirhem (25 gr.) ağırlığında daha büyükleri üretilmiştir. Yeni para düzenlemesi ile Osmanlı kuruşu 40 para yani 120

361 *Saltanatın İki Yüzü Yazı ve Tuğra (Yapı Kredi Koleksiyonu Sergileri 4)*, s. 68.
362 Ölçer, *Sultan Yavuz Selim Şah Bin Bayazıd Han Dönemi Osmanlı Sikkeleri*, s. 64.
363 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 29.
364 Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü,* s. 92.
365 Şevket Pamuk, "Kuruş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s. 458.
366 Sahillioğlu, *Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740,* s. 91.

akçeye denk tutulmuştur. % 60 oranında gümüş içeren yeni kuruşlar 6 dirhem bir çeyrek (20,0 gr.) ağırlığındaydılar.[367] Zamanla kuruşun içerdiği gümüş miktarı düşmüştür. Bu miktar 1760 sonlarından 1808'e kadar 10 gramdan 5'e kadar inmiştir. Hazineye ek gelir sağlamak amacıyla yapılan tağşîşler sonucunda kuruşlar 1808-1839 yılları arasında 5, 9 gramdan 1 gramın altına düşmüştür. Cumhuriyet döneminde de 100 kuruş 1 lira paritesine dayanan para birimi olma özelliğini korumuş, I ve II. Dünya savaşları esnasında yaşanan enflasyonlar sebebiyle artık kuruş günlük işlemlerde kullanılabilen bir para birimi olma özelliğini yitirmiştir.[368]

Cedid Eşrefi

Eşrefi, Memluklar tarafından Mısır'da darp edilmiş ve sonrasında diğer İslâm devletlerinde de basılıp kullanılmış olan altın sikkelerdir. Eşrefî adını Memlüklü meliki el-Melikü'l-Eşref Barsbay tarafından darp edilmesinden ya da "el-eşref" unvanının sikkelerde kullanılmasından dolayı aldığı varsayılmaktadır. İlk eşrefi paranın 1408 tarihinde basıldığı bilinmektedir.[369] Osmanlılarda Mısır Eşrefîleri II. Murad ve Fâtih Sultan Mehmed dönemlerinde kullanılmış, 1517 tarihinde Mısır'ın Osmanlılara katılmasından sonra yazıları diğer Osmanlı sultanileriyle aynı olan; fakat tasarımlarıyla Osmanlı sultanilerinden ayrılan altın sikkeler de eşrefi adında kullanılmıştır. Eşrefîlerin darbı 16. yüzyılın ikinci yarısına kadar devam etmiştir.[370] Memlük tarzında darp edilmiş Osmanlı eşrefilerinin çapı klasik Osmanlı sultanilerinden daha küçük olmuştur. Bu tip sikkelerin çaplarının küçük olmasından dolayı üzerindeki yazıların tamamı genellikle sikke üzerine çıkmamıştır. Sikke pulu üzerine yazıların tam basıldığı nadir örnekler de bulunmaktadır.[371] İstanbul'da basılan ve ağırlığı tam olan eşrefîlerle Mısır'da kesilen ayarı düşük eşrefiler arasında dirhem ve ayar farkı olduğu halde değerleri eşit tutuluyordu. İstanbul'da darp edilen değeri yüksek eşrefilerin tüccar tarafından başka yerlere götürülmesi piyasadaki halis altının azalmasına, ağırlıkları eksik ve ayarları bozuk olan Mısır altınlarının çoğalmasına yol açmıştır. Bu durumu engellemek için 1695 tarihinde II. Mustafa adına ilk defa tuğralı cedid eşrefi basılmıştır. Basılan cedid eşrefiler 300 akçeye eş değer tutulmuştur. Padişah tuğralarının önceleri sadece gümüş sikkeler üzerine

---

367 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, s. 175.
368 Pamuk, "Kuruş", C. 26, s. 459.
369 Dia, "Eşrefi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 477.
370 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 76.
371 Uğurluer, *Nümismatik Yazıları I,* s. 57.

uygulanırken 1696 tarihinde altın sikkelere de vurulması Osmanlı para tarihinde önemli bir olay olmuştur.[372]

Zer-i Mahbub

"Sevilen altın" anlamına gelen zer-i mahbub, ilk defa II. Mustafa zamanında basılmış bir tür altın sikkedir.[373] Sikke üzerinde padişah tuğrası bulunduğu için "yeni tuğralı, cedîd eşrefî, tuğralı" gibi isimler de verilmiştir. İstanbul'da basılan cedîd eşrefîler Mısır'da da basılınca karışıklığı ortadan kaldırmak adına bu altın sikkeler zer-i mahbub olarak anılmaya başlamıştır.[374]

Zer-i mahbub altınları 106 dirhem saf altına 4 dirhem alaşım katılarak, 110 dirhem altından 100 adet cedid eşrefi sikke darp edilmiştir. Fakat Mısır'da dirhem 3,07 gram standardında olduğu için 115 dirhemden 100 altın sikke bastırılarak Mısır ve Kostantiniyye altın standartları eşitlenmiştir. Zer-i Mahbub altınları 20-22 mm. çaplılara ek 26-29 mm. arasında kesilmiş geniş alınlı olarak iki farklı boyutta darp edilmişlerdir.[375]

III. Ahmed döneminde (1716) 24 halis ayarda, yarım miskal (12 kırat=2, 60 gram) ağırlığında, 18 mm. çapında "İstanbul zer-i mahbubu" adı verilen yeni altın sikkeler basılmıştır. Bu sikkelerin önceki zer-i mahbub altınından farkı darp yerinin Kostantiniyye yerine İslâmbol yazmasıdır. I. Mahmud döneminde basılan altınların ayarları binde 952'ye azaltılmış, cedîd zer-i mahbublar 110 paraya (330 akçe) eşit tutulmuştur. 1770 tarihinden sonra altın sikkeler piyasadan kalkmaya başlayınca, alışverişler beyaz akçeyle yapılmaya başlanmıştır. Bu durumun fiyat artışlarına neden olması üzerine zer-i mahbubların değeri 120 paraya çıkarılmıştır. I. Abdülhamid döneminde zer-i mahbublar ayarı 21'e düşürülmüş, değeri 140 paraya çıkarılmıştır. III. Selim döneminde ise ayarı 17'e indirilmiştir. IV. Mustafa zamanında zer-i mahbubların hem ayarı düşürülmüş hem de sultan Abdülmecid zamanına kadar sikke üzerinde darp yeri olarak tekrardan Kostantiniyye yazmaya başlamıştır. II. Mahmud döneminde altın fiyatları yükselmiştir. Bunun üzerine İstanbul zer-i mahbubu 6,5 kuruş, yarımı ise 3 kuruş değerinde tutulmuştur.

---

372 İbrahim Artuk, "Cedid Eşrefî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 210.

373 Atar, "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar", s. 69.

374 İbrahim Artuk, "Zer-i Mahbub", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s. 281.

375 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 6, s. 1930.

Abdülmecid 15,5 mm. çapında, 0,85 gram ağırlığında yarım zer-i mahbublar bastırmış; fakat 1844 tarihinde yapılan sikke tashihinden sonra tedavülden kaldırılmıştır.[376]

Zolota

Lehistan'da (Polonya) basılmış bir çeşit gümüş paradır. Adını Lehistan parası zloti'den almaktadır. Bu paralara "zolta", "zolete" gibi isimler de verilmektedir.[377] 17. yüzyıldan itibaren Osmanlı darphânelerinde Lehistan zolotalarına benzer, 90 akçe değerinde yeni zolotalar darp edilmeye başlamıştır. Zolotadan daha ağır ve riyal ölçülerinde sonradan kesilmiş gümüşlere ise kuruş denmiştir. II. Mustafa döneminde tuğralı yeni kuruş ve zolotalar çıkarılarak, eski kuruş ve zolotalar tedavülden kaldırılmıştır. Zolota tipi sikkelerde 18. yüzyılın ilk yarısında artış görülmüştür. Ancak 1719 tarihinde, zolotaların piyasa değerinin darphanenin belirlediği gümüş değerinden yüksek tutulması ve tedavüldeki zolotaların tüccarlar tarafından yurt dışına çıkarılmasıyla hem kullanımı durmuş hem de piyasa da bulunmaz olmuştur. Bu durumun ekonomik bunalım yaratması 60 dirhem halis gümüş ile 40 dirhem bakır karışımından oluşan 100 dirhemlik 16 adet yeni zolotaların basılmasına neden olmuştur. Böylece bir zolota 6, 25 dirhem (20, 04 gram)=90 akçe =30 para değerinde basılmıştır. Bir süre daha kullanılan zolotalar I. Abdülhamid döneminde tedavülden kaldırılmıştır.[378]

Cedid İslambol

İstanbul'da 1716 tarihinde basılan altın paralara verilen addır. Bu sikkelere "sikke-i cedîd-i zer-i İslâmbol" da denilirdi. Cedîd Eşrefîlerin para sıkıntısını ortadan kaldıramaması üzerine Venedik altını standardında ve halis ayarlı, 100 adedi 110 dirhem gelecek şekilde kesilmiştir. Kenarları zincirli ve rûmî nakışlı olan Cedid İslambol'un bir yüzünde padişah tuğrası, diğer yüzünde "duribe fî İslâmbol" yazısı yer almaktadır.[379] Cedid İslambol altınları üzerinde yer alan süs ve tezyinatlarından dolayı halk tarafından beğenilen bir altın olmuştur.[380]

---

376 Artuk, "Zer-i Mahbub", C. 44, s. 282.
377 Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, s. 215.
378 İbrahim Artuk, "Zolota", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s. 501.
379 İbrahim Artuk, "Cedid İslambol", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 211.
380 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 31.

Fındık Altın

III. Ahmed'in saltanat yıllarında kalpazanlar tarafından etrafı kırpılıp, ayarı eksiltilerek tedavüle konulan şerifî altının yerine bastırılmıştır. Bu sikkelere "Fındıklı, fındıkıyye" de denilmektedir. Cedid islambol sikkelerinin kenarlarına konulan nokta veya habbeler fındığa benzetildiği için zaman içerisinde fındık altını denmeye başlanmıştır. I. Mahmud ve III. Osman dönemlerinde adedine göre "bir buçuk fındık", "çifte fındık", "üç fındık" ve "beş fındık" gibi isimler verilmiştir.[381] Fındık altını 3,5 gram ağırlığında 23 ayar olarak basılmıştır. Bir yüzünde sadece sultanın tuğrasının yer aldığı altınların basımına Sultan II. Mahmud dönemine kadar devam edilmiştir.[382]

Cedid Zencirikli

Tebriz şehrinde kurulan darphanede III. Ahmed adına has altından bastırılan paraya verilen addır.[383] Her 100 adedi 110 dirhem ağırlığında ve 400 akçeye değer tutulmuştur.[384] Zamanla ayarı konusunda yapılan hileler ve durumun İstanbul'dan önlenemeyişi bu darphanede sikke basımının durdurulmasına neden olmuştur.[385]

Aynalı

Sultan III. Mustafa zamanında basılan altın paradır. Üzerinde yer alan süslemeleri ile büyük boy fındık altınlarına benzemektedir.[386]

Cihadiye

II. Mahmud döneminde 3. saltanat yılında Rusya'ya "cihad-ı ekber" ilanından sonra, harp giderlerinin karşılanması için bastırılan gümüş paradır.[387] Osmanlıda tedavülde olan 3 dirhem (9,6) ağırlığında 460 ayar gümüş sikkeler, savaş yükünü kaldıramayınca yerine yeni gümüş sikkeler bastırılmıştır. Kestirilen bu sikkeler cihad nedeniyle "cihadiye sikkeleri" ismini almıştır. Gümüş sikkelerin ayarı 730'a çıkarılmıştır ve 5 kuruşluklar 8 dirhemden basılmaya başlamıştır. 1 kuruş 5,1 gram

---

381 İbrahim Artuk, "Fındık Altını", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s. 28.
382 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 79.
383 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 95.
384 İbrahim Artuk, "Cedid Zencirikli", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 211.
385 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 95.
386 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 31.
387 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 75.

ağırlığına indirilerek, içindeki saf gümüş miktarı 5,88 gramdan 3,70 grama düşürülmüştür.[388]

Rumi Altın

II. Mahmud zamanında basılmış olan altın paralara verilen addır. Saltanatının ilk yıllarından itibaren basımına devam edilen zer-i mahbublardan tasarım olarak farklı, "Rumi altın" adında altın sikkeler daha darp edilmeye başlanmıştır.[389] Bu sikkelere "Atik Rumi", "Cedid Rumi" de denilmiştir. Atik Rumi 9. cülusundan 13. cülusuna kadar dört defa, Cedid Rumi altını da 9.cülusundan 15. cülusuna kadar altı defa basılmıştır. Halk arasında bu altın sikkelere "Yazılı Mahmudiye" adı verilmiştir.[390] Bu sikkelerin tek ve çifte olmak üzere iki cinsi bulunmaktadır.[391] Atik Rumiler 956 ayar, Cedid Rumiler 800 ayar olarak darp edilmişlerdir. Atik Rumi altınlarının etrafı genellikle çelenkli, Cedid Rumi altınlarının ise etrafı yazılıdır.[392]

Adli Altın

II. Mahmud zamanında basılan altın sikkelerden biridir. Sultanın tahta çıkışının 14. yılında darp edilmiştir[393] ve yazdığı şiirlerde kullandığı adli mahlasına ithafen "Adli" adıyla anılmıştır.[394] Aynı yıllarda tuğrasının sağında yer alan motiflerin kullanımından vazgeçilerek "Adli" mahlası paralara ilave edilmiştir.[395] Sonradan "atîk adlî" olarak adlandırılan bu altınlar 19 kırat ayarında basılmıştır.[396] Paraların üzerindeki yazıların azlığından dolayı kalpazanlar tarafından taklitleri çoğalınca şeyhülislamın da fikri alınarak tuğralı yüzün etrafındaki yazılar yenilmiş ve 1824 tarihinde tekrardan piyasaya sürülmüştür. Bu altınlara "cedid adli" adı verilmiştir.[397]

Darülhilafe

Sultan II. Mahmud'un 15-16. saltanat yıllarında basılmış olan altın paradır. Sikkelerin, basım yeri olarak "Darül-Hilafeti Aliye" ve "Darülhilafeti Seniye" yazılı

---

388 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 56.
389 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 8, s. 2673.
390 Pakalın, "Rumi Altın", C. III, s. 58.
391 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 31.
392 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 184.
393 İbrahim Artuk, "Adli Altın", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, s. 389.
394 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 13.
395 Ölçer, *Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları,* s. 14.
396 Artuk, "Adli Altın", C. 1, s. 389.
397 Serkan Kol, *Sultan II. Mahmud Döneminde Adlî Altını Darbı (1822-1827)*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik 2020, s. 15.

olan iki cinsi bulunmaktadır. Halk arasında bu altınlara "Sürre Altını" da denilmiştir.[398]

Gazi Altını

II. Mahmud zamanında bastırılan altın paradır. Gazi altınına "Hayriye", "sandıklı" gibi isimlerde verilmiştir.[399] 1828 tarihinde basımına başlanan sikke sadece iki yıl darp edilmiştir. Sikkenin tuğralı ön yüzünde "sultân-ı selâtîn-i zaman", arka yüzünde ise "duribe fî Kostantiniyye 1223" yazısı yer almaktadır. Arka yüzün etrafındaki "Gazi Mahmud Han" yazısından dolayı "gazi altını" denilmiştir.[400] Hayriye altınları 40 kuruşluki 20 kuruşluk ve 10 kuruşluk olmak üzere üç türde basılmıştır.[401]

Karakuruş

Sultan II. Mahmud'un saltanatının 22. yılında basımına başlanan ve içinde %20 oranında gümüş olduğundan çabuk kararan gümüş sikkeler için kullanılan tabirdir.[402] Bu kuruşlar 1 dirhem yani 3,207 gram ağırlığında darp edilmişlerdir.[403]

Mahmudiye Altını

Sultan II. Mahmud'un saltanatının 26. yılında (1834) Kostantiniyye'de bastırmış olduğu altın paradır. Bu sikkelere "Cedid Mahmudiye" de denilmektedir. Mahmudiye altınlarının tam, yarım ve çeyrek birimleri bulunmaktadır. Ön yüzlerinde tuğra, arka yüzlerinde ise darp yeri ve sultanın cülus tarihi yer almaktadır. Bu sikkelerin basımı II. Mahmud'un saltanatının sonuna kadar sürmüştür.[404] 22 ayar altın olan bu sikkeler ince olduğu için daha sonraları süs altını olarak kullanılmıştır.[405] Ayrıca Mısır'da Sultan II. Mahmud'un cülusunun 28. yılından itibaren "Onluk Mahmudiye" ve "Beşlik Mahmudiye" ismiyle altın sikkeler darp edilmiştir.[406]

---

398 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 31.
399 Damalı, *150 Devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, s. 287.
400 İbrahim Artuk, "Gazi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s. 445.
401 Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, s. 124.
402 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 76.
403 Ölçer, *Sultan Mahmud II zamanında darp edilen Osmanlı Madeni Paraları,* s. 17.
404 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 129.
405 Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü,* s. 135.
406 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 130.

Mecidiye

1844 tarihinde Sultan Abdülmecid'in saltanatının 6. yılı sebebiyle bastırılan altın ve gümüş sikkelere verilen addır. Sultanın saltanatının ilk yıllarında tedavülde çok fazla değişik ve mağşuş sikke kullanılması karışıklığa sebep olmuştur. Bu durumu önlemek adına sikkeler toplatılarak yeni sikkenin basımına karar verilmiştir. Ancak yeni paranın başımı için darphanede teknik eksiklik yaşanmıştır. Bunun üzerine Londra'dan gerekli aletler getirilerek para basımına başlanmıştır.[407] İlk olarak 100 kuruşluk altın sikkeler darp edilmiştir. Gümüş sikkelerin ise 830 ayar olarak kesilmesi kararlaştırılmıştır.[408] Altın mecidiyelerin 500 kuruşlukları, 11 dirhem (36,08 gram) 4 kırat; 250 kuruşlukları, 5 dirhem (18,04 gram) 10 kırat; 100 kuruşlukları 2 dirhem (7,21 gram) 4 kırat; 50 kuruşlukları 1 dirhem (3,60) 2 kırat; 25 kuruşlukları 9 kırat 1,80 gram ağırlığından oluşmaktaydı. Ayrıca 20 kuruş değerinde tam, 10 kuruş değerinde yarım, 5 kuruş değerinde çeyrek mecidiyeler ile 2 kuruşluk, 1 kuruşluk ve 20 paralık gümüş sikkeler basılmıştır.[409] İlk zamanlar altın 100'lük altın sikkelere "mecidiye altını", gümüş mecidiyelere ise "beyaz mecidiye" ve ya "sim mecidiye" denilmiştir. Ancak Sultan Abdülaziz'in saltanatından sonra 100'lük altın mecidiyeler "Osmanlı lirası" ismini almış, en çok kullanılan 24,5 gram ağırlığındaki gümüş 20 kuruşlar için "Mecidiye" ismi kullanılmıştır.[410]

2.2.4. Darphaneler

Sikke basımı darphane adı verilen yerlerde yapılırdı. Darphane, Arapça "dâr, hâne" ev kelimesinin karşılığı olup darp vurma yoluyla para basma işlemine denmektedir. Darphaneye "Dârüddarp" ve "Dârüssikke" isimleri de verilmektedir. Osmanlılarda dârüddarp ve yaygın olarak darphâne ismi kullanılmıştır.[411]

Osmanlı İmparatorluğu diğer İslam devletlerinde olduğu gibi hâkim oldukları topraklardaki darphanelerden yararlanmışlardır. Fetihlerin çoğalıp, ülke sınırlarının genişlemesiyle maden yataklarına yakın yerlerde, yerleşim merkezlerinde, ticari ve idari öneme sahip şehirlerde yeni Osmanlı darphaneleri kurulmuştur. Ancak bu darphanelerde yalnızca Osmanlı paraları basılmıştır. Zaman içerisinde Osmanlının

---

407 Dia, "Mecidiye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, s. 239.
408 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 9, s. 3043.
409 Ölçer, *Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları,* s. 22.
410 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 132.
411 Sahillioğlu, "Darphane" , C. 8, s. 501.

pek çok yerinde yeni darphaneler açılmıştır. Sadece Anadolu'da yaklaşık yirmi darphanenin hizmet verdiği bilinmektedir. Fakat daha sonra bu darphanelerin bazılar kapansa da bazıları yeniden açılmıştır.[412]

Osmanlıda darphaneler üç yıllığına işletilmek üzere mukātaa[413] olarak iltizama verilmiştir. Altın, gümüş ve bakır para darbı müstakil birer mukātaa sayıldığından her üç madenin para darbı aynı mültezime farklı fiyatla verilmiştir.[414] İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı merkezi bir yapıya kavuşmuştur. Darphaneler merkezileştirilerek İstanbul Topkapı Sarayı'nın avlusunda Darphane-i Amire kurulmuştur.[415]

Osmanlıların Anadolu'nun tamamına hâkim olmasından sonra mültezimler vasıtasıyla çok sayıda darphane kurulmuş, sonrasında merkezi hükümetin kontrolüyle darphane sayısı azaltılmıştır.[416]

Süleyman I (Kanunî Sultan Süleyman) ve Selim II dönemlerinde yetmişin üzerinde darphanenin faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Maliyeti yüksek ocakların kapanması ve darphanelerin maden tedarikinde zorlanması sonucunda darphaneler zamanla kapanmaya başlamış, 17. yüzyılda ancak belli başlı merkezlerindeki darphaneler para basabilmiştir. 18. yüzyılda Osmanlı'da darphane önemli bir kurum haline gelmiştir. Darphaneler para basmanın yanında bazı mukātaaların idaresinin de verildiği ve değişik mukātaaların toplandığı bir hazine durumuna gelmiştir. 1826 yılında darphanenin idare ettiği mukātaalar, Mukātaa Hazinesine devredilmiştir. 1835'te ise iki kurum birleştirilerek darphane Defterdarlığı oluşturulmuştur. Tanzimat'tan sonra darphane Maliye Nâzırlığı'na bağlanmış, Cumhuriyet Döneminden sonra darphanenin adı Darphane-i Millî olarak değiştirilmiştir. Damga Matbaası ile birleştirilen Darphane-İ Milli, Maliye Bakanlığı'na dâhil edilmiştir.[417]

Anadolu'da faaliyet gösteren altın darphanelerinden en önemlileri Gümüşhane, Erzurum, Edirne, İzmir, Amasya, Amid (Diyarbakır), Bursa, Kostantiniyye'de (İstanbul) yer almaktadır. Anadolu dışında ise Halep (Suriye), Tilimsin (Cezayir),

---

412 Halil Sahillioğlu, "Darphane", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 216.
413 Mukataa, mülkiyeti devlete ait olan arazilerin özel şahıslara ve kurumlara kiralanmasıdır.
414 Sahillioğlu, "Darphane", C. 8, s. 503.
415 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 41.
416 Bilhan Akçaşar, "Haritalarla Türkiye'de Darphaneler", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, s. 301.
417 Sahillioğlu, "Darphane", C. 8, s. 503.

Trablus (Libya), Tebriz (İran), Sidrekapsi (Selanik), Musul ve Bağdat (Irak), Aden (Yemen), Mısır, Dımışk (Şam-Suriye), Tunus, Cezayir, Kratova (Makedonya), Cerbe (Tunus), Tiflis'de (Gürcistan) yer almaktadır.[418]

Gümüş madeni Osmanlı Devleti'nin pek çok yerinde çıkarılarak maden ocağının yakınında kurulmuş darphanelerde işletilirdi. Anadolu'da gümüş basılan darphanelerden birkaçı Gümüşhane, Balya (Balıkesir), Bozkır, Keban ve Ergani; Anadolu dışında Moldova, Atina, Halkidiye, Kreşevo, Kratovo, Sreberniçe, Novoberda, Breznik ve Semendire darphaneleridir.[419]

Bakır darphaneleri Anadolu'da İstanbul, Edirne, Bursa, Amasya, Ayasuluk ve Tire (İzmir) Kastamonu, Harput (Elazığ), Mardin, Van; Anadolu dışında Mısır, Halep (Suriye), Trablus (Libya), Serez (Yunanistan) ve Tunus'ta faaliyet göstermiştir.[420]

Osmanlı Devleti başta İstanbul olmak üzere, Anadolu'da, Balkanlar'da ve Kuzey Afrika bölgelerinde pek çok darphane kurmuş ve bu darphanelerde sikke darp etmişlerdir. Osmanlı sikkelerinde 127 farklı darp merkezinin adı geçmektedir (Tablo 2.1). Özellikle İstanbul'un Kostantiniyye, İslambol, Darü's-Saltanatü'l-Aliye, Darü'l-Hilafetü'l-Aliye, Darü'l-Hilafetü's-Seniye isimleriyle beş farklı şekilde sikkelere işlenmesi dikkat çekicidir. Bunların yanında ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için ordunun yanında hareket eden Ordu-yu Hümayun darphanesi ve Osmanlı himayesinde olmayıp sikkelerini Osmanlı sultanı adına kestiren Kaşgar Darphanesi farlılık gösteren iki örnektir.[421]

---

418 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 61.
419 Dia, "Gümüş", C. 14, s. 271.
420 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 61.
421 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 60.

Tablo 2.1. Osmanlı Devleti Sikkeleri Üzerinde Yer Alan Darphane İsimleri[422]

Sıra	DARP YERİ	Sıra	DARP YERİ	Sıra	DARP YERİ
1	Aden (Yemen)	43	Hasankeyf (Batman)	85	Nusaybin (Mardin)
2	Adilcevaz (Bitlis)	44	Hısn (Batman)	86	Ohri (Makedonya)
3	Amasya	45	Hısnkeyf (Batman)	87	Ordu-yi Humayun
4	Amid (Diyarbakır)	46	Hille (Irak)	88	Prevadi (Bulgaristan)
5	Arar (Yemen)	47	Hizan (Bitlis)	89	Revan (Ermenistan)
6	Ankara	48	İmadiye (Irak)	90	Ruha (Şanlıurfa)
7	Ardanuc (Artvin)	49	İnegöl	91	Sa'da (Yemen)
8	Ayasuluk (İzmir)	50	İzmir	92	Sakız (Yunanistan)
9	Bağdad (Irak)	51	Kafsa (Tunus)	93	San'a (Yemen)
10	Balad (Aydın)	52	Kahire (Mısır)	94	Saray (Bosna)
11	Balya (Balıkesir)	53	Kara Amid (Diyarbakır)	95	Selanik (Yunanistan)
12	Banaluka (Bosna)	54	Karahisar (Afyon)	96	Serez (Yunanistan)
13	Basra (Irak)	55	Kars	97	Sidrekapsi (Yunanistan)
14	Belgrad (Sırbistan)	56	Kastamonu	98	Siirt
15	Bergama (İzmir)	57	Kaşgar (Çin)	99	Srebreniçe (Bosna)
16	Bitlis	58	Kayrevan (Tunus)	100	Siroz (Yunanistan)
17	Bolu	59	Kayseri	101	Sivas
18	Bosna	60	Kevkeban (Yemen)	102	Sofya (Bulgaristan)
19	Bursa	61	Kıbrıs	103	Sultaniye (Irak)
20	Canca (Gümüşhane)	62	Kiğı (Bingöl)	104	Süleymaniye (Irak)
21	Cerbe (Tunus)	63	Koçaniye (Sırbistan)	105	Şam (Suriye)
22	Cezayir	64	Konya	106	Şamahi (Azerbaycan)
23	Cezayir-i Garp	65	Kosntaniye (Cezayir)	107	Şirvan ((Azerbaycan)
24	Cezire (Şırnak)	66	Kosova	108	Tacura (Libya)
25	Çemişgezek (Tunceli)	67	Kratova (Makedonya)	109	Ta'izz (Yemen)
26	Demirkapı (Dağıstan)	68	Ladik (Denizli)	110	Tebriz (İran)
27	DHİ Marmar (Yemen)	69	Larende (Karaman)	111	Tiflis (Gürcistan)
28	Dımışk (Suriye)	70	Malhaz (Yemen)	112	Tilimsan (Cezayir)
29	Edirne	71	Manastır (Makedonya)	113	Tire (İzmir)
30	Eğirdir (Isparta)	72	Manisa	114	Tokat
31	Engüriye (Ankara)	73	Maraş	115	Trablus (Libya)
32	Ergiş (Van)	74	Mardin	116	Trablusgarp (Libya)
33	Erzincan	75	Mısır	117	Trabzon
34	Erzurum	76	Midye (Cezayir)	118	Tunus
35	Filibe (Bulgaristan)	77	Modava (Moldova)	119	Üsküb (Makedonya)
36	Gelibolu (Çanakkale)	78	Muha (Yemen)	120	Van
37	Gence (Azerbaycan)	79	Musul (Irak)	121	Yenişehir (Yunanistan)
38	Germiyan (Kütahya)	80	Müküs (Van)	122	Zebid (Yemen)
39	Gümüşhane	81	Nahcivan (Azarbaycan)	123	Kostantiniye (İstanbul)
40	Güzelhisar (Aydın)	82	Niğbolu (Bulgaristan)	124	İslambol (İstanbul)
41	Haleb (Suriye)	83	Novaberde (Kosova)	125	Darü's-Saltanatü'l-Aliye (İstanbul)
42	Harput (Elazığ)	84	Novar (Kosova)	126	Darü'l-Hilafetü'l-Aliye (İstanbul)
				127	Darü'l-Hilafetü's-Seniye (İstanbul)

[422] Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, ss. 28-33.

2.2.4.1. Darphane Daireleri

Sultan Abdülmecid döneminde gerçekleştirilen yenileşme hareketinden sonra sikke darbı için darphanelerde müdüriyet, muhasebe, kitabet ve encümenin bulunduğu idari kısım ile çeşni, çerhhane (çarkhane), sikkehane, ağırtma, sikkegen, teksirhane, müze, kazan, tamirhane, kefçe (kepçe) dökümhane gibi çeşitli dairelerin bulunduğu atölyeler oluşturulmuştur.[423]

Kefçe atölyesi, darphaneye gelen madenlerin girişiyle ilgilenmekteydi. Bu bölümde terazi, kasa, altın -gümüş mahzenleri ve defter kalemi bulunurdu.[424] Çeşni dairesi darphaneye gelen madenlerin kontrolü yapar ve ayarını tespit ederdi. Çeşni memurunun onayından geçmeyen madenler üzerinde hiçbir işlem yapılamazdı. Ardından madenler dökümhaneye gönderilirdi. Dökümhaneye gelen altınlar 1500-1800 derecede, gümüşler ise 1000 derece ısıda eritilip külçe haline getirilerek buradan darphanenin en büyük bölümü olan çerhhaneye gönderilirdi. Çerhhanede külçeler "hadde" adı verilen tel çekme makinesinden geçirilirdi. 1.5 m. boyunda 5 cm. eninde İnce levha haline getirilen teller, istenilen sikkenin büyüklüğüne göre pul şeklinde kesilirdi. Kesilen pullar çerhhanede bulunan mizancılar tarafından tartılarak, ağırlığı eksik veya fazla olanlar ayrılıp tekrar eritilmesi için dökümhaneye gönderilirdi. Ağırlığı tam olan pulların kenarları kenarcı tarafından makineden geçirilirdi. Çerhhanede işlemi tamamlanan pullar ağırtma dairesine gönderilirdi. Ağırtma dairesinde pullar kızgın fırında tavlanır, zac (demir sülfat) ile ağırtılır, talaşla suyu, tava ile rutubeti alınırdı. Temiz bir şekilde sikkehaneye getirilen pullar, burada darp makinelerinden geçirildikten sonra sikkekenler ve teksirhane dairelerinde nakışlanıp, fotoğraflandıktan sonra işlem tamamlanırdı.[425]

Osmanlı darphanelerinde başta Darphane Emini, Sahib-i Ayar, Kefçe Nazırı, Sikkekenler, kâtipler olmak üzere pek çok çalışan bulunurdu.

Darphane Emini; Padişah tarafından görevlendirilmiş olan Darphane Eminleri daha sonraları "nazır" olarak isimlendirilmiştir. Darphane emininin asıl görevi darphanenin kazancını kontrol etmek, işlerin aksatılmadan yürütülmesini sağlamaktı. Bunun yanında darphanelerdeki sikkelerin bozulmaması için mültezim ve sahib-i

---

423 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 46.
424 Sahillioğlu, "Darphane", s. 219.
425 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 46.

ayarların kontrolünü yapar, suç tespit ederse gerekli mercilere bildirirdi.[426] Darphane emininin sahip olduğu yetkiler sınırsızdı. Bu yüzden adının yolsuzluğa karışmasını engellemek için görev aldığı bölgede uzun süre kalmasına izin verilmezdi, görev yeri her yıl değiştirilirdi.[427]

Sahib-i Ayar; Osmanlı darphanelerinin teknik işlerinden sorumlu olan en yetkili kişiydi. Darp edilen sikkelerin ağırlık ve ayarlarının devletin belirlediği standartlara uygunluğunu, darp faaliyetlerini, hesap defterlerini denetlemek onun sorumluluğundaydı.[428]

Sikkekenler; darphanede para ve madalya kalıbı yapmak sikkekenlerin göreviydi.[429] Sikkeleri kazma ve basma işleriyle ilgilenen sikkegen 16. yüzyılda tekti ve İstanbul'da yaşardı. Sikke kalıplarını burada hazırlayıp memleketin farklı darphanelerine gönderirdi.[430]

Kefçe Nazırı; Darphaneye getirilen altın, gümüş gibi madenler kefçe denilen mahsenlerde saklanırdı. Kefçe nazırlarının görevi ise darp işlemlerini kontrol etmekti. Basılacak olan sikkelerin yumuşaklığını, sertliğini, parlaklığını, ağırlık ve ölçülerini denetleyip kayıt altına almak kefçe nazırının sorumluluğundaydı.[431]

Kâtip; Darphanenin önemli görevlileri arasında yer almaktadır. Darphane hesaplarını tutmak, darphanenin gelir- gider hesaplarını kaydetmek kâtiplerin sorumluluğundaydı.[432] Ayrıca sikke kalıplarını cilalayan ve onaran Saatçiler[433]; madeni eritip külçe haline getirmekle sorumlu olan Kalçiyan; külçeleri tabaka şekline getirip basan Kehledan; basım işini denetleyen Üstad; eritilerek kalıplara dökülmüş olan altın ve gümüşü tel haline çeken Telci; telin eşit kalınlıkta olması için haddeden geçiren Haddeci; kalınlığı istenilen hale getirilmiş teli çekiçle döverek yassılayan ve akçenin kalınlığına getiren Yassılayıcılar Osmanlı darphanelerinden görev alan diğer çalışanlardır.[434]

---

426 Zekai Mete, *Bursa Darphane ve Rüsum-I İhzariye Mukata'ası Teftiş Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 25.
427 Eroğlu, *Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi*, s. 17.
428 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 185.
429 Pakalın, "Sikkeken", C. III, s. 220.
430 Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, s. 188.
431 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 60.
432 Mete, *Bursa Darphane ve Rüsum-I İhzariye Mukata'ası Teftiş Defteri,* s. 27.
433 Coşkun, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20. yy)*, s. 53.
434 Mete, *Bursa Darphane ve Rüsum-I İhzariye Mukata'ası Teftiş Defteri,* s. 60.

2.2.5. Sikke İle İlgili Terimler

Damga –Kontrmark

Sikke üzerine hem cinsini ve hileli olup olmadıklarını göstermek hem de nişan ve alamet unsuru olarak hükümet tarafından vurulmuş işaretlerdir.[435] Kontrmark, harf, sayı, kısa bir yazı, insan-hayvan figürleri veya bir sembol olabilmektedir.[436]

Dirhem

Ağırlık ölçüsü ve gümüş para birimidir.[437] Osmanlı sikkelerinin temel ağırlık birimi dirhemdir. Bu nedenle farklı standartlara göre değişen çeşitli ağırlıkları bulunmaktadır. Anadolu Selçuklu Devleti'nde dirhem 3.148 gram iken, Osmanlı Devleti'nde kullanılan dirhemin ağırlığı 3,207 grama tekabül etmektedir. Dirhem ağırlık birimi olmasına rağmen, Osmanlı Devleti'nin büyümesi ve sınırlarının doğuya doğru genişlemesiyle o bölgelerin gümüş sikke birimi, Osmanlılarda da temel para birimi olarak akçe ile birlikte kabul görmeye başlamıştır. Fakat dirhemin ağırlığının tam olarak belirlenememesi ve gümüşün zaman içinde piyasa değerlerindeki değişimlerine bağlı olarak dirhem ağırlıkları azalmaya başlamıştır.[438]

Erörlü (Hatalı) Sikkeler

Darphanelerde tasarım veya üretim sırasında hatalı olarak basılan sikkelerdir. Bu hatalar arasında yazı ve kaligrafi hataları, tarih hataları, ön ile arka yüz uyumsuzlukları, çifte darp, sadece tek yüz darbı gibi hatalar bulunmaktadır.[439]

Esedi Kuruş

Hollandalıların gümüş parası rex daller'e üzerinde arslan resmi bulunduğu için Osmanlı'da bu sikkelere "esedi kuruş" adı verilmiştir. Esedî, Osmanlıların güney eyaletlerinde "köpekli" anlamına gelen "ebûkelb" takma adıyla anılmıştır.[440]

---

435 Mehmet Zeki Pakalın, "Damga", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, s. 390.

436 Serkan Kılıç, "Bizans Anonim Follisleri Üzerinde Görülen İslami Kontrmarklar", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 4/2, 2014, s. 180.

437 Halil Sahillioğlu, "Dirhem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 368.

438 Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi, C. I, s. 53.

439 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı*, s. 74.

440 Halil Sahillioğlu, "Esedi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 368.

Hakkâk İşareti

Hakkâk, Arapça hakk (حك) "bir şeyi diğerine sürtmek, kazımak" kökünden türetilmiş olup, taş, maden, fildişi, ahşap gibi çeşitli sert maddeler üzerine oyma ve kazıma sanatı yapan sanatçılara denilmektedir.[441] Devlete ait madeni para, madalya ve nişan gibi değerli şeylerin tasarlanıp basıldığı yerde çalışan hakkaklara ise "Darphane Hakkaklığı" ismi verilmektedir.[442] Hakkakların sikkeler üzerine nakışları işlerken sikke kompozisyonuna kendilerine özgü işaretler ve harfler koymalarıdır.[443]

İşaret Harfler

1691-1807 (H.1102/1222) yılları arasında basılan sikkeler üzerine konulan işaret harfler ve sembollerdir.[444] Osmanlı Devleti'nin sınırları fetihler sonucunda genişlemiş ve Osmanlı akçeleri pek çok farklı darphanede basılmaya başlamıştır. Bu durum darphanelerin denetimini zorlaşmıştır. Basılan sikkelerin denetimin zorlaşması, maden ayarlarının oynanmasıyla elde edilen haksız kazanç sonucunda Sultan II. Mustafa bir ferman yayınlayarak yeni sikkeler üzerine damga vurulmasını ve sahib-i ayara ait işaret ve harfler kullanılmasını emretmiştir. İşaret harf uygulaması ilk olarak devletin işlettiği, altın ve gümüş sikkelerin basıldığı İstanbul ve Mısır darphanelerinde gerçekleştirilmiştir. İstanbul darplı sikkelerde Sultan II. Süleyman 1687-1691 (H.1099/1102) döneminden, Mısır baskılı sikkelerde III. Ahmed 1703-1730 (H.1115-1143) döneminden itibaren işaret harfler kullanılmaya başlanmıştır. İşaret harf uygulamasına II. Mustafa dönemi İstanbul darphanelerinde basılmış sikkelerde de rastlanılmaktadır. İstanbul'da III. Mustafa 1757-1774 (H.1171-1187) dönemi, Mısır'da ise III. Selim 1789-1807 (H.1203-1222) döneminden sonra işaret harf uygulamasına son verilmiştir.[445]

III. Ahmed dönemine ait altın sikke üzerinde "23-K-A10-mim" kodu okunmaktadır. Bu kod, sikkenin 23. Osmanlı Sultanı III. Ahmed döneminde İstanbul'da basıldığını, saltanat yılı olarak 1115 yılının bulunduğunu ve işaret harf olarak "mim" harfinin yer aldığını göstermektedir.[446]

---

441 Mehmet Zeki Kuşoğlu, "Hakkaklık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 15, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 204.

442 M. Zeki Kuşoğlu, *Tarihin Görgü Şahitleri Osmanlı Mühürleri,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2009, s. 68.

443 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 39.

444 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 37.

445 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 6, s. 1868.

446 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 37.

Hurde Sikke

Hurd kelimesinin sözlük anlamı "küçük, ufak " demektir.[447] Osmanlı'da küçük paralar için hurde sikke tabiri kullanılmaktadır.[448]

Kalp Sikke

Osmanlıda devlet darphanesinde basılmamış sahte, taklit sikke anlamına gelmektedir.[449] Bu sikkeler için "züyûf" ismi de kullanılmaktadır.[450] Sahte sikke basanlara "kalpazan"[451], piyasaya sürenlere ise "kalp para sürücüsü" adı verilmektedir.[452]

Karat/ Kırat

Sikke, ecza ve kıymetli taşların ölçümünde kullanılan bir ağırlık ölçüsü birimidir. Sözlükte "Keçiboynuzu çekirdeği" anlamına gelen kırat, Harrube olarak da bilinmektedir. Avrupa dillerine ise "carat" olarak geçmiştir. Farklı kullanım alanları bulunmaktadır. Ağırlık, uzunluk, alan ve hacim ölçümlerinde uygulanmıştır.[453] Osmanlı Devleti'nde bir kırat 0,2004 grama denk gelmektedir.[454]

Kırpık- Kırkık Sikke

Kenarları kırpılarak ağırlığı standartların altına düşürülmüş sikkelere verilen addır.[455]

Meskûkât

Meskûk, üzerine damga vurularak sikke haline dönüştürülmüş madeni paraları, sikkeleri ifade etmektedir. Çoğulu için meskûkât ifadesi kullanılmaktadır. Osmanlılarda 19.yy'dan itibaren müzeciliğin gelişmesiyle başlayan sikke incelemelerine "İlm-i Meskukat" denilmektedir. Günümüzde nümismatik/nümizmatik kelimesi kullanılmaktadır.[456]

---

447 Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle*, Aydın Kitabevi Yayınları Ankara 2011, s. 439.
448 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* s. 40.
449 Tülay, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, s. 112.
450 Devellioğlu, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle*, s. 1393.
451 Gürsoy, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Kalpazanlığı (1808-1861)*, s. 4.
452 Öztel, "Osmanlı Para Piyasasında Tedavüldeki Kalp Sikkeler (1811-1919)", s. 15.
453 Cengiz Kallek, "Kırat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s. 437.
454 Ünal Taşkın, *Osmanlı Devleti'nde Kullanılan Ölçü ve Tartı Birimleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005, s. 60.
455 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 118.
456 Tekin, "Meskûkât", C. 29, s. 317.

Miskal

Ağırlık ölçüsü ve para birimidir. Miskal, Arapçada "ağır olmak" anlamındaki "sikal" kökünden türemiştir. Altın, gümüş, ilaç ve gülyağı gibi değerli maddelerin tartılmasında bir ağırlık ölçüsü birimi olarak kullanılmasının yanında, örfte 1 miskal ağırlığındaki dinarlar için de bu isim kullanılmıştır.[457] Bir miskal 4,81 gramdır. Bu da 1,5 dirhem ile 24 kırat (karat) ağırlıklarıyla denk gelmektedir.[458]

Nakışlı Mangır

Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti'nde kullanılan, üzerinde rumi, palmet, saadet düğümü, geometrik geçmeler, bitkisel süslemeler[459] ile çeşitli hayvan ve sembolik figürlerin yer aldığı bakır paralardır.[460]

Nakışlı Osmanlı mangırları II. Murad döneminden başlayıp, II. Mehmed, II. Bayezid, I. Selim, I. Süleyman, II. Selim ve III. Murad dönemlerinde bol miktarda basılmıştır. Bu bakır paraların darp tarihinin yazılı olduğu örnekler dışında tarihsiz basılanları da bulunmaktadır.[461] Önemli darp yerleri arasında Tire, Ayasuluk (İzmir)[462], Bolu, Amasya, Bitlis Erzurum, Erzincan, Konya, Kastamonu, Harput, Ruha, Bağdat, Dımaşk (Şam), Hasankeyf, Trablusgarp yer almaktadır.[463]

Nümismatik/Nümizmatik

Eski Yunanca "nomisma" ve latince "nummus" sikke anlamına gelmektedir. Bu sözcüklerden türetilmiş olan nümismatik "sikke bilimi" olarak kullanılmaktadır. Nümismatik ile uğraşan, sikkeleri metodlu ve bilimsel bir bakış açısıyla inceleyen kişilere "nümismat" denilmektedir.[464]

---

457 Cengiz Kallek, "Miskal", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s. 182.

458 Necdet Kabaklarlı ve Metin Erüreten, "Osmanlı Paralarında Ölçü ve Ayar", *Anadolu Nümismatik Bülteni*, S. 4, 2007, s. 10.

459 Gültekin Teoman, "Sahillerin Sultanı Ahmet Gazi'nin Nakışlı Mangırları", *Anadolu Nünismatik Bülteni*, S. 6, 2018, s. 10.

460 Necdet Kabaklarlı, "Bursa'da Darpedilen Hayvan Figürlü Osmanlı Bakır Paraları", *Anadolu Nünismatik Bülteni*, S. 10, 2009, s. 6.

461 Ölçer, *Nakışlı Osmanlı Mangırları,* s. 15.

462 Necdet Kabaklarlı, "Ayasuluk ve Tire'de Darbedilen Yılan Figürlü Mangırlar", *Anadolu Nünismatik Bülteni,* S. 2, 2007, s. 10.

463 Ölçer, *Nakışlı Osmanlı Mangırları*, s. 21.

464 Tekin, *Eskiçağda Para, Antik Nümismatiğe Giriş*, s. 1.

Nısfiye

Nısf ya da Nısfiye olarak adlandırılır ve Osmanlıca yarım anlamına gelmektedir.[465]

Para

Farsça "parça, gümüş parçası" anlamdaki "pare" den gelen kelime, genel olarak bütün ödeme araçlarını ifade etmektedir.[466] Mısır Memlükü adına H. 818 (M. 1415-16) tarihinde "Mueyyedi" ismi ile kesilen sikkeye[467] Osmanlılar 1524 tarihli Mısır kanunnamesinden itibaren "pare (para)" demeye başlanmışlardır.[468]

Rubiye

Osmanlıca çeyrek anlamına gelen rubiye[469], Osmanlı sikkelerinde çeyrek para birimini ifade etmektedir.

Sikke

Değeri, ağırlığı ve maden miktarı devlet tarafından belirlenmiş, üzerinde onu basıp tedavüle çıkaran devletin arma veya işaretini taşıyan küçük, yuvarlak metal parçalardır.[470] Arapça akça üzerine darp olunan nakış, damga anlamlarına gelmektedir.[471]

Sikke-i Mağşuşe

Mağşuşe sözlük anlamı "karışık, saf olmayan" demektir. Sikke-i Mağşuşe ise içine katılması gerekenden fazla maden katılarak ayarı bozulmuş hileli madeni paralar için kullanılmaktadır.[472]

Sikke Pulu

Üzerine hazırlanan kompozisyonun basılması için eritilerek çubuk haline getirilmiş metalin kesilip yuvarlak hale getirilmesiyle oluşan metal parçalardır.[473]

---

465 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 147.
466 Akyıldız, "Para", C. 34, s. 163.
467 Mehmet Zeki Pakalın, "Para", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, s. 752.
468 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*, s. 103.
469 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 184.
470 Tekin, *Eskiçağda Para, Antik Nümismatiğe Giriş,* s. 2.
471 Pakalın, "Sikke", C. III, s. 214.
472 Devellioğlu, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle,* s. 165.
473 Tekin, *Grek ve Roma Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* s. 23.

Tağşiş-i Sikke

Tağşiş sözlük anlamı olarak "karıştırma, saflığını değiştirme, değerli bir şeyi değersiz bir şeyle karıştırma" anlamlarına gelmektedir.[474] Sikkenin karışımına daha değersiz madenlerin katılmasıyla hacminin ve ayarının küçültülmesi işlemidir.[475]

Tashih-i Sikke

Tashih'in sözlük anlamı "iyileştirme" olup, Tashih-i Sikke tedavüldeki sahte sikkelerin çoğalması ve kenarlarının kırpılması ile değer kaybettiklerinden bu sikkelerin toplatılarak yeniden güvenilir sikkelerin darp edilmesi işlemidir.[476] Bu işlem genellikle bir öncekine göre daha düşük ağırlıkta yeni bir paranın çıkarılması ile yapılmaktadır.[477]

Tecdid-i Sikke

Tecdid, Arapça "yenileme, yenilenme" anlamlarına gelmekte olup, Tecdid-i sikke sikkelerin yenilenmesi demektir.[478] Tahta yeni çıkan padişahın, eski sultanın tedavülde olan sikkelerini yasaklatarak kendi adına bastırdığı yeni sikkeleri tedavüle sürmesidir.[479]

Tuğra

Ferman, berat ve paralardaki padişahların nişan ve alametleri olarak kullanılan ibaretlere verilen addır.[480] Önceleri berat, ferman, mülkname, vakfiye gibi resmi evraklarda kullanılan tuğralar, sonraları defterhane defter kayıtları başında, bayraklar, resmi abideler, harp gemileri ve binalarda kullanılmışlardır. Tuğra, Osmanlı padişahlarının nişan ve yazılı alameti, imzası gibidir. Tuğralar, Osmanlının kuruluşundan saltanatın kaldırılmasına kadar önemini korumuş, zamanla önemi artarak hat sanatının bir kolu olarak gelişmiştir. Madeni paralar üzerinde tuğraya benzer şekiller ilk defa Emir Süleyman'ın (1402-1411) gümüş akçeleri üzerinde görülmeye başlamıştır.[481]

---

474 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 189.
475 Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", s. 11.
476 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 189.
477 Özcan, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", s. 252.
478 Halime Alkan, *Osmanlı Para Tarihinde Tağşiş,* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2014, s. 157.
479 Sahillioğlu, *Bir asırlık Osmanlı para tarihi 1640-1740,* s. 5.
480 Pakalın, "Tuğra", C. III, s. 526.
481 Suha Umur, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* Cem Yayınevi, İstanbul 1980, s. 68.

2.3. Osmanlı Ekonomik Durumunun Sikke Üzerindeki Etkisi

Ödeme aracı olmasının yanında hükümdarlık ve kudret sembolü olan sikke, eski çağlardan günümüze kadar devletlerin ekonomik hayatının en önemli göstergesi olmuştur. Darp edilen sikkelerin maden cinsi, ağırlık ve ayarları o devletin ekonomik güçleri oranında belirlenmiş, bu iktisadi durum olumlu ya da olumsuz şekilde sikkelere yansımıştır. Coğrafi, siyasi ve iktisadi etmenler ise devletlerin para politikasını belirleyen önemli unsurlar olmuşlardır.

Osmanlı İmparatorluğu uçbeyliğinden devlete, devletten imparatorluğa dönüşmüştür. 14. yüzyılın başlarında Anadolu Selçuklu Devleti'nin mirasını devralarak, 20. yüzyılın başlarına kadar merkezi Anadolu olan Kafkasya, Ortadoğu, Karadeniz ve kuzeyi, Orta Avrupa'dan Adriyatik denizine ve tüm Doğu Akdeniz'e hâkim olmuştur.[482] Böylesine geniş bir coğrafyaya yayılmış imparatorluğun iktisadi hayatı da siyasi gücüne paralel olarak değişiklik göstermiştir.

Osmanlılar iktisadi politikalarında Roma, Bizans ve Ortaçağ İslam Devletlerinden, Moğolların kurmuş oldukları İlhanlı devletine, İtalya kent devletlerinden İspanya'ya kadar Akdeniz havzasının önemli para uygulamalarından etkilenmişler ve zamanla etkilendikleri bu uygulamaların taşıyıcıları olmuşlardır.[483] Ancak Osmanlı, klâsik iktisadî sistemini Türk- İslam Medeniyetinden devralmıştır. Temelini ise İslam Hukuku oluşturmaktadır.[484]

Geleneksel iktisat siyasetine dayanan ve kendilerine özgü bir iktisadî görüşü benimseyen Osmanlıların ekonomisini şu üç ana prensip oluşturmaktadır: bol, kalite ve ucuz mal ile insanların ihtiyacını karşılamayı hedefleyen iaşe (provizyonizm) ilkesi; sosyal ve iktisadi dengeleri muhafaza ederek değişimleri engelleyen; aksi durumda eski dengeye dönerek değişimi ortadan kaldırmayı amaçlayan gelenekçilik ilkesi ile hazineye ait gelirleri mümkün olduğu kadar yüksek düzeyde tutup, ulaşılan seviyenin altına düşmemeyi hedef alan fiskalizm ilkesi.[485] Ayrıca uyguladıkları Adalet, arz yönlü refah anlayışı, gelircilik, eşitlikçilik, işbirliği, dayanışma, şefkat ve

---

482 Mustafa Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, s. 802.

483 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 18.

484 Harun Şahin, "Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün Ana İlkeleri Çerçevesinde Klasik Dönem Osmanlı İktisat Politikasına Bakış", *Ekev Akademi Dergisi*, S. 61, 2015, s. 401.

485 Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi,* Ötüken Yayınları, İstanbul 2003, s. 52.

hoşgörü diğer önemli ilkeler ve değerlerdir.[486] Dinin yapısında bulunan kavramları sosyo-ekonomik dünyaya da uygulamaya çalışan Osmanlı Devleti insanı esas alarak, çıkarlar konusunda topluma öncelik vermiş, bu yüzden sosyal ve iktisadi adalet her zaman öncelikli hedef olmuştur.[487]

Osmanlı geniş topraklara, farklı coğrafi şartlara, yer altı ve yer üstü doğal kaynaklara sahip olduğundan üretim faaliyetlerini de buna paralel olarak tarım, hayvancılık, sanayi ve madencilik gibi sektörler oluşturuyordu.[488] İmparatorluğu ayakta tutabilmek için güçlü siyasi ve ekonomik yapıya sahip olması gerektiğinin farkında olan Osmanlı, bunun için pek çok uygulama yapmıştır. Bu uygulamalardan en önemlisi vergilerdir. Devletin önemli gelir kaynakları arasında yer alan vergiler iki kısma ayrılmaktadır. Birincisi İslâmi hukuk çerçevesinde belirlenmiş "şerî vergiler", diğeri ise farklı dönemlerde gerekli görülen durumlarda İslâmi kurallar ihlal edilmeden halktan alınan "örfî vergiler"dir.[489] Hem şer'i vergileri hem de örfi vergileri uygulamak ve sürdürebilmek, vergi miktarının eksilmemesi, vergi kaynaklarının garanti altına alınması için sıkı tedbirler almak Osmanlı Devletinin önemli prensiplerindendir.[490] Merkez maliyesi, vakıflar, tımar iktisadi ve sosyal kalkınmayı sağlayan diğer önemli kurumlardır.[491] Merkez maliyesinde tekalif-i şeriyye ve tekalif-i örfiye içine düşen bütün vergiler maliyenin kendisine bırakılır, böylelikle nakit para kaynağı elde edilirdi.[492] Vakıflar Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer önemli yapı taşlarından birisi olmuştur. Sosyal güvenliğin temel kurumu olan vakıflar devletin yükünü üzerine alarak ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır. Tımar sistemi ise Osmanlı iktisadi yapısı içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Osmanlı ekonomisi büyük oranda tarıma dayandığı için toprağın işletme yetkisi reaya verilerek vergileri dirlik sahipleri tarafından toplanmıştır. Karşılığında savaş dışında devletin vergi toplama memurunu, savaş zamanı ise askerini oluşturan çok önemli bir

---

486 Harun, "Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün Ana İlkeleri Çerçevesinde Klasik Dönem Osmanlı İktisat Politikasına Bakış", s. 401.

487 Ahmet Tabakoğlu, "Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları", *Osmanlı Ansiklopedisi,* C. 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 125.

488 Aydın Yalçın, *Türkiye İktisat Tarihi*, Ankara 1979, s. 223.

489 Ömer Döşemetaş, "Osmanlı Devleti'nde Avarız Vergisi: XVIII. Yüzyılın İkinci Çeyreğinde Kastamonu Örneği", *Akademik Matbuat Dergisi,* 3/2, 2019, s. 29.

490 Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1993, s. 26.

491 Ahmet Tabakoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi" *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, *Yeni Türkiye Yayınları*, Ankara 2002, s. 688.

492 Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi II (1453-1559)*, Cem Yayınevi, İstanbul 1995, s. 204.

sistem kurulmuştur.[493] Böylelikle vakıf kurumları gibi devletin ekonomik yükünü hafifletmede yardımcı olmuştur.

Osmanlı iktisat tarihinde 1326-1477 yılları arası gümüşe dayalı monometalist (tek metalli) dönem olarak adlandırılmaktadır.[494] Osmanlı para sisteminin ilk evresinde gümüş para birimi "akçe" denilen, saf gümüşten kestirilen sikkedir.[495] Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi tarafından kestirilen gümüş akçeden kâğıt paraya geçiş dönemine kadar Osmanlı iktisat sisteminde sikke, büyük öneme sahip olmuştur.[496] Orhan Gazi tarafından Bursa'da kestirilen sikkeden sonra devlette tek gümüş sistemi "akçe" kullanılmaya başlanmıştır. I. Murat döneminden itibaren ise (1362-1389) bozuk para ihtiyacını karşılamak için "mangır" ya da "pul" denilen bakır paralar basılmıştır.[497] Osmanlı İmparatorluğu'nda, devletin bağımsızlık sembolü olmasından, vergi toplanması gerektiğinden, askerlere maaş ödenmesinin gerekliliğinden, coğrafi konumuyla alakalı olarak ticaret ve ekonominin bir düzende tutulması ihtiyacından ötürü farklı türde sikkeler basılmıştır.[498] İmparatorluğun en önemli sikkesi olan akçe ticarette yaygın olarak kullanılmasının yanında, bu sikkeye endeksli olan hesap birimiydi.[499] İlk Osmanlı padişahları Orhan Gazi, I. Murad, I. Bayezid, Fetret devri sultanları, I. Mehmed ve II. Murad dönemlerinde 150 yıl boyunca akçenin ayar ve ağırlığında herhangi bir değişiklik yapılmadan sadece yeni tasarımlarla basımına devam edilmiştir. Bu süre içinde 100 dirhem gümüşten 260/265 akçe bastırılmıştır. Buna göre ortalama 1, 15 gram ağırlığında olan ve %90 oranında gümüş içeren akçenin ağırlık ve saflığı hemen hemen hiç değişmeden 15. yüzyılın başlarına, Fatih Sultan Mehmed'in sikke tecdidine kadar devam etmiştir.[500] II. Mehmed H. 855 (M. 1451) tarihinde babasının akçelerini yasaklatıp (tecdid-i sikke) kendi adına yeni akçeler bastırmıştır. II. Murad'ın akçelerinin ayarı daha iyi

---

493 Erhan Yavuz, *XVI. ve XVII. Yüzyıl Osmanlı Ekonomisinin Finansmanında Vakıfların Rolü*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007,s. 34.

494 Alkan, *Osmanlı Para Tarihinde Tağşiş,* s. 172.

495 Aykut, "Osmanlı İmparatorluğu'unda Sikke Tecdidleri", s. 258.

496 Yılmaz, "Osmanlı Sikkelerindeki Değer Değişiminin Topluma Yansımaları", s. 175.

497 Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", s. 12.

498 Kılınç, "Yıldırım Bayezid Han'ın Devlet Yönetimine Işık Tutan İki Osmanlıca Makale ve Tahlilleri", s. 5.

499 Kıvanç Karaman ve Şevket Pamuk, "Osmanlı Devleti ve Avrupa Devletlerinde Tağşişler ve Nedenleri (1326-1844)", *ODTÜ Gelişme Dergisi,* 43/1, 2016, s. 238.

500 Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", s. 166; Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 91.

olduğundan on Murat akçesi on iki Fatih akçesine denk gelmiştir.[501] Sikke tecdidlerinin amacı hazineye zaman zaman gelir sağlamaktı. Hazine kazancının miktarı, tecdid edilen sikkenin miktarına bağlıydı.[502] Osmanlının kuruluşundan II. Mehmed'in ikinci defa tahta çıktığı 1444 tarihine kadar akçenin gümüş içeriği oldukça istikrarlı bir yol izlemiştir. Mali olarak Osmanlı'nın hızlı genişlemesi ve yeni gelir kaynaklarının çokluğu, ordunun büyük kısmının tımar sistemi üzerinden finanse edilmesi, 14. yüzyıl boyunca Osmanlının diğer beyliklerle ortak parasal standartlar takip etmeye çalışması ve 14. yüzyılın sonlarında Sırbistan ve Makedonya'daki zengin gümüş madenlerine sahip olunması gibi nedenler dolayı tağşişe (ayarını düşürme) gerek duyulmamıştır.[503] İlk kez 1444'de Sultan II. Mehmed (Fatih) döneminde akçelerin ayarında değişiklik yapılmıştır. Kıymetli maden darlığı, beylikten imparatorluğa dönüşme sürecinde devletin mali giderlerinin artması tağşişlere sebep olmuştur. Akçelerin ağırlıkları altı kez düşürülmüştür. Tağşişler 1444'de ilk cülusunda, 1451 ikinci cülusunda, devamında 1460-1461, 1470-1471, 1475-1476, 1481 tarihlerinde yapılmıştır.[504] 1431 yılında 100 dirhemden ağırlığı 1, 181 gram olan 260 akçe kesiliyorken[505], 1444 yılında yapılan tağşişle 100 dirhemden ağırlığı 1, 06 gram olan 290 akçe kesilmiştir. 1451 yılında 100 dirhemden 305 akçe kesilmiş olup, akçenin ağırlığı 1, 06 gramdan 1, 01 grama düşürülmüştür. 1460 yılında 100 dirhemden ağırlığı 0, 96 gram olan 320 akçe, 1470 yılında 100 dirhemden ağırlığı 0, 93 gram olan 330 akçe kesilmiştir. 1475 yılında yapılan tağşişle akçenin gramı önceki tağşişe oranla oldukça düşürülmüş ve 100 dirhemden ağırlığı 0,77 olan 400 akçe kesilmiştir. II. Mehmed'in tahttan ayrıldığı 1481 yılında yaptığı son tağşişle 100 dirhemden ağırlığı 0, 75 gram olan 410 akçe kesilmiştir.[506] Bu süre zarfında akçenin gümüş içeriği %30 oranında azaltılmıştır. Yapılan tağşişler uzun vadeli stratejinin bir parçası olarak kullanılmıştır. Bu dönemde yapılan tağşişler düzenli vergiye dönüştürülerek hazinede büyük rezervler biriktirilmiştir.[507] II. Mehmed dönemine kadar Osmanlı sikkelerinde değerli maden olarak sadece gümüş

---

501 Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, s. 24.

502 Danık, "Osmanlı Devleti'nde 1704 Yılı Sikke Tashihi ve Fiyatlara Etkisi", s. 180.

503 Karaman ve Pamuk, "Osmanlı Devleti ve Avrupa Devletlerinde Tağşişler ve Nedenleri (1326-1844)", s. 241.

504 Hüseyin Kaleli, "Osmanlı Madeni Para Rejiminde Enflasyona Yol Açması Bakımından Tağşişler ve Sebepleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7/2, 2002, s. 192.

505 Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", s. 25.

506 Alkan, *Osmanlı Para Tarihinde Tağşiş,* s. 188.

507 Kaleli, "Osmanlı Madeni Para Rejiminde Enflasyona Yol Açması Bakımından Tağşişler ve Sebepleri", s. 192.

kullanılmıştır. Altın sikke ihtiyacı Bizans ve Venedik sikkeleri ile karşılanmıştır. Fatih Sultan Mehmed ile Osmanlı'da ilk defa altın sikke basılmaya başlanmıştır. İlk altın sikkeler Kostantiniyye'de darp edilmiş, ağırlıkları ise 3,5 gram olmuştur.[508] Sultani altını basıldıktan sonra yabancı altın paraların geçmesi yasaklanmamış, üzerine bir dikdörtgen içinde "sah" işareti konarak kullanımına izin verilmiştir.[509] İlk Osmanlı altın parasının basıldığı H.883 (12 Ocak 1479) tarihli "darü'd-darbı hasene-i sultan-i cedid" (yeni sultani altın para darbı darphanesi) belgesine göre, Osmanlılar 1479 tarihinden sonra resmen ikili altın ve gümüş maden rejimine geçmiştir.[510] Ortalama ağırlıkları 3,572 gram olan Osmanlı sultanileri 23 ayar altından kesilmiştir. Sultanilerin özellikleri 19. yüzyılda gerçekleşen sikke reformuna kadar tüm Osmanlı sultanları tarafından değiştirilmeden bastırılmıştır.[511]

Sultan II. Mehmed'in vefatı üzerine tahta geçen II. Bayezid devrinde 100 dirhemden 420 akçe kesilmiştir.[512] I. Selim tahta çıktığında akçe değerlendirilmiş ve 400 akçe 100 dirhem gümüşe eşit olmuştur.[513]

Osmanlı İmparatorluğu'nun en geniş coğrafi alana sahip olduğu dönem Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'dir. 46 yıllık saltanatı boyunca gerek doğuya gerekse batıya çok sayıda sefer düzenleyerek devletin sınırlarını genişletmiştir. Yaşanan siyasi ve ekonomik zenginliğe paralel olarak altmış üç şehirde darphane kurularak altın (Sultani), gümüş (akçe ve dirhem), ve bakır (mangır) sikkeler kesilmiştir. Bu sayede halkın ve ordunun ihtiyacı karşılanmıştır.[514] Kanuni Sultan Süleyman döneminde 100 dirhem gümüşten ortalama ağırlığı 0, 78 olan 420 akçe kesilmiştir. Bu tarihlerdeki altın- gümüş değerine göre 1 sultani 60 akçeye denk tutulmuştur. [515] Kanuni döneminde gümüş sikkelerde bir yenilik olarak ağırlığı 4 gram ve üzerinde olan "dirhem" adı verilen sikkeler basılmıştır.[516]

---

508 Tekin, *Konuşan Paralar (Tarih Boyunca Anadolu Kentleri ve Sikkeleri), s. 252.*

509 Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, s. 25.

510 Sahillioğlu, "Osmanlı Para Tarihinde Dünya Para ve Maden Hareketinin Yeri (1300-1750)," *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, s. 120.

511 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı*, s. 201.

512 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 319.

513 Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 807.

514 Ünalan Özdemir, "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri", C. 28, s. 619.

515 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 2, s. 479.

516 Ünalan Özdemir, "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri", C. 28, s. 621.

16. yüzyılın ikinci yarısında taşra darphanelerinde basılan akçelerin çoğunun ayarında eksiklik mevcuttu. Darphaneden çıkan sikkelerin hem mağşuş (ayarı bozulmuş) hem de ağırlığında eksiklik olması kalpazanlık ve akçe kırkıcılığının başlamasına neden olmuştur. Ağırlığı, sahih akçenin ağırlığına denk gelen sikke bulmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir.[517] 16. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı ekonomisi hızla bozulmuştur. Uzayan ve ganimet getirmeyen İran ve Avusturya harpleri, askere ulufe ve bahşişler, Amerika'nın keşfinden sonra değerli madenlerin Avrupa kıtasına akmaya başlaması, kalpazanlık faaliyetleri devletin mali yükünü arttırmıştır.[518] Derinleşen mali sorunlar karşısında III. Murad 1585'te Osmanlı tarihinin en büyük tağşişini yapmıştır. 1580'lerin başında 100 dirhem gümüşten 450 akçe kesilirken, tağşişten sonra 100 dirhem gümüşten 850 akçe kesilmeye başlanmıştır. Böylelikle akçenin gümüş içeriği % 44 azaltılmış, sultani ve düka karşısındaki resmi değeri de 60'tan 120'ye düşmüştür.[519] 1585 tağşişinden sonra 17. yüzyılın ortalarına kadar akçe 0, 7 gramdan 0, 3 grama gerilemiştir. Bu dönemde devlet yeterince bakır para üretememiş, bunun yerine piyasalarda Avrupa'nın altın ve gümüş sikkeleri kullanılmıştır.[520] 1585 yılında yapılan sikke ayarlaması sonuçsuz kalınca 1589 tarihinde yeniden sikke ayarlamasına gidilerek 100 dirhem gümüşten ağırlığı 0, 384 gram olan 800 akçe kesilmiştir.[521]

Devletin mali sorunları 17. yüzyıl boyunca sürmüştür. Devam eden Osmanlı-İran ve Osmanlı- Avusturya savaşları, değerli maden ve sikke kıtlıklarından dolayı üretim ve ticaret hacmindeki dalgalanmalar ve 17. yüzyılın ilk yarısında görülen Celali İsyanları Osmanlının ekonomik sorunlarını daha da derinleştirmiştir.[522] Devlet, yaşadığı önemli mali zorluklar sonucunda akçenin gümüş içeriğindeki dalgalanmaları ve sikkelerin taklitlerinin çoğaltılmaması adına akçelerde 1600, 1618, 1624, 1640 yıllarında Tashih-i sikke (sikkenin düzeltilmesi) uygulamasını gerçekleştirmiştir.[523] III. Mehmed döneminde 1600'de yapılan tashihle 100 dirhem

---

517 Sahillioğlu, *Kuruluşundan XVII. Asrın sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi Üzerine Bir Deneme*, s. 64.

518 Özcan, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", s. 239

519 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 147.

520 Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", s. 16.

521 Özcan, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", s. 256.

522 Alkan, *Osmanlı Para Tarihinde Tağşiş,* s. 220; Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 149.

523 Şevket Pamuk, "Osmanlı İmparatorluğunda Para 1326-1914", *Osmanlı İmparatorluğu Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1600-1914),* C. 2, ed. Halil İnalcık ve Donald Quataert, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 1073.

gümüşten 950 akçe kesilmesine, altının 120 akçeden, kâmil kuruşun 80 akçeden, esedi kuruşun 70 akçeden hesaplanması emredilmiştir. II. Osman döneminde 1618'de yapılan tashihle 100 dirhem gümüşten 1000 akçe kesilmiş ve altının değeri 120 akçe olarak belirlenmiştir. 1624 tarihinde IV. Murad döneminde gerçekleştirilen sikke ayarlaması ile 100 dirhem gümüşten 1000 akçe kesilmiştir. Altının 120 akçeden, tam ya da kamil kuruşun 80 akçeden, esedi kuruşun 70 akçeden basılması emredilmiştir. 1640'ta IV. Murad'ın sadrazamı Kemankeş Kara Mustafa Paşa tarafından yapılan tashihle 100 dirhem gümüşten 1000 akçe kesilmiş, 1 altın 120 akçeden değer görmüştür.[524]

1683 tarihinde gerçekleşen Viyana bozgunu ile Osmanlı o tarihe kadarki en büyük mağlubiyetini yaşamıştır. Devlet çok kıymeti hazinelerini kaybetmiş ve duraklama dönemine resmen girmiştir.[525] Alınan tedbirlere rağmen bunalımın önüne geçilememiştir. Bunun üzerine 1688'de ayarlama yapılarak 1 dirhem gümüşten 12, 5 akçe yerine 17 akçe darp edilmesine karar verilmiştir. Hatta bir adım daha ileri gidilerek bakırdan mangır para basmak suretiyle enflasyon denemesi yapılmıştır.[526] 1689- 1691 tarihinde gerçekleştirilen düzenlemeyle geniş çaplı bakır paralar basılarak devlete gelir elde edilmek istenmiştir. Bu sayede devlet, merkezi hazine gelirlerin yaklaşık %12'sini karşılayacak kadar çok kâr elde etmiştir.[527] 1688 yılında II. Süleyman döneminde basımına başlanan mangırların biri yarım dirhem (1, 536 gram) ağırlığında olup, iki tanesi bir akçeye denk tutulmuştur. Bir mangırın 1 akçeye eşdeğer sayılması için tedbirler alınmış ve emirler çıkarılmıştır; ancak kalpazanlar tarafından sahtelerinin piyasaya sürülmesiyle 1691 tarihinde II. Ahmed tarafından sultan II. Süleyman'ın mangırları tedavülden kaldırılmıştır.[528] Avrupa'dan Yakın doğu ve Asya'ya giden gemiler sayesinde Osmanlı piyasasına Amerika ve Avrupa'da üretilen ve "grosso" ve ya "groschen" adı verilen büyük boy sikkeler Osmanlı ve Asya piyasalarında yaygın olarak tedavül edilmiştir.[529] Sikkelerden en çok tanınanlardan biri Hollanda taleriydi. Bu sikke "esedi kuruş" ya da "aslanlı kuruş" olarak bilinmekteydi. Diğer yaygın olan sikke "riyal kuruş" olarak adlandırılan İspanya riyaliydi. Almanya ve Avusturya'nın büyük boy gümüş sikkeleri "kara

524 Özcan, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", s. 258.
525 Erdem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", s. 16.
526 Sahillioğlu, *Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740*, s. 76.
527 Karaman ve Pamuk, "Osmanlı Devleti ve Avrupa Devletlerinde Tağşişler ve Nedenleri (1326-1844)", s. 247.
528 Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 808.
529 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi,* s. 175.

guruş, kâmil guruş" gibi isimlerle tedavül edilmiştir.[530] Osmanlı Devleti mangır basımından sağladığı gelirlerden destek alarak Avrupa'nın büyük sikkelerine benzer sikkeler basmaya başlamıştır. İstanbul darphanesinde 1690 yılında basılan büyük sikkeler "cedid (yeni) zolota" adıyla piyasaya sürülmüştür. Yeni sikkeler %60 gümüş, % 40 bakırdan oluşmakta, ağırlıkları İslam dirhemi üzerinden belirlenmekteydi. Bu sikkeler 6 dirhem ya da 19, 2 gram ağırlığındaydı. Daha sonra bu sikkelerin farklı ağırlıklardaki çeşitleri basılmaya başlandı. Yeni para düzeninde Osmanlı kuruşu 40 para veya 120 akçeye denk tutulmuştur. Bu sikkeler 20,0 gram ağırlığında ve %60 gümüş içermekteydi. Zolotalar ise 90 akçe ya da 30 paraya eşit kabul edilmiştir. 1720'lerin başında kuruş, zolota ve 20 paralık sikke orta ve büyük işlerde, 1, 5, 10 paralık sikkeler günlük işlerde kullanılmıştır. Akçeler ise paranın üçte biri duruma düşmüş ve çok değersizleşmiştir. Bundan dolayı hesap birimi görevini akçe yerine para görmeye başlamıştır.[531]

18. yüzyılın ilk yarısı Osmanlı para politikası için genişleme dönemi olmuş, önceki dönemlere oranla yüzyılın sonuna kadar istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Anadolu ve Balkanlarda bulunan gümüş madenlerindeki üretim artışı bunda etkili olmuştur. Maden artışı sikke üretimine de yansımıştır.[532] H. 1203-1222 (M. 1788-1808) tarihleri arasında maden ocaklarından darphaneye getirilen 105 ton civarındaki gümüşten 14.913.952 kuruş basılmış ve bundan 7.338.820.5 kuruş gelir elde edilmiştir. Basılan kuruşlar %51 ayarında, 4 dirhem ağırlığındaydı. H. 1223-1239 (M. 1808-1824) tarihleri arasında ise ocaklardan darphaneye yaklaşık 54 ton gümüş getirilmiş, bundan farklı ayar ve ağırlıklarda sikkeler basılmıştır.[533] Kuruş ve kesirleri 19. yüzyıla kadar yalnızca İstanbul'da darp edilmiştir. 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde sultani ve eşrefinin darbına son verilmiş, 18. yüzyılda sultani yerine "tuğralı, cedid İslambol, Zer-i Mahbub, fındıklı" gibi çeşitli altınlar üretilmeye başlanmıştır. Osmanlı 1760 yılından sonra Rusya ile savaşa girerek elindeki mali kaynakları kullanmıştır. Ancak yaptıkları küçük tağşişlerle bu dönemi atlatmayı başarmıştır. 1757'de III. Mustafa döneminde, 26 gram ağırlığında olan kuruşun içine 15, 6 gram gümüş konurken, 1774'te 18,2 gram ağırlığındaki kuruşun içine 11, 4

530 Atar, "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar", s. 71.
531 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi,* s. 175.
532 Yılmaz, "Osmanlı Sikkelerindeki Değer Değişiminin Topluma Yansımaları", s. 178.
533 Bölükbaşı, "1788-1825 (Hicrî 1203-1240) Dönemine Ait Bir İcmâl Defterine Göre Darphanenin Maden Temin ve Sikke Darp Faaliyeti", s. 99.

gram gümüş konmuştur. Devlet böylelikle kuruşun içindeki gümüş oranını %60 tutmuş; fakat kuruşun gram ağırlığını küçülterek tağşişe gitmiştir.[534]

I. Abdülhamid'in saltanatı sırasında İran savası, senelerdir devam eden harpler, iç ayaklanmalar, deniz ve kara ordusunun yeniden tesisi için yapılan harcamalar devletin hazinesini iyice zayıflatmıştır.[535] Yapılan tağşişle kuruşun gümüş içeriği %15 kadar azaltılmıştır. Bu dönemde 9 dirhem (27,648 gram) ağırlığında çifte zolota, 30 paralık tek zolota, bir kuruşluk, iki kuruşluk (çifte kuruş) , 20, 10, 5, 1 paralık sikkeler basılmıştır. Ayrıca İstanbul zer-i mahbubu 3,5 kuruşa, nısfiyesi 70 paraya, Rub'iyesi 50 paraya, Mısır Zer-i mahbubu 3 kuruşa, nısfiyesi 60 paraya, fındık ve Macar altınları 5 kuruşa, karakuruş (riyal) da 100 paraya yükseltilmiştir.[536]

III. Selim'in cülus bahşişi ile geciken ulufeler, savaş masrafları, İsveç'e Rusya'ya karşı savaşması için verilen ekonomik destek nedeniyle 1789'da tağşiş yapılmıştır.[537] Tağşişle kuruşun gümüş içeriği %54'te tutulmuş, ağırlığı ise 17,4 gramdan 12,8 grama düşürülmüştür.[538] Osmanlı, savaşın sebep olduğu kıtlıklar ve tağşişler sonrasında oluşabilecek ekonomik sorunları engellemek için narh uygulamasını daha da sıkılaştırarak fiyatları kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Narh uygulamasının çerçevesi, kuruş karşısında altın ve tüm yabancı sikkeleri kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Savaş zamanında sikkelerin narh fiyatları ile piyasa fiyatları arasındaki fark çok açılmışsa da savaştan sonra bu sorun çözülebilmiştir. Kuruşun gümüş içeriği III. Selim'in 1807'de tahttan indirilişine kadar değişmeden korunabilmiştir.[539]

II. Mahmud dönemi, para üzerindeki istikrarsızlığın zirveye çıktığı dönem olmuştur.[540] Girişilen reformlar, Rusya, İran ve Mısır'la yapılan savaşlar, Balkanlar ve Anadolu'daki ayaklanmalar, Sırp ve Yunan devrimleri sebebiyle devletin maliyesi

---

534 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 373.

535 Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, s. 109.

536 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 186; Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 811.

537 Karaman ve Pamuk, "Osmanlı Devleti ve Avrupa Devletlerinde Tağşişler ve Nedenleri (1326-1844)", s. 249.

538 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi,* s. 178.

539 Kaleli, "Osmanlı Madeni Para Rejiminde Enflasyona Yol Açması Bakımından Tağşişler ve Sebepleri", s. 200.

540 Hüseyin Al ve Şevket Kamil Akar, *Osmanlı Para Reformu*, C. 2, Türliye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları, İstanbul 2014.

büyük boyutlu bütçe açığı vermeye başlamıştır.[541] Para ihtiyacını karşılamak ve merkezî devleti güçlendirmek için 1808-1830 yılları arasında Osmanlı altınında 35, gümüş kuruşta 37 defa tağşişe gidilmiştir.[542] 1810 yılına kadar III. Selim ve daha önceki yıllarda tedavülde olan altın ve gümüş sikkeler kullanılmıştır; fakat II. Mahmud'un tahta geçmesiyle altın ve gümüş paraların ayar ve vezinlerinde sık sık değişiklik yapılmaya başlanmıştır.[543] Kuruşun gümüş içeriği kimi zaman hızlı kimi zaman yavaş şekilde azalmıştır. Gümüş miktarı 1808'de 5,9 iken 1831 tarihinde 0, 53 ile en düşük seviyeye indikten sonra, 1832- 1839 tarihlerinde 0, 94 grama çıkmıştır. Tağşiş ile birlikte kuruşun diğer sikkeler karşısındaki kur değeri de düşmüştür. Sultan II. Mahmud'un 32 yıllık saltanatı süresince hepsi birbirinden farklı standartlarda on ayrı diziden oluşan 47 farklı gümüş sikke piyasaya sürülmüştür. Bunların çoğu 1 ya da 5 paralık küçük sikkeler ile 2, 5 ve 6 kuruşluk büyük sikkelerdir. II. Mahmud döneminde "zer-i mahbub, rumi, adli, hayriye, mahmudiye" isimleri ile farklı standartlarda altın sikkeler de basılmıştır. Fakat altın sikkelerin tağşiş oranları gümüşlere göre sınırlı kalmıştır. Otuz yılda altın sikkelerin değerli maden oranı %20 oranında azaltılmıştır. Bunun nedeni ise devletin tüm ödemelerinin yalnızca gümüş kuruş cinsinden ifade edilmiş olmasındandır. Çünkü altın sikkelerin tağşişi devlete gümüş sikkelerde olduğu kadar fazla yarar sağlamamıştır.[544] Para piyasaları açısından Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında kalp sikke denilen sahte paralar çoğalmıştır. Kalp sikkelerin miktarı o kadar artmıştır ki ortaya çıktıkları piyasalarda parasal istikrarı bozacak seviyeye ulaşmıştır. Bunun için devlet çeşitli ağır cezalar uygulayarak kalpazanlık faaliyetlerinin önüne geçmeye çalışmıştır.[545]

Sultan Abdülmecid zamanında yaşanan savaşlar ve isyanlar, yabancı devletlere verilen ticari imtiyazlar, Tanzimat Fermanı ile gerçekleştirilecek reformlar için gerekli olan ilave ekonomik kaynaklar Osmanlı ekonomisi üzerinde büyük bir yük oluşturmuştur. Yabancı devletlerden de borç bulunamayınca para ihtiyacını karşılamak için ilk defa "kaime" denen kâğıt para çıkarılmıştır.[546] 1840 yılında piyasaya sürülen kaimeler 500 kuruş değerinde olmuştur. Sultan Abdülmecid, İngitere'den gerekli makine ve teçhizat getirterek modern darphane aletleriyle sikke

---

541 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi,* s. 204.
542 Açıkgöz, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", s. 376.
543 Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 813.
544 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi,* s. 211.
545 Öztel, "Osmanlı Para Piyasasında Tedavüldeki Kalp Sikkeler (1811-1919)", s. 2.
546 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 9, s. 3038.

üretim tekniğinde önemli bir adım atmıştır. Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda yeni buluşların üretimi etkilemesi, buharla çalışan makinelerin sanayiyi ortaya çıkarması ve Avrupa'da sermaye rezervini arttırmasından sonra milli ekonomilerin ve uluslararası ticaretin hızlı bir şekilde gelişmesi para talebini hızla arttırmıştır.[547] Bu dönemde para düzenini sağlamak için 1844'te devlet tashih-i ayar adı altında mecidiye altını ve mecidiye kuruşu olarak isimlendirilen altın paralar ve gümüş paralar bastırılmıştır.[548] Yeni basılan altın ve gümüş sikkelerin standartları 15,09'da sabitlenmiştir. Bu oran 1922 tarihine kadar aynı kalmıştır. Madeni para cinslerinde birlik sağlanmaya çalışılmış, Altın ve gümüş paraların temeli Mecidiye altını olmuştur. Gümüş paralar Mecidiyeye göre ayarlanmıştır. "Yarım, çeyrek, ikilik, kuruş, yirmi, on para" gibi mecidiyenin gümüş aksamları basılmıştır. Bakırdan 40, 20, 10, 5, 1 paralık ufaklıklar piyasaya sürülmüştür. Uzun süredir sağlanamayan darphane ve para düzeni bu dönemde sağlanmıştır. 1879 yılında çıkarılan Meskûkât Kanunnamesi ile devletin esas parası "Yüzlük altın" olmuş ve gelirlerin altın hesabı üzerinden alınmasına karar verilmiştir. Kanunname ile tedavülde olan bütün bakır sikkeler kaldırılmıştır. Altın ve gümüş sikkelerin yanında alışverişi kolaylaştırmak için ufaklık olarak mağşuş gümüşler ile düşük ayarlı metelikler kullanılmıştır. Meteliklerin azalıp ufaklıklar yüzünden sıkıntı çekilmeye başlanınca 1908'de Muvazene-i Umumiye kanunuyla ilk kez nikel paralar basılmıştır. Nikel paraların bir sistem içinde basılarak kullanılması V. Mehmed Reşad döneminde 1910 tarihli bir kanundan sonra olmuştur ve bu kanunla birlikte 40, 20, 10 ve 5 paralık birimlerde nikel paralar piyasaya sürülmüştür. 1914 tarihinde Tevhid-i Meskûkât kanunnamesi ile sikkenin darp usulü ve muhasebe sikkesinin esasları açık bir şekilde belirlenmiştir. Kanuna göre devletin para sisteminde değer ölçüsü altın olurken, muhasebe sikkesi olarak kuruş kabul edilmiştir.[549]

---

547 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 225; Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", s. 168; Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 819.

548 Açıkgöz, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", s. 376.

549 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, s. 225; Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", s. 168; Öztürk, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", C. 10, s. 819.

2.4. Sikke Kullanım Alanları

İnsanlar geçmişten günümüze kadar giyindiği, kuşandığı ve çevresinde oluşturduğu nesnelere estetik değerler katmak için çabalamışlardır. Ellerinde mevcut olan materyalleri başka alanlara tatbik ederek ürünlerde farklılık yaratmışlardır. Bu materyallerden biri de sikkelerdir. Sikkeler eski çağlardan itibaren alışverişlerde ticaret aracı olarak kullanılmasının yanında dini geleneklerde, takılarda ve ev eşyalarında kullanılmıştır. Antik çağlarda ve farklı kültürlerde ölen kişinin öbür dünyada kullanacağı düşüncesiyle mezar içerisine sevdiği eşyalar hediye olarak bırakılırdı. Bu hediyeler arasında sikkeler önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ölenin ağzına ya da avuç içlerine ölüler dünyasına girebilmesi sikkeler yerleştirilirdi. Yaygın inanca göre ölülerin Styks nehrinden geçebilmesi için nehrin kayıkçısı Kharon'a ücret ödemeleri şarttı.[550] Mezara para bırakma geleneğinin Anadolu'nun farklı coğrafyalarında (Çankırı, İzmir Menemen, Tahtacılar, Mersin'in bazı köyleri, Kırşehir'de) Antik dönemden günümüze kadar hala devam eden bir uygulama olduğu görülmektedir.[551]

Kataloğumuzda yer alan Osmanlı sikkeleri örneklerine bakıldığında sikkeler üzerine delik açıldığı ya da kulp takıldığı görülmektedir. Bu durum sikkelerin ödeme aracı olarak kullanılmalarının dışında farklı alanlarda da kullanıldığının bir göstergesidir. Müzelerde yer alan etnografik eserlerde Osmanlı sikkelerinin kolye, küpe, alınlık, tepelik, kemer, hamail (Tılsımlık), muskalık, broş, tespih gibi eşyalarda kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca şeker maşası gibi ev eşyasında kullanıldığı ilginç örneklere de rastlanmaktadır.

---

550 Fırat Yalçıner, *Camihöyük Helenistik – Roma Dönemi Nekropolü,* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 33

551 M. Tuncay Özdemir, "Buldan (Denizli) Örneği Üzerinden Antik Çağ ve Günümüz Ölü Gömme Adetlerinin Karşılaştırılması", *Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı (23 – 26 Temmuz 2018),* ed. Elif Özer, Ankara 2019, s. 273.

Şekil 2.7. Roma Dönemi Mezarı[552]

Şekil 2.8. Mezar Detayı (Defin Sırasında İnsan Yanağına Yerleştirilmiş Sikke)

[552] Amasya'nın Suluova ilçesi Eraslan Kasabası Yavşan mevkii kazısında ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 2.9. Tepelik

Şekil 2.10. Alınlık

Şekil 2.11. Kolye ve Broş

Şekil 2.12. Gerdanlık

Şekil 2.13. Muskalık

Şekil 2.14. Hamail (Tılsımlık)

Şekil 2.15. Küpe Sarkacı

Şekil 2.16. Küpe

Şekil 2.17. Tespih

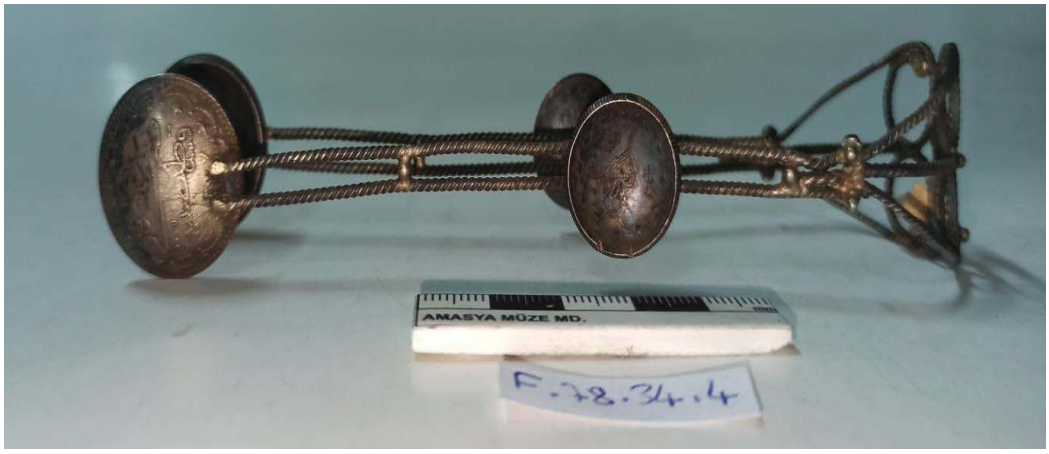

Şekil 2.18. Şeker Maşası

Şekil 2.19. Kemer[553]

Şekil 2.20. Başlık[554]

553 Tuğba Baydar, *Bursa Uluumay Vakfı Osmanlı Halk Kıyafetleri ve Takıları Özel Koleksiyonu'nda Yer Alan Kemer, Kemer Tokaları, Başlık ve Tepelikler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2020, s. 124.

Şekil 2.21. Dulukluk [555]

Şekil 2.22. Mutfak Önlüğü[556]

---

554 Baydar, *Bursa Uluumay Vakfı Osmanlı Halk Kıyafetleri ve Takıları Özel Koleksiyonu'nda Yer Alan Kemer, Kemer Tokaları, Başlık ve Tepelikler,* s. 118.

555 Fahriye Nur Çeken, *Konya Etnografya Müzesindeki 19 ve 20. yy'a Ait Osmanlı Dönemi Takılarının İncelenmesi,* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016, s. 109.

556 https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-uzeri-osmanli-paralariyla-suslu-onluk-futa-yaglik.html, (16.06.2022)

Şekil 2.23. Gelin Döşlüğü[557]

Şekil 2.24. Fes Süsü[558]

557 https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-gumus-gelin-doslugu-gici-gici.html, (14.06.2022)

558 https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-penezlerle-suslu-fes-susu.html, (14.06.2022)

Şekil 2.25. Köstek Sallaması[559]

Şekil 2.26. Tespih Püskülü[560]

559 https://www.gittigidiyor.com/antika-sanat/osmanli-tugrali-ve-sah-damgali-52-gram-gumus kostek_pdp_798928145?_sgm_campaign=scn_7f87b180014b6000&_sgm_source=798928145&_sgm_action=click?rcp_action=rcpProductClicked, (14.06.2022)

560 https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-telkari-iscilikli-gumus-tesbih-puskulu.html, (14.06.2022)

3. AMASYA MÜZESİ'NDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ (KATALOG)

Bu bölümde Amasya Müzesi'nde bulunan 181 adet sikke örneği tanıtılmaktadır. Sikkelerden 4 tanesi 14. yüzyıla; 29 tanesi 15. yüzyıla; 11 tanesi 16. yüzyıla; 12 tanesi 17. yüzyıla; 35 tanesi 18. yüzyıla; 70 tanesi 19. yüzyıla; 18 tanesi 20. yüzyıla aittir. 2 tane sikke ise nakışlı olup, üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmamaktadır. 24 farklı Osmanlı sultanına ait olduğu tespit edilen sikkelerden 4'ü I. Bayezid dönemine, 1'i Emir Süleyman dönemine, 3'ü I. Mehmed (Çelebi) dönemine, 7'si II. Murad dönemine, 13'ü II. Mehmed (Fatih) dönemine, 5'i II. Bayezid dönemine, 1'i I. Selim (Yavuz) dönemine, 5'i I. Süleyman (Kanuni) dönemine, 2'si II. Selim (Sarı) dönemine, 3'ü III. Murad dönemine, 4'ü I. Ahmed dönemine, 1'i İbrahim dönemine, 4'ü II. Süleyman dönemine, 3'ü II. Mustafa dönemine, 9'u III. Ahmed dönemine, 6'sı I. Mahmud dönemine, 4'ü III. Mustafa dönemine, 9'u I. Abdülhamid dönemine, 7'si III. Selim dönemine, 26'sı II. Mahmud dönemine, 17'si Abdülmecid dönemine, 11'i Abdülaziz dönemine, 16'sı II. Abdülhamid dönemine, 18'i V. Mehmed Reşad dönemine ait örneklerdir.

Katalog bölümünde fişler oluşturulmuştur. Sikkeler, envanter numarası, şekil numaraları, inceleme tarihi, müzeye geliş tarihi, müzeye geliş şekli, dönemi, darp tarihi, darp yeri, malzemesi, birim değeri, ölçüleri, yazı türü ve referans başlıkları altında bir düzenleme içerisinde ele alınmıştır. Sikkelerin ön ve arka yüz fotoğrafları ve çizimleri katalog fişlerine eklenmiştir. Sikkeler üzerindeki yazıların ve süslemelerin ayrıntılı analizi yapılmıştır.

3.1. I. Bayezid Dönemi [H.792-804 (M.1389-1402)] Sikkeleri

Katalog No:	1		
Müze Envanter No:	72-14-51		
Şekil No:	3.1, 3. 2, 3.3, 3.4		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Bayezid (Yıldırım)/ H.792-804 (M. 1389-1402)		
Darp Tarihi:	H. 792 (M. 1389)	**Darp Yeri:**	Yok
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 166 gr.	**Çap:** 14 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 14; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i … Kat No. 59; Dursun, Konya Etnografya Müzesinde Bulunan… C. 5, s. 401.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, iki satır halinde yazılmış sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağı ortadan düz bir çizgi ile birbirinden ayrılmaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi formda bir bordür, bordürün etrafını da noktalarla oluşturulmuş inci dizisi çerçevelemektedir. Fakat darptan kaynaklı olarak inci dizisinin sol üst kısmı yarım kalmıştır. Sikkenin sağ kısmında hafif silinmeler ve köşelerde derin olmayan kırıklar görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde tek satır halinde sülüs hatlı yazı, alt kısımda darp tarihi yer almaktadır. Yazının altındaki sene harfi uzatılarak düz, yatay bir şerit oluşturulmuştur. Bu şerit, yazı ile alt kısımdaki darp tarihini birbirinden ayırmaktadır. Yazı ve tarih kuşağının etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Bordürün etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Darptan kaynaklı inci dizisinin sağ kısmı yarım kalmıştır. Sikkenin sol kısmında silinmeler olduğu için yazının son harfleri rahat okunamamaktadır. Üst ve sol köşelerde derin olmayan kırıklar mevcuttur.

Şekil 3.1. Ön Yüz Fotoğraf

بايزيد بن مراد

Şekil 3.2. Ön Yüz Çizim

“Bayezid bin Murad”

“Murad oğlu Bayezid”

Şekil 3.3. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه سنه ٧٩٢

Şekil 3.4. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû sene 792”

“Allah saltanatını ebedi kılsın sene 1389”

Katalog No:	2		
Müze Envanter No:	72-14-53		
Şekil No:	3.5, 3.6, 3.7, 3.8		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Bayezid (Yıldırım)/ H. 792-804 (M. 1389-1402)		
Darp Tarihi:	H. 792 (M. 1389)	**Darp Yeri:**	Yok
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 260 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye…, Kat. No. 13; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 69; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 59-65.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne, iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağı ortası tek noktalı düz bir çizgi ile birbirinden ayrılmaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi bir bordür çerçevelemektedir. Fakat düz bordür darptan kaynaklı sikkenin sol tarafında devam etmemektedir. Düz bordürün etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Ancak sikkenin sağ kısmında yoğun şekilde bozulma olduğu için inci dizisi kompozisyonu belli belirsiz ayırt edilebilmektedir. Sol kısımda ise bordür darptaki kaymadan dolayı yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzünde tek satırlık yaz kuşağı, alt kısımda darp tarihi yer almaktadır. Yazının altındaki sene harfi uzatılarak ortası tek noktalı düz, yatay bir şerit oluşturulmuştur. Bu şerit, yazı ile alt kısımdaki darp tarihini birbirinden ayırmaktadır. Yazı ve tarih kuşağının etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Fakat sikkenin sağ kısmındaki bozulmadan dolayı bordür silinmiştir. Bordür sadece sol üst köşede görülmektedir. Bozulma nedeniyle yazı kuşağının ilk harfi, sene ibaresi ve darp tarihin son rakamı rahat okunamamaktadır.

Şekil 3.5. Ön Yüz Fotoğraf

بايزيد بن مراد

Şekil 3.6. Ön Yüz Çizim

“Bayezid bin Murad”

Murad oğlu Bayezid.

Şekil 3.7. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه سنه ٧٩٢

Şekil 3.8. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû sene 792”

“Allah saltanatını ebedi kılsın sene 1389”

Katalog No:	3		
Müze Envanter No:	72-14-54		
Şekil No:	3.9, 3.10, 3.11, 3.12		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Bayezid (Yıldırım)/ H. 792-804 (M. 1389-1402)		
Darp Tarihi:	H. 792 (M. 1389)	**Darp Yeri:**	Yok
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 902 gr.	**Çap:** 13 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 13; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 69; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 59-65.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, iki satır halinde yazılmış sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. Yazı kuşağı ortası tek noktalı düz bir çizgi ile birbirinden ayrılmaktadır. Kompozisyonun etrafını düz, dairevi bir bordür, bu bordürün etrafını ise noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu çerçevelemektedir. Fakat darptan kaynaklı olarak hem düz bordür hem de inci dizisi kompozisyonu sikkenin sağ tarafında devam etmemektedir. Sikkenin sol kısmında bozulma görülmektedir. Bu yüzden inci dizisi kompozisyonu belli belirsiz ayırt edilebilmektedir. Darptan dolayı yazı kuşağının başlangıç kısımları mevcut değildir. Sikkenin arka yüzüne tek satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, alt kısmına darp tarihi yerleştirilmiştir. Yazının altındaki sene harfi uzatılarak ortası tek noktalı düz, yatay bir şerit oluşturulmuştur. Bu şerit, yazı ile alt kısımdaki darp tarihini birbirinden ayırmaktadır. Yazı ve tarih kuşağının etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Darptan kaynaklı olarak bordürün sağ kısmı yarım kalmıştır. Sikkenin sol tarafında yoğun şekilde bozulma mevcuttur. Bozulmadan dolayı bordürün sol kısmı silinmiştir. Bordür sadece üst ve alt köşelerde görülebilmektedir.

Şekil 3.9. Ön Yüz Fotoğraf

بايزيد بن مراد

Şekil 3.10. Ön Yüz Çizim

"Bayezid bin Murad"

Murad oğlu Bayezid.

Şekil 3.11. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه سنه ٧٩٢

Şekil 3.12. Arka Yüz Çizim

"Hallede Mülkehû sene 792"

"Allah saltanatını ebedi kılsın sene 1389"

Katalog No:	4		
Müze Envanter No:	76-23-20		
Şekil No:	3.13, 3.14, 3.15, 3.16		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	01.07.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Bayezid (Yıldırım)/ H. 792-804 (M. 1389-1402)		
Darp Tarihi:	H. 792 (M. 1389)	**Darp Yeri:**	Yok
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 708 gr.	**Çap:** 14 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 14; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 59; Dursun, Konya Etnografya Müzesinde Bulunan… C. 5, s. 401.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, iki satır halinde yazılmış sülüs hatlı yazı yer almaktadır. Yazı kuşağı düz bir çizgi ile birbirinden ayrılmaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi bir bordür çerçevelemektedir. Bordürün etrafını ise noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Fakat darptan kaynaklı hem düz bordür hem de inci dizisi kompozisyonu sikkenin sağ tarafında devam etmemektedir. Sikkenin sol alt kısmında silinme olduğu için inci dizisi kompozisyonu belli belirsiz görülebilmektedir. Sikkenin orta kısmında oksitlenme oluşmuştur. Darptan dolayı yazı kuşağının başlangıç kısımları mevcut değildir. Sikkenin arka yüzünde tek satır halinde sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının alt kısıma darp tarihi yerleştirilmiştir. Yazının altındaki sene harfi uzatılarak düz, yatay bir şerit oluşturulmuştur. Bu şerit, yazı ile alt kısımdaki darp tarihini birbirinden ayırmaktadır. Yazı ve tarih kuşağının etrafı düz, dairevi bir bordürle, bordürün etrafı da noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu ile çerçevelenmiştir. Darptan kaynaklı bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol üst köşede görülebilmektedir. Sikkenin sağ kısmında oksitlenme mevcuttur.

Şekil 3.13. Ön Yüz Fotoğraf

بايزيد بن مراد

Şekil 3.14. Ön Yüz Çizim

"Bayezid bin Murad"

"Murad oğlu Bayezid"

Şekil 3.15. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه سنه ٧٩٢

Şekil 3.16. Arka Yüz Çizim

"Hallede Mülkehû sene 792"

"Allah saltanatını ebedi kılsın sene 1389"

3.2. Emir Süleyman Dönemi [H.805-813 (M.1403-1411)] Sikkeleri

Katalog No:	5		
Müze Envanter No:	72-14-55		
Şekil No:	3.17, 3.18, 3.19, 3.20		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Emir Süleyman/ H. 805-813 (M. 1403-1411)		
Darp Tarihi:	H. 806 (M. 1404)	**Darp Yeri:**	Yok
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 181 gr.	**Çap:** 14 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 76; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 175; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 901.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Emir Süleyman'ın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın etrafını düz bir bordür, bu bordürün etrafını da noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu çerçevelemektedir. Sikkenin sol kısmında kırılma meydana gelmiştir. Bu yüzden bordür ve inci dizisi kompozisyonu sol bölümde yarım kalmıştır. Sağ bölümde derin olmayan kırık mevcuttur. Ayrıca üst kısımda oluşan aşınmadan dolayı inci dizisi kompozisyonu net görülmemektedir. Sikkenin arka yüzünde kare bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun dört köşesine birer nokta yerleştirilmiştir. Merkezdeki kare kartuş yatay, düz bir silme ile iki bölüme ayrılmıştır. Üst bölümde "Hallede Mülkehû ", alt bölümde "806" tarihi, çerçevenin dışında ise Dört Halife'nin adı yer almaktadır. Üst kısımda "Ebubekir, solda Ali, alt bölümde Osman, sağ bölümde ise Ömer" yazmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Sikkenin sağ ve sol kısımlarında kırıklar mevcuttur.

Şekil 3.17. Ön Yüz Fotoğraf

امير سليمان بن بايزيد

Şekil 3.18. Ön Yüz Çizim

Tuğra
“Emir Süleyman bin Bayezid”

“Bayezid oğlu Süleyman”

Şekil 3.19. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ٨٠٦
عمر\ عثمان\ علي/ أبو بكر

Şekil 3.20. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû 806”
“Ebubekir, Ali, Osman, Ömer”

“Allah saltanatını ebedi kılsın 1404”
“Ebubekir, Ali, Osman, Ömer”

3.3. I. Mehmed (Çelebi) Dönemi [H.816-824 (M.1413-1421)] Sikkeleri

Katalog No:	6		
Müze Envanter No:	72-12-1		
Şekil No:	3.21, 3.22, 3.23, 3.24		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Hediye edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mehmed (Çelebi)/ H. 816-824 (M. 1413-1421)		
Darp Tarihi:	H. 810 (M. 1410)	**Darp Yeri:**	Okunmuyor
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 046 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Ölçer, Yıldırım Bayezıd'ın Oğullarına Ait… 3. Levha, Kat. No. 5B 201.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü düz, yatay şeritlerle dört bölüme ayrılmıştır. Şeritler arasına sülüs hatlı yazılar yerleştirilmiştir. Yazı kompozisyonunun etrafı dairevi düz bordürle çerçevelenmiştir. Darptan kaynaklı olarak sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan yazı kuşağı ve düz bordür bu bölümde yarım kalmıştır. Sikkenin sol kısmında yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan kaynaklı üçüncü satırın sol kısmı silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatla yazılmış üç satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Sikkenin sağ alt köşesine kalp şeklinde saadet motifi yerleştirilmiştir. Sol üst köşede inci dizisi kompozisyonu belli belirsiz görülebilmektedir. Sikkenin sol kısmındaki yoğun aşınmadan dolayı yazılar mevcut değildir.

Şekil 3.21. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.22. Ön Yüz Çizim

غياث الدنيا و الدين محمد بن بايزيد خان خلد ملكه ٨١٠

“Gıyasüd’dîn ve’d-dünyâ Mehmed bin Bayezid Han Hallede Mülkehû 810”

“Dünya ve din işlerinin yardımcısı Bayezid Han oğlu Mehmed Allah saltanatını ebedi kılsın 1410”

Şekil 3.23. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.24. Arka Yüz Çizim

لا اله الا الله محمد رسول الله
عمر \أبو بكر\ علي\ عثمان

“La ilahe İllallah Muhammedün Resulullah”
“Osman, Ali, Ebubekir, Ömer ”

“Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed Allah’ın elçisidir. Osman, Ali, Ebubekir, Ömer”

Katalog No:	7		
Müze Envanter No:	S. 2013-18		
Şekil No:	3.25, 3.26, 3.27, 3.28		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.05.2013		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mehmed (Çelebi)/ H. 816-824 (M. 1413- 1421)		
Darp Tarihi:	H. 822 (M. 1419)	**Darp Yeri:**	Serez (Yunanistan)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 108 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Yıldırım Bayezıd'ın Oğullarına Ait… 7. Levha, Kat. No. 5B 811; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 33.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü iki silmeyle üç bölüme ayrılmıştır. Alt kısımdaki silme düz olarak devam etmiştir, üst kısımdaki silmenin uçları ise yukarıya doğru çekilerek ortada yuvarlak bir bölüm oluşturulmuştur. Silmeler ortadan iki küçük çizgiyle birbirine bağlanmıştır. Üst bölümde "Mehmed bin Bayezid" alt bölümde "Han Azze Nasruhû" yazısı yer almaktadır. Silmeler arasında kalan boşluklara iki adet beş yapraklı çiçek motifi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Sikkenin sağ kısmında oluşan kırılmadan dolayı bordür bu bölümde yarım kalmıştır. Sikkenin sol üst kısmında yoğun deformasyon mevcuttur. Sikkenin arka yüzü iki silmeyle üç bölüme ayrılmıştır. Üst bölüme "Hallede Mülkehû ", orta bölüme "Duribe Serez", alt bölüme ise "822" tarihi yerleştirilmiştir. Orta bölümün köşeleri kavisli silmelerle yarım daire formunda tasarlanmıştır ve içlerine birer nokta konulmuştur. Sikke kompozisyonunun etrafı düz, dairevi bordürle çerçevelemiştir. Düz bordürün etrafını ise noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sağ kısımda yarım kalmıştır. Üst bölümde deformasyon, sağ ve sol kısımlarda derin olmayan kırıklar mevcuttur.

Şekil 3.25. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن بايزيد خان عز نصره

Şekil 3.26. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Bayezid Han Azze Nasruhû”

“Bayezid Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun”

Şekil 3.27. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب سرز ٨٢٢

Şekil 3.28. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Serez 822”

“Allah saltanatını ebedi kılsın Serez’de basıldı 1419”

Katalog No:	8		
Müze Envanter No:	73-9-50		
Şekil No:	3.29, 3.30, 3.31, 3.32		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mehmed (Çelebi)/ H. 816-824 (M. 1413-1421)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Okunmuyor
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 182 gr.	**Çap:** 13 mm.	**Cidar:**1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 185; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 32.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü iki adet düz silme ile üç bölüme ayrılmıştır. Her bölüme tek sıra halinde yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Kompozisyon, düz bordür ile daire içine alınmıştır. Sikke darbında yukarı doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı bordür ve ilk sıradaki yazı kuşağı üst kısımda yarım kalmıştır. İlk sıradaki yazı kuşağı okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzü İki adet düz silme ile sikkenin arka yüzü üç bölüme ayrılmıştır ve bu bölümlere yazı kuşakları yerleştirilmiştir. Darptan kaynaklı en alttaki yazı kuşağı mevcut değildir. Sikkenin üst kısmında yoğun aşınma görülmektedir.

Şekil 3.29. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن بايزيد خان خلد ملكه

Şekil 3.30. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Bayezid Han Hallede Mülkehû”

“Bayezid Han oğlu Mehmed. Allah saltanatını ebedi kılsın”

Şekil 3.31. Arka Yüz Fotoğraf

لا اله الا الله محمد رسول الله

Şekil 3.32. Arka Yüz Çizim

“La ilahe İllallah (Muhammedün) Resulullah”

“Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed Allah’ın elçisidir”

3.4. II. Murad Dönemi [H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)] Sikkeleri

Katalog No:	9		
Müze Envanter No:	S. 2010-149		
Şekil No:	3.33, 3.34, 3.35, 3.36		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.07.2010		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Bursa
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 13 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 38; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 37.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortası bilezik şeklinde halka ile birleştirilmiş, biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Üstteki ve alttaki boşluklar içinde birer satırlık sülüs hatlı yazılar bulunmaktadır. Üst kısma "Murad bin", alt kısma ise "Mehmed Han" yazısı yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Sol boşlukta "8" rakamı üstte olacak şekilde "83", sağ boşlukta ise "4" rakamı yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını yine dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı inci dizisi bordürü sadece sağ alt köşede görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşaklarının arası birbirine paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmıştır. Şeritler ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Bursa" yazısı yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafında düz, dairevi formlu bordür bulunmaktadır. Düz bordürün etrafını inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sikkenin üst kısmında görülmektedir.

Şekil 3.33. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.34. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.35. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب برسه

Şekil 3.36. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Bursa”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Bursa’da basıldı”

Katalog No:	10		
Müze Envanter No:	S. 2020-74		
Şekil No:	3.37, 3.38, 3.39, 3.40		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Bursa
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 18 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 38; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 37.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortası bilezik şeklinde halka ile birleştirilmiş, biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Üstteki ve alttaki boşluklarda birer satırlık sülüs hatlı yazılar bulunmaktadır. Üste "Murad bin", alta "Mehmed Han" yazısı yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Sol boşlukta "8" rakamı üstte olacak şekilde "83", sağ boşlukta "4" rakamı yer almaktadır. Darptan kaynaklı olarak üst yazı kuşağının ilk harfi ve "4" rakamı rahat okunamamaktadır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını yine dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol tarafta görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşaklarının arası birbirine paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmış, şeritler ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Bursa" yazısı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi formlu bir bordür çerçevelemektedir. Darptan kaynaklı bordür sikkenin üst kısmında yarım kalmıştır.

Şekil 3.37. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.38. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.39. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب برسه

Şekil 3.40. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Bursa”

“Allah saltanatını ebedi kılsın.
Bursa’da basıldı”

Katalog No:	11		
Müze Envanter No:	S. 2020-78		
Şekil No:	3.41, 3.42, 3.43, 3.44		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Bursa
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 12 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 38; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 37.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Kavislerin kesiştiği nokta bilezik şeklinde halka ile birleştirilmiştir. Üstteki ve alttaki boşluklar içinde birer satırlık sülüs hatlı yazılar yer almaktadır. Üst bölüme "Murad bin", alt bölüme "Mehmed Han" yazısı yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Sol boşlukta "8" rakamı üstte olacak şekilde "83", sağ boşlukta "4" rakamı yazmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı sağa doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol tarafta görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Birbirine paralel iki adet düz, yatay şerit, yazı kuşaklarını birbirinden ayırmaktadır. Şeritler ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Bursa" yazısı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağı düz, dairevi formlu bir bordürle daire içine alınmıştır. Darptan kaynaklı bordür sikkenin sadece sol kısmında bulunmaktadır.

Şekil 3.41. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.42. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.43. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب برسه

Şekil 3.44. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Bursa”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Bursa’da basıldı”

Katalog No:	12		
Müze Envanter No:	73-20-30		
Şekil No:	3.45, 3.46, 3.47, 3.48		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	05.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Bursa
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 168 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 38; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 37.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Kavislerin kesiştiği nokta bilezik şeklinde halka ile birleştirilmiştir. Üstteki ve alttaki boşluklara tek satırlık sülüs hatlı yazılar yerleştirilmiştir. Üst kısımda "Murad bin", alt kısımda "Mehmed Han" yazısı yer almaktadır. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Sol boşluğa "8" rakamı üstte olacak şekilde "83", sağ boşluğa ise "4" rakamı yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sağ tarafta görülebilmektedir. Sikkenin sol üst köşesinde oksitlenme, sağ kısmında aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü siliktir. Sikkenin arka yüzüne iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşakları birbirinden paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmıştır. Şeritler ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmında "Hallede Mülkehû ", alt kısmında "Duribe Bursa" yazısı yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi formlu bir bordür çerçevelemektedir. Düz bordürün etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda yukarı doğru kayma olduğundan bordür sikkenin alt kısmında çok az görülebilmektedir. Sikkenin orta kısmında yoğun deformasyon, sol kısmında derin olmayan kırık mevcuttur.

Şekil 3.45. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.46. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.47. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب برسه

Şekil 3.48. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Bursa”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Bursa’da basıldı”

Katalog No:	13		
Müze Envanter No:	S. 2010-168		
Şekil No:	3.49, 3.50, 3.51, 3.52		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.07.2010		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Amasya
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 14 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1, 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C.1, s. 243.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Kavislerin kesiştiği nokta halka ile birleştirilmiş, üstte ve altta oluşan boşluklara birer satırlık sülüs hatlı yazılar yerleştirilmiştir. Üst bölümde "Murad bin", altta ise "Mehmed Han" yazısı yer almaktadır. İki yanda oluşan kenar boşluklarına darp tarihi işlenmiştir. Sol boşlukta "8", sağ boşlukta "4" rakamı okunmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan sağ boşluktaki rakam yarım kalmıştır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol tarafta görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşakları paralel iki adet düz, yatay bir şeritle birbirinden ayrılmıştır. Şeritler ortada çapraz şekilde birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmında "Hallede Mülkehû ", alt kısmında "Duribe Amasya" yazısı yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi formlu bir bordür, düz bordürün etrafını da dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı bordür ve inci dizisi kompozisyonu sikkenin sadece alt kısmında görülmektedir.

Şekil 3.49. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.50. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.51. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب اما سيه

Şekil 3.52. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Amasya”

“Allah saltanatını ebedi kılsın.
Amasya’da basıldı”

Katalog No:	14		
Müze Envanter No:	S. 2020-75		
Şekil No:	3.53, 3.54, 3.55, 3.56		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H. 824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 19 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 140; Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat No. 59; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 36.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Kavislerin kesiştiği nokta halka ile birleştirilmiştir. Üstte ve altta oluşan bölümlere tek satırlık yazılar yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Kompozisyonun etrafını düz, dairevi bir bordür dolanmaktadır. Düz bordürün etrafını da noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan, sol boşluktaki rakamlar okunamamakta, sikkeyi çevreleyen düz bordürle inci dizisi kompozisyonu sadece sağ tarafta görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşaklarının arası birbirine paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmıştır. Şeritler ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiş, şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Edirne" yazısı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağı düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafında noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü yer almaktadır. Darptan kaynaklı bordür ve inci dizisi kompozisyonu sikkenin sadece sol kısmında görülmektedir. Ayrıca kaymadan dolayı alt ve üst yazı kuşaklarının başlangıç kısımları yarım kalmıştır.

Şekil 3.53. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.54. Ön Yüz Çizim

“**Murad bin Mehmed Han 834”**

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.55. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ادرنه

Şekil 3.56. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı”

Katalog No:	15		
Müze Envanter No:	S. 2020-77		
Şekil No:	3.57, 3.58, 3.59, 3.60		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Murad/ H.824-48/ 849-55 (M. 1421-44/ 1445-51)		
Darp Tarihi:	H. 834 (M. 1430)	**Darp Yeri:**	Ayasluk (İzmir)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 15 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat No. 56; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 37.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Kavislerin kesiştiği nokta bilezik şeklinde bir halka ile birleştirilmiştir. Üste "Murad bin", alta "Mehmed Han" yazıları yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına darp tarihi işlenmiştir. Kompozisyonun etrafını düz bir bordür, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü çevrelemektedir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan sol boşluktaki rakamlar okunamamaktadır. Sikkeyi çevreleyen düz bordürle inci dizisi kompozisyonu sadece sağ tarafta görülmektedir. Sikkenin arka yüzüne iki satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşaklarının arası birbirine paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmıştır. Şeritler ortada düğümle birleştirilmiştir. Şeridin üst kısmında "Hallede Mülkehû ", alt kısmında "Duribe Ayasluk" yazısı yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi formlu bir bordür çevrelemiştir. Bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı bordür ve inci dizisi kompozisyonu sikkenin sadece sol kısmında görülmektedir.

Şekil 3.57. Ön Yüz Fotoğraf

مراد بن محمد خان ٨٣٤

Şekil 3.58. Ön Yüz Çizim

“Murad bin Mehmed Han 834”

“Mehmed Han oğlu Murad 1430”

Şekil 3.59. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ايا ثلق

Şekil 3.60. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Ayasluk”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Ayasluk’da basıldı”

3.5. II. Mehmed (Fatih) Dönemi [H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)] Sikkeleri

Katalog No:	16		
Müze Envanter No:	72-14-49		
Şekil No:	3.61, 3.62, 3.63, 3.64		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 848 (M. 1444)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 077 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 60; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 227; Artuk ve Artuk, Fatih'in Sikke ve Madalyaları, I. Levha, Kat No. 1.		

Genel Tanımı: Ön yüzün alt kısmı iki kavisli düz bordürle yarım ay şeklinde tasarlanmıştır. Bu kısmın uçları yukarıda birleştirilerek ortada yuvarlak bir bölüm oluşturulmuştur. Orta bölüme, "Murad" ismi üste gelecek şekilde iki satırlık sülüs hatla "Mehmed bin Murad" yazısı yerleştirilmiştir. Alt bölümün içinde ise "Han Azze Nasruhû" yazısı yer almaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma oluştuğundan bordür ve alt kısımdaki yazı sikkenin sol tarafında yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Üstteki ve alttaki bölümlerde tek satırlık sülüs hatlı yazılar yer almaktadır. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Edirne" yazısı yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Ancak inci dizisi kompozisyonu sağ üst köşede belli belirsiz görülebilmektedir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sol tarafta yarım kalmıştır.

Şekil 3.61. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصر ه

Şekil 3.62. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun”

Şekil 3.63. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ادرنه ٨٤٨

Şekil 3.64. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne 848”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı 1444”

Katalog No:	17		
Müze Envanter No:	72-14-50		
Şekil No:	3.65, 3.66, 3.67, 3.68		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 848 (M.1444)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 991 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 60; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 227; Artuk ve Artuk, Fatih'in Sikke ve Madalyaları, I. Levha, Kat No. 1.		

Genel Tanımı: Ön yüzün alt kısmı iki kavisli düz bordürle yarım ay şeklinde tasarlanmıştır. Bu kısmın uçları yukarıya doğru çekilerek ortada yuvarlak bir bölüm oluşturulmuştur. Orta bölüme "Murad" ismi üste gelecek şekilde iki satırlık sülüs hatla "Mehmed bin Murad" yazısı nakşedilmiştir. Yarım ay şeklinde tasarlanmış alt bölümün içine ise "Han Azze Nasruhû" yazısı yerleştirilmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizi kompozisyonu yer almaktadır. Fakat darptaki kaymadan dolayı inci dizisi bordürü sağ kısımda belli belirsiz görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Üstte ve altta oluşan bölümlere birer satırlık sülüs hatlı yazılar yerleştirilmiştir. İki yandaki kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Sol boşlukta "8" rakamı üstte olacak şekilde "84", sağ boşlukta "8" rakamı yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda yukarıya doğru kayma olduğundan inci dizisi kompozisyonu sadece alt kısımda görülmektedir.

Şekil 3.65. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره

Şekil 3.66. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun”

Şekil 3.67. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ادرنه ٨٤٨

Şekil 3.68. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne 848”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı 1444”

Katalog No:	18		
Müze Envanter No:	73-20-33		
Şekil No:	3.69, 3.70, 3.71, 3.72		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	05.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 848 (M. 1444)	**Darp Yeri:**	Serez (Yunanistan)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 018 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 247; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 302; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 38.		

Genel Tanımı: Ön yüzün alt kısmı iki kavisli düz bordürle yarım ay şeklinde tasarlanmıştır. Bu kısmın uçları yukarıya doğru çekilerek ortada yuvarlak bir bölüm oluşturulmuştur. Orta bölüme "Murad" ismi üste gelecek şekilde iki satır halinde "Mehmed bin Murad" yazısı yerleştirilmiştir. Yarım ay şeklinde tasarlanmış alt bölümün içinde ise "Han Azze Nasruhû" yazısı yer almaktadır. Yazı kuşağı düz bordürle daire içine alınmış, düz bordürün etrafını da inci dizisi kompozisyonu çevrelemiştir. Sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sol kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin sol tarafı ve alt kısımdaki yazı kuşağında yoğun bir deformasyon mevcuttur. Deformasyondan yazı kuşağı tam okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzü biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki kavisli bordürle dörde bölünmüştür. Üstteki ve alttaki bölümlere birer satırlık yazılar yerleştirilmiştir. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Serez" yazısı yerleştirilmiştir. İki yanda oluşan kenar boşluklarına ise darp tarihi işlenmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda aşağıya doğru kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu aşağı kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin sağ ve alt kısımlarında yoğun deformasyon mevcuttur.

Şekil 3.69. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره

Şekil 3.70. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun”

Şekil 3.71. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب سرز ٨٤٨

Şekil 3.72. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Serez 848”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Serez’de basıldı 1444”

Katalog No:	19		
Müze Envanter No:	73-9-47		
Şekil No:	3.73, 3.74, 3.75, 3.76		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 855 (M. 1451)	**Darp Yeri:**	Amasya
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 952 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 117; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 43.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzü iki adet düz silmenin birbirine dolanmasıyla beş bölüme ayrılmıştır. Orta kısımda oluşan daire içine "Mehmed bin", diğer dört bölüme ise "Murad", "Han", "Azze Nasruhû", "855" yazıları yerleştirilmiştir. Kompozisyon düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan, bordürler sadece sol kısımda görülmektedir. Sağ alt köşedeki yazı kaymadan dolayı okunamamaktadır. Sikke etrafında derin olmayan kırıklar mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşaklarının arası birbirine paralel iki adet düz, yatay bir şeritle ayrılmıştır. Şeritler kenarlarda saadet düğümü motifi olarak sonlandırılmıştır. Şeridin üst kısmına "Hallede Mülkehû ", alt kısmına "Duribe Amasya " yazısı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafı düz bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda aşağı doğru kayma meydana gelmiştir. Kaymadan kaynaklı bordürler sikkenin sadece üst kısmında görülmektedir; ayrıca alt kısımdaki yazı kuşağı yarım kalmıştır.

Şekil 3.73. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره ٨٥٥

Şekil 3.74. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 855”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1451”

Şekil 3.75. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب اما سيه

Şekil 3.76. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Amasya”

“Allah saltanatını ebedi kılsın**.** Amasya’da basıldı”

Katalog No:	20		
Müze Envanter No:	73-9-44		
Şekil No:	3.77, 3.78, 3.79, 3.80		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Amasya
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 914 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 119; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 280; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 43.		

Genel Tanımı: Ön yüzün orta kısmında altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldızın etrafına sülüs hatlı devrik yazıyla yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke kompozisyonundaki kaymadan dolayı bordürler sadece sol üst köşede görülebilmektedir. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınma, yazı kuşağının ve bordürlerin silinmesine neden olmuştur. Sikkenin sol üst ve sağ alt köşelerinde kırıklar vardır. Sikkenin arka yüzünde merkeze beş kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Yıldızın etrafında devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün çevresinde inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Sikke kompozisyonundaki kaymadan dolayı yazı kuşağı sağ üst köşede yarım kalmıştır, bordürler ise sadece sol kısımda görülmektedir. Sikkenin sol alt köşesinde deformasyon mevcuttur. Bu kısımdaki bordürler siliktir.

Şekil 3.77. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد

Şekil 3.78. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad…”

“Murad oğlu Mehmed…”

Şekil 3.79. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب اما سيه

Şekil 3.80. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Amasya”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Amasya’da basıldı”

Katalog No:	21		
Müze Envanter No:	67-10-3		
Şekil No:	3.81, 3.82, 3.83, 3.84		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1967		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1461)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 902 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 82; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 43.		

Genel Tanımı: Ön yüzün ortasına altı kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Yıldızın etrafında devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Kompozisyonun çevresini düz bir bordür, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan, inci dizisi kompozisyonu sağ kısımda belli belirsiz görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzünde, ortada altı kollu yıldız motifi, yıldızın etrafında ise devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Darptaki kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi bordürü yukarı kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin sol alt köşesinde deformasyon mevcuttur. Bu bölümdeki inci dizisi kompozisyonu silinmiştir.

Şekil 3.81. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عز نصره ٨٦٥

Şekil 3.82. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 865”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1461”

Şekil 3.83. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ادرنه

Şekil 3.84. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı”

Katalog No:	22		
Müze Envanter No:	73-9-33		
Şekil No:	3.85, 3.86, 3.87, 3.88		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1461)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 912 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 80; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 43.		

Genel Tanımı: Ön yüzün orta kısmında altı kollu yıldız motifi görülmektedir. Yıldızın etrafı devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı ile çevrelenmiştir. Kompozisyonun çevresini düz bir bordür dolanmaktadır. Düz bordürün etrafında da inci dizisi bordürü yer almaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan inci dizisi bordürü sağ üst köşede mevcut değildir. Sikkenin alt kısmında yoğun deformasyon vardır. Bu bölümdeki inci dizisi bordürü silinmiştir. Arka yüzün ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Yıldızın etrafında tek satırlık devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Kompozisyonu düz bir bordür daire içine almıştır. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan ve aşınmadan kaynaklı inci dizisi kompozisyonu sol alt köşede çok az görülebilmektedir. Sikkenin üst kısmında yoğun bir deformasyon mevcuttur. Bu bölümde yer alan düz ve inci dizisi bordürleri silinmiştir.

Şekil 3.85. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.86. Ön Yüz Çizim

محمد بن مراد خان عزنصره ٨٦٥

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 865”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1461”

Şekil 3.87. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.88. Arka Yüz Çizim

خلد ملكه ضرب ادرنه

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı”

Katalog No:	23		
Müze Envanter No:	A74-16-129		
Şekil No:	3.89, 3.90, 3.91, 3.92		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1461)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 912 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:**0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 82; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 43.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, orta kısımda altı kollu yıldız motifi yer almaktadır. Yıldızın etrafında sülüs hatlı devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafın da inci dizisi bordürü görülmektedir. Darptan kaynaklı inci dizisi kompozisyonu sadece sol alt köşede görülmektedir. Sikkenin sol üst köşesinde deformasyon oluşmuştur. Bu kısımdaki yazılar siliktir. Ayrıca sikke kenarlarında derin olmayan kırıklar mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, ortaya altı kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Yıldızın etrafında sülüs hatlı devrik şekilde yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağı düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan, inci dizisi kompozisyonu sadece sağ kısımda görülebilmektedir. Sağ üst köşede deformasyon mevcuttur.

Şekil 3.89. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره ٨٦٥

Şekil 3.90. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 865”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1461”

Şekil 3.91. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب ادرنه

Şekil 3.92. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Edirne”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Edirne’de basıldı”

Katalog No:	24		
Müze Envanter No:	73-9-41		
Şekil No:	3.93, 3.94, 3.95, 3.96		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 865 (M.1461)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 898 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 69; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C.1, s. 298.		

Genel Tanımı: Sikken ön yüzünde, merkezde altı kollu yıldız motifi yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında devrik şekilde yazılmış tek satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı düz bordür sadece sağ alt köşede yer almaktadır. İnci dizisi kompozisyonu sağ alt köşede belli belirsiz görülebilmektedir. Arka yüzün ortasında altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldızın etrafını tek satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı çevrelemektedir. Kompozisyonu düz bordür, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan, düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol kısımda yer almaktadır. Kaymadan dolayı sağ taraftaki yazılar yarım kalmıştır. Sikke etrafında derin olmayan kırıklar mevcuttur.

Şekil 3.93. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصر ه ٨٦٥

Şekil 3.94. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 865”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1461”

Şekil 3.95. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب قسطنطينيه

Şekil 3.96. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe (Kostantiniyye)”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Kostantiniyye’de basıldı”

Katalog No:	25		
Müze Envanter No:	73-9-39		
Şekil No:	3.97, 3.98, 3.99, 3.100		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Novar (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 882 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 90; Artuk ve Artuk, Fatih'in Sikke ve Madalyaları, IV. Levha, Kat No. 14; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 41.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldızın etrafını devrik şekilde yazılmış tek satırlık yazı kuşağı dolanmaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda yukarı doğru kayma oluştuğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece alt kısımda görülebilmektedir. Ayrıca kaymadan dolayı üst kısımdaki yazılar yarım kalmıştır. Arka yüzün merkezinde altı kollu yıldız motifi, yıldızın etrafında tek satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını ise inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı inci dizisi kompozisyonu sadece sağ kısımda görülebilmektedir; ayrıca sol bölümdeki yazılar yarım kalmıştır.

Şekil 3.97. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره

Şekil 3.98. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun”

Şekil 3.99. Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب نوار

Şekil 3.100. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Novar”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Novar’da basıldı”

Katalog No:	26		
Müze Envanter No:	68-14-44		
Şekil No:	3.101, 3.102, 3.103, 3.104		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H.865 (M.1461)	**Darp Yeri:**	Novar (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 712 gr.	**Çap:** 7 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 90; Artuk ve Artuk, Fatih'in Sikke ve Madalyaları, IV. Levha, Kat No. 14; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 41.		

Genel Tanımı: Ön yüzün merkezinde yıldız motifi yer almaktadır. Yıldızın etrafını sülüs hatlı tek satırlık yazı kuşağı dolanmaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Darptaki kaymadan dolayı bordür sadece sağ kısımda görülmektedir. Sikke yüzeyinde yer yer kararma ve sağ bölümde silinme meydana gelmiştir. Arka yüzün ortasına yıldız motifi yerleştirilmiştir. Yıldızın etrafını tek satırlık yazı kuşağı dolanmaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelemiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma oluştuğu için düz bordür sadece sol kısımda görülmektedir.

Şekil 3.101. Ön Yüz Fotoğraf

محمد بن مراد خان عزنصره ٨٦٥

Şekil 3.102. Ön Yüz Çizim

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 865”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1461”

Şekil 3.103**.** Arka Yüz Fotoğraf

خلد ملكه ضرب نوار

Şekil 3.104. Arka Yüz Çizim

“Hallede Mülkehû Duribe Novar”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Novar’da basıldı”

Katalog No:	27		
Müze Envanter No:	S. 2020-76		
Şekil No:	3.105, 3.106, 3.107, 3.108		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1470)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 880 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 298; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 45.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üç satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını birbiri içine sıralanmış düz, dairevi iki adet bordür çerçevelemiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda yukarı doğru kayma olduğundan bordürler sadece alt kısımda görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzüne üç satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresini birbiri içine sıralanmış düz, üç adet bordür dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı bordürler sadece sol üst köşede görülebilmektedir; ayrıca alt kısımda yer alan darp yeri yarım kalmıştır.

Şekil 3.105. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.106. Ön Yüz Çizim

محمد بن مراد خان عزنصره ٨٧٥

“Mehmed bin Murad Han Azze Nasruhû 875”

“Murad Han oğlu Mehmed. Zaferi şerefli olsun 1470”

Şekil 3.107. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.108. Arka Yüz Çizim

خلد ملكه ضرب قسطنطينيه

“Hallede Mülkehû Duribe Kostantiniyye ”

“Allah saltanatını ebedi kılsın. Kostantiniyye’de basıldı”

Katalog No:	28		
Müze Envanter No:	67-10-4		
Şekil No:	3.109, 3.110, 3.111, 3.112		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1967		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mehmed (Fatih)/ H. 848/49-855/886 (M. 1444/45-1451/81)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 731 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat No. 88; 88, Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 1, s. 298-299.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde iki satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Yazının çevresini düz bir bordür dolanmaktadır. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı bordürler ve yazı kuşağı sağ kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzüne iki satır halinde sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazının kuşağının etrafını düz bir bordür, düz bordürün çevresini de inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda aşağı doğru kayma olduğundan bordürler sadece üst kısımda görülmektedir. Yazı kuşağı sol kısımda yarım kalmıştır. Darp tarihi okunmamaktadır.

Şekil 3.109. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.110. Ön Yüz Çizim

سلطان محمد بن مراد خان

“Sultan Mehmed bin Murad Han”

“Murad Han oğlu Sultan Mehmed”

Şekil 3.111. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.112. Arka Yüz Çizim

عزنصره قسطنطينيه

“Azze Nasruhû Kostantiniyye”

“Zaferi şerefli olsun Kostantiniyye”

3.6. II. Bayezid Dönemi [H.886-918 (M.1481-1512)] Sikkeleri

Katalog No:	29		
Müze Envanter No:	76-36-21		
Şekil No:	3.113, 3.114, 3.115, 3.116		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.11.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Bayezid/ H. 886-918 (M. 1481-1512)		
Darp Tarihi:	H. 886 (M. 1481)	**Darp Yeri:**	Edirne
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 739 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri... C. II, Kat No. 1477; İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 137.		

Genel Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Bu yazı kuşağı yatay, düz bir silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda aşağı doğru kayma olduğundan bordür ve alt kısımdaki harfler yarım kalmıştır. Sikke etrafında derin olmayan kırıklar ve üst bölümde aşınma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağını yatay, düz bir silme iki bölüme ayırmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çerçevelenmiştir. Darptaki kaymadan dolayı üst kısımdaki yazı kuşağı yarım kalmıştır.

Şekil 3.113. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.114. Ön Yüz Çizim

سلطان بايزيد بن محمد خان

“Sultan Bayezid bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid”

Şekil 3.115. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.116. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب ادرنه سنه ٨٨٦

“Azze Nasruhû Duribe Edirne Sene 886”

“Zaferi şerefli olsun.
Edirne’de basıldı Sene 1481”

Katalog No:	30		
Müze Envanter No:	76-36-23		
Şekil No:	3.117, 3.118, 3.119, 3.120		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.11.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Bayezid/ H. 886-918 (M. 1481-1512)		
Darp Tarihi:	H. 886 (M. 1481)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 565 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, LXII. Levha, Kat No. 1470; İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 130.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağı yatay, düz bir silmeyle iki bölüme ayrılmıştır. Darptaki kaymadan dolayı alt kısımda bulunan yazı kuşağı yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağını yatay, düz bir silme iki bölüme ayırmıştır. Kompozisyon düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Darptaki kaymadan dolayı bordür sikkenin sadece alt kısmında görülebilmektedir; ayrıca üst kısımda yer alan yazı kuşağı yarım kalmıştır.

Şekil 3.117. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.118. Ön Yüz Çizim

سلطان بايزيد بن محمد خان

“Sultan Bayezid bin Mehmed Han”

“ Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid”

Şekil 3.119. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.120. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب قسطنطينيه سنه ٨٨٦

“Azze Nasruhû Duribe Kostantiniyye Sene 886”

“Zaferi şerefli olsun.
Kostantiniyye’de basıldı Sene 1481”

Katalog No:	31		
Müze Envanter No:	S. 2020-79		
Şekil No:	3.121, 3.122, 3.123, 3.124		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Bayezid/ H. 886-918 (M. 1481-1512)		
Darp Tarihi:	H. 886 (M. 1481)	**Darp Yeri:**	Novar (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 719 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 567; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat No. 1484; Kalkan, Türk Tarihinin Gelişim Seyri… C. 2, s. 350.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağını yatay, düz bir silme iki bölüme ayırmıştır. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Darptaki kaymadan dolayı bordür sikkenin sadece sol kısmında görülmektedir. Sikkenin sağ kısmında yer alan yazılar kaymadan dolayı yarım kalmıştır. Sikkenin alt kısmında derin olmayan kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağı yatay, düz bir silme ile iki bölüme ayrılmıştır. Kompozisyon düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı düz bordür sadece alt kısımda yer almaktadır. İnci dizisi kompozisyonu ise alt köşede belli belirsiz görülebilmektedir. Üst kısımda yer alan yazı kuşağı yarım kalmıştır.

Şekil 3.121. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.122. Ön Yüz Çizim

سلطان بايزيد بن محمد خان

“Sultan Bayezid bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid”

Şekil 3.123. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.124. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب نوار سنه ٨٨٦

“Azze Nasruhû Duribe Novar Sene 886”

“Zaferi şerefli olsun. Novar’da basıldı
Sene 1481”

Katalog No:	32		
Müze Envanter No:	76-36-29		
Şekil No:	3.125, 3.126, 3.127, 3.128		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.11.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Bayezid/ H. 886-918 (M. 1481-1512)		
Darp Tarihi:	H. 886 (M. 1481)	**Darp Yeri:**	Novar (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 730 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 567; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat No. 1484; Kalkan, Türk Tarihinin Gelişim Seyri… C. 2, s. 350.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağı yatay, düz bir silme ile iki bölüme ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptan kaynaklı düz bordür sağ bölümde, inci dizisi kompozisyonu ise sağ alt köşede belli belirsiz görülmektedir. Sikkenin üst kısmındaki yazılar yarım kaldığı için okunamamaktadır. Sikkenin sağ alt köşesinde kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağı yatay, düz bir silme ile iki bölüme ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle, düz bordürün etrafı da inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda kayma oluşmuştur. Düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece alt bölümde görülmektedir. Sikkenin üst ve sağ kısmında yer alan yazılar yarım kaldığı için okunamamaktadır. Sikkenin alt kısmında aşınma mevcuttur.

Şekil 3.125. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.126. Ön Yüz Çizim

سلطان بايزيد بن محمد خان

“Sultan Bayezid bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid”

Şekil 3.127. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.128. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب نوار سنه ٨٨٦

“Azze Nasruhû Duribe Novar Sene 886”

“Zaferi şerefli olsun. Novar’da basıldı
Sene 1481”

Katalog No:	33		
Müze Envanter No:	76-36-11		
Şekil No:	3.129, 3.130, 3.131, 3. 132		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.11.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Bayezid/ H. 886-918 (M. 1481-1512)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Novar (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 760 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 567; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat No. 1484; Kalkan, Türk Tarihinin Gelişim Seyri… C. 2, s. 350.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağı yatay, düz bir silme ile iki bölüme ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı düz, dairevi bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Düz bordür sadece sağ bölümde, inci dizisi kompozisyonu ise sağ alt köşede belli belirsiz görülmektedir. Darptan kaynaklı sikkenin üst ve sol kısmında yer alan yazılar yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatla yazılmış iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle, düz bordürün etrafı da inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda kayma olmuştur. Düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sağ üst kısımda görülmektedir. Sol bölümdeki harfler yarım kalmıştır.

Şekil 3.129. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.130. Ön Yüz Çizim

سلطان بايزيد بن محمد خان

“Sultan Bayezid bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Bayezid”

Şekil 3.131. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.132. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب نوار

“Azze Nasruhû Duribe Novar”

“Zaferi şerefli olsun. Novar’da basıldı”

3.7. I. Selim (Yavuz) Dönemi [H.918-926 (M.1512-1520)] Sikkeleri

Katalog No:	34		
Müze Envanter No:	S. 2020-80		
Şekil No:	3.133, 3.134, 3.135, 3.136		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Selim (Yavuz)/ H. 918-926 (M. 1512-1520)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 702 gr.	**Çap:** 11 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 162.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmakta, yazı kuşağının etrafında düz bir bordür yer almaktadır. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordür ve yazılar alt kısımda yarım kalmıştır. Bordür sikkenin üst kısmında çok az görülebilmektedir. Sikke etrafında derin olmayan kırıklar mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının çevresinde düz bir bordür, düz bordürün etrafında da incisi dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordürler sadece üst kısımda görülmektedir. Yazılar alt kısımda yarım kalmıştır.

Şekil 3.133. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.134. Ön Yüz Çizim

سلطان سليم شاه بن بايزيد خان

“Sultan Selim Şah (bin Bayezid) Han”

“Bayezid Han oğlu Sultan Şah Selim”

Şekil 3.135. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.136. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب قسطنطينيه
سنه

“Azze Nasruhû Duribe Kostantiniyye
Sene”

“Zaferi şerefli olsun.
Kostantiniyye’de basıldı Sene”

3.8. I. Süleyman (Kanuni) Dönemi [H.926-974 (M.1520-1566)] Sikkeleri

Katalog No:	35		
Müze Envanter No:	73-21-9		
Şekil No:	3.137, 3.138, 3.139, 3.140		
İnceleme Tarihi:	27.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.09.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın Alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Süleyman (Kanuni)/ H. 926-974 (M. 1520-1566)		
Darp Tarihi:	H. 926 (M. 1520)	**Darp Yeri:**	Amasya
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 50 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk, Kanuni Sultan Süleyman Adına… I. Levha, Kat No. 30; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat No. 22; Dına Ashraf Fawzy Ahmed Youssouf, Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki… s. 29.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazılmış yazı kuşağı ve en altta darp tarihi bulunmaktadır. "Fi" kelimesi "Amasya" kelimesinin altından yarıya kadar uzatılmıştır. En alttaki satır başına bir adet tirfil motifi yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonunu düz, dairevi bir bordür çerçevelemektedir. Düz bordürü de inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Fakat inci dizisi kompozisyonu sağ kısımda çok az görülebilmektedir. Darptan kaynaklı olarak bordürler sol kısımda mevcut değildir. Sikkenin arka yüzünde, üç satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Sikke kompozisyonunun etrafında düz bir bordür ve düz bordürü çevreleyen inci dizisi kompozisyonu bulunmaktadır. Darptan kaynaklı olarak düz bordür sol kısımda yarım kalmıştır. İnci dizisi kompozisyonu ise sağ kısımda çok az görülebilmektedir.

Şekil 3.137. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.138. Ön Yüz Çizim

سلطان سايمان بن سليم خان
عزنصره ضرب في اما سيه
سنه ٩٢٦

“Sultan Süleyman Bin Selim Han Azze Nasruhû Duribe fi Amasya Sene 926”

“Selim Han oğlu Sultan Süleyman Zaferi şerefli olsun. Amasya’da basıldı Sene 1520”

Şekil 3.139. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.140. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	36		
Müze Envanter No:	73-21-5		
Şekil No:	3.141, 3.142, 3.143, 3.144		
İnceleme Tarihi:	27.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.09.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Süleyman (Kanuni)/ H. 926-974 (M. 1520-1566)		
Darp Tarihi:	H. 926 (M. 1520)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 50 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 2, s. 613.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde yer alan kompozisyon dört satırlık sülüs hatlı yazıdan ve en alt satırdaki darp tarihinden oluşmaktadır. “Fi” kelimesi “duribe” kelimesinin altında, kısa şekilde verilmiştir. Dördüncü satırda saadet düğümü motifi, ikinci satırda tirfil motifi bulunmaktadır. Sikke kompozisyonunu düz bir bordür, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda yukarı doğru kayma olduğundan her iki bordür üst kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzünde, üç satırlık sülüs hatlı yazı yer almaktadır. Sikke kompozisyonu düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını ise inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Darptaki kaymadan dolayı her iki bordür sağ kısımda net görülmektedir. Üçüncü satırın başına kalp şeklinde saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir.

Şekil 3.141. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.142. Ön Yüz Çizim

سلطان سايمان بن سليم خان
عزنصره ضرب في قسطنطينيه
سنه ٩٢٦

“Sultan Süleyman Bin Selim Han Azze Nasruhû Duribe fi Kostantiniyye Sene 926”

“Selim Han oğlu Sultan Süleyman
Zaferi şerefli olsun. Kostantiniyye’de
basıldı
Sene 1520”

Şekil 3.143. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.144. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	37		
Müze Envanter No:	73-21-20		
Şekil No:	3.145, 3.146, 3.147, 3.148		
İnceleme Tarihi:	27.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.09.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Süleyman (Kanuni)/ H. 926-974 (M. 1520-1566)		
Darp Tarihi:	H. 926 (M. 1520)	**Darp Yeri:**	Sidrekapsi (Yunanistan)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 46 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 61; Ünalan Özdemir, Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman… C. 28, s. 623.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, dört satırlık sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Sidrekapsi kelimesinin son harfi uzatılarak silme gibi düzenlenmiştir. En alta tarih yerleştirilmiştir. "Fi" kelimesi "duribe" kelimesinin üzerinde kısa şekilde verilmiştir. Dördüncü satırın ortasında saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Sikke kompozisyonu düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Darptan kaynaklı, düz bordür sadece sağ kısımda görülmektedir. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı sikkenin üst ve sol kısmındaki yazılar silinmiştir; ayrıca saadet düğümü motifi formunu kaybetmiştir. Sikkenin arka yüzüne üç satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İlk satırın sonundaki "be" harfi ile ikinci satırın sonundaki "fi" harfi uzatılarak silme gibi düzenlenmiştir. Üçüncü satırın başında ve sonunda kalp şeklinde saadet düğümü motiflerine yer verilmiştir. Satır aralarına tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Sikke kompozisyonunu düz, dairevi bir bordür çerçevelemektedir. Düz bordürün etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı, düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sağ kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin sol kısmında yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bu bölümdeki yazı ve bordürlerin bazı kısımları silinmiştir.

Şekil 3.145. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.146. Ön Yüz Çizim

سلطان سايمان بن سليم خان
عزنصره ضرب في سدره قپسى
سنه ٩٢٦

“Sultan Süleyman Bin Selim Han Azze Nasruhû Duribe fi Sidrekapsi Sene 926”

“Selim Han oğlu Sultan Süleyman Zaferi şerefli olsun. Sidrekapsi’de basıldı Sene 1520”

Şekil 3.147. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.148. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	38		
Müze Envanter No:	72-10-17		
Şekil No:	3.149, 3.150, 3.151, 3.152		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	13.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Süleyman (Kanuni)/ H. 926-974 (M. 1520-1566)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Dımışk (Suriye)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 250 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat No. 1541; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 2, s. 561; Dına Ashraf Fawzy Ahmed Youssouf, Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki… s. 64.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört sıra halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Üçüncü satır "fi" harfinin uzatılmayla dördüncü satırdan ayrılmıştır. Yazı kuşağı düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı olarak sikkenin üst kısmında inci dizisi bordürü görülmemektedir. Sikkenin alt kısmındaki aşınmadan dolayı darp tarihi okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzünde üç satırlık sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. İlk satırın altındaki "he" ve ikinci satırın altındaki "fi" harflerinin uzatılmasıyla satır aralarında şeritler oluşturulmuştur. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çevrelenmiş olup, düz bordürün etrafında inci dizisi bordür yer almaktadır. Sikkenin darbından dolayı inci dizisi bordürü sol üst köşede görülmemektedir. Sikkenin sol üst köşesinde kırık mevcuttur.

Şekil 3.149. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.150. Ön Yüz Çizim

سلطان سايمان شاه بن سلطان سليم شاه
عزنصره ضرب في دمشق
سنه

“Sultan Süleyman Şah bin Sultan Selim Şah Azze Nasruhû Duribe fi Dımışk
Sene”

“Sultan Selim Şah oğlu Sultan Süleyman Şah. Zaferi şerefli olsun Dımışk’da basıldı
Sene”

Şekil 3.151. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.152. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	39		
Müze Envanter No:	S. 96-1-99		
Şekil No:	3.153, 3.154, 3.155, 3.156		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.04.1996		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Süleyman (Kanuni)/ H. 926-974 (M. 1520-1566)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Sidrekapsi (Yunanistan)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 390 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 2, s. 701.		

Genel Tanımı: Ön yüzde sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Sikkenin orta kısmına altı kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Sikke darbındaki kaymadan dolayı yazılar sol kısımda yarım kalmıştır. Sikke yüzeyinde deformasyon mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatlı yazı kuşağı ve orta kısmında altı kollu yıldız motifi yer almaktadır. Sikke darbındaki kaymadan dolayı yazılar yarım kalmıştır.

Şekil 3.153. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.154. Ön Yüz Çizim

سلطان سایمان بن سلیم

“Sultan Süleyman bin Selim”

“Selim oğlu Sultan Süleyman”

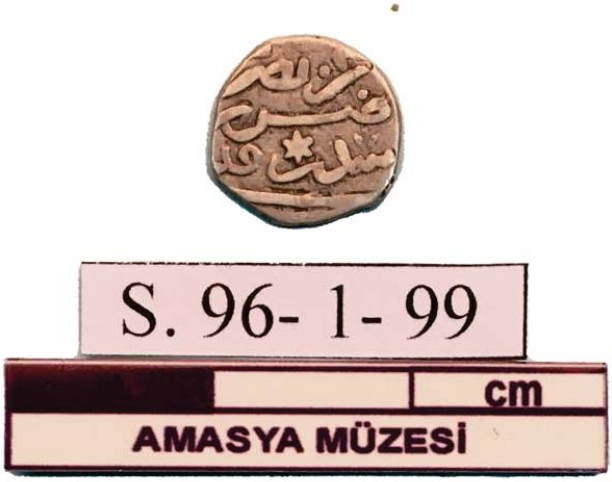

Şekil 3.155. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.156. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب سدره قپسی

“Azze Nasruhû Duribe Sidrekapsi”

Zaferi şerefli olsun. Sidrekapsi’de basıldı”

3.9. II. Selim (Sarı) Dönemi [H.974-982 (M.1566-1574)] Sikkeleri

Katalog No:	40		
Müze Envanter No:	S. 91-3-9		
Şekil No:	3.157, 3.158, 3.159, 3.160		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1991		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Selim (Sarı) H. 974-982 (M. 1566-1574)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Cezayir ?
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 095 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 3, s. 839; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 106.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağı düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordürler sadece sol üst köşede görülmektedir. Sikkenin sağ ve alt kısmındaki yazılar yarım kalmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer aşınma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. Yazı kuşağı düz bir bordürle çevrelenmiştir. Bordür, darptan kaynaklı üst kısımda çok az görülebilmektedir. Sağ ve alt kısımdaki yazılar da yarım kalmıştır. Sikkenin sağında ve sol üst köşesinde aşınma oluşmuştur.

Şekil 3.157. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.158. Ön Yüz Çizim

سلطان سليم بن سايمان خان
عزنصره ضرب جزاير

“Sultan Selim bin Süleyman Han Azze Nasruhû Duribe Cezayir”

“Süleyman Han oğlu Sultan Selim Zaferi şerefli olsun. Cezayir’de basıldı”

Şekil 3.159. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.160. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	41		
Müze Envanter No:	S. 96-1-92		
Şekil No:	3.161, 3.162, 3.163, 3.164		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.04.1996		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Selim (Sarı) H. 974-982 (M. 1566-1574)		
Darp Tarihi:	H. 974 (M. 1566)	**Darp Yeri:**	Sidrekapsi (Yunanistan)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 477 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 3, s. 886; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 100.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kompozisyonunun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını dairevi formlu, noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda kayma olduğundan düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece alt kısımda görülebilmektedir. Ayrıca kaymadan dolayı üst kısımdaki yazılar yarım kalmıştır. Sikke etrafında derin olmayan kırıklar ve alt kısmında delik bulunmaktadır. Sikkenin arka yüzünde sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yer almaktadır. "Sene" ibaresi darp tarihinin altına yerleştirilmiştir. Yazı kuşağı düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sol kısımda görülmektedir. Sağ bölümde yazılar darptan dolayı yarım kalmıştır.

Şekil 3.161. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.162. Ön Yüz Çizim

سليم بن سايمان خان

“Selim bin Süleyman Han”

“Süleyman Han oğlu Selim”

Şekil 3.163. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.164. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب سدره قپسی
سنه ٩٧٤

“Azze Nasruhû Duribe Sidrekapsi Sene 974”

“Zaferi şerefli olsun. Sidrekapsi’de basıldı Sene 1566”

3.10. III. Murad Dönemi [H.982-1003 (M.1574-1595)] Sikkeleri

Katalog No:	42		
Müze Envanter No:	S. 2020-4		
Şekil No:	3.165, 3.166, 3.167, 3.168		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	30.03.2020		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Murad/ H. 982-1003 (M. 1574-1595)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Okunmuyor
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 391 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 3, s. 1027; Künker, The Sultan Collection… Part III, s. 119.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. En alttaki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla üstteki satırdan ayrılmıştır. İkinci sıradaki harflerin üzerine üç adet, ters kalp şeklinde saadet düğümü yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonundaki kaymadan dolayı üst ve sağ kısımdaki yazılar yarım kalmıştır. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma mevcuttur. Tahribattan dolayı darp yeri ve tarihi okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzünde üç satırlık sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Birinci satırın altındaki "he" harfi ile ikinci satırın altındaki "fi" harflerinin uzatılmasıyla satırlar birbirinden ayrılmıştır. İkinci satırın sonuna bir adet kalp şeklinde ters saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonundaki kaymadan dolayı üst kısımdaki yazılar yarım kalmıştır. Sikke yüzeyindeki tahribattan dolayı alt kısımdaki yazılar silinmiştir.

Şekil 3.165. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.166. Ön Yüz Çizim

سلطان مراد بن سليم خان
عزنصره ضرب في…

“**Sultan Murad bin Selim Han Azze Nasruhû Duribe fi …”**

“Selim Han oğlu Sultan Murad. Zaferi şerefli olsun …’da basıldı”

Şekil 3.167. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.168. Arka Yüz Çizim

ضارب النضر صاحب العز والنصر فى البر والبحر

“Daribü’n- Nadri Sahibü’l-İzzi ve’n-Nasri Fi’l -Berri ve’l-Bahri”

“Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan”

Katalog No:	43		
Müze Envanter No:	73-9-28		
Şekil No:	3.169, 3.170, 3.171, 3.172		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Murad/ H. 982-1003 (M. 1574-1595)		
Darp Tarihi:	H. 982 (M.1574)	**Darp Yeri:**	Haleb (Suriye)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Dirhem
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 764 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 375; Halil Edhem, Müze-i Hümâyûn Kadime-i… Kat No. 1298; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. 2, Kat No. 1621.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Mühr-ü Süleyman yer almaktadır. Mührün ortasına beş yapraklı çiçek motifi yerleştirilmiştir. Süleyman yıldızının her bir kolu uzatılarak sülüs hatla yazılmış, devrik formlu yazının uzun harfleriyle birleştirilmiştir. Harfler arasında dört adet kalp şeklinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Saadet düğümü motiflerinin üç tanesi "nun" harflerinin üzerinde düz, bir tanesi ters yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda darptan kaynaklı kayma olmuştur. Kaymadan dolayı sol kısımda bordürler ve harfler mevcut değildir. Sikkenin sağ üst köşesi aşınmıştır. Sikkenin arka yüzünde ortada büyük bir Mühr-ü Süleyman bulunmaktadır. Yıldızın ortasına, kollarına ve etrafına sülüs hatla yazılmış yazılar ve tarih yerleştirilmiştir. Yıldızın içinde bir tane kalp şeklinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çevrelenmiştir. Darptan dolayı bordür ve yazılar alt kısmında mevcut değildir.

Şekil 3.169. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.170. Ön Yüz Çizim

سلطان مراد بن سلطان سليم خان

“Sultan Murad bin Sultan Selim Han”

“Sultan Selim Han oğlu Sultan Murad”

Şekil 3.171. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.172. Arka Yüz Çizim

خلد ملكه وسلطانه وابد خلافته ومدته
ضرب في حلب
سنه ٩٨٢

“Hallede Mülkehû ve Sultanehü ve Eyyede Hilafetehü ve Müddetehü
Duribe fi Haleb
Sene 982”

“Allah devletini ve sultanlığını ebedi ve hilafetini ve saltanatını devamlı kılsın
Haleb’de darbedildi
Sene 1574”

Katalog No:	44		
Müze Envanter No:	S. 96-1-103		
Şekil No:	3.173, 3.174, 3.175, 3.176		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.04.1996		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Murad/ H. 982-1003 (M. 1574-1595)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Novaberde (Kosova)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 369 gr.	**Çap:** 10 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat No. 305; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 3, s. 1037.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz, dairevi bir bordür dolanmaktadır. Düz bordürün etrafını ise noktalarla oluşturulmuş inci dizisi kompozisyonu çevrelemektedir. Darptan kaynaklı bordürler sadece sağ kısımda görülmektedir. Bordürler üzerinde aşınma mevcuttur. Sol ve alt kısımdaki yazılar darptan dolayı yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzüne sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir Kompozisyonun etrafını düz bir bordürle çevrelenmiştir. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda aşağı doğru kayma oluşmuştur. Sikkenin üst kısmı aşınmıştır.

Şekil 3.173. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.174. Ön Yüz Çizim

سلطان مراد بن سليم خان

“Sultan Murad bin Selim Han”

“Selim Han oğlu Sultan Murad”

Şekil 3.175. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.176. Arka Yüz Çizim

عزنصره ضرب نوابرد ه

“Azze Nasruhû Duribe Novaberde”

“Zaferi şerefli olsun. Novaberde’de basıldı”

3.11. I. Ahmed Dönemi [H.1012-1026 (M.1603-1617)] Sikkeleri

Katalog No:	45		
Müze Envanter No:	A74-4-5		
Şekil No:	3.177, 3.178, 3.179, 3.180		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	26.02.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Ahmed/ H. 1012-1026 (M. 1603-1617)		
Darp Tarihi:	H. 1012 (M. 1603)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 409 gr.	**Çap:** 22 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 39.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Üçüncü satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla alt satırdan ayrılmıştır. İkinci satırda "he" harfinin üstüne çift kalp şeklinde saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı dairevi formlu düz bordür ile çevrelenmiştir. Sikke kenarlarında yoğun deformasyon mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. Yazının etrafı düz bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafında noktalarla inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke kenarlarında yoğun tahribat mevcuttur. Aşınmadan dolayı düz bordür ve inci dizisi bordürü üst kısımda çok az görülebilmektedir. Diğer kısımlar tamamen silinmiştir.

Şekil 3.177. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.178. Ön Yüz Çizim

سلطان احمد بن محمد خان
عزنصره ضرب في مصر
سنه ١٠١٢

“Sultan Ahmed bin Mehmed Han Azze Nasruhû Duribe fî Mısır Sene 1012”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed Zaferi şerefli olsun Mısır’da basıldı Sene 1603”

Şekil 3.179. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.180. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان بن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan bin es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	46		
Müze Envanter No:	76-18-1		
Şekil No:	3.181, 3.182, 3.183, 3.184		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	29.06.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Ahmed/ H. 1012-1026 (M. 1603-1617)		
Darp Tarihi:	H. 1012 (M. 1603)	**Darp Yeri:**	Dımışk (Suriye)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Sultani
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 415 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 39.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, en altta tarih bulunmaktadır. Üçüncü satır "fi" harfinin uzatılmasıyla alt satırdan ayrılmıştır. İkinci satırda "nun" harfinin üstünde tirfil motifi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordür ile çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sağ kısımda görülmektedir. Sikkenin sol kısmında yoğun tahribat mevcuttur. Aşınmadan dolayı ilk satırdaki yazılar silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Yazının etrafı düz bordürle çevrelenmiş olup, düz bordürün etrafında da inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda sola doğru kayma oluşmuştur. Kaymadan dolayı düz bordür ve inci dizisi kompozisyonu sadece sağ tarafta mevcuttur. Sikkenin sol ve alt kısımlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bu bölümdeki yazılar silinmiştir.

Şekil 3.181. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.182. Ön Yüz Çizim

سلطان احمد ابن محمد خان
عزنصره ضرب في دمشق
سنه ١٠١٢

“Sultan Ahmed ibn Mehmed Han Azze Nasruhû Duribe fî Dımışk Sene 1012”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed Zaferi şerefli olsun Dımışk’da basıldı Sene 1603”

Şekil 3.183. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.184. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان بن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan bin es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	47		
Müze Envanter No:	S. 75-12-13		
Şekil No:	3.185, 3.186, 3.187, 3.188		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.05.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Ahmed/ H. 1012-1026 (M. 1603-1617)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Haleb (Suriye)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Dirhem
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 346 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 4, s. 1364.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultanın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sol kısmında, beyzenin üstünde ve altında birer tane ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi yer almaktadır. Kompozisyon, düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke darbında sola doğru kayma olduğu için bordürler sağ kısımda görülmektedir. Sikkenin sol tarafında kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, ortada dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun sağ ve sol kısımları dışarı doğru çıkıntı oluşturmuştur ve her köşesine birer nokta yerleştirilmiştir. Kartuşun üst kısmında tek satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Kartuşun ortası tek satırlık yazı kuşağı ve kolları yazı kuşağıyla birleşen ters kalp şeklinde saadet düğümü motifiyle doldurulmuştur. Kartuşun alt kısmına aynı şekilde kolları uzayıp kompozisyonla birleşen kalp şeklinde bir saadet düğümü motifi nakşedilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptaki kaymadan ve aşınmadan dolayı bordürler sağ kısımda çok az görülmektedir. Sikkenin alt kısımda yoğun aşınma mevcuttur bu yüzden darp tarihi ve bordürler silinmiştir. Sikkenin üst kısmı kırıktır.

Şekil 3.185. Ön Yüz Fotoğraf

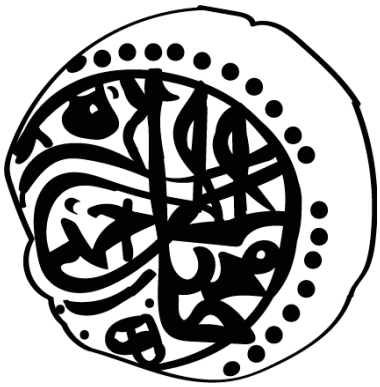

Şekil 3.186. Ön Yüz Çizim

سلطان احمد بن محمد خان

Tuğra
“Sultan Ahmed bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed”

Şekil 3.187. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.188. Arka Yüz Çizim

خلد ملكه ضرب حلب

“Hallede Mülkehû Duribe Haleb”

“Allah saltanatını ebedi kılsın.
Haleb’de basıldı”

Katalog No:	48		
Müze Envanter No:	S. 75-12-18		
Şekil No:	3.189, 3.190, 3.191, 3.192		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.05.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Ahmed/ H. 1012-1026 (M. 1603-1617)		
Darp Tarihi:	H. 1012 (M. 1603)	**Darp Yeri:**	Haleb (Suriye)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Dirhem
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 311 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 4, s. 1364.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultanın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sol kısmında, beyzenin hemen altında bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Kompozisyon, düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Sikke darbında sağa doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı tuğranın yarısı mevcut değildir ve bordürler sadece sol kısımda görülmektedir. Sikkenin üst kısmı aşınmıştır. Sikkenin arka yüzünde, ortada dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Sağ kısmı dışarı doğru sivrilmiş kartuşun köşelerine birer nokta yerleştirilmiştir. Kartuşun üst kısmında tek satırlık yazı kuşağı, ortasında tek satırlık yazı kuşağı ve kolları yazı kuşağıyla birleşen ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi yer almaktadır. Alt kısmında da aynı şekilde kolları uzayıp kompozisyonla birleşen ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı sikkenin sol kısmı yarım kalmıştır ve bordürler sadece sağ kısımda görülmektedir. Sikkenin sağ kısmındaki yoğun aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü çok az görülebilmektedir.

Şekil 3.189. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.190. Ön Yüz Çizim

سلطان احمد بن محمد خان

Tuğra
“Sultan Ahmed bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed”

Şekil 3.191. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.192. Arka Yüz Çizim

خلد ملكه ضرب حلب
١٠١٢

“Hallede Mülkehû Duribe Haleb
١٠١٢ ”

“Allah saltanatını ebedi
kılsın.Haleb’de basıldı
1603”

3.12. İbrahim Dönemi [H.1049-1058 (M.1640-1648)] Sikkeleri

Katalog No:	49		
Müze Envanter No:	77-6-1-540		
Şekil No:	3.193, 3.194, 3.195, 3.196		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	18.05.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	İbrahim/ H. 1049-1058 (M. 1640-1648)		
Darp Tarihi:	H. 1049 (M. 1640)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Akçe
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 320 gr.	**Çap:** 12 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 521; Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat No.440; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 5, s. 1718.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının etrafında düz bir bordür yer almaktadır. Kompozisyonu, inci dizisi bordürü çevrelemektedir. Sikke kompozisyonunda sağa doru kayma olduğundan bordürler sadece sol kısımda görülmektedir. Ayrıca yazı kuşağı kaymadan dolayı yarım kaldığı için tam okunamamaktadır. Yazı kuşağının ilk satırında bozulma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde darp yeri ve darp tarihi yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını düz bir bordür çevrelemektedir. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordürler sadece sol alt köşede görülmektedir. Yazı kuşağının üst ve sağ kısımları mevcut değildir.

Şekil 3.193. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.194. Ön Yüz Çizim

ابراهيم بن احمد خان

“İbrahim bin Ahmed Han”

“Ahmed Han oğlu İbrahim”

Şekil 3.195. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.196. Arka Yüz Çizim

قسطنطينيه
١٠٤٩

“Kostantiniyye
1049”

“Kostantiniyye
1640”

3.13. II. Süleyman Dönemi [H.1099-1102 (M.1687-1691)] Sikkeleri

Katalog No:	50		
Müze Envanter No:	S. 2008-22		
Şekil No:	3.197, 3.198, 3.199, 3.200		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	09.09.2008		
Müzeye Geliş Şekli:	Kurtarma kazısı ile (Harşena Kalesi)		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Süleyman/ H. 1099-1102 (M. 1687-1691)		
Darp Tarihi:	H. 1099 (M.1687)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 570 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 50-51; Kabaklarlı, "Mangır" Osmanlı İmparatorluğu… s. 490; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 87.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortadan Sultan II. Süleyman'ın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağında iki, solunda bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Tuğranın alt ve üst bölümlerine tirfil ile ok ucu motifleri serpiştirilmiştir. Kompozisyonun tamamı dairevi formlu düz bordür ve çevresinde inci dizisi bordürle çevrelenmiştir. Darptaki kaymadan dolayı bordürler sağ kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin sol üst köşesinde kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. Birinci satırın sonundaki "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla alttaki satır birbirinden ayrılmıştır. Üst kısma oval bölüm içine bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Saadet düğümü motifinin kolları dışa doğru filizlenmiştir. Kompozisyon, dairevi formlu düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürün çevresinde inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun oksitlenme oluşmuştur. Alt kısımdaki darp tarihi zor okunabilmektedir. Ayrıca oksitlenmeden dolayı alt kısımdaki bordürler yok olmuştur.

Şekil 3.197. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.198. Ön Yüz Çizim

شاه سايمان بن ابراهيم خان
المظفر دائما

Tuğra
"Şah Süleyman bin İbrahim Han-
El- muzaffer dâimâ"

"İbrahim Han oğlu Şah Süleyman-
Dâimâ kazanan"

Şekil 3.199. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.200. Arka Yüz Çizim

ضرب في قسطنطينيه
١٠٩٩

"Duribe fî Kostantiniyye
1099"

"Kostantiniyye'de basıldı
1687"

Katalog No:	51		
Müze Envanter No:	73-7-46		
Şekil No:	3.201, 3.202, 3.203, 3.204		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	29.06.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Süleyman/ H. 1099-1102 (M. 1687-1691)		
Darp Tarihi:	H. 1099 (M. 1687)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 731 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 50-51; Kabaklarlı, "Mangır" Osmanlı İmparatorluğu… s. 490; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 87.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Süleyman'ın tuğrası, tuğranın sağında altlı üstlü gelecek şekilde iki, solunda bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Tuğranın sağ üst köşesine tirfil motifi yerleştirilmiştir. Tuğranın etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürü de noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda darptan dolayı sola doğru kayma oluşmuştur. Bu yüzden bordürler sağ kısımda görülmektedir. Sikke yüzeyinde yoğun tahribat mevcuttur. Aşınmadan dolayı tuğranın alt ve sol kısımları silinmiştir. Sol kısımda kırık görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satır sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. Birinci satırın sonundaki "fi" harfinin uzatılmasıyla alttaki satır birbirinden ayrılmıştır. Üst kısımdaki oval bölüm içinde bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi yer almaktadır. Saadet düğümü motifinin kolları dışa doğru filizlenmiştir. Kompozisyonu dairevi formlu düz bordür, düz bordürü ise inci dizisi bordürü çevrelemiştir. Sikke kompozisyonundaki kaymadan ve kenarlarda oluşan yoğun tahribattan dolayı bordürler sağ kısımda çok az görülebilmektedir.

Şekil 3.201. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.202. Ön Yüz Çizim

شاه سايمان بن ابراهيم خان
المظفر دائما

Tuğra
"Şah Süleyman bin İbrahim Han-
El- muzaffer dâimâ"

"İbrahim Han oğlu Şah Süleyman-
Dâimâ kazanan"

Şekil 3.203. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.204. Arka Yüz Çizim

ضرب في قسطنطينيه
١٠٩٩

"Duribe fî Kostantiniyye
1099"

"Kostantiniyye'de basıldı
1687"

Katalog No:	52		
Müze Envanter No:	74-34-4		
Şekil No:	3.205, 3.206, 3.207, 3.208		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.04.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü İle		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Süleyman/ H. 1099-1102 (M. 1687-1691)		
Darp Tarihi:	H. 1099 (M. 1687)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 625 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0,5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 50-51; Kabaklarlı, "Mangır" Osmanlı İmparatorluğu… s. 490; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 87.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne Sultan II. Süleyman'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında iki, solunda bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi, alt kısmında ise tirfil motifleri bulunmaktadır. Tuğranın etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke yüzeyinde oluşan tahribattan dolayı sağ kısımdaki saadet düğümü motifleri silinmiştir. Sikkenin sağ tarafında kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Birinci satır "fi" harfinin uzatılmasıyla alttaki satırdan ayrılmıştır. Üst kısma bir adet ters kalp şeklinde saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Saadet düğümü motifinin kolları dışa doğru filizlenmiştir. Birinci satırın başında ve ikinci satırın sonunda birer adet tirfil motifi bulunmaktadır. Yazı kompozisyonunu düz bordür çevrelemiştir. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde oluşan tahribattan dolayı darp tarihi belli belirsiz okunabilmektedir. Sikke ortasında yarık, üst kısımda çatlama görülmektedir.

Şekil 3.205. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.206. Ön Yüz Çizim

شاه سايمان بن ابراهيم خان
المظفر دائما

Tuğra
"Şah Süleyman bin İbrahim Han-
El- muzaffer dâimâ"

"İbrahim Han oğlu Şah Süleyman-
Dâimâ kazanan"

Şekil 3.207. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.208. Arka Yüz Çizim

ضرب في قسطنطينيه
١٠٩٩

"Duribe fî Kostantiniyye
1099"

"Kostantiniyye'de basıldı
1687"

Katalog No:	53		
Müze Envanter No:	68-4-2		
Şekil No:	3.209, 3.210, 3.211, 3.212		
İnceleme Tarihi:	21. 10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.04.1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Süleyman/ H. 1099-1102 (M. 1687-1691)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 191 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 50-51; Kabaklarlı, "Mangır" Osmanlı İmparatorluğu… s. 490; Uğurluel, Nümismatik Yazıları II, s. 87.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultanın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altında ve sol üst köşesinde tirfil motifleri, sağ kısmında hançerelerin altında bir adet saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyon düz, ince bir silme ile daire içine alınmıştır. Bu silmenin etrafı inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke darbında yukarı doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı tuğranın üst kısmı ve bordürler üst kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin alt kısmında delik bulunmaktadır. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Sikkenin üst kısmında bir adet saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyon düz, ince bir silme ile daire içine alınmıştır. Bu silmenin etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordürler sağ alt köşede yarım kalmıştır. Darp tarihi okunmamaktadır.

Şekil 3.209. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.210. Ön Yüz Çizim

شاه سايمان بن ابراهيم خان
المظفر دائما

Tuğra
“Şah Süleyman bin İbrahim Han-
El- muzaffer dâimâ”

“İbrahim Han oğlu Şah Süleyman-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.211. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.212. Arka Yüz Çizim

ضرب في قسطنطينيه

“Duribe fi Kostantiniyye”

“Kostantiniyye’de basıldı”

3.14. II. Mustafa Dönemi [H.1106-1115 (M.1695-1703)] Sikkeleri

Katalog No:	54		
Müze Envanter No:	78-23-25		
Şekil No:	3.213, 3.214, 3.215, 3.216		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	06.10.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mustafa/ H. 1106-1115 (M. 1695-1703)		
Darp Tarihi:	H. 1106 (M. 1695)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Zolota
Ölçüler:	**Ağırlık:** 18, 827 gr.	**Çap:** 41 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 1966; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 28.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, dört satır halinde ve sülüs hatla oluşturulmuş yazı kuşağı yer almaktadır. En altta tarih yerleştirilmiştir. Üçüncü satır alttaki satırdan "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Yazı aralarında ok ucu motifi ile "Mustafa" isminin üzerinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafı noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Sikkenin sağ üst köşesinde derin bir kırık, alt köşesinde ise oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde oluşturulmuş yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı aralarına ok ucu motifi ile "vav" harfinin üzerine bir adet saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Üçüncü satır sonundaki "nun" harfinin üzerinde ve dördüncü satır sonundaki "nun" harfinin altında işaret harf bulunmaktadır. Sikke kompozisyonunu noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü tamamlamıştır. Sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olmuştur.

Şekil 3.213. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.214. Ön Yüz Çizim

السلطان مصطفي بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١٠٦

“Es-Sultan Mustafa bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye 1106”

“Mehmed Han oğlu Sultan Mustafa
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1695”

Şekil 3.215. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.216. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	55		
Müze Envanter No:	78-23-43		
Şekil No:	3.217, 3.218, 3.219, 3.220		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	06.10.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mustafa/ H. 1106-1115 (M. 1695-1703)		
Darp Tarihi:	H. 1106 (M. 1695)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 19, 333 gr.	**Çap:** 39 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1725.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, dört satır ve sülüs hatla oluşturulmuş yazı kuşağı, en altta ise yer almaktadır. Üçüncü ve alttaki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı aralarında ok ucu motifi ile "Mustafa" isminin üzerinde iki adet saadet düğümü motifleri görülmektedir. Kompozisyonun etrafı noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Bordür sadece sol kısımda bulunmaktadır. Sikkenin üst kısmındaki aşınmadan dolayı ilk satır siliktir. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı aralarında lale ve ok ucu motifleri ile "vav" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Sikke kompozisyonunu noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü tamamlamıştır. Darptan kaynaklı bordür sağ kısmında yarım kalmıştır. Sikkenin sağ alt köşesinde çatlama ve silinme mevcuttur.

Şekil 3.217. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.218. Ön Yüz Çizim

السلطان مصطفي بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١٠٦

“Es-Sultan Mustafa bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye 1106”

“Mehmed Han oğlu Sultan Mustafa
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1695”

Şekil 3.219. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.220. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	56		
Müze Envanter No:	78-23-15		
Şekil No:	3.221, 3.222, 3.223, 3.224		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	06.10.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mustafa/ H. 1106-1115 (M. 1695-1703)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Okunmuyor
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 18, 881 gr.	**Çap:** 41 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1725.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, dört satır halinde sülüs hatla oluşturulmuş yazı kuşağı yer almaktadır. Üçüncü ve son satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı aralarına lale motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke darbında aşağı doğru kayma olduğı için bordür sadece üst kısımda görülebilmektedir. Sikke kenarlarında yoğun deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı yazı kuşağının son iki satırı ve sol kısımdaki inci dizisi bordürü silinmiştir. Darp yeri ve tarihi okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı aralarında ok ucu motifleri bulunmaktadır. Ayrıca ikinci satırda tirfil motifi ve "vav" harfinin üzerinde bir adet saadet düğümü motifi görülmektedir. Sikke kompozisyonu noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü ile tamamlanmıştır. Sikke kenarlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bordür sadece alt kısımda görülebilmektedir. Sikkenin ilk satırı ve sağ kısmındaki yazılar silinmiştir.

Şekil 3.221. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.222. Ön Yüz Çizim

السلطان مصطفي بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في…

“Es-Sultan Mustafa bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi …”

“Mehmed Han oğlu Sultan Mustafa
Saltanatı daim olsun.
…’da basıldı”

Şekil 3.223. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.224. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

3.15. III. Ahmed Dönemi [H.1115-1143 (M.1703-1730)] Sikkeleri

Katalog No:	57		
Müze Envanter No:	78-23-21		
Şekil No:	3.225, 3.226, 3.227, 3.228		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	06.10.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Zolota
Ölçüler:	**Ağırlık:** 20, 083 gr.	**Çap:** 38 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2038.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satır halinde sülüs hatla oluşturulmuş yazı kuşağı yer almaktadır. En alt kısımda tarih yazmaktadır. Üçüncü ve altındaki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı aralarında tirfil ve ok ucu motifleri ile "Ahmed" isminin üzerinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafı noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Sikke kenarlarında oluşan aşınmadan dolayı bordürün formunda bozulma meydana gelmiştir. Sikkenin arka yüzünde dört satır ve sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Sikke yüzeyinde tirfil ve ok ucu motifleri ile "vav" ve "nun" harflerinin üzerinde saadet düğümü motifleri görülmektedir. Üçüncü satır sonundaki "nun" harfinin üzerindeki saadet motifinin içine, dördüncü satırın başına ve sonuna işaret harfler yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonunu noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü tamamlamıştır. Darptan kaynaklı sikke kompozisyonunda aşağı doğru kayma olmuştur. Sikkenin sol alt köşesinde oksitlenme mevcuttur.

Şekil 3.225. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.226. Ön Yüz Çizim

السلطان احمد بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

“Es-Sultan Ahmed bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye
1115”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed.
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Şekil 3.227. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.228. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	58		
Müze Envanter No:	S. 76-14-1		
Şekil No:	3.229, 3.230, 3.231, 3.232		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	28.06.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Zolota
Ölçüler:	**Ağırlık:** 19, 943 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 621; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2037; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 35.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satır halinde yazılmış sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı aralarında ok ucu ve tirfil motifleri ile "Ahmed" isminin üzerinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafı noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Sikke darbındaki kaymadan dolayı bordür sağ kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin sol üst ve sağ alt köşelerinde yoğun deformasyon mevcuttur. Sikkenin sağ alt köşesindeki bordür ve yazılar aşınmadan dolayı silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Sikke yüzeyine tirfil, ok ucu motifleri serpiştirilmiştir. İkinci satır başındaki "vav" ve üçüncü satır sonundaki "nun" harflerinin üzerinde saadet düğümü motifleri görülmektedir. Üçüncü satır sonundaki saadet motifinin içine işaret harf yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonunu inci dizisi bordürü tamamlamıştır. Sikke darbında sola doğru kayma olduğu için bordür sağ kısımda net görülmektedir. Sikkenin sağ üst köşesindeki aşınma bordür ve yazıların silinmesine neden olmuştur. Sikkenin sol alt köşesinde kırık mevcuttur.

Şekil 3.229. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.230. Ön Yüz Çizim

السلطان احمد بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

“Es-Sultan Ahmed bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye
1115”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed.
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Şekil 3.231. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.232. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	59		
Müze Envanter No:	78-5-2057		
Şekil No:	3.233, 3.234, 3.235, 3.236		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.02.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yarım Zolota
Ölçüler:	**Ağırlık:** 9, 815 gr.	**Çap:** 29 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 521; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2041-2042; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 918.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı, en altta tarih yer almaktadır. Üçüncü ve altındaki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı aralarında ok ucu ve tirfil motifleri ile "Ahmed" isminin üzerinde bir adet saadet düğümü motifi görülmektedir. Kompozisyonun etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda sola doğru kayma olduğundan bordür sol kısmında yarım kalmıştır. Sikkenin üst kısmında kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık, sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Sikke yüzeyinde ok ucu, tirfil motifleri ile "vav" ve "nun" harflerinin üzerinde saadet düğümü motifleri görülmektedir. Üçüncü satır sonundaki saadet motifinin içine ve dördüncü satır başına işaret harfler yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonunu noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü tamamlamıştır. Sikkenin sol üst köşesinde kırık mevcuttur.

Şekil 3.233. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.234. Ön Yüz Çizim

السلطان احمد بن محمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

“Es-Sultan Ahmed bin Mehmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye
1115”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed.
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Şekil 3.235. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.236. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan”

Katalog No:	60		
Müze Envanter No:	67-7-1		
Şekil No:	3.237, 3.238, 3.239, 3.240		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	16.06.1967		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M.1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yarım Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 12, 387 gr.	**Çap:** 30 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2040.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üstte III. Ahmed'in tuğrası, altında iki satırlık sülüs hatlı yazı ve tarih yer almaktadır. Alttaki iki yazı kuşağı birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Tuğranın sağına, soluna ve sol üst kısmına saadet düğümü motifleri yerleştirilmiştir. Tuğranın sağ üst köşesinde kıvrık dallı çiçek motifi ve her iki yanında ok ucu motifleri bulunmaktadır. Sikke yüzeyinde ve etrafında aşınma mevcuttur. Sağ üst köşede ezilme görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar birbirinden üç, düz silmeyle ayrılmaktadır. İkinci satırın başındaki "vav" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerine ve dördüncü satır sonunda "nun" harfinin altına işaret harfler yerleştirilmiştir. Yazıların aralarında ok ucu ve tirfil motifleri görülmektedir. Sikke etrafında aşınma oluştuğundan birinci ve ikinci satırdaki ilk harfler siliktir. Sikkenin sağ üst ve sol alt köşelerinde ezilme oluşmuştur.

Şekil 3.237. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.238. Ön Yüz Çizim

شاه احمد خان بن محمد خان
المظفر دائما
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

Tuğra
“Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fî Kostantiniyye
1115”

“Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Şekil 3.239. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.240. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	61		
Müze Envanter No:	S. 2013-4		
Şekil No:	3.241, 3.242, 3.243, 3.244		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	05.10.2012		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş (Onluk)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 6, 417 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 518; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2043; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 921.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üstte III. Ahmed'in tuğrası, altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı ve tarih yer almaktadır. Alttaki iki yazı kuşağı birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Tuğranın sağına, soluna ve üst kısmına saadet düğümü motifleri, sağ üst köşesine de kıvrık dallı çiçek motifi yerleştirilmiştir. Sikke kompozisyonunun etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma oluştuğu için bordür sol kısımda görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmaktadır. İkinci satırın başındaki "vav" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstüne ve dördüncü satır sonundaki "nun" harfinin altına işaret harfler yerleştirilmiştir. Harflerin aralarına ok ucu ve tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Sikke kompozisyonunun etrafını noktalarla oluşturulmuş inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde kararma ve sikkenin sol kısmında aşınma mevcuttur.

Şekil 3.241. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.242. Ön Yüz Çizim

شاه احمد خان بن محمد خان
المظفر دائما
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

Tuğra
“Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fî Kostantiniyye
1115”

“Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Şekil 3.243. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.244. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	62		
Müze Envanter No:	78-5-1039		
Şekil No:	3.245, 3.246, 3.247, 3.248		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.02.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 368 gr.	**Çap:** 13 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 525.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üç satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Birinci satırın başında ok ucu motifi yer almaktadır. Sikke etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikkenin alt kısmındaki deformasyondan dolayı inci dizisi kompozisyonu sadece üst kısımda görülmektedir. Sikkenin arka yüzüne üç satırlık yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. İkinci ve üçüncü satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Sikke etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. İkinci satırdaki "be" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi görülmektedir. Sikkenin üst kısmında ezilme, harfler üzerinde yer yer silinmeler oluşmuştur.

Şekil 3.245. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.246. Ön Yüz Çizim

سلطان احمد بن محمد خان

“Sultan Ahmed bin Mehmed Han”

“Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed”

Şekil 3.247. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.248. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1115”

“Zaferi şerefli olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1703”

Katalog No:	63		
Müze Envanter No:	S. 2020-83		
Şekil No:	3.249, 3.250, 3.251, 3.252		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 420 gr.	**Çap:** 13 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 637; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2019; Karakök, Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki… C. 1, s. 91.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde III. Ahmed'in tuğrası bulunmaktadır. Sikke etrafı zencirek bordürü ile çevrelenmiştir Darptan kaynaklı olarak sikkenin sağ kısmında bordür yarım kalmıştır. Sikkenin sağ tarafında delik vardır. Deliğin etrafında kararma görülmektedir. Sikkenin arka yüzüne sülüs hatlı yazı kuşağı ve en alta tarih yerleştirilmiştir. Tarihin başında işaret harf bulunmaktadır. Sikke etrafı zencerek bordürü ile çevrelenmiştir. Sikkenin sağ kısmındaki deliğin etrafında kararma mevcuttur.

Şekil 3.249. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.250. Ön Yüz Çizim

شاه احمد خان بن محمد خان
المظفر دائما

Tuğra
“Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-
El- muzaffer dâimâ”

“Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.251. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.252. Arka Yüz Çizim

في اسلامبول
١١١٥

“fi İslambol 1115”

“İstanbul’da 1703”

Katalog No:	64		
Müze Envanter No:	78-5-1025		
Şekil No:	3.253, 3.254, 3.255, 3.256		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	17.02.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 735 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1749; Künker, The Sultan Collection... Part II, s. 36.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde III. Ahmed'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağ tarafına iki, sol tarafına bir adet saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Tuğranın alt ve üst kısımlarında ise tirfil motifleri yer almaktadır. Sikke etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke etrafında oluşan aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü alt kısımda çok az görülebilmektedir. Sikkenin yüzeyinde yoğun oksitlenme mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının altına darp tarihi yerleştirilmiştir. İki satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Sikkenin üst kısmında yer alan "be" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi, ilk satırın başında ise tirfil motifi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sağ kısımda yoğun oksitlenme ve aşınma mevcuttur. Deformasyondan dolayı inci dizisi bordürü sadece sol kısımda görülmektedir. "Be" harfinin üzerindeki saadet düğümü motifi siliktir.

Şekil 3.253. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.254. Ön Yüz Çizim

شاه احمد خان بن محمد خان
المظفر دائما

Tuğra
“Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-
El- muzaffer dâimâ”

“Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.255. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.256. Arka Yüz Çizim

ضرب في قسطنطينيه
١١١٥

“Duribe fî Kostantiniyye 1115”

“Kostantiniyye’de basıldı 1703”

Katalog No:	65		
Müze Envanter No:	74-43-1		
Şekil No:	3.257, 3.258, 3.259, 3.260		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	26.11.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Ahmed/ H. 1115-1143 (M. 1703-1730)		
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 587 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1763.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde III. Ahmed'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağ tarafına bir adet saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Sikke etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı inci dizisi bordürü sikkenin sadece sol tarafında görülmektedir. Sikke yüzeyinde yoğun oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin sağ kısmında kırılma, sol üst köşesinde delik mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne üç satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Birinci ve ikinci satırlar birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Sikke yüzeyinde yoğun oksitlenme ve aşınma mevcuttur.

Şekil 3.257. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.258. Ön Yüz Çizim

شاه احمد خان بن محمد خان
المظفر دائما

Tuğra
“Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-
El- muzaffer dâimâ”

“Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.259. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.260. Arka Yüz Çizim

ضرب في مصر
سنه ١١١٥

“Duribe fî Mısır
Sene 1115”

Mısır’da basıldı
Sene 1703”

3.16. I. Mahmud Dönemi [H.1143-1168 (M.1730-1754)] Sikkeleri

Katalog No:	66		
Müze Envanter No:	S. 91-3-8		
Şekil No:	3.261, 3.262, 3.263, 3.264		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1991		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 642 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 61-62; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 45.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, ortada Sultan I. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı "fi" harfinin uzatılması ile birbirinden ayrılmıştır. "Fi" harfinin altından ikinci bir düz silme geçmektedir. Tuğranın sağında iki adet ok ucu motifi arasına yerleştirilmiş bir saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Kompozisyonu dairevi düz bordür çerçevelemektedir. Düz bordürü ise inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı bordürler aşağı kısımda bulunmamaktadır. Sikkenin sağ ve sol kısımlarında silinmeler mevcuttur. Sikkenin sol kısmında "fi" harfinin üzerindeki önceden açılmış olan deliğin kapatıldığı görülmektedir. Üst kısımda yer alan inci dizisi kompozisyonu deformasyondan dolayı formunu kaybetmiştir. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar birbirinden üç, düz silmeyle ayrılmaktadır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde işaret harf bulunmaktadır. Yazıların aralarına ok ucu ve tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Kompozisyonu dairevi düz bordür, düz bordürüde inci dizisi kompozisyonu çevrelemektedir. Darptaki kaymadan dolayı bordürler sağ kısımda yarım kalmıştır. Sol kısımda yer alan inci dizisi kompozisyonu deformasyondan dolayı formunu kaybetmiştir.

Şekil 3.261. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.262. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
عزنصره ضرب في اسلامبول
١١٤٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“ Azze Nasruhû Duribe fî İslambol
1143”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. İstanbul’da basıldı
1730”

Şekil 3.263. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.264. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	67		
Müze Envanter No:	74-45-1		
Şekil No:	3.265, 3.266, 3.267, 3.268		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 627 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 61-62; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 45.		

Genel Tanımı: Sikkenin ortasında Sultan I. Mahmud'un tuğrası, tuğranın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağıyer almaktadır. Alt kısıma tarih yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı "fi" harfinin kuyruğunun uzatılması ile birbirinden ayrılmıştır. "Fi" harfinin altından ikinci bir düz silme geçmektedir. Tuğranın sağ kısmında hançerelerin üstünde iki adet ok ucu motifi arasına yerleştirilmiş bir adet saadet düğümü motifi bulunmaktadır. Kompozisyonu dairevi düz bordür çerçevelemektedir. Düz bordürü inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Sikke darbındaki sağa doğru kaymadan dolayı bordürler sağ bölümde mevcut değildir. Sikkenin sağ kısmındaki motiflerin yüzeyi aşınmıştır. Üst kısımda kararma görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmaktadır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde işaret harf bulunmaktadır. Yazıların aralarına ok ucu ve tirfil motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyon, dairevi düz bordür ile çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını da inci dizisi kompozisyonu dolanmaktadır. Sikke darbında sola doğru kayma olduğundan bordürler sadece sağ kısımda görülmektedir. Sikkenin sol ve alt kısmında hafif bir ezilme mevcuttur.

Şekil 3.265. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.266. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
عزنصره ضرب في اسلامبول
١١٤٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“ Azze Nasruhû Duribe fî İslambol
1143”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. İstanbul’da basıldı
1730”

Şekil 3.267. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.268. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	68		
Müze Envanter No:	73-9-1		
Şekil No:	3.269, 3.270, 3.271, 3.272		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2,315 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2161.		

Genel Tanımı: Sikkenin ortasında Sultan I. Mahmud'un tuğrası, tuğranın altında iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Alt kısma ise tarih yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı "fi" harfinin uzatılması ile birbirinden ayrılmıştır. "Fi" harfinin altından ikinci bir düz silme geçmektedir. Tuğranın solunda bir tane ok ucu motifi bulunmaktadır. Sağında ise zülüflerin üst kısmında, iki adet ok ucu motifi arasına yerleştirilmiş bir adet saadet düğümü motifi yer almaktadır. Kompozisyonu dairevi düz bordür çerçevelemektedir. Darptaki kaymadan dolayı bordür sikkenin sağında çok az görülebilmektedir. Sikkenin sağ kısmında önceden açılmış olan deliğin kapatıldığı görülmektedir. Deliğin etrafında kum tabakası mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde işaret harf bulunmaktadır. Yazıların aralarına ok ucu ve tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Kompozisyon düz bir bordürle çevrelenmiştir. Sikke darbında sola doğru kayma olduğundan bordür sadece sağ kısımda görülmektedir.

Şekil 3.269. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.270. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
عزنصره ضرب في مصر
سنه ١١٤٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“ Azze Nasruhû Duribe fî Mısır
Sene 1143”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. Mısır’da basıldı
Sene 1730”

Şekil 3.271. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.272. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	69		
Müze Envanter No:	72-8-1		
Şekil No:	3.273, 3.274, 3.275, 3.276		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	21.02.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yirmi Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 11, 470 gr.	**Çap:** 30 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1792; Janeva ve Bülbül, Bregalnitsa Bölgesinde Bulunan… s. 38.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde I. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında iki satırlık yazı kuşağı, en altta tarih bulunmaktadır. Satırların arası "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tuğranın sağında, zülüflerin üzerinde altı yapraklı, köşelerinden iki adet kıvrık dal çıkan üsluplaştırılmış çiçek motifi görülmektedir. Tuğra etrafına irili ufaklı saadet düğümü motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı zencerek bordür ile çevrelenmiştir. Zencerek bordürünün dış kısmını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonu yukarı kaydığından bordürler üst kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde ve sülüs hatla oluşturulmuş yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar üç adet düz silmeyle dört bölüme ayrılmıştır. Satır köşeleri düz silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. İkinci satırın başındaki "vav" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi, üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde işaret harf bulunmaktadır. Yazıların aralarında ok ucu ve tirfil motifleri görülmektedir. Kompozisyonun etrafı zencerek bordür ile çevrelenmiştir. Zencerek bordürünün dış kısmını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan kaynaklı bordürler sol kısımda yarım kalmıştır.

Şekil 3.273. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.274. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في قسطنطينيه
١١٤٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fî Kostantiniyye
1143”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1730”

Şekil 3.275. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.276. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	70		
Müze Envanter No:	67-7-3		
Şekil No:	3.277, 3.278, 3.279, 3.280		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	16.06.1967		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	Okunmuyor	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beşlik
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 353 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 47; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 927.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üstte I. Mahmud'un tuğrası, altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. Tuğranın sağına ve soluna birer adet saadet düğümü motifi, sağ üst köşesine kıvrık dallı çiçek motifi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı ince, düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kenarlarında yoğun deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı darp tarihi silinmiştir. Bordürler ise üst kısımda çok az görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzünü dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı oluşturmaktadır. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmaktadır. Harflerin aralarına ok ucu motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı ince, düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonunda sağa doğru kayma olduğundan bordürler sadece sol kısımda görülmektedir. Sikke yüzeyinde aşınma mevcuttur. Sikkenin orta kısmına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır.

Şekil 3.277. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.278. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في قسطنطينيه

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fî Kostantiniyye”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı”

Şekil 3.279. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.280. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

Katalog No:	71		
Müze Envanter No:	S. 91-3-5		
Şekil No:	3.281, 3.282, 3.283, 3.284		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1991		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Mahmud/ H. 1143-1168 (M. 1730-1754)		
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 24, 268 gr.	**Çap:** 38 mm.	**Cidar:** 2, 5 mm
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 6, s. 2141; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 46.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde I. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında iki satır halinde yazılmış yazı kuşağı, en atta tarih bulunmaktadır. Satırların arası"fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tuğranın sağına, zülüflerin üzerine küçük bir saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında ve solunda ok ucu motifleri bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordür ile çevrelenmiştir. Zencerek bordürünün dış kısmını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke yüzeyindeki aşınmadan dolayı motiflerde ve kenar bordürlerinde silinme meydana gelmiştir. Sikkenin sağ üst köşesinde çatlama, sol kısmında derin olmayan kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar üç adet düz silmeyle dört bölüme ayrılmıştır. Satır köşeleri düz silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. İkinci satırın başındaki "vav" harfinin üzerinde saadet düğümü motifi, üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde işaret harf bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordür ile çevrelenmiştir. Zencerek bordürün dış kısmını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Darptan dolayı sikke kompozisyonu sağa doğru kayma olmuştur. Kaymadan dolayı testere dişi motifli bordür sağ kısımda yarım kalmıştır. Sikke yüzeyinde aşınma ve sikkenin sağ kısmında hafif oksitlenme mevcuttur. İkinci ve üçüncü satırın orta kısımları silinmiştir.

Şekil 3.281. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.282. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في قسطنطينيه
١١٤٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fî Kostantiniyye
1143”

“Mustafa oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1730”

Şekil 3.283. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.284. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn
es-sultan ibn es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu sultan”

3.17. III. Mustafa Dönemi [H.1171-1187 (M.1757-1774)] Sikkeleri

Katalog No:	72		
Müze Envanter No:	66-2-30		
Şekil No:	3.285, 3.286, 3.287, 3.288		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Mustafa/ H. 1171-1187 (M. 1757-1774)		
Darp Tarihi:	H. 1180 (M. 1766)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 454 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 70; Broome, A Handbook of Islamıc Coins… Kat. No. 255; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 66-67.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üst kısma Sultan III. Mustafa'nın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında iki sıra, sülüs hatlı yazı kuşağı, en altta tarih bulunmaktadır. Tuğra ile yazı kuşağı "fi" harfi ve altındaki düz silmenin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı düz bordürler çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikkenin sol at köşesinde iki adet delik görülmektedir. Sikke yüzeyinde yer yer kum tabakası mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Dördüncü satırın başında "9" rakamı okunmaktadır. Yazı kuşağı düz bordür ile çerçevelenmiş olup, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikkenin sağında bordürlerde aşınma görülmektedir. Sikke yüzeyinde yer yer kum tabakası mevcuttur.

Şekil 3.285. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.286. Ön Yüz Çizim

مصطفي خان بن احمد
المظفر دائما
عزنصره ضرب في اسلامبول
١١٧١

Tuğra
“Mustafa Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”
“Azze Nasruhû Duribe fi İslambol
1171”

“Ahmed oğlu Mustafa Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. İstanbul’da basıldı
1766”

Şekil 3.287. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.288. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٩) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn
es-sultan ibn (9) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(9) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	73		
Müze Envanter No:	73-9-51		
Şekil No:	3.289, 3.290, 3.291, 3.292		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Mustafa/ H. 1171-1187 (M. 1757-1774)		
Darp Tarihi:	H. 1180 (M. 1766)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Çifte Zolota (Altmışlık)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 24, 356 gr.	**Çap:** 42 mm.	**Cidar:** 3 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 767; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 1841.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının altında tarih yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü satırlar "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı düz bordürle, düz bordürün etrafı da iri taneli inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikkenin üst ksmında aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü silinmiştir. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Üçüncü satırın sonunda "nun" harfinin üzerinde "9" rakamı okunmaktadır. Yazının etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikkenin üst ve sağ kenarındaki aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü bu kısımlarda siliktir.

Şekil 3.289. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.290. Ön Yüz Çizim

السلطان مصطفي ابن احمد خان
دامه ملكه
ضرب في اسلامبول
١١٧١

“Es- Sultan Mustafa ibn Ahmed Han
Dâme Mülkühû
Duribe fi İslambol
1171”

“Ahmed Han oğlu Sultan Mustafa
Saltanatı daim olsun.
İstanbul’da basıldı
1757”

Şekil 3.291. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.292. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٩) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (9) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(9) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	74		
Müze Envanter No:	71-3-1		
Şekil No:	3.293, 3.294, 3.295, 3.296		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	21.04.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Mustafa/ H. 1171-1187 (M. 1757-1774)		
Darp Tarihi:	H. 1179 (M. 1765)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş (Onluk)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 4, 100 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2331; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 73; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 940.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, merkeze Sultan III. Mustafa'nın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın etrafında düz bordür, düz bordürün etrafında ise iri taneli inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikkenin üst bölümünde oksitlenme ve yüzeyinde kararma mevcuttur. Tuğranın sağında, zülüflerin üst kısmında çizikler bulunmaktadır. Sikkenin sol üst köşesindeki aşınmadan dolayı inci dizisi bordürünün formunda bozulma olmuştur. Sikkenin arka yüzünde en üstte "8" rakamı okunmaktadır. Rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştrilmiştir. Satırlar birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Yazının etrafı düz bordür ile çerçevelenmiştir. Düz bordürün çevresinde iri taneli inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Sikke yüzeyinde kararma ve üst bölümde oksitlenme görülmektedir. Sikkenin orta bölümü ve kenarları aşınmıştır**.**

Şekil 3.293. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.294. Ön Yüz Çizim

مصطفي خان بن احمد
المظفر دائما

Tuğra
“Mustafa Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”

“Ahmed oğlu Mustafa Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.295. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.296. Arka Yüz Çizim

(٨) ضرب في اسلامبول
١١٧١

“(8) Duribe fi İslambol
1171”

“(8) İstanbul’da basıldı
1757”

Katalog No:	75		
Müze Envanter No:	S. 75-11-3		
Şekil No:	3.297, 3.298, 3.299, 3.300		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.05.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Mustafa/ H. 1171-1187 (M. 1757-1774)		
Darp Tarihi:	H. 1174 (M. 1760)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 18, 935 gr.	**Çap:** 39 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2330; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 69.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, ortada Sultan III. Mustafa'nın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağında, zülüflerin üzerinde kabartma bir yıldız motifi bulunmaktadır. Tuğranın çevresinde düz bir bordür, düz bordürün etrafında da inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikkenin üst kısmında yoğun deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bu bölümdeki bordürler mevcut değildir. Bordürler sadece alt kısmında görülebilmektedir. Ayrıca tuğranın sağındaki motifin yüzeyi aşıdığından ne olduğu anlaşılamamaktadır. Sikkenin sağ alt kenarı kırıktır. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda "3" rakamı yer almaktadır. Altında iki satırlık sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Yazının etrafı düz bordür ile çevrelenmiş olup, düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Sikkenin üst bölümünde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürler sadece alt kısmında görülebilmektedir.

Şekil 3.297. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.298. Ön Yüz Çizim

مصطفي خان بن احمد
المظفر دائما

Tuğra
“Mustafa Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”

“Ahmed oğlu Mustafa Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.299. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.300. Arka Yüz Çizim

(٣) ضرب في اسلامبول
١١٧١

“(3) Duribe fi İslambol
1171”

“(3) İstanbul’da basıldı
1757”

3.18. I. Abdülhamid Dönemi [H.1187-1203 (M.1774-1789)] Sikkeleri

Katalog No:	76		
Müze Envanter No:	S. 90-5-6		
Şekil No:	3.301, 3.302, 3.303, 3.304		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	05.09.1990		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1188 (M. 1775)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub (Yarım)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 181 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 665; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C.7, s. 2420.		

Genel Tanımı: Sikkenin üst kısmında sultanın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altına sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı "fi" harfinin kuyruğunun uzatılması ile birbirinden ayrılmıştır. "Fi" harfinin altından ikinci bir düz silme geçmektedir. Kompozisyon düz bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün dış kısmı testere dişi motifi olarak düzenlenmiştir. Sikke yüzeyindeki aşınmadan dolayı testere dişi motifli bordür sağ kısımda silinmiştir ve alt kısımdaki darp tarihi deforme olmuştur. Sikkenin sağ üst köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. İkinci satırın başında ok ucu motifi, üçüncü satır sonundaki "nun" harfinin üzerinde "1" rakamı yer almaktadır. Kompozisyon, dış kısmı testere dişi motifli düz bir bordürle çevrelenmiştir. Sikke kenarlarında aşınma oluşmuştur. Delikten dolayı harfler zarar görmüştür.

Şekil 3.301. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.302. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما
عزنصره ضرب في مصر
سنه ١١٨٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”
“Azze Nasruhû Duribe fi Mısır
Sene 1187”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. Mısır’da basıldı
Sene 1774”

Şekil 3.303. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.304. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn
es-sultan ibn (1) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(1) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	77		
Müze Envanter No:	S. 2015-1		
Şekil No:	3.305, 3.306, 3. 307, 3.308		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.01.2015		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1196 (M. 1782)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Çifte Zolota (Altmış Para)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 25, 593 gr.	**Çap:** 40 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 80; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 950.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık yazı kuşağı, en altta tarih yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. İkinci satırın başında kalp şeklinde saadet motifi bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Bu bordürler en dışta düz, dairevi bir bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikkenin üst kısmında yoğun deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan dolayı üst bölümdeki bordürler ve ilk satırdaki yazı kuşağı mevcut değildir. Sikkenin arka yüzüne dört satır halinde yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İkinci satırın başında saadet düğümü motifi bulunmaktadır; ancak aşınmadan dolayı formu bozulmuştur. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerinde "9" rakamı yer almaktadır. Üçüncü satır sonunda ok ucu motifleri görülmektedir. Harf aralarına tirfil motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Bu bordürler en dışta düz, dairevi bir bordürle sınırlandırılmıştır. Sikkenin üst kısmında ve kenarlarında deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı üst bölümdeki bordürler ve ilk satırdaki yazı kuşağı mevcut değildir. İnci dizisi bordürü form özelliğini kaybetmiştir.

Şekil 3.305. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.306. Ön Yüz Çizim

السلطان عبدالحميد بن احمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

“(Es-Sultan) Abdülhamid bin Ahmed Han Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye
1187”

“Ahmed Han oğlu Sultan Abdülhamid
Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1774”

Şekil 3.307. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.308. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٩) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn es-sultan ibn (9) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(9) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	78		
Müze Envanter No:	71-7-1		
Şekil No:	3.309, 3.310, 3.311, 3.312		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.04.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H.1201 (M.1787)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Çifte Zolota (Altmış Para)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 27, 177 gr.	**Çap:** 42 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 80; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 950.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Üçüncü ve dördüncü satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bordürle, düz bordürün etrafı ise inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. İkinci satırda tirfil ve ok ucu motifleri, üçüncü satırın sonunda bir adet saadet düğümü motifi yer almaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun deformasyon oluşmuştur. Deformasyondan dolayı bordürler sadece alt kısımda görülmektedir. Ayrıca sağ kısımdaki yazılar tahrip olmuştur. Sikkenin arka yüzüne dört satır halinde sultanı öven yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerinde "14" rakamı bulunmaktadır. İkinci satır başında saadet düğümü motifi; üçüncü satır sonunda ok ucu motifi görülmektedir. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun deformasyon mevcuttur. Deformasyondan dolayı bordürler alt kısımda çok az görülebilmektedir. Sol bölümdeki yazılar tahrip olmuştur. Saadet düğümü motifi form özelliğini kaybetmiştir.

Şekil 3.309. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.310. Ön Yüz Çizim

السلطان عبدالحميد بن احمد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

“Es-Sultan Abdülhamid bin Ahmed Han Dâme Mülkühû Duribe fi Kostantiniyye 1187”

“Ahmed Han oğlu Sultan Abdülhamid Saltanatı daim olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1774

Şekil 3.311. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.312. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٤) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn es-sultan ibn (14) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(14) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	79		
Müze Envanter No:	46-5-1		
Şekil No:	3.313, 3.314, 3.315, 3.316		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1946		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1195 (M. 1781)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 4, 646 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2430.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altına iki sıra, sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tuğranın sağında, zülüflerin üzerinde bir adet saadet düğümü motifi, etrafında ise ok ucu motifleri yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordürüyle çerçevelenmiştir. Bu bordürün etrafı inci dizisi bordürü sınırlandırılmıştır. Sikke darbında kayma olduğu için inci dizisi bordürü alt kısımda çok az görülebilmektedir. Sikke yüzeyinde deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürler ve saadet düğümü motifi form özelliğini kaybetmiştir. Sikkenin sol tarafına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzüne dört satır halinde, sultanı öven yazılar yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde "8" rakamı bulunmaktadır. Yazı kuşağının etrafı zencerek bordürü ile çerçevelenmiştir. Bu bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke darbındaki kaymadan ve kenarlardaki aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü alt kısımda çok az görülebilmektedir. Bordürlerin formu deformasyondan dolayı bozulmuştur.

Şekil 3.313. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.314. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما
ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi Kostantiniyye
1187”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1774”

Şekil 3.315. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.316. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٨) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (8) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(8)sultan oğlu sultan”

Katalog No:	80		
Müze Envanter No:	70-7-25		
Şekil No:	3.317, 3.318, 3.319, 3.320		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1200 (M. 1786)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 134 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 82; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2433.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üstte Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası, tuğranın altında iki sıra yazı kuşağı bulunmaktadır. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazının altına tarih yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında, zülüflerin üzerinde kıvrık dallı üsluplaştırılmış çiçek motifi yer almaktadır. Sikkenin sol kısmında kırık kulp parçası bulunmaktadır. Parçanın etrafında kararma oluşmuştur. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmış, satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde "13" rakamı bulunmaktadır. Yazı kuşağının etrafı inci dizisi bordürüyle çerçevelenmiştir. Sikke kompozisyonundaki kayma ve deformasyondan dolayı bordür sadece sağ alt köşede görülebilmektedir. İkinci satırın başında, kulp parçasının bulunduğu yerdeki harfler mevcut değildir ve bu kısımda kararma oluşmuştur.

Şekil 3.317. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.318. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما
ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi Kostantiniyye
1187”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1774”

Şekil 3.319. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.320. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٣) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (13) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(13) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	81		
Müze Envanter No:	68-14-31		
Şekil No:	3.321, 3.322, 3.323, 3.324		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1188 (M. 1775)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 882 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 81; Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 680.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üstte Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında iki sıra, sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. İki satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tuğranın sağına bir adet saadet düğümü motifi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı zencerek bordürüyle çerçevelenmiştir. Sikke yüzeyindeki aşınmadan dolayı bordür sol kısımda mevcut değildir, saadet düğümü motifi de form özelliğini kaybetmiştir. Sol alt köşede delikler bulunmaktadır. Arka yüzde dört satır halinde, sultanı öven yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstüne "1" rakamı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafı zencerek bordürüyle çerçevelenmiştir. Bordürün çevresinde inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Sikke kenarındaki aşınmadan dolayı zencerek bordürü sağ alt köşede mevcut değildir. İnci dizisi bordürü sol kısımda belli belirsiz görülebilmektedir.

Şekil 3.321. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.322. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما
ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi Kostantiniyye
1187”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı
1774”

Şekil 3.323. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.324. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (1) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(1) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	82		
Müze Envanter No:	76-15-59		
Şekil No:	3.325, 3.326, 3.327, 3.328		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	29.06.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1191 (M. 1778)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 499 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 82.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın etrafı düz bir bordürle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı düz bordür sadece sağ tarafta görülebilmektedir. Tuğranın sağında motif bulunmaktadır; ancak deformasyondan dolayı motif formunu kaybetmiştir. Sikkenin arka yüzünde en üstte "4" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiş olup, yazının etrafını düz bir bordür dolanmaktadır. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı bordür sol kısımda görülmektedir. Bordür üzerinde aşınma mevcuttur.

Şekil 3.325. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.326. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.327. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.328. Arka Yüz Çizim

(٤) ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

“(4) Duribe fi Kostantiniyye
1187”

“(4) Kostantiniyye’de basıldı
1774”

Katalog No:	83		
Müze Envanter No:	46-1-3		
Şekil No:	3.329, 3. 330, 3.331, 3.332		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	30.05.1946		
Müzeye Geliş Şekli:	Hediye edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1197 (M. 1783)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 445 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2435.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası bulunmaktadır. Sikkedeki yoğun aşınmadan dolayı tuğranın formu bozulmuştur. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin üst kısmı kırıktır. Sikkenin arka yüzünde en üstte "10" rakamı yer almaktadır. Rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazının etrafını düz bir bordür dolanmaktadır. Sikke yüzeyindeki aşınmadan dolayı yazı kuşağında ve bordürde silinmeler oluşmuştur. Bordür sikkenin sadece üst kısmında görülebilmektedir. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme mevcuttur.

Şekil 3.329. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.330. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ"

"Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan"

Şekil 3.331. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.332. Arka Yüz Çizim

(١٠) ضرب في قسطنطينيه
١١٨٧

"(10) Duribe fi Kostantiniyye
1187"

"(10) Kostantiniyye'de basıldı
1774"

Katalog No:	84		
Müze Envanter No:	77-13-44		
Şekil No:	3.333, 3.334, 3.335, 3.336		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	31.10.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	I. Abdülhamid/ H. 1187-1203 (M. 1774-1789)		
Darp Tarihi:	H. 1195 (M. 1781)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 230 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 83.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan I. Abdülhamid'in tuğrası bulunmaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun deformasyondan oluşmuştur. Deformasyondan dolayı tuğranın formu, özelliğini kaybetmiştir. Sikke yüzeyinde oksitlenme görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde en üstte "8" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altına üç satırlık sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Birinci ve ikinci satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazının etrafını düz bir bordür dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde oluşan deformasyondan dolayı bordür sadece sağ üst köşede görülmektedir. Ayrıca sikke yüzeyinde yer yer silinmeler mevcuttur.

Şekil 3.333. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.334. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن احمد
المظفردائما

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Ahmed-
El- muzaffer dâimâ”

“Ahmed oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.335. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.336. Arka Yüz Çizim

(٨) ضرب في مصر
سنه ١١٨٧

“(8) Duribe fi Mısır
Sene 1187”

“(8) Mısır’da basıldı
Sene 1774”

3.19. III. Selim Dönemi [H.1203-1222 (M.1789-1807)] Sikkeleri

Katalog No:	85		
Müze Envanter No:	S. 2020-5		
Şekil No:	3.337, 3.338, 3.339, 3.340		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	30.03.2020		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1219 (M. 1804)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Zer-i Mahbub
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 08 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 88; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2498.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, üst kısımda Sultan III. Selim'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında "fi" harfinin uzatılmasıyla ve ikinci düz bir silme ile iki şerit oluşturulmuştur. Şeritlerin altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Tuğra yüzeyinde aşınma oluşmuştur. Tuğranın sağ tarfında bulunan motif deformasyondan dolayı formunu kaybetmiştir. Sikkenin arka yüzüne dört halinde sultanın gücünü ifade eden yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. Satırların kenarları silmelerin kavislendirilmesiyle kapatılmıştır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerinde "16" rakamı bulunmaktadır. Kompozisyon düz bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke yüzeyinde yer yer aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı sikkenin orta kısmı hafif siliktir ve sağ taraftaki inci dizisi bordüründe bozulmalar oluşmuştur.

Şekil 3.337. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.338. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما
عزنصره ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Azze Nasruhû Duribe fi İslambol
1203”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”
“Zaferi şerefli olsun. İstanbul’da basıldı
1789”

Şekil 3.339. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.340. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٦) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (16) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(16) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	86		
Müze Envanter No:	A74-4-2		
Şekil No:	3.341, 3.342, 3.343, 3.344		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	26.02.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1222 (M. 1807)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Fındık
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 489 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 85; Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 104.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan III. Selim'in tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın etrafı düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Düz bordürün etrafında iri taneli inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Sikke yüzeyindeki yoğun deformasyondan dolayı tuğra üzerinde ve inci dizisi bordüründe yer yer silinmeler oluşmuştur. Sikkenin sağ alt köşesinde yoğun deformasyon mevcttur. Sikkenin arka yüzünde en üstte "19" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altında iki satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazının etrafını düz bir bordür, düz bordürün etrafını da iri taneli inci dizisi bordürü dolanmaktadır. İnci dizisi bordürü üst bölümde silinmiştir. Sikkenin sol kısmında yoğun deformasyon oluşmuştur.

Şekil 3.341. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.342. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.343. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.344. Arka Yüz Çizim

(١٩) ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

“(19) Duribe fi İslambol
1203”

“(19) İstanbul’da basıldı
1789”

Katalog No:	87		
Müze Envanter No:	77-13-2		
Şekil No:	3.345, 3.346, 3.347, 3.348		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	31.10.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1219 (M. 1804)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yüzlük
Ölçüler:	**Ağırlık:** 30, 741 gr.	**Çap:** 43 mm.	**Cidar:** 3 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Uslu, III. Selim Dönemi Gümüş Paraları[561], s. 9; Tuzkaya, Kırklareli Müzesi'ndeki… Kat. No. 982.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üst kısımda Sultan III. Selim'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altına tek satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı ince, düz bir şeritle birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağı "fi" harfinin uzatılmasıyla en atta yer alan tarihle sınırlandırılmıştır. Tuğranın sağında zülüflerin üzerinde ve tuğranın sol kısmında beyzelerin altında birer adet lale motifi yer almaktadır. Sikke yüzeyine tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Kompozisyon düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün etrafı inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde oluşan deformasyon ve oksitlenmeden dolayı inci dizisi bordürü alt kısımda çok az görülebilmektedir. Sikkenin sağ kısmında kırık mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık, sultanın gücünü ifade eden yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden üç adet düz silmeyle ayrılmıştır. İkinci ve üçüncü satırlar dikdörtgen formlu düz bordürle çerçeve içine alınmıştır. Çerçevenin kenarlarına palmet motifleri yerleştirilmiştir. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstünde "16" rakamı bulunmaktadır. Yazı kuşağı düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. İnci dizisi bordürü yoğun deformasyon sebebiyle üst ve alt kısımda çok az görülebilmektedir.

[561] Kaan Uslu, "III. Selim Dönemi Gümüş Paraları", *Anadolu Nümismatik Bülteni,* S. 8, Aralık, 2008, s. 9.

Şekil 3.345. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.346. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi İslambol
1203”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”
“İstanbul’da basıldı
1789”

Şekil 3.347. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.348. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٦) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (16) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(16) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	88		
Müze Envanter No:	71-20-5		
Şekil No:	3.349, 3.350, 3.351, 3.352		
İnceleme Tarihi:	22. 10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.12.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1216 (M. 1801)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Onluk
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 853 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Künker, The Sultan Collection… Part II, s. 115; Uslu, III. Selim Dönemi Gümüş Paraları, s. 9.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan III. Selim'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın etrafı düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Düz bordürün etrafı inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun deformasyon ve tuğra üzerinde oksitlenme mevcuttur. Deformasyondan dolayı bordürler formunu kaybetmiştir. Sikkenin sağ üst köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzünde, en üste "13" rakamı yer almaktadır. Rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih bulunmaktadır. Yazının etrafı düz bir bordürle, düz bordürün etrafı da inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordürler siliktir.

Şekil 3.349. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.350. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.351. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.352. Arka Yüz Çizim

(١٣) ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

“(13) Duribe fi İslambol
1203”

“(13) İstanbul’da basıldı

1789”

Katalog No:	89		
Müze Envanter No:	71-1-6		
Şekil No:	3.353, 3.354, 3.355, 3.356		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	19.03.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1217 (M. 1802)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 172 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 95; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 7, s. 2510.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan III. Selim'in tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın etrafı düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Düz bordürün etrafı inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyindeki yoğun deformasyon ve yer yer oksitlenme oluşmuştur. Deformasyondan dolayı inci dizisi bordürü sol kısımda mevcut değildir. Tuğranın sağında yer alan motif formunu kaybetmiştir. Sikkenin sol alt köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzünde en üste "14" rakamı, rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazının etrafı düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Düz bordürün çevresini inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma ve oksitlenme oluşmuştur. Deformasyondan dolayı bordürler sağ tarafta silinmiştir.

Şekil 3.353. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.354. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.355. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.356. Arka Yüz Çizim

(١٤) ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

“(14) Duribe fi İslambol
1203”

“(14) İstanbul’da basıldı
1789”

Katalog No:	90		
Müze Envanter No:	68-1-1		
Şekil No:	3.357, 3.358, 3.359, 3.360		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	07.04.1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1218 (M. 1803)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Büyük Kıt'ada
Ölçüler:	**Ağırlık:** 31, 395 gr.	**Çap:** 43 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 721.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üst kısımda Sultan III. Selim'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altına tek satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Tuğra ile yazı kuşağı ince, düz bir şeritle birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağı "fi" harfinin uzatılmasıyla en atta yer alan tarihle sınırlandırılmıştır. Tuğranın sağında zülüflerin üzerinde ve tuğranın sol kısmında beyzelerin altında birer adet lale motifi yer almaktadır. Sikke yüzeyine tirfil motifleri serpiştirilmiştir. Kompozisyon düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikkenin sağ kısmındaki aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık, sultanın yüceliğini dile getiren yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar üç adet düz silmeyle birbirinden ayrılmış, ikinci ve üçüncü satırlar dikdörtgen formlu düz bordürle çerçeve içine alınmıştır. Çerçevenin kenarları palmet motifleri ile süslenmiştir. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerine "15" rakamı yerleştirilmiştir. Satır aralarında tirfil motifleri görülmektedir. Yazı kuşağının etrafı dairevi formlu, düz bir bordürle çerçevelenmiştir. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kenarlarında yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü sağ kısımda net görülebilmektedir.

Şekil 3.357. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.358. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi İslambol
1203”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”
“İstanbul’da basıldı
1789”

Şekil 3.359. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.360. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٥) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-
bahreyn es-sultan ibn (15) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(15) sultan oğlu sultan”

Katalog No:	91		
Müze Envanter No:	81-10-99		
Şekil No:	3.361, 3.362, 3.363, 3.364		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	25.12.1981		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	III. Selim/ H. 1203-1222 (M. 1789-1807)		
Darp Tarihi:	H. 1204 (M. 1790)	**Darp Yeri:**	İslambol (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Büyük Kıt'ada
Ölçüler:	**Ağırlık:** 31, 812 gr.	**Çap:** 43 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Pere, Osmanlılarda Madeni Paralar… Kat. No. 721.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde üst kısımda Sultan III. Selim'in tuğrası, tuğranın altında tek satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Tuğra ile yazı kuşağı ince, düz bir şeritle birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağı ise alt kısımda yer alan tarihle "fi" harfinin uzatılmasıyla sınırlandırılmıştır. Tuğranın sağında zülüflerin üzerinde ve tuğranın sol kısmında beyzelerin altında birer adet lale motifi yer almaktadır. Sikke yüzeyine tirfil motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyon düz bir bordür çerçevelenmiş olup, düz bordürün etrafını da inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kenarlarındaki yoğun deformasyondan dolayı bordürler siliktir. İnci dizisi bordürü sağ kısımda çok az görülebilmektedir. Tuğra yüzeyinde aşınma oluşmuştur. Sikkenin arka yüzünde dört satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Satırlar üç adet düz silmeyle birbirinden ayrılmıştır. İkinci ve üçüncü satır dikdörtgen formlu düz bordürle çerçevelenmiştir. Dikdörtgen çerçevenin sağ ve sol kenarlarında ortada büyük yanlarda iki küçük olmak üzere üç adet palmet motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üstüne "1" rakamı yerleştirilmiştir. Satırlarda harf aralarında tirfil motifleri görülmektedir. Yazı kuşağının etrafı dairevi formlu, düz bir bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. Sikke kenarlarındaki aşınmadan dolayı inci dizisi bordürü sağ üst köşede çok az görülebilmektedir. Çerçeve kenarlarına yerleştirilen palmet motiflerinin formunda bozulma mevcuttur.

Şekil 3.361. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.362. Ön Yüz Çizim

سليم خان بن مصطفي
المظفر دائما
ضرب في اسلامبول
١٢٠٣

Tuğra
“Selim Han bin Mustafa-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi İslambol
1203”

“Mustafa oğlu Selim Han-
Dâimâ kazanan”
“İstanbul’da basıldı
1789”

Şekil 3.363. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.364. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (1) es –sultan”

İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
(1) sultan oğlu sultan.

3.20. II. Mahmud Dönemi [H.1223-1255 (M.1808-1839)] Sikkeleri

Katalog No:	92		
Müze Envanter No:	S. 2020-9		
Şekil No:	3.365, 3.366, 3.367, 3.368		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	25.03.2020		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1250 (M. 1834)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Cedid Mahmudiye
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 570 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No.170; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat No. 340; Broome, A Handbook of Islamıc Coins… Kat. No. 260.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde sultan II. mahmud'un tuğrası ve sağ kısımda mahlası bulunmaktadır. Sultanın tuğrası ve mahlasının dört köşesine tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresi birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasına yerleştirilmiş tomurcuklardan meydana gelen bordürle çevrelenmiştir. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Fakat bu tırtıklar sadece sağ kısımda görülmektedir. Sikkenin alt kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üst kısma "27" rakamı, rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih bulunmaktadır. Yazı kuşağının dört köşesinde ve tarihin altında birer tane tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçeklerin oluşturduğu motif yer almaktadır. Kompozisyonun çevresini birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasına yerleştirilmiş tomurcuklardan meydana gelen bordür dolanmaktadır.

Şekil 3.365. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.366. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.367. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.368. Arka Yüz Çizim

(٢٧) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(27) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“(27) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	93		
Müze Envanter No:	72-2-2		
Şekil No:	3.369, 3.370, 3.371, 3.372		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	02.02.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1251 (M. 1835)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Cedid Mahmudiye
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 533 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II. Zamanında… Kat. No. 171; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat. No. 340.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultan II. mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında mahlası olan "adli" yazısı yer almaktadır. Sultanın tuğrası ve mahlasının dört köşesinde tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçek motifleri bulunmaktadır. Kompozisyonun çevresini birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasına yerleştirilmiş tomurcuklardan meydana gelen bordür dolanmaktadır. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Fakat sikkenin sol kısmındaki tırtıklarda düzleşme görülmektedir. Tuğra yüzeyinde ve tuğra etrafındaki çiçek motiflerinde deformasyon mevcuttur. Sikkenin sağ alt köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzünde üst kısmda "28" rakamı, rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. İki satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının dört köşesinde ve tarihin altında birer tane tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçeklerin oluşturduğu motif yer almaktadır. Kompozisyonun çevresini birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasına yerleştirilmiş tomurcuklardan meydana gelen bordür çevrelemiştir.

Şekil 3.369. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.370. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.371. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.372. Arka Yüz Çizim

(٢٨) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(28) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“ (28) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	94		
Müze Envanter No:	72-2-1		
Şekil No:	3.373, 3.374, 3.375, 3.376		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	02.02.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1252 (M. 1839)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Cedid Mahmudiye
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 319 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 172; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat. No. 340.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde sultan II. mahmud'un tuğrası ve sağ kısımda "adli" yazısı yer almaktadır. Tuğra ve mahlasın dört köşesine tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresini birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasındaki tomurcuklardan meydana gelen bordür dolanmaktadır. Sikkenin kenarları düzdür ve üst kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üst kısmda "29" rakamı yer almaktadır. Rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. Yazı kuşağının dört köşesinde ve tarihin altında birer tane tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçeklerin oluşturduğu motif yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını birbiri ardına sıralanmış "S" kıvrımlı dalların arasına yerleştirilmiş tomurcuklardan meydana gelen bordür çevrelemiştir.

Şekil 3.373. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.374. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.375. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.376. Arka Yüz Çizim

(٢٩) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(29) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“(29) İstanbul’da basıldı 1808”

Katalog No:	95		
Müze Envanter No:	S. 89-8-1		
Şekil No:	3.377, 3.378, 3.379, 3.380		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.11.1989		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1242 (M. 1826)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Cedid Adli
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 73 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 128; İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 974; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat. No. 333.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında mahlası olan "adli" yazısı yer almaktadır. Tuğra ve mahlasın çevresini düz bir bordür sınırlandırmaktadır. Bordürün etrafına dairevi sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazının başlayıp bittiği üst kısımda küçük bir çiçek motifi bulunmaktadır. Yazı kuşağının etrafını kıvrık dallar üzerine yerleştirilmiş yaprak motifli ince bir bordür çevrelemiştir. Sikkenin etrafı tırtıklıdır. Üst kısımda kırık görülmektedir. Sikkenin sağ üst köşesine kulp takılmıştır. Sikkenin arka yüzünde üst kısıma "19" rakamı, rakamın altına üç satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İlk satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla alttaki iki satırdan ayrılmıştır. Yazı kuşağının etrafını düz bir bordür çevrelemiştir. Bordürün etrafında dairevi sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Yazının başlayıp bittiği üst kısımda küçük bir çiçek motifi bulunmaktadır. Yazı kuşağının etrafını kıvrık dallar üzerine yerleştirilmiş yaprak motifli ince bir bordür dolanmaktadır. Sağ üst köşede deformasyon mevcuttur.

Şekil 3.377. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.378. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

سلطان سلاطيني زمان عدلي محمود خان

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli
“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

“Sultan Selatin-i zaman Adli Mahmud Han”
“Sultanların sultanı adaletli Mahmud Han”

Şekil 3.379. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.380. Arka Yüz Çizim

(١٩) ضرب في قسطنطينيه لمحروسه ١٢٢٣

دامه ملكه وساطنته ايله آخرد دوران

“(19) Duribe fi Kostantiniyye El-Mahruse 1223”
“Dâme Mülkühû ve Saltanatahû İla Ahirid-Devran”

“(19) Büyük şehir İstanbul’da basıldı 1808”
“Kıyamete kadar devleti ve saltanatı daim olsun”

Katalog No:	96		
Müze Envanter No:	71-19-2		
Şekil No:	3.381, 3.382, 3.383, 3.384		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.12.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1247 (M. 1831)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Hayriye Altını (Tek)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 719 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 156; Kocaer, Osmanlı Altınları, Kat. No. 338.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağına mahlası yerleştirilmiştir. Tuğra ve mahlasın çevresini düz bir bordür çevrelemiştir. Bordürün etrafında düz silmelerin kavislendirilmesiyle oluşturulmuş üç adet oval pano bulunmaktadır. Oval panoların içlerinde sülüs hatla yazılmış kelimeler yer almaktadır. Panoların arasına, dallar üzerine yerleştirilmiş tomurcuk ve yapraklardan oluşan üç adet bitkisel motif işlenmiştir. Kompozisyon, kenarları girintili-çıkıntılı ince bir bordürle sınırlandırılmıştır. Sikkenin etrafı tırtıklıdır. Sikkenin sol kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda "24" rakamı, rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Satırlar "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağının etrafını düz bir bordür çevrelemiştir. Bordürün etrafında düz silmelerin kavislendirilmesiyle oluşturulmuş üç adet oval pano yer almaktadır. Oval panoların içlerine sülüs hatla yazılmış kelimeler yerleştirilmiştir. Oval panoların arasına, dalların üzerine yerleştirilmiş yaprakların oluşturduğu üç adet bitkisel motif nakşedilmiştir. Kompozisyon, kenarları girintili-çıkıntılı ince bir bordürle sınırlandırılmıştır.

Şekil 3.381. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.382. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

سلطان- سلاطيني- زمان

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ" Adli
"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan" Adli

"Sultan- Selatin-i- Zaman"
"Sultanların Sultanı"

Şekil 3.383. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3. 384. Arka Yüz Çizim

(٢٤) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

عازي- محمود- خان

"(24) Duribe fi Kostantiniyye
1223"
"Gazi- Mahmud- Han"

"(24) Kostantiniyye'de basıldı
1808"
"Gazi Mahmud Han"

Katalog No:	97		
Müze Envanter No:	S. 89-8-3		
Şekil No:	3.385, 3.386, 3.387, 3.388		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.11.1989		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1245 (M. 1829)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Hayriye Altını (Tek)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 750 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 978; Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 154.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne II. Mahmud'un tuğrası, tuğranın sağına sultanın mahlası olan "adli" yazısı yerleştirilmiştir. Tuğra ve mahlas, düz bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün etrafında düz silmelerin kavislendirilmesiyle oluşturulmuş üç adet oval pano bulunmaktadır. Oval panoların içlerinde kelimeler yer almaktadır. Panoların arasında, dallar üzerine yerleştirilmiş tomurcuk ve yapraklardan oluşan üç adet bitkisel motif bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı kenarları tırtıklı bir bordürle çerçeve içine alınmıştır. Alt kısımdaki aşınmadan dolayı bordür, üst kısımda daha net görülebilmektedir. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Kulp, "Selatin-i" kelimesinin okunmasını engellemektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı, en altta tarih bulunmaktadır. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağının üst kısmına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "22" rakamı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağın düz bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün etrafında üç adet oval pano yer almaktadır. Panolara kelimeler yerleştirilmiş, aralarına ise tek daldan filizlenen tomurcuk ve yaprakların oluşturduğu üç adet bitkisel motif nakşedilmiştir. Kompozisyonun etrafı kenarları tırtıklı bir bordürle çerçeve içine alınmıştır. Fakat bordür sol kısımdaki aşınmadan dolayı sağ kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin üst kısmında takılı olan kulp, "Gazi" kelimesinin okunmasını engellemektedir.

Şekil 3.385. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.386. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

سلطان- سلاطيني- زمان

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ" Adli
"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan" Adli

"Sultan- Selatin-i- Zaman"
"Sultanların Sultanı"

Şekil 3.387. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.388. Arka Yüz Çizim

(٢٢) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣
عازي- محمود- خان

"(22) Duribe fi Kostantiniyye
1223"
"Gazi- Mahmud- Han"

"(22) Kostantiniyye'de basıldı
1808"
"Gazi Mahmud Han"

Katalog No:	98		
Müze Envanter No:	72-11-2		
Şekil No:	3.389, 3.390, 3.391, 3.392		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.10.1972		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1239 (M. 1823)	**Darp Yeri:**	Dari'l-hilâfeti'l-aliyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Dar'ülhilafe Rubiye (Çeyrek)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 497 gr.	**Çap:** 13 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 118; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 8, s. 2744.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında II. Mahmud'un mahlası olan "adli" ibaresi yer almaktadır. Tuğra ve mahlasın dört köşesine tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresini zencerek bordürü dolanmaktadır. Bu bordürün etrafında testere dişi motifli başka bir bordür bulunmaktadır. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Sikke kenarlarında deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürlerde ve tırtıklarda düzlenme oluşmuştur. Sikkenin sağ kısmında delik vardır. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda "16" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altına üç satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İlk satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla diğer satırlardan ayrılmıştır. İkinci ve üçüncü satırın başlarına tek daldan filizlenmiş yaprak ve çiçeklerin meydana getirdiği motifler yerleştirilmiştir. Harf aralarında tirfil motifleri görülmektedir. Kompozisyonun çevresini zencerek bordürü dolanmaktadır. Bu bordürün etrafında testere dişi motifli başka bir bordür bulunmaktadır. Sikkenin sol kısmındaki aşınmadan dolayı bordürlerde silinme oluşmuştur.

Şekil 3.389. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.390. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.391. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.392. Arka Yüz Çizim

(١٦) ضرب في دارالخلافة العليه
١٢٢٣

“(16) Duribe fi Dari’l-hilâfeti’l-aliyye 1223”

“ (16) Yüce hilafetin kentinde basıldı 1808”

Katalog No:	99		
Müze Envanter No:	78-3-6		
Şekil No:	3.393, 3.394, 3.395, 3.396		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	06.02.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1226 (M. 1811)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Çeyrek Fındık
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 811 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 033.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan II. Mahmud'un tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına bir noktadan filizlenen tek dal ucundaki iki yapraklı lale motifi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresi düz bir bordürle, düz bordürün etrafı da inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Tuğra yüzeyinde ve sikke kenarlarında aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordür sağ kısımda daha net görülebilmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmına "3" rakamı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordürle, düz bordürün etrafı da inci dizisi bordürü ile çevrelenmiştir. Sikkenin ortasında ve kenarlarında aşınma mevcuttur. Sağ kısımdaki bordürlerin formunda bozulma olduğundan, bordürler sol kısımda daha net görülmektedir.

Şekil 3.393. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.394. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.395. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.396. Arka Yüz Çizim

(٣) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(3) Duribe fi Kostantiniyye
1223”

“(3) Kostantiniyye’de basıldı
1808”

Katalog No:	100		
Müze Envanter No:	S. 2007-32		
Şekil No:	3.397, 3.398, 3.399, 3.400		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.12.2007		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1236 (M. 1821)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Çeyrek Fındık
Ölçüler:	**Ağırlık:** 0, 754 gr.	**Çap:** 14 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 8, s. 2747.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan II. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağında çiçek motifi bulunmaktadır. Tek bir daldan filizlenmiş, iki lale ve yaprak motiflerinin oluşturduğu kompozisyonun yüzeyi aşınmıştır. Kompozisyonun etrafını zencerek bordürü çevrelemektedir. Sikke kenarlarında aşınma mevcuttur. Sikkenin sağ kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda "13" rakamı, rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İlk satır "fi" harfinin uzatılmasıyla diğer satırdan ayrılmıştır. Alt kısma tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını zencerek bordürü sınırlandırmaktadır. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Sikke yüzeyinde ve kenarlarında aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı yazı kuşağında, bordürde ve tırtıklarda bozulma olmuştur.

Şekil 3.397. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.398. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.399. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.400. Arka Yüz Çizim

(١٣) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(13) Duribe fi Kostantiniyye
1223”

“ (13) Kostantiniyye’de basıldı
1808”

Katalog No:	101		
Müze Envanter No:	66-2-31		
Şekil No:	3.401, 3.402, 3.403, 3.404		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1244 (M. 1828)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yeni Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 379 gr.	**Çap:** 22 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 331.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan II. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağında, bir noktadan filizlenen tek dal üzerine yerleştirilmiş yapraklardan oluşan naturalist çiçek motifi bulunmaktadır. Kompozisyon düz bir bordürle çerçeve içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını, iki düz bordürün birbirine örülmesinden oluşan başka bir bordür dolanmaktadır. Örgülerin arasında oluşan boşluklara altı yapraklı çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Bu bördürün etrafını da testere dişi motifli ince bir bordür çevrelemektedir. Sikke kenarları tırtıklıdır. Fakat aşınmadan dolayı kenarlardaki tırtıklarda bozulma olmuştur. Sikke yüzeyinde yer yer kararlamalar görülmektedir. Sikkenin sağ kısmında derin olmayan bir kırık ve sol alt köşesinde delik vardır. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmına "21" rakamı yerleştirilmiştir. Satırlar birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı düz bordürle çevrelenmiştir. Düz bordürün etrafını, iki düz bordürün birbirine örülmesinden oluşan başka bir bordür dolanmaktadır. Örgülerin arasında oluşan boşluklara altı yapraklı çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Bördürleri en dışta testere dişi motifli ince bir bordür sınırlandırmıştır. Bordürlerde ve yazı kuşağında aşınma, sikke yüzeyinde yer yer kararlamalar mevcuttur.

Şekil 3.401. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.402. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.403. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.404. Arka Yüz Çizim

(٢١) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(21) Duribe fi Kostantiniyye
1223”

“(21) Kostantiniyye’de basıldı
1808”

Katalog No:	102		
Müze Envanter No:	31-4-1		
Şekil No:	3.405, 3.406, 3.407, 3.408		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1931		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1249 (M. 1833)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altılık
Ölçüler:	**Ağırlık:**12, 827gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:**1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 379.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan II. Mahmud'un tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı yerleştirilmiştir. Tuğra ve unvanın dört köşesinde tek daldan filizlenmiş, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan gül motifleri yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün çevresini bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri dolanmaktadır. Sikkenin çevresi en dışta düz bir bordürle sonlandırılmıştır. Sikkenin orta kısmında deformasyon mevcuttur. Tuğra ve sultanın unvanı ile etrafındaki gül motiflerinin yüzeyi aşınmıştır. Sikkeyi çevreleyen dıştaki düz bordür ise aşınmadan dolayı alt ve üst kısımlarda silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağının üst kısmına "26" rakamı, en altta tarih yerleştirilmiştir. Satır araları "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tarih ve yazı kompozisyonun etrafında birbirini takip eden, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan beş adet gül motifi bulunmaktadır. Kompozisyon, küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordürle çerçeve içine alınmıştır. İnci dizisinin etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri dolanmaktadır. En dıştaki düz bordürle sikkenin bezemesi sonlandırılmıştır. Alt kısımdaki tarihin ve kompozisyonu çevreleyen gül motiflerinin yüzeyi aşınmıştır.

Şekil 3.405. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.406. Ön Yüz: Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.407. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.408. Arka Yüz Çizim

(٢٦) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(26) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“(26) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	103		
Müze Envanter No:	79-2-6		
Şekil No:	3.409, 3.410, 3.411, 3.412		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.01.1979		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1251 (M. 1835)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altılık
Ölçüler:	**Ağırlık:** 12, 165 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 1, 5mm
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 381.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve sağında sultanın unvanı yer almaktadır. Tuğra ve mahlasın dört köşesine tek daldan filizlenmiş, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan gül motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresinde küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür bulunmaktadır. Bu bordürün çevresini bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri çevrelemektedir. Bu bordürler en dışta düz bir bordürle sonlandırılmıştır. Sikkenin sağ kısmında delik vardır. Sikkenin üst kısmındaki bordürler aşınmadan dolayı net görülmemektedir. Aşınmadan dolayı tuğra çevresindeki gül motiflerinin formunda bozulma meydana gelmiştir. Sikkenin sol kısmında ve sol alt köşesinde derin olmayan kırıklar mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının üst kısmında "28" rakamı, en altta tarih yer almaktadır. Satır araları "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tarih ve yazı kompozisyonun etrafında birbirini takip eden, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan beş adet gül motifi bulunmaktadır. Bunların çevresini küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür dolanmaktadır. İnci dizisinin etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri çevrelemektedir. En dıştaki dairesel formlu düz bir bordürle sikkenin bezemesi sonlandırılmıştır. Sikkenin sol kısmında delik vardır. Sikkenin sol kısmındaki bordürler aşınmadan dolayı net görülmemektedir. Yazı kompozisyonunun çevresindeki gül motiflerinin üzerinde aşınma mevcuttur.

Şekil 3.409. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.410. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردانما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.411. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.412. Arka Yüz Çizim

(٢٨) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(28) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“(28) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	104		
Müze Envanter No:	78-20-29		
Şekil No:	3.413, 3.414, 3.415, 3.416		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	31.07.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1251 (M. 1835)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altılık
Ölçüler:	**Ağırlık:** 12, 044 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 381.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğra ve "adli" ünvanının dört köşesinde tek daldan çıkan, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan gül motifleri yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür dolanmaktadır. İnci dizisi bordürünün çevresini bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri çevrelemektedir. Bu bordürler en dışta düz bir bordürle sonlandırılmıştır. Sikkenin sağ kısmında yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürler sadece sol kısımda görülmektedir. Ön yüzde yer alan kompozisyonların çevresinde oksitlenmeler oluşmuştur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı ve yazı kuşağının üst kısmında "28" rakamı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tarih ve yazı kompozisyonun etrafında birbirini takip eden, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan beş adet gül motifi bulunmaktadır. Bunların çevresinde küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür yer almaktadır. İnci dizisinin etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri çevrelemektedir. En dıştaki dairesel formlu düz bordürle sikkenin bezemesi sonlandırılmıştır. Sikke etrafında yoğun deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürler sağ kısımda net görülmektedir. Sol ve üst kısımda, inci dizisi bordürü dışındaki bordüler mevcut değildir.

Şekil 3.413. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.414. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ" Adli

"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan" Adli

Şekil 3.415. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.416. Arka Yüz Çizim

(٢٨) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

"(28) Duribe fi Kostantiniyye 1223"

" (28) Kostantiniyye'de basıldı 1808"

Katalog No:	105		
Müze Envanter No:	66-2-28		
Şekil No:	3.417, 3.418, 3.419, 3.420		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1252 (M. 1836)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altılık
Ölçüler:	**Ağırlık:**11, 451 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 382.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağına unvanı yerleştirilmiştir. Tuğra ve "adli" ünvanının dört köşesinde tek daldan çıkan, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan gül motifleri bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafını küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür çevrelemektedir. Bu bordürün çevresinde bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri yer almaktadır. Kompozisyon en dışta düz bir bordürle sonlandırılmıştır. Tuğra ve etrafındaki gül motiflerinin üzerinde aşınma mevcuttur. Sikke yüzeyinde yoğun kararma oluşmuştur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı ve yazı kuşağının üst kısmında "29" rakamı yer almaktadır. En altta tarih bulunmaktadır. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Tarih ve yazı kompozisyonun etrafına birbirini takip eden, alt ve üst kısımlarında yaprakları bulunan beş adet gül motifi yerleştirilmiştir. Bunların çevresini küçük inci dizilerinin oluşturduğu bordür dolanmaktadır. İnci dizisinin etrafında bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş lale motifleri yer almaktadır. En dıştaki dairesel formlu düz bordürle sikkenin bezemesi sonlandırılmıştır. Sikke kenarlarında, yazı kuşağı ve çevresindeki gül motiflerinde aşınma oluşmuştur. Sikke yüzeyinde yoğun kararma mevcuttur.

Şekil 3.417. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.418. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.419. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.420. Arka Yüz Çizim

(٢٩) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(29) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“ (29) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	106		
Müze Envanter No:	73-7-40		
Şekil No:	3.421, 3.422, 3.423, 3.424		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	29.06.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1247 (M. 1831)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Karabeşlik
Ölçüler:	**Ağırlık:** 7, 33 gr.	**Çap:** 34 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 122.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında II. Mahmud'un unvanı yer almaktadır. Tuğra ve "adli" ibaresi zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin alt kısmında bir adet nokta bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Sikke yüzeyindeki aşınmadan dolayı bordürün alt kısmında silinme meydana gelmiştir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmında "25" rakamı, en altta tarih yer almaktadır. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altında bir adet nokta bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Sikke yüzeyindeki deformasyondan dolayı bordürün sağ alt köşesi mevcut değildir. Ayrıca bordür çiçeklerinde aşınma görülmektedir.

Şekil 3.421. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.422. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ" Adli

"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan" Adli

Şekil 3.423. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.424. Arka Yüz Çizim

(٢٥) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

"(25) Duribe fi Kostantiniyye 1223"

"(25) Kostantiniyye'de basıldı

1808"

Katalog No:	107		
Müze Envanter No:	50-1-1		
Şekil No:	3.425, 3.426, 3.427, 3.428		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1950		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1247 (M. 1831)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 872 gr.	**Çap:** 28 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 351.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğra ve "adli" ibaresi zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi kurdele ile birbirine ortadan bağlanmıştır. Kompozisyon, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordürle daire içine alınmıştır. Sikkenin orta ve kenar kısımlarında deformasyon mevcuttur. Tuğra ve sultanın unvanı ile onu çevreleyen çiçeklerin yüzeyinde silinme oluşmuştur. Sikkenin arka yüzüne iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının üst kısmına "24" rakamı yerleştirilmiştir. En altta tarih yer almaktadır. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Çiçekli bordürün yüzeyinde yoğun aşınma görülmektedir.

Şekil 3.425. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.426. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.427. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.428. Arka Yüz Çizim

(٢٤) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(24) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“ (24) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	108		
Müze Envanter No:	66-1-1		
Şekil No:	3.429, 3.430, 3.431, 3.432		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.07.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M.1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1250 (M. 1834)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 525 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 361; Çepnioğlu, Yoros Kalesi Kazılarında Bulunan… s. 111.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağında sultanın unvanı olan "Adli" yazmaktadır. Tuğra ve "adli" ibaresi zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelengin içinde yer almaktadır". İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altına bir adet nokta konulmuştur. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Bordür en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Bordürlerin formunda aşınmadan dolayı bozulma oluşmuştur. Tuğranın üst kısmında ısı kaynaklı deformasyon mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Yazı kuşağının üst kısmında "27" rakamı, en altta tarih yer almaktadır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altına bir adet nokta bulunmaktadır. Kompozisyonu, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Bordür en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Düz bördür, aşınmadan dolayı sol kısımda mevcut değildir. Bordürdeki çiçek motiflerinde ve yazı kuşağının orta bölümünde aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı çiçeklerin formunda bozulma meydana gelmiştir.

Şekil 3.429. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.430. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan” Adli

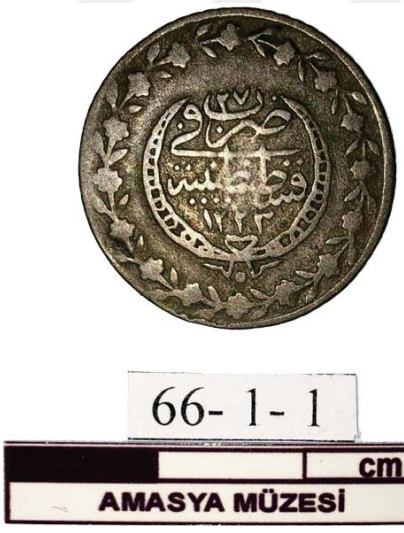

Şekil 3.431. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.432. Arka Yüz Çizim

(٢٧) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(27) Duribe fi Kostantiniyye
1223”

“(27) Kostantiniyye’de basıldı
1808”

Katalog No:	109		
Müze Envanter No:	65-2-6		
Şekil No:	3.433, 3.434, 3.435, 3.436		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	09.10.1965		
Müzeye Geliş Şekli:	Hediye edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1252 (M. 1836)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 396 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 363.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve sağında "adli" yazısı yer almaktadır. Tuğra ve "adli" yazısı zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi kurdele ile birbirine ortadan bağlanmıştır. Kompozisyon, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordürle çerçeve içine alınmıştır. Tuğra ve çiçeklerin yüzeyinde aşınma mevcuttur. Sikkenin alt kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Satırları birbirinden "fi" harfi ayırmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmında "29" rakamı, en altta ise tarih bulunmaktadır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi kurdele ile birbirine ortadan bağlanmıştır. Kurdelenin altında bir adet nokta bulunmaktadır. Sikkenin etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Aşınmadan dolayı çiçeklerin formu bozulmuştur.

Şekil 3.433. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.434. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ" Adli

"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan" Adli

Şekil 3.435. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.436. Arka Yüz Çizim

(٢٩) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

(29) Duribe fi Kostantiniyye 1223"

"(29) Kostantiniyye'de basıldı 1808"

Katalog No:	110		
Müze Envanter No:	A74-16-189		
Şekil No:	3.437, 3.438, 3.439, 3.440		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1255 (M. 1839)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Karabeşlik (Yirmi Para)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 468 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 122.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında sultanın unvanı olan "adli" yazısı bulunmaktadır. Tuğra ve unvan, zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi kurdele ile birbirine bağlanmıştır. Kompozisyon, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordürle daire içine alınmıştır. Bordür yüzeyinde yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordür alt kısımda silinmiştir. Sikkenin sağ üst köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmına "32" rakamı, en altta tarih yerleştirilmiştir. Satırlar "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyon, zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelengin içinde yer almaktadır. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altında bir adet nokta bulunmaktadır. Sikkenin etrafı bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordürle çevrelenmiştir. Bordür, sikkenin alt kısmında aşınmadan dolayı silinmiştir. Sikkenin sol üst köşesi deliktir.

Şekil 3.437. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.438. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ" Adli

"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan" Adli

Şekil 3.439. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.440. Arka Yüz Çizim

(٣٢) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

"(32) Duribe fi Kostantiniyye 1223"

"(32) Kostantiniyye'de basıldı 1808"

Katalog No:	111		
Müze Envanter No:	68-14-5		
Şekil No:	3.441, 3.442, 3.443, 3.444		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1249 (M. 1833)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Cedid Beşlik
Ölçüler:	**Ağırlık:** 14, 372 gr.	**Çap:** 39 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 342.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında sultanın unvanı yer almaktadır. Tuğra ve "adli" ibaresi zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. . İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altına bir adet nokta konulmuştur. Kompozisyonun çevresini bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Bordür en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Bordürlerde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürlerin formunda bozulma meydana gelmiştir. Sikkenin üst kısmında delik bulunmaktadır. Delik etrafında kararma görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Yazı kuşağının üst kısmında "26" rakamı, en altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altına bir adet nokta konulmuştur. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Bordür en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Düz bördür, darptan kaynaklı sol üst bölümde mevcut değildir. Bordürlerin formunda aşınmadan dolayı bozulma oluşmuştur. Sikkenin üst kısmında delik bulunmaktadır. Delik etrafında kararma görülmektedir.

Şekil 3.441. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.442. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
"Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ" Adli

"Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan" Adli

Şekil 3.443. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.444. Arka Yüz Çizim

(٢٦) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

"(26) Duribe fi Kostantiniyye 1223"

" (26) Kostantiniyye'de basıldı 1808"

Katalog No:	112		
Müze Envanter No:	66-2-27		
Şekil No:	3.445, 3.446, 3.447, 3.448		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H.1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1249 (M. 1833)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Karabeşlik
Ölçüler:	**Ağırlık:** 13, 988 gr.	**Çap:** 38 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 122.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası ve tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğra ve "adli" ibaresi zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin alt kısmında bir adet nokta yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Bordür en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Sikke yüzeyinde deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordürler alt kısımda silinmiştir. Tuğranın alt ve üst kısmına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının üst kısmında "26" rakamı yer almaktadır. En altta tarih bulunmaktadır. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. Kompozisyon zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk içine yerleştirilmiştir. İki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlanmıştır. Kurdelenin altında bir adet nokta yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Bordür çiçeklerinde aşınma mevcuttur.

Şekil 3.445. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.446. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما,عدلي

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ” Adli

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan” Adli

Şekil 3.447. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.448. Arka Yüz Çizim

(٢٦) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(26) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“(26) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	113		
Müze Envanter No:	73-9-53		
Şekil No:	3.449, 3.450, 3.451, 3.452		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.07.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1244 (M. 1828)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Çifte Zolota (Altmış Para)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 6, 355 gr.	**Çap:** 34 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 324.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık yazı kuşağı yer almaktadır. Üçüncü satır, dördüncü satırdan "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. İkinci satırın sonuna, üçüncü ve dördüncü satırın başı ile sonuna kıvrık dal ucunda bir gonca ve yapraklardan oluşan çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Yazı ve tarih kuşağının etrafı zencerek bordürü ile çerçevelenmiştir. Zencerek bordürünün dış kısmını, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş yaprak motiflerinden oluşan başka bir bordür dolanmaktadır. Sikke kenarları tırtıklıdır. Sikke kenarlarındaki aşınmadan dolayı yapraklı bordürün dış kısımlarında silinmeler oluşmuştur. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İkinci satırın başında "vav" harfinin üzerinde, dalının alt kısmı ters kıvrılmış, tek yapraklı bir gonca motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırın başında kıvrık dal ucuna yerleştirilmiş tek, sonunda çift dal ucundaki gonca motiflerinden oluşan süslemelere yer verilmiştir. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerinde "21" rakamı okunmaktadır. Dördüncü satırın başına ve sonuna kıvrık dal ucuna yerleştirilmiş gonca ve sikke yüzeyine tirfil motifleri nakşedilmiştir. Kompozisyonun etrafını zencerek bordürü dolanmaktadır. Zencerek bordürünün dış kısmını, bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş gonca ve yaprak motiflerinden oluşan bordür çevrelemektedir. Sikke yüzeyinde ve kenarlarında deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı yapraklı ve düz bordürün üst ve sağ alt köşeleri ile yazı kuşağının orta kısmında silinmeler oluşmuştur.

Şekil 3.449. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.450. Ön Yüz Çizim

السلطان محمود بن ءبدالحميد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“Es –Sultan Mahmud bin Abdülhamid Han Dâme Mülkühû
Duribe fi Kostantiniyye
1223”

“Abdülhamid Han oğlu Sultan Mahmud Saltanatı daim olsun
Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Şekil 3.451. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.452. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٢١) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (21) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu (21) sultan”

Katalog No:	114		
Müze Envanter No:	66-2-32		
Şekil No:	3.453, 3.454, 3.455, 3.456		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	27.12.1966		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1240 (M. 1824)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Zolota (Otuz Para)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 029 gr.	**Çap:** 28 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 326.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Üçüncü ve dördüncü satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih yer almaktadır. İkinci satırın sonuna, üçüncü ve dördüncü satırın başı ile sonuna kıvrık dal ucunda bir gonca ve yapraklardan oluşan çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Yazı ve tarih kuşağının etrafını zencerek bordürü dolanmaktadır. Zencerek bordürünün dış kısmını, birbiri ardına sıralanan kıvrık dal üzerine yerleştirilmiş gonca ve yaprak motifli başka bir bordür çevrelemektedir. Sikke yüzeyinde ve kenarlarında aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı sikkenin sağ kısmındaki bordülerde ve yazı kuşağının orta kısmında silinmeler mevcuttur. Sikkenin alt kısmına delik açılmıştır. Deliğin etrafında kararma vardır. Sikkenin arka yüzüne dört satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Satırlarda sultanı öven cümleler yer almaktadır. Üçüncü satırın başında kıvrık dal ucuna yerleştirilmiş tek yapraklı gonca motifi; satır sonunda dalının alt kısmı ters kıvrılmış bir gonca motifi bulunmaktadır. Üçüncü satırın sonundaki "nun" harfinin üzerinde "17" rakamı okunmaktadır. Dördüncü satırın başına ve sonuna kıvrık dal ucuna yerleştirilmiş çift yapraklı gonca ve harf aralarına tirfil motifleri nakşedilmiştir. Kompozisyonun etrafını zencerek bordürü çevrelemektedir. Zencerek bordürünün dış kısmını, birbiri ardına sıralanan kıvrık dal üzerine yerleştirilmiş gonca ve yaprak motifli bordür dolanmaktadır. Sikkenin alt kısmı deliktir.

Şekil 3.453. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.454. Ön Yüz Çizim

السلطان محمود بن عبدالحميد خان
دامه ملكه
ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

Es –Sultan Mahmud bin Abdülhamid Han Dâme Mülkühû Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“Abdülhamid Han oğlu Sultan Mahmud Saltanatı daim olsun Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Şekil 3.455. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.456. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (١٧) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn es-sultan ibn (17) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu (17) sultan”

Katalog No:	115		
Müze Envanter No:	77-13-1		
Şekil No:	3.457, 3.458, 3.459, 3.460		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	31.10.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1226 (M. 1811)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Cihadiye (Beş Kuruş)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 25, 612 gr.	**Çap:** 41 mm.	**Cidar:** 3 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 296.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un tuğrası, tuğranın sağında saadet düğümü motifi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafında zencerek bordürü, zencerek bordürünün çevresinde düz bordür bulunmaktadır. Düz bordürün etrafını, iki düz bordürün birbirine örülmesinden oluşan başka bir bordür dolanmaktadır. Örgülerin arasında oluşan boşluklara oval dolgular yerleştirilmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun oksitlenme mevcuttur. Sikke kenarlarında deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan ve oksitlenmeden dolayı dıştaki bordür net görülmemektedir. Sikkenin sol alt köşesinde kırılma vardır. Sikkenin arka yüzüne iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının üst kısmında "3" rakamı, en altta tarih yer almaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmaktadır. Yazı kuşağının etrafını zencerek bordürü, zencerek bordürünün çevresini düz bordür çevrelemektedir. Düz bordürün etrafını, iki düz bordürün birbirine örülmesinden oluşan başka bir bordür dolanmaktadır. Örgülerin arasında oluşan boşluklara oval dolgular yerleştirilmiştir. Sikkenin sağ alt bölümünde oksitlenme ve sikke kenarlarında deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordür sol kısımda daha net görülmektedir. Sikkenin sağ alt köşesi kırıktır.

Şekil 3.457. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.458. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-El- muzaffer dâimâ”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-Dâimâ kazanan”

Şekil 3.459. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.460. Arka Yüz Çizim

(٣) ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

“(3) Duribe fi Kostantiniyye 1223”

“ (3) Kostantiniyye’de basıldı 1808”

Katalog No:	116		
Müze Envanter No:	68-14-50		
Şekil No:	3.461, 3.462, 3.463, 3.464		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1230 (M. 1815)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 900 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 222.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, üst kısımda Sultan II. Mahmud'un tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına tek daldan çıkan üç yapraklı lale motifi yerleştirilmiştir. Tuğranın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Tuğra ve yazı kuşağı birbirinden "fi" ve "be" harflerinin iki şerit halinde uzatılmasıyla ayrılmaktadır. En altta tarih bulunmaktadır. Ön yüz kompozisyonu düz bir bordürle çerçeve içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikkenin sağ üst köşesi deliktir. Sikke kenarlarında yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordürler sadece üst kısımda görülebilmektedir. Bordürler diğer kısımlarda silinmiştir. Alt kısımdaki darp tarihi yoğun aşınmadan dolayı tam okunamamaktadır. Sikkenin arka yüzünde dört satır halinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı bulunmaktadır. Üçüncü satır sonundaki "nun" harfinin üzerine "7" rakamı yerleştirilmiştir. Satırlar üç adet düz silmeyle birbirinden ayrılmıştır. Silmelerin kenarları kavislendirilerek kapatılmıştır. Yazı kuşağında sultanı öven cümleler yer almaktadır. Yazı kuşağının çevresini düz bir bordür çevrelemektedir. Düz bordürün etrafını iri taneli inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikke kenarlarında yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürler sadece sağ üst köşede görülebilmektedir. Diğer kısımlardaki bordürler silinmiştir. Sikkenin orta kısmında ve dördüncü satırdaki yazı kuşağında silinmeler oluşmuştur.

Şekil 3.461. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.462. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما
ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi Kostantiniyye

1223”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı

1808”

Şekil 3.463. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.464. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٧) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (7) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu (7) sultan”

Katalog No:	117		
Müze Envanter No:	50-3-1		
Şekil No:	3.465, 3.466, 3.467, 3.468		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Mahmud/ H. 1223-1255 (M. 1808-1839)		
Darp Tarihi:	H. 1231 (M. 1816)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 128 gr.	**Çap:** 17 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mahmud II Zamanında… Kat. No. 223.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, üst kısımda Sultan II. Mahmud'un tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına tek daldan çıkan üç yapraklı lale motifi yerleştirilmiştir. Tuğranın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Tuğra ve yazı kuşağı birbirinden "fi" ve "be" harflerinin iki şerit halinde uzatılmasıyla ayrılmaktadır. En altta tarih yer almaktadır. Ön yüz kompozisyonu düz bir bordürle çerçeve içine alınmıştır. Düz bordürün etrafını iri taneli inci dizisi bordürü dolanmaktadır. Sikkenin sol üst köşesinde hafif oksitlenme oluşmuştur. Tuğranın alt kısmı ve sağ kısımda yer alan gonca motifi aşınmıştır. Üçüncü satır sonundaki "nun" harfinin üzerinde "8" rakamı okunmaktadır. Satırlar üç adet düz silmeyle birbirinden ayrılmaktadır. Silmelerin kenarları kavislendirilerek kapatılmıştır. Yazı kuşağında sultanı öven, yüceliğini ifade eden cümleler yer almaktadır. Yazı kuşağının çevresini dairevi formlu düz bir bordür çevrelemektedir. Düz bordürün etrafında iri taneli inci dizisi bordürü bulunmaktadır. Darptaki kaymadan dolayı inci dizisi bordürü sol kısımda yarım kalmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin orta kısmındaki aşınmadan dolayı bu bölümdeki harfler silinmiştir.

Şekil 3.465. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.466. Ön Yüz Çizim

محمود خان بن عبدالحميد
المظفردائما
ضرب في قسطنطينيه
١٢٢٣

Tuğra
“Mahmud Han bin Abdülhamid-
El- muzaffer dâimâ”
“Duribe fi Kostantiniyye

1223”

“Abdülhamid oğlu Mahmud Han-
Dâimâ kazanan”
“Kostantiniyye’de basıldı

1808”

Şekil 3.467. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.468. Arka Yüz Çizim

سلطان البرين و خاقان البحرين
السلطان ابن (٨) السلطان

“Sultanü’l-berreyn ve hakanü’l-bahreyn
es-sultan ibn (8) es –sultan”

“İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı
sultan oğlu (8) sultan”

3.21. Abdülmecid Dönemi [H.1255-1277 (M.1839-1861)] Sikkeleri

Katalog No:	118		
Müze Envanter No:	70-7-15		
Şekil No:	3.469, 3.470, 3.471, 3.472		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M.1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1261 (M. 1845)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yirmi Kuruş Mecidiye
Ölçüler:	**Ağırlık:** 23, 715 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2, 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 132; İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 1161.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına, tek daldan filizlenen iki dal üzerindeki yapraklı gül goncalarınun bulunduğu motif yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "6 Sene" yazısı yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Eklendikleri yerlerde nokta şekilleri bulunmaktadır. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalara papatya motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenerek sonlandırılmıştır. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını ön yüzün tekrarı olan on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar mevcuttur. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalara papatya motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile sonlandırılmıştır.

Şekil 3.469. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.470. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٦

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 6

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 6

Şekil 3.471. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.472. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٥٥

“**Azze Nasruhû**
Duribe fi Kostantiniyye
1255”

“Zaferi şerefli olsun.
Kostantiniyye’de basıldı
1839”

Katalog No:	119		
Müze Envanter No:	S. 94-2-5		
Şekil No:	3.473, 3.474, 3.475, 3.476		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	20.04.1994		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1257 (M. 1841)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altmış Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 025 gr.	**Çap:** 26 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 112.		

Genel Tanımı: Sikkenin merkezinde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına, tek daldan filizlenen yaprak ve tomurcuklardan oluşan bitkisel süsleme nakşedilmiştir. Kompozisyonun etrafını zencerek bordürü dolanmaktadır. Sikke kenarlarında yoğun deformasyon oluşmuştur. Deformasyondan dolayı bordür sağ kısımda tamamen silinmiştir. Sol kısımda da alt ve üst köşelerde görülebilmektedir. Sikkenin sol kısmında yoğun aşınma, sağ kısmında bir oyuk mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, üst kısıma "2" rakamı, rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordürü ile çevrelenmiştir. Sikke kenarlarında yoğun deformasyon mevcuttur. Deformasyondan dolayı bordür sol kısımda tamamen silinmiştir. Sağ kısımda ise sadece alt ve üst köşelerde görülebilmektedir. Bu kısımlardaki bordürün de formu bozulmuştur. Sikkenin sağ tarafında ısı kaynaklı erime ve kararma oluşmuştur.

Şekil 3.473. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.474. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما

“Abdülmecid Han bin Mahmud-El- muzaffer dâimâ”

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-Dâimâ kazanan”

Şekil 3.475. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.476. Arka Yüz Çizim

(٢) ضرب في قسطنطينيه
١٢٥٥

“(2) Duribe fi Kostantiniyye 1255”

“(2) Kostantiniyye’de basıldı 1839”

Katalog No:	120		
Müze Envanter No:	70-7-24		
Şekil No:	3.477, 3.478, 3.479, 3.480		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1259 (M. 1843)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altmış Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 910 gr.	**Çap:** 26 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 114.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağında, tek daldan filizlenen yaprak ve tomurcuklardan oluşan bitkisel süslemeler yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı bordürle çevrelenmiştir. Ancak sikke kenarlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bordürün formu anlaşılamamaktadır. Darptan kaynaklı aşağı doğru kayma oluşmuştur. Tuğranın orta ve üst kısmında hafif silinme mevcuttur. Sikkenin sağ kısmı deliktir. Sikkenin sol alt köşesinde çatlama ve dökülmeler görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde, üst kısıma "4" rakamı yerleştirilmiştir. Rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı bir bordürle sınırlandırılmıştır. Ancak sikke kenarlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bordürün formu anlaşılamamaktadır. Darptan kaynaklı sola doğru kayma oluşmuştur. Sikkenin sol kısmında delik mevcuttur.

Şekil 3.477. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.478. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud
El- muzaffer dâimâ”

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.479. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.480. Arka Yüz Çizim

(٤) ضرب في قسطنطينيه
١٢٥٥

“(4) Duribe fi Kostantiniyye
1255”

“(4) Kostantiniyye’de basıldı
1839”

Katalog No:	121		
Müze Envanter No:	A74-16-149		
Şekil No:	3.481, 3.482, 3.483, 3.484		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1259 (M. 1843)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Altmış Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 163 gr.	**Çap:** 26 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 114.		

Genel Tanımı: Sikkenin merkezine Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında, tek daldan filizlenen yaprak ve tomurcuklardan oluşan bitkisel süslemeler yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordürüyle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde deformasyon oluşmuştur. Aşınmadan dolayı bordür alt kısımda silinmiştir. Tuğranın orta kısmı aşınmıştır. Tuğra ve çiçek kompozisyonun etrafında hafif oksitlenme mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, üst kısımda "4" rakamı yer almaktadır. Rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır birbirinden "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı zencerek bordürüyle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyindeki deformasyondan dolayı alt kısımdaki bordürün formunda bozulma meydana gelmiştir. İkinci satırın sonu aşınmadan dolayı silinmiştir. Yazı kuşağının etrafında hafif oksitlenme oluşmuştur.

Şekil 3.481. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.482. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”

Şekil 3.483. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.484. Arka Yüz Çizim

(٤) ضرب في قسطنطينيه
١٢٥٥

“(4) Duribe fi Kostantiniyye
1255”

“ (4) Kostantiniyye’de basıldı
1839”

Katalog No:	122		
Müze Envanter No:	79-4-595		
Şekil No:	3.485, 3.486, 3.487, 3.488		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	23.02.1979		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1258 (M. 1842)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 357 gr.	**Çap:** 20 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 118.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş yapraklardan oluşan bitkisel süsleme yer almaktadır. Tuğranın etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürün formu bozulmuştur. Bordür sikkenin sağ ve sol kısımlarında çok az görülebilmektedir. Tuğranın ve tuğranın sağındaki motifin üst kısmları silinmiştir. Sikkenin alt kısmında delik bulunmaktadır. Sikkenin arka yüzünde üst kısma "3" rakamı, rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin kuyruğunun uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafını bir kontur üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bordür dolanmaktadır. Sikke yüzeyindeki deformasyondan dolayı bordürün formunda bozulma ve silinme meydana gelmiştir. Bordür sağ kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin alt kısmındaki delikten dolayı darp tarihinin ilk iki rakamı mevcut değildir.

Şekil 3.485. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.486. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما

Tuğra
"Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ"

"Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan"

Şekil 3.487. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.488. Arka Yüz Çizim

(٣) ضرب في قسطنطينيه
١٢٥٥

"(3) Duribe fi Kostantiniyye
1255"

"(3) Kostantiniyye'de basıldı
1839"

Katalog No:	123		
Müze Envanter No:	69-3-1		
Şekil No:	3.489, 3.490, 3.491, 3.492		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.08.1969		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1274 (M. 1857)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 20, 903 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 243; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3067.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "Sene 19" ibaresi yer almaktadır. Tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarlarını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarında ve yüzeyinde deformasyon mevcuttur. Aşınmadan dolayı bordürde ve tuğranın sağında yer alan motiflerin formunda bozulma meydana gelmiştir. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme ve derin olmayan küçük oyuklar görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde merkezde "40" rakamı yer almaktadır. Bu rakam paranın değerini ifade etmektedir. Rakamın etrafı dairevi formlu, sülüs hatlı yazı kuşağı ile çevrelenmiştir. "40" rakamının altına tarih, tarihin altına "sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Aşınmadan dolayı bordürün formu sol kısımda bozulmuştur. Sikkenin sol üst ve sol alt köşelerinde oksitlenme oluşmuştur. Sikke yüzeyinde yer yer çizikler ve derin olmayan küçük oyuklar mevcuttur.

Şekil 3.489. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.490. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٩

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 19

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 19

Şekil 3.491. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.492. Arka Yüz Çizim

(٤٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(40) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (40) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	124		
Müze Envanter No:	67-8-9		
Şekil No:	3.493, 3.494, 3.495, 3.496		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	04.11.1967		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1274 (M. 1857)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 20, 742 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 243; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3067.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan Abdülmecid'in tuğrası, tuğranın hemen altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "Sene 19" ibaresi yer almaktadır. Tuğranın sağına tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikke kenarlarında ve yüzeyinde deformasyon oluşmuştur. Bordür ve tuğranın sağındaki motiflerin yüzeyi aşınmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenmeler, kararmalar ve derin olmayan küçük oyuklar mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne, orta kısıma "40" rakamı yerleştirilmiştir. Rakam, sülüs hatlı yazı kuşağı ile daire içine alınmıştır. Rakamın altında tarih, tarihin altında "sene" yazısı yer almaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çerçevelenmiştir. Sikke kenarlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bordür üst kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin sağ ve sol kısımlarında kararmalar vardır.

Şekil 3.493. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.494. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٩

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 19

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 19

Şekil 3.495. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.496. Arka Yüz Çizim

(٤٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(40) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (40) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	125		
Müze Envanter No:	34-6-1		
Şekil No:	3.497, 3.498, 3.499, 3.500		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1934		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1274 (M. 1857)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 20, 732gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 243; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3067.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında tek daldan çıkan yapraklı gül ve gonca motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikke kenarlarında oluşan yoğun aşınmadan dolayı bordür sağ kısımda çok az görülebilmektedir. Sikkenin sağ alt köşesine renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde, ortada "40" rakamı bulunmaktadır. Bu rakam paranın değerini ifade etmektedir. Rakamı sülüs hatlı yazı kuşağı daire içine almıştır. "40" rakamının altına tarih, tarihin altına "sene" yazısı yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çerçevelenmiştir. Sikkenin sağ kısmındaki yoğun deformasyondan dolayı bordür sadece sol kısımda görülmektedir. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenmeler, kararmalar ve derin olmayan çizikler mevcuttur. "40" rakamının altında renkli kalemle yazılmış rakamlar yer almaktadır.

Şekil 3.497. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.498. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٩

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 19

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 19

Şekil 3.499. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.500. Arka Yüz Çizim

(٤٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(40) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (40) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	126		
Müze Envanter No:	34-4-1		
Şekil No:	3.501, 3.502, 3.503, 3.504		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1934		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1277 (M. 1860)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 21, 098 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 246. Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3067.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "Sene 22" ibaresi yer almaktadır. Tuğranın sağına tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarlarını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Fakat sikke kenarlarında oluşan yoğun aşınmadan dolayı bordür sadece sağ alt köşede görülebilmektedir. Tuğranın sağında yer alan gül motifleri aşınmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme mevcuttur. Sikkenin sağ alt köşesine renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde merkeze "40" rakamı yerleştirilmiştir. Bu rakam paranın değerini ifade etmektedir. Rakamın etrafını çepeçevre dolanan sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Alt kısımda yazının başlangıç ve bitiş kısmı arasında tarih yer almaktadır. Tarihin altına "sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarlarını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarında oluşan yoğun aşınmadan dolayı bordür sağ ve sol kısımlarda görülebilmektedir. Sikkenin ortasına, "4" rakamının soluna renkli kalemle rakamlar yazılmıştır.

Şekil 3.501. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.502. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٢٢

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 22

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 22

Şekil 3.503. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.504. Arka Yüz Çizim

(٤٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(40) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (40) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	127		
Müze Envanter No:	65-2-4		
Şekil No:	3.505, 3.506, 3.507, 3.508		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	09.10.1965		
Müzeye Geliş Şekli:	Hediye edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1275 (M. 1858)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 10, 556 gr.	**Çap:** 31 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 251; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3068.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri nakşedilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "20 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin etrafını testere dişli motifli bordür dolanmaktadır. Sikke kenarlarında oluşan deformasyondan dolayı bordür sağ kısımda sağ kısımda silinmiştir. Tuğranın sağına yerleştirilmiş olan bitkisel süslemenin formunda aşınmadan dolayı bozulma oluşmuştur. Tuğra yüzeyinde yer yer derin olmayan çizikler bulunmaktadır. Sikkenin arka yüzünde ortada sikkenin değerini ifade eden "20" rakamı ve rakamın etrafında dairevi formlu, rakamı çepeçevre dolanan sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Rakamın altında, yazının başlangıç ve bitiş kısmı arasında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında "Azze" yazısının altına tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifi nakşedilmiştir. Sikkenin etrafını testere dişli motifli bordürle çevrelemektedir. Sikke yüzeyinde oluşan deformasyondan dolayı bordür üst kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin ortasında, rakamın etrafında aşınma ve derin olmayan çizikler mevcuttur. Sikkenin sol alt köşesinde bulunan bitkisel motifin yüzeyi aşınmıştır.

Şekil 3.505. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.506. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٢٠

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 20

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 20

Şekil 3.507. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.508. Arka Yüz Çizim

(٢٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(20) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (20) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	128		
Müze Envanter No:	74-36-26		
Şekil No:	3.509, 3.510, 3.511, 3.512		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	01.04.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1272 (M. 1855)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 7, 063 gr.	**Çap:** 27 mm.	**Cidar:** 1, 5 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 132; Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 258; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 2025.		

Genel Tanımı: Ön yüzün merkezinde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası ve tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri yer almaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren rakam ve yazı bulunmaktadır. Sikkenin etrafını testere dişli motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarında oluşan yoğun deformasyondan dolayı bordür sadece üst kısımda görülebilmektedir. Bordürün diğer kısımları mevcut değildir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma mevcuttur. Tuğranın sağına yerleştirilmiş olan bitkisel süslemenin formu aşınmadan dolayı bozulmuştur. Sikkenin arka yüzünde ortada sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı ve rakamın etrafında dairevi formlu, rakamı çepeçevre dolanan sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Rakamın altında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında "Azze" yazısının altına tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifi yerleştirilmiştir. Sikkenin çevresi testere dişli motifli bordürle sınırlandırılmıştır. Sikke kenarlarında oluşan yoğun deformasyondan dolayı bordür üst kısımda daha net görülebilmektedir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma ve sikkenin orta kısmında oksitlenme oluşmuştur.

Şekil 3.509. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.510. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٧

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 17

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 17

Şekil 3.511. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.512. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	129		
Müze Envanter No:	68-14-18		
Şekil No:	3.513, 3.514, 3.515, 3.516		
İnceleme Tarihi:	20.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1275 (M. 1858)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 5, 052 gr.	**Çap:** 27 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 132; Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 261; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3068.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında bulunan "Sene 20" ibaresi, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini ifade etmektedir. Tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarlarını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarında oluşan aşınmadan dolayı bordür sağ ve sol kısımlarda silinmiştir. Tuğranın sağında yer alan bitkisel motifin yüzeyi aşınmıştır. Sikkenin sol alt köşesinde küçük bir oksitlenme ve sikke yüzeyinde yer yer kararmalar mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde ortaya "10" rakamı yerleştirilmiştir. Bu rakam paranın değerini ifade etmektedir. Rakamın etrafında dairevi formlu, rakamı çepeçevre dolanan sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Alt kısımda yazının başlangıç ve bitiş kısmı arasında tarih, tarihin altına "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında "Azze" yazısının altına tek daldan filizlenmiş, yapraklı natüralist gül ve gonca motifi nakşedilmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikkenin sol ksmında deformasyon oluşmuştur. Deformasyondan dolayı bordür sol tarafta net görülememektedir. Sol alt köşede yer alan çiçek motifinin formu aşınmadan dolayı bozulmuştur. Sikke yüzeyinde kararma mevcuttur.

Şekil 3.513. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.514. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٢٠

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 20

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 20

Şekil 3.515. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.516. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	130		
Müze Envanter No:	34-8-1		
Şekil No:	3.517, 3.518, 3.519, 3.520		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1934		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1276 (M. 1859)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 5, 218 gr.	**Çap:** 27 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 132; Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 262.		

Genel Tanımı: Sikkenin merkezinde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası ve tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri bulunmaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "Sene 21" ibaresi yer almaktadır. Sikke yüzeyinde yoğun kararma mevcuttur. Tuğranın sağındaki motiflerin yüzeyi aşınmıştır. Sikkenin arka yüzünde ortada sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı ve rakamın etrafında dairevi formlu, rakamı çepeçevre dolanan sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Alt kısımda yazının başlangıç ve bitiş kısmı arasında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında "Azze" yazısının altına tek daldan filizlenmiş, yapraklı natüralist gül ve gonca motifi yerleştirilmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma vardır. Sikkenin sağ üst köşesinde oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin sol alt köşesinde bulunan bitkisel motifin formunda aşınmadan dolayı bozulma meydana gelmiştir.

Şekil 3.517. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.518. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٢١

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 21

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 21

Şekil 3.519. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.520. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	131		
Müze Envanter No:	64-2-1		
Şekil No:	3.521, 3.522, 3.523, 3.524		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1964		
Müzeye Geliş Şekli:	Hediye edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1265 (M. 1849)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 60 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 268; Uslu ve Büyüktuncay, Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları… s. 18.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifleri yer almaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "10 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin etrafını testere dişli motifli bordür dolanmaktadır. Bordürün üst kısmı oluşan kararmadan dolayı net görülememektedir. Tuğranın sağına yerleştirilmiş olan bitkisel süslemenin yüzeyi aşınmıştır. Süslemenin sol kısmında bir oyuk mevcuttur. Sikke kenarlarında yer yer ezilmeler görülmektedir. Sikkenin arka yüzüne, orta kısma sikkenin değerini ifade eden "5" rakamı yerleştirilmiştir. Rakamın etrafını sülüs hatlı yazı kuşağı çepeçevre dolanmaktadır. Rakamın alt kısmında tarih, tarihin altında yıldız motifi, yıldızın altında "sene" ibaresi yer almaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında tek daldan filizlenmiş, yapraklı gül ve gonca motifi bulunmaktadır. Sikkenin etrafını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarındaki deformasyondan dolayı bordür alt kısımda daha net görülmektedir. Sikkenin ortasında, rakamın etrafında aşınma ve çizikler mevcuttur. Aşınmadan dolayı yazı kuşağının üst kısımlarında silinmeler meydana gelmiştir. Ayrıca sikkenin sol alt köşesinde bulunan bitkisel motifin formu bozulmuştur.

Şekil 3.521. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.522. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٠

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 10

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 10

Şekil 3.523. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.524. Arka Yüz Çizim

(٥) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	132		
Müze Envanter No:	S. 76-12-67		
Şekil No:	3.525, 3.526, 3.527, 3.528		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	18.09.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Yol çalışması sırasında bulunmuştur		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1274 (M. 1857)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık**: 2, 320 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 132; Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 277; Uslu ve Büyüktuncay, Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları… s. 18.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına yapraklı gül ve gonca motiflerinden oluşan bitkisel süsleme yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam bulunmaktadır. Sikke kenarlarında ve yüzeyinde deformasyon oluşmuştur. Tuğranın orta kısmı ve sağındaki bitkisel motifin yüzeyi aşınmıştır. Sikkenin arka yüzünde, ortada sikkenin parasal değerini ifade eden "5" rakamı bulunmaktadır. Rakamın etrafı dairevi formda sülüs hatlı yazı kuşağı ile çevrelenmiştir. Rakamın altına tarih, tarihin altına yıldız motifi, yıldızın altına ise "sene" yazısı yerleştirilmiştir. Sikke kenarlarında ve yüzeyinde yoğun aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı yazı kuşağında silinme, sikke yüzeyinde yer yer derin olmayan küçük oyuklar meydana gelmiştir.

Şekil 3.525. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.526. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١٩

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 19

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 19

Şekil 3.527.Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.528. Arka Yüz Çizim

(٥) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	133		
Müze Envanter No:	79-4-681		
Şekil No:	3.529, 3.530, 3.531, 3.532		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	23.02.1979		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1276 (M. 1859)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 578 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat. No. 279; Uslu ve Büyüktuncay, Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları… s. 18.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası ve tuğranın sağında yapraklı gül ve gonca motiflerinden oluşan bitkisel süsleme yer almaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "21 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin etrafı testere dişli motifli bordür ile çevrelenerek sonlandırılmıştır. Tuğra yüzeyinde ve sikke kenarlarında aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı testere dişli motifli bordür sol kısımda daha net görülmektedir. Tuğranın sağ alt kısmında kararma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, orta kısmda sikkenin değerini ifade eden "5" rakamı bulunmaktadır. Rakamın etrafını sülüs hatlı yazı kuşağı çember formunda dolanmaktadır. Rakamın alt kısmında tarih, tarihin altında yıldız motifi, yıldızın altında "sene" ibaresi yer almaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında tek daldan yapraklı gül motifi bulunmaktadır. Sikkenin etrafını testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarındaki yoğun aşınmadan dolayı bordür üst kısımda çok az görülebilmektedir. Sikkenin sol alt köşesindeki bitkisel motifin yüzeyi aşınmıştır.

Şekil 3.529. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.530. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٢١

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 21

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 21

Şekil 3.531. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.532. Arka Yüz Çizim

(٥) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٥٥

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1255”

“ (5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1839”

Katalog No:	134		
Müze Envanter No:	68-4-1		
Şekil No:	3.533, 3.534, 3.535, 3.536		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.04.1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülmecid/ H. 1255-1277 (M. 1839-1861)		
Darp Tarihi:	H. 1261 (M. 1845)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 6, 228 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdülmecid Devri… Kat No. 566; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 133; Broome, A Handbook of Islamıc Coins… Kat. No. 263.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında, "P" harfinin üzerinde "5" rakamı bulunmaktadır. Tuğranın etrafını ince bir bordür dolanmaktadır; fakat bordürün detayı sikke yüzeyindeki yoğun oksitlenmeden ve aşınmadan dolayı anlaşılamamaktadır. Sikkenin arka yüzünde, üst kısımda "6" rakamı, rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En altta tarih yer almaktadır. Sikke etrafında yoğun şekilde oksitlenme ve aşınma mevcuttur.

Şekil 3.533. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.534. Ön Yüz Çizim

عبدالمجيد خان بن محمود
المظفر دائما
(٥ پ)

Tuğra
“Abdülmecid Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
(5 P)

“Mahmud oğlu Abdülmecid Han-
Dâimâ kazanan”
(5 P)

Şekil 3.535. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.536. Arka Yüz Çizim

(٦) ضرب في مصر
١٢٥٥

“(6) Duribe fi Mısır
1255”

“ (6) Mısır’da basıldı
1839”

3.22. Abdülaziz Dönemi [H.1277-1293 (M.1861-1876)] Sikkeleri

Katalog No:	135		
Müze Envanter No:	68-1-2		
Şekil No:	3.537, 3.538, 3.539, 3.540		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	07.04.1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 10, 798 gr.	**Çap:** 32 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 216; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 2054.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın hemen altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenerek sikke kompozisyonu tamamlanmıştır. Tuğranın üst kısmında kararma ve çevresinde derin olmayan çizikler bulunmaktadır. Tuğranın sağına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde, orta kısımda "20" rakamı yazmaktadır. Bu rakam sikkenin değerini göstermektedir. Rakamın etrafını dairesel şekilde, tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı sarmaktadır. Rakamın altında, yazının başlangıç ve bitişi arasında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında bir adet yapraklı gül dalı motifi yer almaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 3.537. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.538. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.539. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.540. Arka Yüz Çizim

(٢٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(20) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (20) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	136		
Müze Envanter No:	77-9-12		
Şekil No:	3.541, 3.542, 3.543, 3.544		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.06.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 10, 063 gr.	**Çap:** 32 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 216; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 2054.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın hemen altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Tuğranın üst kısmında kararma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, orta kısımda sikkenin değerini gösteren "20" rakamı yazmaktadır. Rakamın etrafını dairesel şekilde, tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı dolanmaktadır. Rakamın altında, yazının başlangıç ve bitişi arasında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında bir adet yapraklı gül dalı motifi yer almaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikkenin orta ve üst kısmında yoğun şekilde kararma vardır.

Şekil 3.541. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.542. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.543. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.544. Arka Yüz Çizim

(٢٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(20) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (20) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	137		
Müze Envanter No:	34-15-1		
Şekil No:	3.545, 3.546, 3.547, 3.548		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1278 (M. 1862)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 011 gr.	**Çap:** 27 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 221; İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye… Kat. No. 1214.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası ve tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "1 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Bu sikke padişahın tahta çıktığı yılın cülus sikkesi olduğundan önemli sikkelerdendir. Tuğrayı alttan yarım ay şeklinde sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı sarmaktadır. Bu yazı kuşağında sikkenin Dersaadet'e ait olduğu yazmaktadır. Dersaadet, saadet yolu, mutluluk kapısı hepsi aynı anlamlara geliyor olup, bu isimler İstanbul için kullanılmıştır. Sikkenin sol kısmında hafif oksitlenme oluşmuştur. Arka yüzün orta kısmında sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı bulunmaktadır. Rakamın etrafını dairesel şekilde, tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı dolanmaktadır. Rakamın alt kısmında tarih, tarihin altında "sene" ibaresi yer almaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında bir adet yapraklı gül dalı motifi bulunmaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenerek sonlandırılmıştır.

Şekil 3.545. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.546. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ١
درسعادت مخصوص سكةً نحاسيدر

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 1
“Dersaadete Mahsus Sikke-i Nuhasiyedir”

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 1
“Dersaadete ait sikkedir”

Şekil 3.547. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.548. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	138		
Müze Envanter No:	73-7-43		
Şekil No:	3.549, 3.550, 3.551, 3.552		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	29.06.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 278 gr.	**Çap:** 28 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 138; Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 226; Demir, Kars Müzesi'nde Bulunan… s. 72.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4 Sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin arka yüzünde, orta kısımda sikkenin değerini gösteren "10" rakamı bulunmaktadır. Rakamın etrafını dairesel şekilde, tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı dolanmaktadır. Rakamın altına, yazının başlangıç ve bitişi arasına tarih, tarihin altına "sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında bir adet yapraklı gül dalı motifi yer almaktadır. Sikke kompozisyonu içte testere dişi motifli bordür ile sonlandırılmıştır.

Şekil 3.549. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.550. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.551. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.552. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	139		
Müze Envanter No:	S. 76-1-15		
Şekil No:	3.553, 3.554, 3.555, 3.556		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.01.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 4, 896 gr.	**Çap:** 28 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 138; Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 226; Demir, Kars Müzesi'nde Bulunan… s. 72.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4 Sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin arka yüzünde, ortada sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı yer almaktadır. Rakam, tek sıra sülüs hatlı yazı kuşağı ile daire içine alınmıştır. Rakamın altına, yazının başlangıç ve bitişi arasına tarih, tarihin altına "sene" yazısı yerleştirilmiştir. Sikkenin sol tarafına, "Azze" yazısının altına bir adet yapraklı gül dalı motifi nakşedilmiştir. Sikke kompozisyonu içte testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır.

Şekil 3.553. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.554. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.555. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.556. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	140		
Müze Envanter No:	74-36-25		
Şekil No:	3.557, 3.558, 3.559, 3.560		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	01.04.1974		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 333 gr.	**Çap:** 28 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 138; Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 226; Demir, Kars Müzesi'nde Bulunan… s. 72.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın hemen altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4 Sene" ibaresi yer almaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yer yer kararmalar ve çizikler görülmektedir. Tuğranın orta kısmında deformasyon mevcuttur. Sikkenin sol alt köşesi deliktir. Sikkenin arka yüzünde ortaya "10" rakamı yerleştirilmiştir. Rakam, tek sıra sülüs hatlı yazı kuşağı ile daire içine alınmıştır. Rakamın altında, yazının başlangıç ve bitişi arasında tarih, tarihin altında "sene" yazısı yer almaktadır. Sikkenin sol tarafında, "Azze" yazısının altında bir adet yapraklı gül dalı motifi bulunmaktadır. Sikke kompozisyonu içte testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin orta kısmı aşınmıştır. Sikkenin alt kısmı deliktir ve deliğin etrafında kararma oluşmuştur.

Şekil 3.557. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.558. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.559. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.560. Arka Yüz Çizim

(١٠) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	141		
Müze Envanter No:	68-14-43		
Şekil No:	3.561, 3.562, 3.563, 3.564		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Amasya bölgesinden elde edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 388 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 236; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 2056.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze yerleştirilmiş Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın hemen altında "4 Sene" ibaresi yer almaktadır. Bu ibare, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini ifade etmektedir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin arka yüzünde, orta kısımda sikkenin değerini gösteren "10" rakamı yazmaktadır. Rakamın etrafında dairesel şekilde, tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Rakamın altına, yazının başlangıç ve bitişi arasına tarih, tarihin altına "sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin orta kısmında derin olmayan ufak delikler ve darp tarihinin üst kısmında aşınma bulunmaktadır.

Şekil 3.561. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.562. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.563. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.564. Arka Yüz Çizim

(٥) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	142		
Müze Envanter No:	34-16-1		
Şekil No:	3.565, 3.566, 3.567, 3.568		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 498 gr.	**Çap:** 23 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 236; Artuk ve Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri… C. II, Kat. No. 2056.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam bulunmaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin sağ ve alt kısımlarında oksitlenme, tuğranın sol bölümünde ezilmeler mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, ortada sikkenin değerini gösteren "10" rakamı yer almaktadır. Rakamın etrafını tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı dairesel şekilde dolanmaktadır. Rakamın altına, yazının başlangıç ve bitişi arasına tarih, tarihin altına "sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Arka yüz kompozisyonu içten testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer kararmalar ve sol kısımda hafif oksitlenme oluşmuştur. Sikkenin orta kısmından aşağı doğru inen bir çatlama görülmektedir.

Şekil 3.565. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.566. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
سنه ٤

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 4

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 4

Şekil 3.567. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.568. Arka Yüz Çizim

(٥) عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
سنه ١٢٧٧

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
Sene 1277”

“ (5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
Sene 1861”

Katalog No:	143		
Müze Envanter No:	34-12-1		
Şekil No:	3.569, 3.570, 3.571, 3.572		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1934		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1280 (M. 1863)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 12, 411 gr.	**Çap:** 31 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 643. İsmail Galib, Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye, Kat. No. 1228.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altına, "P" harfinin üzerine "20" rakamı yerleştirilmiştir. Sikkenin etrafı içten testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma mevcuttur. Ayrıca tuğra üzerinde ve etrafında yer yer oksitlenme oluşmuştur. Bordür kararmadan dolayı sağ kısımda daha net görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde, üst kısımda sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "3" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altına iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En altta tarih yer almaktadır. Sikkenin etrafı içten testere dişi motifli bordürle sonlandırılmıştır. Sikke yüzeyinde kararma, yer yer oksitlenme ve aşınma görülmektedir. Aşınmadan dolayı bordürün formu sağ kısımda bozulmuştur.

Şekil 3.569. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.570. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
(٢٠ پ)

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
(20 P)

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
(20 P)

Şekil 3.571. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.572. Arka Yüz Çizim

(٣) ضرب في مصر
١٢٧٧

“(3) Duribe fi Mısır
1277”

“ (3) Mısır’da basıldı
1861”

Katalog No:	144		
Müze Envanter No:	S. 75-2-2		
Şekil No:	3.573, 3.574, 3.575, 3.576		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.04.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 12, 265 gr.	**Çap:** 31 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 644.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altında, "P" harfinin üzerinde "20" rakamı yazmaktadır. Sikkenin etrafı içten testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde kararma ve deformasyon mevcuttur. Tuğranın sağ ve alt kısmında küçük oyuklar bulunmaktadır. Bordür aşınmadan dolayı aşağı kısımda hafif siliktir. Sikkenin arka yüzünde, üst kısımda sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Sikkenin etrafını içten testere dişi motifli bordür dolanmaktadır. Bu bordürle sikke kompozisyonu sonlandırılmıştır. Sikkenin sağ kısmında çizikler vardır.

Şekil 3.573. Ön Yüz Fotoğraf

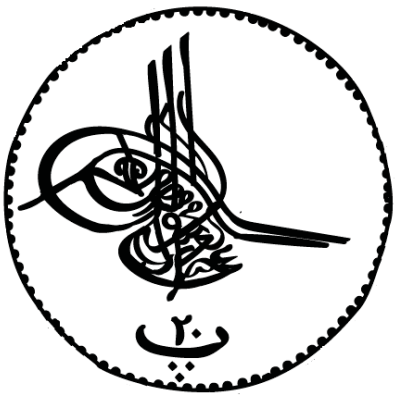

Şekil 3.574. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفر دائما
(٢٠ پ)

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
(20 P)

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
(20 P)

Şekil 3.575. Arka Yüz Fotoğraf

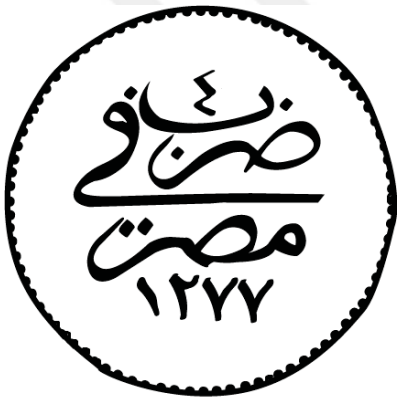

Şekil 3.576. Arka Yüz Çizim

(٤) ضرب في مصر
١٢٧٧

“ (4) Duribe fi Mısır
1277”

“ (4) Mısır’da basıldı
1861”

Katalog No:	145		
Müze Envanter No:	68-1-4		
Şekil No:	3.577, 3.578, 3.579, 3.580		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	07.04.1968		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Abdülaziz/ H. 1277-1293 (M. 1861-1876)		
Darp Tarihi:	H. 1281 (M. 1864)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 6, 055 gr.	**Çap:** 29 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 138; Ölçer, Sultan Abdüzaziz Han Devri… Kat. No. 644; Demir ve Çalış, Kars Müzesi'nde Bulunan…, s. 70.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülmecid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın altında, "P" harfinin üzerinde "10" rakamı yer almaktadır. Sikkenin etrafı içten testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde kararma ve küçük oyuklar mevcuttur. Tuğranın sağına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde, üst kısımda sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4" rakamı bulunmaktadır. Rakamın altında iki satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. İki satır "fi" harfinin uzatılmasıyla birbirinden ayrılmıştır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Sikkenin etrafı içten testere dişi motifli bordürle sonlandırılmıştır.

Şekil 3.577. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.578. Ön Yüz Çizim

عبدالعزيز خان بن محمود
المظفردائما
(١٠ پ)

Tuğra
“Abdülaziz Han bin Mahmud-
El- muzaffer dâimâ”
(10 P)

“Mahmud oğlu Abdülaziz Han-
Dâimâ kazanan”
(10 P)

Şekil 3.579. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.580. Arka Yüz Çizim

(٤) ضرب في مصر
١٢٧٧

“ (4) Duribe fi Mısır
1277”

“(4) Mısır’da basıldı
1861”

3.23. II. Abdülhamid Dönemi [H.1293-1327 (M.1876-1909)] Sikkeleri

Katalog No:	146		
Müze Envanter No:	71-16-4		
Şekil No:	3.581, 3.582, 3.583, 3.584		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	13.05.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1325 (M. 1907)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Altın (AU)	**Birim Değeri:**	Ziynet Altını (Elli Kuruş)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 454 gr.	**Çap:** 27 mm.	**Cidar:** 0, 5 mm
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 145; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 244; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3237.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında sultanın mahlası bulunmaktadır. Tuğranın altında, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "32 sene" ibaresi yer almaktadır. Tuğranın etrafı küçük yıldızlarla oluşturulmuş bordür ile daire içine alınmıştır. Bu bordürün çevresini tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı dolanmaktadır. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Sikke yüzeyinde ezilmeler mevcuttur. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı küçük yıldızlarla oluşturulmuş bordür ile daire içine alınmıştır. Yıldız bordürünün çevresini devren yazılı, tek sıra sülüs hatlı yazı kuşağı çevrelemektedir. Harf aralarında tirfil motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarları tırtıklıdır. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Kulpun çevresinde kararma mevcuttur.

Şekil 3.581. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.582. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفردائما ,الغازي سنه ٣٢
المستند بتوفيقات الربانيه ملك الدولة العثمانيه

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-El- muzaffer dâimâ” El Gazi Sene 32 “El-Müstenid Bi-Tevfikatü’l Rabbaniye Melikü’l-Devlet-i Osmaniyye”
“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-Dâimâ kazanan” El Gazi Sene 32
“Allah katından gelen başarılara ve yardımlara dayanan Osmanlı Devleti Meliki”

Şekil 3.583. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.584. Arka Yüz Çizim

عزنصرهضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣
السلطانالغازي عبدالحميد خان بن السلطانالغازي عبدالمجيد خان دامه ملكه

“Azze Nasruhû Duribe fi Kostantiniyye 1293”
“Es-Sultan’ül-Gazi Abdülhamid Han bin Es-Sultan’ül-Gazi Abdülmecid Han Dâme Mülkühû”
Zaferi Şerefli Olsun. Kostantiniyye’de basıldı 1876.
“Sultan Gazi Abdülmecid Han’ın oğlu Sultan Gazi Abdülhamid Han Saltanatı daim olsun”

Katalog No:	147		
Müze Envanter No:	S. 75-13-5		
Şekil No:	3.585, 3.586, 3.587, 3.588		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.05.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1295 (M. 1878)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Mecidiye (Yirmi Kuruş)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 23, 700 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 145; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 302; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 158.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultanın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına, tek daldan filizlenmiş iki dal üzerindeki yapraklı gül goncaları yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "2 " rakamı yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Eklendikleri yerlerde nokta şekilleri bulunmaktadır. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalara papatya motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenerek sonlandırılmıştır. Tuğranın sağındaki gül motifinin yüzeyi aşınmıştır. Ayrıca sağ kısımdaki papatya motifleri ve sikkeyi çevreleyen bordür tamamen silinmiştir. Sikkenin arka yüzüne üç satırlık sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını ön yüzün tekrarı olan on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar mevcuttur. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalara papatya motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile sonlandırılmıştır. Sikkenin sol tarafında yoğun aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı hilal motifleri siliktir. Papatya motifleri ile sikkeyi çevreleyen bordür ise mevcut değildir.

Şekil 3.585. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.586. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما
سنه ٢

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 2

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 2

Şekil 3.587. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.588. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	148		
Müze Envanter No:	70-7-23		
Şekil No:	3.589, 3.590, 3.591, 3.592		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1296 (M. 1879)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Mecidiye (Yirmi Kuruş)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 23, 583 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 145; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 303; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 159.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında, tek daldan filizlenmiş iki dal üzerindeki yapraklı gül goncaları yer almaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "3 Sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Tuğranın sağındaki gül motifi ve papatya motiflerinin yüzeylerinde aşınma oluşmuştur. Sikkeyi çevreleyen bordür sağ ve sol kısımda aşınmadan dolayı silinmiştir. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenme mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri görülmektedir. Ön yüz kompozisyonu içte testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır. Sikkeyi çevreleyen testere dişli bordür aşınmadan dolayı üst kısımda silinmiştir.

Şekil 3.589. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.590. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما
سنه ٣

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ”
Sene 3

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan”
Sene 3

Şekil 3.591. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.592. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	149		
Müze Envanter No:	S. 76-3-10		
Şekil No:	3.593, 3.594, 3.595, 3.596		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	10.02.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1310 (M. 1892)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 862 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 324; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 182.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı "El Gazi" yazısı yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "17 Sene" ibaresi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür çevrelemektedir. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Birleştikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Tuğra ve sağına yerleştirilen unvan yüzeyinde hafif silinme mevcuttur. Sikke kenarlarında oluşan yoğun aşınmadan dolayı testere dişli bordür sol kısımda tamamen yok olmuştur. Alt kısımdaki ay yıldız motiflerinin etrafında yer yer kararmalar görülmektedir. Sikkenin üst tarafında kulp takılıdır. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının altında tarih yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birbirlerine eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarına, birleştikleri noktalara papatya motifleri yerleştirilmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile sınırlandırılmıştır. Sikke kenarlarındaki aşınmadan dolayı testere dişli bordür sol kısımda görülmektedir, sağ kısımdaki bordür tamamen silinmiştir. Sikkenin üst kısmındaki kulpun eklendiği yerde kararma mevcuttur.

Şekil 3.593. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.594. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما , الغازي
سنه ١٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 17

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 17

Şekil 3.595. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.596. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	150		
Müze Envanter No:	71-20-7		
Şekil No:	3.597, 3.598, 3.599, 3.600		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.12.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1325 (M. 1907)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 921 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 339; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 197.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı; altına ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "32 Sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile sonlandırılmıştır. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Sikkenin arka yüzüne üç sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış kısımları, birleştikleri noktalar papatya motifleri ile süslenmiştir. Sikkenin kenarları içte testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin sol tarafında kararma oluşmuştur.

Şekil 3.597. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.598. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٣٢

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" El Gazi
Sene 32

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan" El Gazi
Sene 32

Şekil 3.599. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.600. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

"Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293"

"Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1876"

Katalog No:	151		
Müze Envanter No:	78-8-11		
Şekil No:	3.601, 3.602, 3.603, 3.604		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.06.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1325 (M. 1907)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 953 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 339; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 197.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağına sultanın unvanı yerleştirilmiştir. Altında ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "32 Sene" ibaresi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış taraflarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları içten testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış kısımlarında birleştikleri noktalarda papatya motifleri görülmektedir. Sikkenin arka yüz süslemesi kenarların testere dişi motifli bordür ile çevrelenmesiyle son bulmaktadır.

Şekil 3.601. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.602. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٣٢

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 32

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 32

Şekil 3.603. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.604. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	152		
Müze Envanter No:	S. 76-3-9		
Şekil No:	3.605, 3.606, 3.607, 3.608		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	10.02.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1326 (M. 1908)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 967 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 340; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 198.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında ise sultanın unvanı "El Gazi" yazısı bulunmaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "33 Sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresini on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Birleştikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri görülmektedir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin sağ tarafında kulp takılıdır. Kulpun bulunduğu yerdeki motifler silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını ön yüzün tekrarı olan on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birbirlerine eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin sağ alt köşesindeki aşınmadan dolayı testere dişli bordür ve papatya motiflerinin yüzeyinde silinme meydana gelmiştir. Sikkenin sol tarafında kulp takılıdır. Kulpun bulunduğu yerdeki motifler mevcut değildir; ayrıca bu kısımda kararma görülmektedir.

Şekil 3.605. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.606. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما الغازي
سنه ٣٣

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" El Gazi
Sene 33

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan" El Gazi
Sene 33

Şekil 3.607. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.608. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

"Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293"

"Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1876"

Katalog No:	153		
Müze Envanter No:	73-15-2		
Şekil No:	3.609, 3.610, 3.611, 3.612		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1304 (M. 1886)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	İki Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 325 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 147; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 345; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 204.		

Genel Tanımı: Ön yüzde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın "El- Gazi" unvanı yerleştirilmiştir. Tuğranın hemen altında, sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı daire şeklinde on iki adet yıldız ile çevrilidir. En dıştan testere dişi motifli bordür ile süsleme tamamlanmıştır. Tuğra etrafında ve sikkenin alt kısmında kararmalar mevcuttur. Sikke kenarlarında oluşan yoğun aşınmadan dolayı sikkeyi çevreleyen bordür üst kısımda çok az görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının etrafını ön yüzün tekrarı olan on iki yıldız dolanmaktadır. Testere dişi motifli bordür ile arka yüz kompozisyonu sonlandırılmıştır. Sikkenin sağ tarafında ve yüzeyinde kararmalar oluşmuştur.

Şekil 3.609. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.610. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ١١

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 11

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 11

Şekil 3.611. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.612. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	154		
Müze Envanter No:	70-7-28		
Şekil No:	3.613, 3.614, 3.615, 3.616		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1310 (M. 1892)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	İki Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 197 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 147; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 348; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 207.		

Genel Tanımı: Ön yüzde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına, sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı daire şeklinde on iki adet yıldız ile çevrilidir. Tuğra yüzeyinde ve Sikke kenarlarında yoğun aşınma mevcuttur. Tuğranın ortası tamamen silinmiştir. Sikke yüzeyinde yer yer kararmalar görülmektedir. Sikkenin sol kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, en altta ise tarih yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını on iki adet yıldız dolanmaktadır. Testere dişi motifli bordür ile arka yüz kompozisyonu tamamlanmıştır. Sikkenin orta kısmında ve kenarlarında aşınma oluşmuştur. Sikkeyi çevreleyen bordürün formu sağ kısımda aşınmadan dolayı bozulmuştur. Sikke yüzeyinde yer yer kararmalar oluşmuştur. Sikkenin sağ kısmı deliktir. Deliğin denk geldiği yerdeki yıldız motifi yarım kalmıştır.

Şekil 3.613. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.614. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ١٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 17

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 17

Şekil 3.615. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.616. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	155		
Müze Envanter No:	50-2-1		
Şekil No:	3.617, 3.618, 3.619, 3.620		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1303 (M. 1886)	**Darp Yeri:**	Mısır
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	İki Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 716 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 659; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3266.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada Sultan II. Abdülhamid'in tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına tek daldan filizlenmiş yapraklı iki adet gül motifi, üstüne ise yedi adet yıldız motifi nakşedilmiştir. Tuğranın altında, "Ş" harfi üzerine yerleştirilmiş "2" rakamı görülmektedir. Kompozisyon, hilal şeklinde tasarlanmış bir çelengin içinde yer almaktadır. Çelengi dallar üzerine yerleştirilmiş yapraklı gül ve tomurcuk motifleri oluşturmaktadır. İki ayrı parçadan oluşan çelengin ortasında birbirine kurdeleyle çapraz olarak bağlanmış ok kesesi bulunmaktadır. Sikke en dıştan düz bir bordürle sınırlandırılmıştır. Sikkenin alt kısmı deliktir. Delik çelengin orta kısmına denk geldiği için bu kısımdaki motifler mevcut değildir. Sikkenin arka yüzünde iki satırlık sülüs hatlı yazı bulunmaktadır. İki satır birbirinden "fi" harfinin uzatılmasıyla ayrılmıştır. Yazı kuşağının üst kısmında sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "10" rakamı, onun üstünde üç adet yıldız motifi yer almaktadır. En altta tarih bulunmaktadır. Kompozisyon hilal şeklinde tasarlanmış bir çelengin içine yerleştirilmiştir. Çelengi, yapraklara sarmaşık olarak dolanan lale motifleri meydana getirmektedir. İki ayrı parçadan oluşan çelenk ortadan birbirine bağlanmıştır. Harf aralarında tirfil motifleri görülmektedir. Sikke en dıştan düz bir bordürle çerçevelenmiştir.

Şekil 3.617. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.618. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما
(٢ ش)

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ"
(Ş 2)

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan"
(Ş 2)

Şekil 3.619. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.620. Arka Yüz Çizim

(١٠) ضرب في مصر
١٢٩٣

"(10) Duribe fi Mısır
1293"

"(10) Mısır'da basıldı
1876"

Katalog No:	156		
Müze Envanter No:	70-7-30		
Şekil No:	3.621, 3.622, 3.623, 3.624		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1322 (M. 1904)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Bir Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 161 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 148; Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 246; Uslu ve Büyüktuncay, Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları… s. 90		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına, sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "29 Sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı daire şeklinde on iki adet yıldız ile çevrilidir. Sikkenin ön yüz süslemesi testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır. Sikkenin sol alt köşesi deliktir. Deliğin denk geldiği yerde bulunan yıldız motiferi zarar görmüştür. Deliğin çevresinde kararma mevcuttur. Sikkenin arka yüzüne üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Yazı kuşağının altında tarih yer almaktadır. Kompozisyonun etrafını on iki adet yıldız dolanmaktadır. Sikkeyi en dıştan testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikke kenarlarında oluşan aşınmadan dolayı bordür sol alt köşede net görülebilmektedir. Sikkenin sağ alt köşesindeki deliğin etrafındaki yıldız motiferi zarar görmüştür.

Şekil 3.621. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.622. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٢٩

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" El Gazi
Sene 29

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan" El Gazi
Sene 29

Şekil 3.623. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.624. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

"Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293"

"Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1876"

Katalog No:	157		
Müze Envanter No:	76-32-38		
Şekil No:	3.625, 3.626, 3.627, 3.628		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	12.08.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1322 (M. 1904)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Bir Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 122 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 148; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 246; Uslu ve Büyüktuncay, Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları… s. 90.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı yerleştirilmiştir. Tuğranın altında, sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "29 Sene" ibaresi yer almaktadır. Kompozisyonun etrafı daire şeklinde on iki adet yıldız ile çevrilidir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile son bulmaktadır. Sikkenin sağ alt köşesindeki aşınmadan dolayı testere dişi motifli bordür bu kısımda mevcut değildir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını on iki adet yıldız çevrelemektedir. Sikkenin kenarlarında ve orta kısmında aşınma oluşmuştur. Aşınmadan dolayı yazı kuşağının sol kısmı silinmiştir.

Şekil 3.625. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.626. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٢٩

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" El Gazi
Sene 29

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan" El Gazi
Sene 29

Şekil 3.627. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.628. Arka Yüz Çizim

عزنصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

"Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293"

"Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1876"

Katalog No:	158		
Müze Envanter No:	79-4-663		
Şekil No:	3.629, 3.630, 3.631, 3.632		
İnceleme Tarihi:	26.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	23.02.1979		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1320 (M. 1902)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 826 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 413; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3250; Broome, A Handbook of Islamıc Coins… Kat. No. 302.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkeze Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında sultanın unvanı olan "El- Gazi" yazmaktadır. Tuğranın altında, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "27 sene" ibaresi yer almaktadır. Sikkenin etrafı, düz silmenin kıvrımlar oluşturarak meydana getirdiği bir düz bir düğümlü motifin dönüşümlü olarak kullanıldığı bordür ile çevrelenmiştir. Tuğranın orta kısmı aşınmıştır. Sikkenin sol üst köşesinde hafif kararma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı, rakamın üzerinde bir yıldız, altında ise 1293 tarihi yer almaktadır. Tarihin altında bir hilal motifi bulunmaktadır. Hilal motifinin içine tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yerleştirilmiştir.

Şekil 3.629. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.630. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٢٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 27

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 27

Şekil 3.631. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.632. Arka Yüz Çizim

(١٠) عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“(10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

Katalog No:	159		
Müze Envanter No:	A74-16-199		
Şekil No:	3.633, 3.634, 3.635, 3.636		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1320 (M. 1902)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 832 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 413; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3250; Broome, A Handbook of Islamıc Coins… Kat. No. 302.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası, tuğranın sağına sultanın unvanı olan "El- Gazi" yazısı yerleştirilmiştir. Tuğranın altında, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "27 sene" ibaresi bulunmaktadır. Sikkenin etrafı, düz silmenin kıvrımlar oluşturarak meydana getirdiği bir düz bir düğümlü motifin dönüşümlü olarak kullanıldığı bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı bulunmaktadır. Rakamın üzerinde bir yıldız, altında hilal motifi yer almaktadır. Hilal motifinin içine tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Sikkenin orta kısmında aşınma mevcuttur.

Şekil 3.633. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.634. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٢٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 27

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 27

Şekil 3.635. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.636. Arka Yüz Çizim

(١٠) عز نصره
ضرب في قسطنطينيه

“(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye”

“(10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı”

Katalog No:	160		
Müze Envanter No:	34-17-1		
Şekil No:	3.637, 3.638, 3.639, 3.640		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1323 (M. 1905)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 923 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 415; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3250.		

Genel Tanımı: Ön yüzde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın "El- Gazi" unvanı yerleştirilmiştir. Tuğranın altında, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "30 sene" ibaresi yazmaktadır. Sikkenin etrafı düz silmenin kıvrımlar oluşturarak meydana getirdiği, bir düz bir düğümlü motifin dönüşümlü olarak kullanıldığı bordür ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma oluşmuştur. Tuğranın orta kısmı aşınmıştır. Arka yüzde üst kısımda sikkenin değerini ifade eden "10" rakamı bulunmaktadır. Rakamın üzerinde bir yıldız, altında ise 1293 tarihi yer almaktadır. Tarihin altında bir hilal motifi bulunmaktadır. Hilal motifinin içine tek sıra sülüs hatla yazılmış yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Sikke yüzeyinde yoğun kararma, oksitlenme ve aşınma mevcuttur.

Şekil 3.637. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.638. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٣٠

Tuğra
"Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" El Gazi
Sene 30

"Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan" El Gazi
Sene 30

Şekil 3.639. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.640. Arka Yüz Çizim

(١٠) عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

"(10) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293"

"(10) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1876"

Katalog No:	161		
Müze Envanter No:	34-18-1		
Şekil No:	3.641, 3.642, 3.643, 3.644		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	II. Abdülhamid/ H. 1293-1327 (M. 1876-1909)		
Darp Tarihi:	H. 1320 (M. 1902)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 014 gr.	**Çap:** 16 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 149; Ölçer, Sultan Murad V ve… Kat. No. 418; Damalı, Osmanlı Sikkeleri Tarihi C. 9, s. 3250.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid Han'ın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağına sultanın mahlası yerleştirilmiştir. Tuğranın altında, sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "27 sene" yazmaktadır. Sikke kompozisyonu düz silmenin kıvrımlar oluşturarak meydana getirdiği, bir düz bir düğümlü motifin dönüşümlü olarak kullanıldığı bordürle tamamlanmıştır. Tuğranın orta kısmı hafif aşınmıştır. Sikkenin sağ alt köşesinde kararma görülmektedir. Ayrıca tuğranın üst kısmında renkli kalamle rakamlar bulunmaktadır. Sikkenin arka yüzünde üst kısımda sikkenin değerini gösteren "5" rakamı yer almaktadır. Rakamın üzerinde bir yıldız, altında 1293 tarihi bulunmaktadır. Tarihin altında bir hilal motifi vardır. Hilal motifinin içine tek sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yerleştirilmiştir. Sikkenin sol alt köşesinde kararma, üst kısmında renkli kalamle yazılmış rakamlar görülmektedir.

Şekil 3.641. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.642. Ön Yüz Çizim

عبدالحميد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,الغازي
سنه ٢٧

Tuğra
“Abdülhamid Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 27

“Abdülmecid oğlu Abdülhamid Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 27

Şekil 3.643. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.644. Arka Yüz Çizim

(٥) عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٢٩٣

“(5) Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1293”

“(5) Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1876”

3.24. V. Mehmet Reşad Dönemi [H.1327-1336 (M.1909-1918)] Sikkeleri

Katalog No:	162		
Müze Envanter No:	75-26-4		
Şekil No:	3.645, 3.646, 3.647, 3.648		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	23.12.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1335 (M. 1917)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Mecidiye (Yirmi Kuruş)
Ölçüler:	**Ağırlık:** 24, 142 gr.	**Çap:** 37 mm.	**Cidar:** 3 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 201; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 257.		

Genel Tanımı: Ön yüzün merkezinde Sultan V. Mehmed'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı, altına ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren rakam ve yazı yerleştirilmiştir. Orta kısım, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dışında, eklendikleri yerlerin üst kısımlarında papatya motifleri görülmektedir. Sikkenin kenarları küçük inci dizisi bordürü ile çerçevelenmiştir. Sikke yüzeyinde yer yer oksitlenmeler mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının altında tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına yerleştirilmiş yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar yer almaktadır. Hilallerin dışına, birleşim yerlerinin üst kısımlarına papatya motifleri işlenmiştir. Sikkenin kenarları küçük inci dizisi bordürü ile çerçevelenmiştir. Sikke yüzeyinde kararma ve oksitlenmeler oluşmuştur.

Şekil 3.645. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.646. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما,الغازي
سنه ٨

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 8

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 8

Şekil 3.647. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.648. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	163		
Müze Envanter No:	78-8-25		
Şekil No:	3.649, 3.650, 3.651, 3.652		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.06.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1328 (M. 1910)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 893 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 231; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 279.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada sultanın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı, altına ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren rakam ve yazı yerleştirilmiştir. Kompozisyon, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çerçevelenmiştir. Sikkenin üst kısmında öncesinde takılı olan kulbun kırık parçası görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış tarafında, birleşim yerlerinin üst kısımlarında papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir.

Şekil 3.649. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.650. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ١

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 1

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 1

Şekil 3.651. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.652. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	164		
Müze Envanter No:	78-8-27		
Şekil No:	3.653, 3.654, 3.655, 3.656		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.06.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1330 (M. 1912)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 856 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 233; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 281.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada sultanın tuğrası, sağ tarafında sultanın unvanı yer almaktadır. Tuğranın hemen altına ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "3 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış tarafına, eklendikleri yerlerin üst kısımlarına papatya motifleri işlenmiştir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çerçevelenmiştir. Sikkenin üst kısmında öncesinde kulbun takılı olduğu ve kırıldığı görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, yazı kuşağının altına tarih bulunmaktadır. Kompozisyonun etrafı, ön yüzde de uygulanmış olan on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasındaki yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dışında, birleşim yerlerinin üst kısımlarında papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları en dıştan testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir.

Şekil 3.653. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.654. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٣

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 3

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 3

Şekil 3.655. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.656. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	165		
Müze Envanter No:	78-8-46		
Şekil No:	3.657, 3.658, 3.659, 3.660		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	14.06.1978		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1330 (M. 1912)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 899 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 233; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 281.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde sultanın tuğrası bulunmaktadır. Sağ tarafında sultanın unvanı yer almaktadır. Tuğranın hemen altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren yazı ve rakam yerleştirilmiştir. Kompozisyon, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çerçeve içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış tarafında, eklendikleri yerlerin üst kısımlarında papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çerçevelenmiştir. Sikkenin üst kısmında öncesinde kulpun takılı olduğu ve kırıldığı anlaşılmaktadır. Sikkenin arka yüzüne üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dışında, birleşim yerlerinin üst kısımlarında papatya motifleri yer almaktadır. Arka yüz kompozisyonu kenarların içten testere dişi motifli bordür ile çevrelenmesiyle tamamlanmıştır.

Şekil 3.657. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.658. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٣

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 3

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 3

Şekil 3.659. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.660. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	166		
Müze Envanter No:	S. 75-13-16		
Şekil No:	3.661, 3.662, 3.663, 3.664		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	22.05.1975		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 6, 015 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 234; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 282.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde merkezde sultanın tuğrası, tuğranın sağında unvanı yer almaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren rakam ve yazı yerleştirilmiştir. Kompozisyonun çevresini on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlanmıştır. Birleştikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri görülmektedir. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını ön yüzün tekrarı olan on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birbirlerine eklendikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri yer almaktadır. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir.

Şekil 3.661. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.662. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4

Şekil 3.663. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.664. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909

Katalog No:	167		
Müze Envanter No:	71-20-6		
Şekil No:	3.665, 3.666, 3.667, 3.668		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	08.12.1971		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 888 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 234; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 282.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortaya sultanın tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında sultanın unvanı, altında ise cülus yılını gösteren "4 sene" ibaresi bulunmaktadır. Kompozisyon, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri görülmektedir. Sikkenin kenarlarını testere dişi motifli bordür dolanmaktadır. Sikkenin üst kısmında kulp takılıdır. Sikkenin arka yüzüne üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, en alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar bulunmaktadır. Hilallerin dış tarafına, birleşim yerlerinin üst kısımlarına papatya motifleri konulmuştur. Sikkenin kenarları testere dişi motifli bordür ile çevrelenmiştir. Sikkenin üst ve sol kısımlarında kararma görülmektedir.

Şekil 3.665. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.666. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4

Şekil 3.667. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.668. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	168		
Müze Envanter No:	A74-16-156		
Şekil No:	3.669, 3.670, 3.671, 3.672		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Beş Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 927 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 153; Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 234; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 282.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde V. Mehmed'in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı, altına cülus yılını gösteren "4 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür ile daire içine alınmıştır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Birleştikleri yerlere noktalar konulmuştur. Hilallerin dış kısımlarında, birleştikleri noktalarda papatya motifleri bulunmaktadır. Sikkenin kenarlarını içten testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikkenin sağ kısmında kulp takılıdır. Kulpun denk geldiği yerdeki motifler mevcut değildir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı bulunmaktadır. En alta tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafını on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlardan oluşan bordür dolanmaktadır. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır. Eklendikleri yerlerde noktalar yer almaktadır. Hilallerin dış tarafına, birleşim yerlerinin üst kısımlarına papatya motifleri konulmuştur. Arka yüz kompozisyonu kenarların testere dişi motifli bordür ile çevrelenmesiyle son bulmuştur. Kulp, sikkenin sol kısmındadır ve kulpun denk geldiği yerdeki motifler mevcut değildir. Papatya motiflerinin yüzeyleri aşınmıştır.

Şekil 3.669. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.670. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4

Şekil 3.671. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.672. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	169		
Müze Envanter No:	70-7-33		
Şekil No:	3.673, 3.674, 3.675, 3.676		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1329 (M. 1911)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	Bir Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 172 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 252; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 317.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde Sultan V. Mehmed'in tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına, sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "2 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Tuğranın çevresi daire şeklinde on iki adet yıldız ile çevrilidir. Testere dişi motifli bordürle çevrelenen sikke, en dıştan düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Sikkenin sol kısmındaki aşınmadan dolayı bordür ve silme sağ kısımda net görülmektedir. Sikkenin üst kısmı deliktir. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı, en altta ise tarih yer almaktadır. Yazı kuşağının etrafını on iki adet yıldız dolanmaktadır. Uzun, testere dişi motifli bordür ve düz bir silme ile arka yüz kompozisyonu tamamlanmıştır. Sikkenin üst kısmında delik bulunmaktadır. Deliğin denk geldiği yerdeki yıldız motifi yarım kalmıştır.

Şekil 3.673. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.674. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٢

Tuğra
"Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ" Reşad
Sene 2

"Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan" Reşad
Sene 2

Şekil 3.675. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.676. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

"Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327"

"Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye'de basıldı
1909"

Katalog No:	170		
Müze Envanter No:	70-7-32		
Şekil No:	3.677, 3.678, 3.679, 3.680		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	03.06.1970		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1328 (M. 1910)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Gümüş (AG)	**Birim Değeri:**	İki Kuruş
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 377 gr.	**Çap:** 18 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 241; Ölçer, Son Altı Osmanlı Padişahı… Kat. No. 298.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne merkeze Sultan V. Mehmed'in tuğrası yerleştirilmiştir. Tuğranın sağında "Reşad" yazısı, hemen altında sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "1 sene" ibaresi bulunmaktadır. Tuğranın etrafını on iki adet yıldız daire şeklinde dolanmaktadır. Sikkenin kenarları içten testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde ve kenarlarında aşınma mevcuttur. Aşınmadan dolayı cülus tarihi zor okunabilmektedir, testere dişi motifli bordür de alt kısımda silinmiştir. Sikkenin sol kısmı deliktir. Deliğin etrafında kararma oluşmuştur. Sikkenin arka yüzünde üç sıra sülüs hatlı yazı kuşağı yer almaktadır. Yazı kuşağının altına tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonun etrafı on iki adet yıldız ile çevrelenmiştir. Sikkenin kenarlarını içten testere dişi motifli bordür dolanmaktadır. Sikkenin sağ kısmında delik bulunmaktadır. Sikkenin orta kısmı hafif aşınmıştır.

Şekil 3.677. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.678. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ١

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 1

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 1

Şekil 3.679. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.680. Arka Yüz Çizim

عز نصره
ضرب في قسطنطينيه
١٣٢٧

“Azze Nasruhû
Duribe fi Kostantiniyye
1327”

“Zaferi şerefli olsun
Kostantiniyye’de basıldı
1909”

Katalog No:	171		
Müze Envanter No:	77-18-3		
Şekil No:	3.681, 3.682, 3.683, 3.684		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	09.01.1979		
Müzeye Geliş Şekli:	Hibe edilmiştir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 956 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 262; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155; Demir ve Çalış, Kars Müzesi'nde Bulunan… s. 75.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada padişahın tuğrası görülmektedir. Tuğranın sağına Sultan V. Mehmed'in unvanı, altına ise sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini gösteren "4" rakamı yerleştirilmiştir. Kompozisyonu, inci tanelerinden oluşan bir bordür çevrelemektedir. İncili bordürün alt kısmında hilal şeklinde bir çelenk yer almaktadır. Bu çelengi sağ kısımda buğdağ başakları, sol kısımda defne dalları oluşturmaktadır. Başak ve defne dalları ortadan kurdele ile birbirine bağlanmıştır. İncili bordürün üst kısmına sülüs hatla yazılmış üç adet kelime yerleştirilmiştir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Etrafı uzun testere dişi motifli bordür ile çevrelenen sikkenin orta kısmında hafif aşınma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde, ortada paranın değerini gösteren rakam ve yazı yer almaktadır. Rakamın etrafı inci tanelerinden oluşan bordürle daire içine alınmıştır. Bordür, üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında, ön yüz kompozisyonuna benzer hilal şeklinde, sülüs hatla yazılmış üç kelime bulunmaktadır. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Bordürün alt tarafında dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş kartuşun içine tarih yerleştirilmiştir. Kartuşun sağ tarafında buğday başakları, sol tarafında ise defne dalları bulunmaktadır. Arka yüz kompozisyonu, uzun testere dişi motifli bordürle çevrelenerek tamamlanmıştır. Yüzeyinde kararma ve ufak oyuklar görülen sikkenin kenarlarında yer yer ezilmeler mevcuttur.

Şekil 3.681. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.682. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.683. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.684. Arka Yüz Çizim

(٤٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(40 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

“(40 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	172		
Müze Envanter No:	35-2-1		
Şekil No:	3.685, 3.686, 3.687, 3.688		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1935		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1332 (M. 1914)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 5, 879 gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 263; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada padişahın tuğrası bulunmaktadır. Tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmakta olup, tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren "sene 5" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyonu, inci tanelerinden oluşan bir bordür daire içine almıştır. Bordürün alt kısmında hilal şeklinde bir çelenk yer almaktadır. Çelengi sağ kısımda buğdağ başakları, sol kısımda defne dalları oluşturmaktadır. Başak ve defne dalları ortadan kurdele ile birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında üç adet kelime görülmektedir. Kelimeleri birbirinden iki yıldız motifi ayırmaktadır. Uzun testere dişi motifli bordür ile çerçeve içine alınan sikkeyi en dışta düz bir silme sonlandırmaktadır. Sikkenin sağ tarafındaki aşınmadan dolayı bu kısımdaki bordürler silinmiştir. Sikkenin sağ alt köşesine renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde, ortaya paranın değerini gösteren rakam ve yazı yerleştirilmiştir. İnci tanelerinden oluşan bir bordür orta kısmı daire içine almıştır. Bordür, üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında üç adet kelime yer almaktadır. Kelimeleri birbirinden iki yıldız motifi ayırmaktadır. Bordürün alt tarafında orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş dikdörtgen kartuşun içinde tarih bulunmaktadır. Kartuşun sağ tarafına buğday başakları, sol tarafına defne dalları yerleştirilmiştir. Sikkeyi uzun testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikkenin kenarlarındaki aşınmadan dolayı en dıştaki ince, düz silme tamamen yok olmuştur.

Şekil 3.685. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.686. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٥
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 5
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 5
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.687. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.688. Arka Yüz Çizim

(٤٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(40 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(40 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	173		
Müze Envanter No:	76-24-17		
Şekil No:	3.689, 3.690, 3.691, 3.692		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	07.07.1976		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1335 (M. 1917)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Kırk Para
Ölçüler:	**Ağırlık:**5, 895gr.	**Çap:** 24 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 264; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155; Çepnioğlu, Yoros Kalesi Kazılarında Bulunan… s. 125.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzüne padişahın tuğrası ve tuğranın sağına unvanı yerleştirilmiştir. Tuğranın altında sikkenin kaçıncı cülus yılında darp edildiğini belirten rakam bulunmaktadır. İnci tanelerinden oluşan bordür, ortadaki kompozisyonu çember şeklinde çerçeve içine almıştır. İncili bordürün alt kısmında hilal şeklinde bir çelenk yer almaktadır. Çelenk sağ kısımda buğdağ başakları, sol kısımda defne dallarından meydana gelmektedir. Başak ve defne dalları ortadan kurdele ile birbirine bağlanmıştır. İncili bordürün üst kısmında üç adet kelime bulunmaktadır. Kelimeler birbirinden iki yıldız motifi ile ayrılmıştır. Sikke kompozisyonu uzun testere dişi motifli bordür ile tamamlanmıştır. Sikke yüzeyinde yoğun kararma görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde, ortada paranın değerini gösteren "40 Para" yazısı bulunmaktadır. Orta kısım inci tanelerinden oluşan bir bordür ile daire içine alınmıştır. Bordür, üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında üç adet kelime yer almaktadır. Kelimelerin arasına yıldız motifleri konulmuştur. Bordürün alt tarafında ise orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş, dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun içine tarih yerleştirilmiştir. Kartuşun sağ tarafında buğday başakları, sol tarafında ise defne dalları bulunmaktadır. Kompozisyonu uzun testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikkenin arka yüzü en dıştan düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Sikke yüzeyinde yoğun kararma mevcuttur.

Şekil 3.689. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.690. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما, الغازي

سنه ٨

حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” El Gazi
Sene 8
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” El Gazi
Sene 8
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.691. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.692. Arka Yüz Çizim

(٤٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(40 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(40 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	174		
Müze Envanter No:	A74-16-159		
Şekil No:	3.693, 3.694, 3.695, 3.696		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H.1327-1336 (M.1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1330 (M. 1912)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 835 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 272; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155; Janeva ve Bülbül, Bregalnitsa Bölgesinde Bulunan… s. 42.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde padişahın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına cülus yılını gösteren "3 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün altında sağ kısmı buğdağ başaklarından, sol kısmı defne dallarından meydana gelen çelenk yer almaktadır. Çelengin orta kısmı kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında üç adet kelime görülmektedir. Kelimeler birbirinden iki yıldız motifi ile ayrılmaktadır. Kompozisyon, testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikkenin sağ kısmında aşınma mevcuttur. Arka yüzün ortasında paranın değerini gösteren "20 para" ibaresi yer almaktadır. İnci tanelerinden oluşan bir bordür orta kısmı daire içine almıştır. Bordür üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiş ve bu bölüme üç adet kelime yerleştirilmiştir. Kelimeler birbirinden iki yıldız motifiyle ayrılmıştır. Sikkenin alt kısmında dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş kartuşun sağ tarafı buğday başaklarından, sol tarafı defne dallarından meydana gelmektedir. Orta kısmında ise tarih yer almaktadır. Kompozisyon testere dişi motifli bordürle çerçeve içine alınmıştır. Sikkenin alt kısmında büyük bir kırık mevcuttur. Kırıktan dolayı bu bölümde yer alan motifler yok olmuştur.

Şekil 3.693. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.694. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٣
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 3
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 3
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.695. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.696. Arka Yüz Çizim

(٢٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(20 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(20 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	175		
Müze Envanter No:	77-9-90		
Şekil No:	3.697, 3.698, 3.699, 3.700		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.06.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1332 (M. 1914)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Yirmi Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 919 gr.	**Çap:** 21 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 274; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155.		

Genel Tanımı: Ön yüzün merkezinde padişahın tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağına sultanın unvanı, hemen altına ise sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren "5 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün altında hilal şeklinde çelenk bulunmaktadır. Çelengin sağ kısmında buğdağ başakları, sol kısmında defne dalları görülmektedir. Çelenk orta kısmından bir kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında sülüs hatla yazılmış üç kelime yer almaktadır. Kelimeleri birbirinden iki adet yıldız motifi ayırmaktadır. Kompozisyonun etrafını testere dişi motifli bordür dolanmaktadır. Sikkeyi en dıştan düz, ince bir silme çevrelemektedir. Çelengin sağ kısmında aşınma ve sikke yüzeyinde derin olmayan çizikler görülmektedir. Sikkenin arka yüzünde ortada paranın değerini gösteren rakam ve yazı bulunmaktadır. Bu kısım inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordür üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir ve üst kısmına sülüs hatla yazılmış üç adet kelime yerleştirilmiştir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Bordürün altında dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş kartuşun sağ tarafı buğday başaklarından, sol tarafı defne dallarından oluşmaktadır. Orta kısmında ise tarih yer almaktadır. Kompozisyonu testere dişi motifli bordür dolanmaktadır. Sikkenin etrafı en dıştan düz, ince bir silme ile çevrelenmiştir. Sikke yüzeyinde derin olmayan çizikler ve küçük oyuklar görülmektedir.

Şekil 3.697. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.698. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٥
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 5
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 5
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

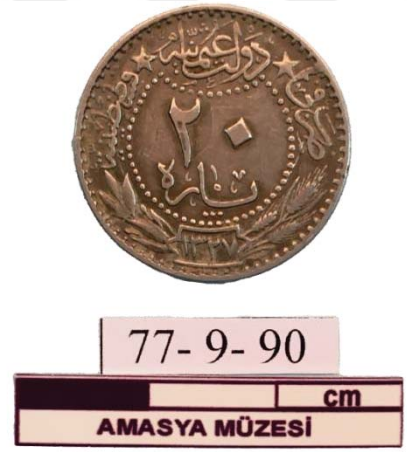

Şekil 3.699. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.700. Arka Yüz Çizim

(٢٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(20 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(20 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	176		
Müze Envanter No:	77-9-91		
Şekil No:	3.701, 3.702, 3.703, 3.704		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.06.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1332 (M. 1914)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	On Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 650 gr.	**Çap:** 19 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 284; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 155.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada padişahın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı yer almaktadır. Tuğranın hemen altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren "5 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün altında sağ kısmı buğdağ başakları, sol kısmı defne dallarından oluşan hilal şeklinde çelenk bulunmaktadır. Çelenk orta kısmından bir kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında sülüs hatla yazılmış üç kelime görülmektedir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Kompozisyonun etrafı uzun testere dişi motifli bordürle çevrelenmiştir. Sikkeyi en dıştan düz, ince bir silme dolanmaktadır. Sikke yüzeyinde derin olmayan çizikler ve küçük oyuklar mevcuttur. Arka yüzün merkezinde paranın değerini gösteren "10 para" ibaresi yer almaktadır. Orta kısım inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün üst kısmı ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında üç adet kelime görülmektedir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmaktadır. Bordürün altında, orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun sağ tarafı buğday başaklarından, sol tarafı defne dallarından meydana gelmektedir. Orta kısmına ise tarih yerleştirilmiştir. Kompozisyonu uzun testere dişi motifli bordür çevrelemektedir. Sikkenin etrafı en dıştan düz, ince bir silme ile son bulmaktadır. Sikke yüzeyinde derin olmayan çizikler ve küçük oyuklar görülmektedir.

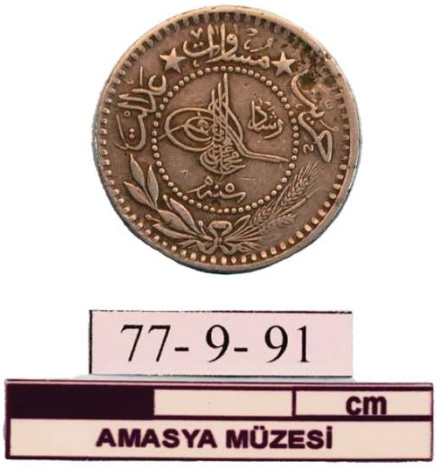

Şekil 3.701. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.702. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٥
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 5
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 5
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.703. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.704. Arka Yüz Çizim

(١٠ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(10 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(10 Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	177		
Müze Envanter No:	73-14-2		
Şekil No:	3.705, 3.706, 3.707, 3.708		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	16.08.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 732 gr.	**Çap:** 16 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 293; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 156.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada padişahın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren "4 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle çember içine alınmıştır. Bordürün alt kısmında sağ kısmı buğdağ başakları, sol kısmı defne dallarından meydana gelen hilal şeklinde bir çelenk yer almaktadır. Başak ve defne dalları ortadan kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında sülüs hatla yazılmış üç kelime görülmektedir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Uzun testere dişi motifli bordürün çevrelediği sikkenin kompozisyonunu en dıştan ince bir silme sonlandırmaktadır. Sikkenin sol kısmında deformasyon vardır. Bu kısımdaki bordürler mevcut değildir. Sikkenin arka yüzüne, merkeze paranın değerini gösteren rakam ve yazı yerleştirilmiştir. Rakam ve yazı inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine almıştır. İnci taneli bordürün üst kısmı ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında, sülüs hatla yazılmış üç kelime yer almaktadır. Kelimeler iki adet yıldız motifi ile birbirinden ayrılmıştır. Bordürün alt tarafında orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun sağ tarafına buğday başakları, sol tarafına defne dalları, orta kısmına ise tarih yerleştirilmiştir. Uzun testere dişi motifli bordürün çevrelediği sikkenin kompozisyonu en dıştan ince bir silme ile tamamlanmıştır. Sikke yüzeyinde yer yer kararmalar oluşmuştur.

Şekil 3.705. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.706. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.707. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.708. Arka Yüz Çizim

(٥ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(5 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(5Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	178		
Müze Envanter No:	77-9-93		
Şekil No:	3.709, 3.710, 3.711, 3.712		
İnceleme Tarihi:	25.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	24.06.1977		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1331 (M. 1913)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 743 gr.	**Çap:** 16 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 293; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 156.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ortada padişahın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren yazı ve rakam yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün alt kısmında hilal şeklinde bir çelenk yer almaktadır. Bu çelenk sağ kısımda buğdağ başakları, sol kısımda defne dallarından meydana gelmektedir. Başak ve defne dalları ortadan kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmında sülüs hatla yazılmış üç kelime görülmektedir. Kelimeleri birbirinden iki adet yıldız motifi ayırmaktadır. Sikkeyi dıştan, uzun testere dişi motifli bir bordür dolanmaktadır. Sikkenin arka yüzünde ortada paranın değerini gösteren rakam ve yazı yer almaktadır. İnci tanelerinden oluşan bir bordür orta kısmı daire içine almıştır. İnci taneli bordür, üst kısımda ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmına, sülüs hatla yazılmış üç adet kelime yerleştirilmiştir. Kelimeler birbirinden iki adet yıldız motifi ile ayrılmıştır. Bordürün alt tarafında dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş şartuşun sağ tarafına buğday başakları, sol tarafına defne dalları, orta kısmına ise tarih yerleştirilmiştir. Sikkeyi dıştan uzun testere dişi motifli bordür dolanmaktadır.

Şekil 3.709. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.710. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٤
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 4
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 4
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.711. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.712. Arka Yüz Çizim

(٥ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(5 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(5Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

Katalog No:	179		
Müze Envanter No:	36-1-1		
Şekil No:	3. 713, 3.714, 3.715, 3.716		
İnceleme Tarihi:	21.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	1936		
Müzeye Geliş Şekli:	Kayıtlı değildir		
Sultan/ Saltanat Yılı:	V. Mehmet Reşad/ H. 1327-1336 (M. 1909-1918)		
Darp Tarihi:	H. 1332 (M. 1914)	**Darp Yeri:**	Kostantiniyye (İstanbul)
Malzeme:	Nikel (Nİ)	**Birim Değeri:**	Beş Para
Ölçüler:	**Ağırlık:** 1, 831 gr.	**Çap:** 16 mm.	**Cidar:** 1 mm.
Yazı Türü:	Sülüs		
Referans:	Ölçer, Sultan Mehmed Reşad… Kat. No. 294; Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, s. 156.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde padişahın tuğrası, tuğranın sağında sultanın unvanı bulunmaktadır. Tuğranın altına sikkenin padişahın kaçıncı cülus yılında basıldığını gösteren "5 sene" ibaresi yerleştirilmiştir. Kompozisyon, inci tanelerinden oluşan bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün alt kısmında sağ kısmı buğdağ başakları, sol kısmı defne dallarından meydana gelen hilal şeklinde çelenk görülmektedir. Çelenk orta kısmından bir kurdele ile fiyonk şeklinde birbirine bağlanmıştır. Bordürün üst kısmına üç adet kelime yerleştirilmiştir. Kelimeler birbirinden iki yıldız motifi ile ayrılmıştır. Uzun testere dişi motifli bordürün çevrelediği sikkenin kompozisyonunu en dıştan düz, ince bir silme çevrelemektedir. Sikkenin alt tarafındaki aşınmadan dolayı bordür ve silme bu kısımda silinmiştir. Sikkenin orta kısmına renkli kalemle rakamlar yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde, ortada paranın değerini gösteren rakam ve yazı yer almaktadır. Bu kısım inci tanelerinden oluşan bir bordürle daire içine alınmıştır. İnci taneli bordürün üst kısmı ortadaki rakama doğru kavislendirilmiştir. Bordürün üst kısmında üç adet kelime görülmektedir. Kelimeleri birbirinden iki yıldız motifi ayırmaktadır. Bordürün alt tarafında dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Orta kısımları dışarı doğru sivritilmiş kartuşun sağ tarafına buğday başakları, sol tarafına defne dalları, orta kısmına ise tarih yerleştirilmiştir. Uzun testere dişi motifli bordürün çevrelediği sikkenin kompozisyonu en dıştan düz, ince bir silme ile tamamlanmıştır.

Şekil 3.713. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.714. Ön Yüz Çizim

محمد خان بن عبدالمجيد
المظفر دائما ,رشاد
سنه ٥
حريت ,مساوات ,عدالت

Tuğra
“Mehmed Han bin Abdülmecid-
El- muzaffer dâimâ” Reşad
Sene 5
“Hürriyet, Müsavat, Adalet”

“Abdülmecid oğlu Mehmed Han-
Dâimâ kazanan” Reşad
Sene 5
“Özgürlük, Eşitlik, Adalet”

Şekil 3.715. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.716. Arka Yüz Çizim

(٥ پاره)
ضرب في دولة عثمانيه قسطنطينيه
١٣٢٧

(5 Para)
“Duribe fi Devlet-i Osmaniye
Kostantiniyye 1327”

(5Para)
“Osmanlı Devleti’nde, Kostantiniyye’de
basıldı 1909”

3.25. Nakışlı Osmanlı Sikkeleri

Katalog No:	180		
Müze Envanter No:	73-4-1		
Şekil No:	3.717, 3.718, 3.719, 3.720		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	25.05.1973		
Müzeye Geliş Şekli:	Satın alma		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Yok		
Darp Tarihi:	Yok	**Darp Yeri:**	Bursa?
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 3, 460 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Yok		
Referans:	Ölçer, Nakışlı Osmanlı Mangırları, Kat. No. 952; Kabaklarlı, Bursa'da Darp Edilen Hayvan Figürlü Osmanlı Bakır Paraları [562], s. 6.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde, aralarında kandil bulunan karşılıklı iki adet leylek bulunmaktadır. Figürler düz, dairevi bir bordürle daire içine alınmıştır. Bordürün etrafı yarım dairelerin birbirine eklenmesiyle oluşan başka bir bordürle çevrelenmiştir. Dairelerin ortasında noktalar yer almaktadır. Darptan kaynaklı olarak her iki bordür sağ kısımda net görülebilmektedir. Sikkenin alt kısmında aşınma mevcuttur, aşınmadan dolayı bordürler silinmiştir. Sikkenin arka yüzünde Mührü Süleyman motifi yer almaktadır. Altı köşeli yıldızın ortasına çiçek motifi yerleştirilmiştir. Mührü Süleyman, düz bordürle daire içine alınmıştır ve yıldızın kolları daire ile birleşmiştir. Kompozisyonun etrafı, düz silmenin kıvrılarak meydana getirdiği düğümlü bordürle çevrelenmiştir. Darptaki kaymadan dolayı bordürler üst kısımda üst yarım kalmıştır. Sikkenin sağ kısmında aşınma mevcuttur. Sikkenin üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmamasına rağmen Bursa'da darp edildiği kabul edilmektedir.[563]

[562] Kabaklarlı, "Bursa'da Darpedilen Hayvan Figürlü Osmanlı Bakır Paraları", ss. 6-10.
[563] Kabaklarlı, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808),* s. 108.

Şekil 3.717. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.718. Ön Yüz Çizim

Şekil 3.719. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.720. Arka Yüz Çizim

Katalog No:	181		
Müze Envanter No:	A74-16-135		
Şekil No:	3.721, 3.722, 3.723, 3.724		
İnceleme Tarihi:	22.10.2021		
Müzeye Geliş Tarihi:	Kayıtlı değildir		
Müzeye Geliş Şekli:	Müsadere usulü ile		
Sultan/ Saltanat Yılı:	Yok		
Darp Tarihi:	Yok	**Darp Yeri:**	Bursa?
Malzeme:	Bakır (CU)	**Birim Değeri:**	Mangır
Ölçüler:	**Ağırlık:** 2, 199 gr.	**Çap:** 15 mm.	**Cidar:** 2 mm.
Yazı Türü:	Sülüs Yazı		
Referans:	Kabaklarlı, "Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları, Kat. No. 181.		

Genel Tanımı: Sikkenin ön yüzünde ikisi yukarda ikisi aşağıda olmak üzere birbirine bitişik dört adet daire bulunmaktadır. Dairelerin içine noktalar yerleştirilmiştir. Her daireden dışarı iki yarım silme uzanmaktadır. Kompozisyonun etrafı dairevi formda düz bir bordürle çevrelenmiştir. Sikkenin alt kısmında yoğun aşınma mevcuttur. Sikkenin arka yüzünde Mührü Süleyman motifi yer almaktadır. Motif, düz bordürle daire içine alınmıştır ve yıldızın kolları daire ile birleşmiştir. Her kolun arasına birer nokta yerleştirilmiştir. Darptan kaynaklı olarak bordür alt kısımda yarım kalmıştır. Sikkenin üst kısmında aşınma, sağ alt köşesinde oksitlenme mevcuttur. Sikke yüzeyinde yer yer kum tabakası bulunmaktadır. Sikkenin üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmamasına rağmen Bursa'da darp edildiği kabul edilmektedir.[564]

[564] Kabaklarlı, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808),* s. 91.

Şekil 3.721. Ön Yüz Fotoğraf

Şekil 3.722. Ön Yüz Çizim

Şekil 3.723. Arka Yüz Fotoğraf

Şekil 3.724. Arka Yüz Çizim

4. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde, katalogda ele alınan sikkeler darp yerleri, darp tarihleri, malzemeleri, üzerinde bulunan yazıları ve süsleme özellikleriyle ayrı başlıklar halinde incelenip değerlendirilecektir.

4.1. Darp Yeri

Çalışma kapsamında incelenen 181 adet sikkeden 170 örnek üzerinde 15 farklı darp yeri adı tespit edilmiştir. Bunlar: Kostantiniyye (İstanbul), İslambol (İstanbul), Dar'ül Hilafet'ül Elaliye (İstanbul), Bursa, Amasya, Edirne, Ayasluk (İzmir), Serez (Yunanistan), Novar (Kosova), Novaberde (Kosova), Sidrekapsi (Yunanistan), Dımışk (Suriye), Haleb (Suriye), Cezayir ve Mısır'dır.

Katalogda 112 adet Kostantiniyye, 14 adet İslambol, 1 adet Dar'ül Hilafet'ül Elaliye, 6 adet Bursa, 4 adet Amasya, 7 adet Edirne, 1 adet Ayasluk, 2 adet Serez, 5 adet Novar, 1 adet Novaberde, 3 adet Sidrekapsi, 2 adet Dımışk, 3 adet Haleb, 1 adet Cezayir ve 10 adet sikke Mısır baskılıdır. I. Bayezid'a ait 4 adet (Kat. No. 1, 2, 3, 4) ve Emir Süleyman'a ait 1 adet sikke (Kat. No. 5) üzerinde darp yeri bulunmamaktadır.

Fetret Devri'nde şehzadeler tarafından bastırılan paraların bazılarında darp yerleri yazılmış olsa da bu şekil I. Mehmed (Çelebi) zamanında usul haline getirilmiştir.[565] Çelebi Mehmed'in Amasya, Ayasluk (İzmir), Balad (Aydın), Bursa, Edirne, Karahisar, Serez (Yunanistan), Siroz (Yunanistan) darplı sikkeleri bulunmaktadır.[566] Katalogda I. Mehmed dönemine ait 3 adet sikke yer almaktadır. Bu sikkelerden 1 tanesi Serez (Yunanistan) (Kat. No. 7) baskılıdır. 2 tanesinin (Kat. No. 6, 8) darp yeri tahribattan dolayı tespit edilmemiştir.

II. Murad tahttan feragat etmeden önce (H. 848) Edirne ve Serez'de akçeler kestirmiştir. II. Murad'ın ilk parasını H. 824 tarihinde Bursa'da darp ettirdiği bilinmektedir.[567] II. Murad H. 824, 825 ve 834 tarihlerinde üç farklı tarzda sikke darp ettirmiştir. 824 tarihli akçeleri Bursa, 825 tarihli akçeleri Amasya, Ayasluk, Bursa, Edirne, Engüriye (Ankara), Kastamonu ve Serez, 834 tarihli akçeleri ise Amasya,

565 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 79.
566 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 216.
567 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 83.

Ayasluk, Bursa, Edirne, Novar ve Serez baskılıdır. II. Murad'ın Bolu, Ayasluk, Karahisar (Afyon), Ladik (Denizli) ve Tire (İzmir) baskılı mangırları da bulunmaktadır. Bazı mangırların üzerinde "Kayı Damgası" yer almaktadır.[568] Katalogda II. Murad dönemine ait 7 adet sikke mevcuttur. Sikkelerden 4 tanesi Bursa (Kat. No. 9, 10, 11, 12), 1 tanesi Amasya (Kat. No. 13), 1 tanesi Edirne (Kat. No. 14) ve 1 tanesi Ayasluk (İzmir) (Kat. No. 15) baskılıdır.

Sultan II. Mehmed H. 848, 855, 865, 875, 885, 886 tarihlerinde akçeler bastırmıştır. H. 848 ve 855 tarihli akçeleri Amasya, Ayasluk, Bursa, Serez; H. 865 tarihlileri Amasya, Ayasluk, Bursa, Kostantiniyye, Kastamonu, Edirne, Novar; H. 875 tarihlileri Amasya, Ayasluk, Bursa, Kostantiniyye, Edirne, Novar, Serez, Konya; H. 885 tarihlileri Kostantiniyye, Edirne, Serez, Üsküb; H. 886 tarihli akçeleri ise Bursa, Edirne, Kostantiniyye, Novar, Serez, Tire, Üsküb darplıdır.[569] İlk altın para olan Sultani de II. Mehmed döneminde Kostantiniyye'de darp edilmiştir. II. Mehmed'in Amasya, Ayasluk, Bergama, Bolu, Bursa, Engüriye, Edirne, Eğirdir, Karahisar, Kiğı, Konya, Kostantiniyye ve Tire darphanelerinde basılmış bakır mangırları da bulunmaktadır.[570] İnceleme kapsamına 13 adet II. Mehmed (Fatih) dönemi sikkesi alınmıştır. İncelenen sikkelerden 3 tanesi Kostantiniyye (Kat. No. 24, 27, 28), 5 tanesi Edirne (Kat. No. 16, 17, 21, 22, 23), 2 tanesi Amasya (Kat. No. 19, 20), 2 tanesi Novar (Kat. No. 25, 26) ve 1 tanesi Serez (Kat. No. 18) darplıdır.

II. Bayezid'in akçelerinde tek bir tarih H. 886/M. 1481 tarihi yer almaktadır. Tahta geçtiği seneyi ifade eden bu tarihte Amasya, Ankara, Bursa, Edirne, Gelibolu, Kastamonu, Konya, Kostantiniyye, Kratova, Novar, Serez, Tire, Trabzon ve Üsküb darphanelerinde akçeler bastırmıştır.[571] II. Bayezid Kostantiniyye ve Serez baskılı altın sultaniler de darp ettirmiştir.[572] Katalogda II. Bayezid'a ait 5 adet sikke yer almaktadır. Sikkelerin 3 tanesi Novar (Kosova) (Kat. No. 31, 32, 33), 1 tanesi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No.30) ve 1 tanesi Edirne (Kat. No. 29) baskılıdır.

I. Selim'in 8 yıllık saltanatı süresince adına basılan sikkeler 3 gruba ayrılmaktadır: A grubu sikkeler; Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkmasıyla birlikte babası II. Bayezid'in sikke darp ettiği yerlerde basılan sikkelerdir. Bu grup altın

568 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, ss. 238-259.
569 Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri,* s. 257.
570 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s.276.
571 Aykut, "Osmanlı Sikkeleri", C. 10, s. 826.
572 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu),* s. 99.

sikkeler Kostantiniyye ve Serez; gümüş sikkeler Kostantiniyye, Amasya, Ankara, Bursa, Edirne, Gelibolu, Kastamonu, Konya, Kratova, Novar, Serez, Tire; bakır sikkeler ise Kostantiniyye, Bursa, Edirne baskılıdır. B grubu sikkeler; Çaldıran zaferi sonunda İstanbul'a geri dönüş yolu üzerinde basılan sikkelerdir. Bu sikkelerden altın olanlar Amasya, Bayburt, Elince/Alancak (Azerbaycan); Bakır olanlar Amasya darplıdır. C grubu sikkeler ise Mısır seferi dolayısıyla ve bu sürede darp edilen sikkelerdir. Bu grup altın sikkeler Amid (Diyarbakır), Bidlis (Bitlis), Cezire (Cizre/Şırnak), Cidde (Suudi Arabistan), Dımışk (Suriye), Şam (Suriye), Haleb (Suriye), Harput (Elazığ), Hısnkeyf (Batman), Mardin, Mısır, Musul (Irak), Ruha (Şanlıurfa) ve Siird (Siirt); gümüş sikkeler Amid, Bidlis, Dımışk, Şam, Haleb, Harput, Hısn (Batman), Hızan (Bitlis), Hudeyde (Yemen), Larende (Karaman), Mardin, Mısır, Mukus (Van), Musul ve Ruha; bakır sikkeler Amid, Çemişkezek (Tunceli), Dımışk, Haleb, Harput, Hısınkeyf, Hısn, Hudeyde Mardin, Mısır ve Ruha darplıdır.[573] Çalışma kapsamında I.Selim dönemine ait 1 adet Kostantiniyye (İstanbul) darplı (Kat. No. 34) sikke bulunmaktadır.

I. Süleyman (Kanuni) döneminde, 46 seneye yakın saltanatında ülkenin sınırları oldukça genişlemiştir. Gerek Anadolu'da gerekse Anadolu dışında farklı coğrafyalarda pek çok darphanede sikke darp edilmiştir. Anadolu'da kırktan fazla şehir ve kasabada darphaneler kurulduğu, altın, gümüş ve bakır sikkeler darp edildiği bilinmektedir.[574] Kanuni Sultan Süleyman dönemi altın sikkelerinde Kostantiniyye, Amasya, Amid, Bağdad (Irak), Belgrad (Sırbistan), Bursa, Canca (Gümüşhane), Cezayir, Cezire, Dımışk, Haleb, Hille (Irak), Kratova, Koçaniye (Sırbistan), Maraş, Mardin, Mısır, Modava (Moldova), Musul, Ruha, Srebreniçe (Sırbistan), Serez, Sidrekapsi, Siroz, Trablus (Libya) ve Zebid (Yemen); gümüş sikkelerinde Kostantiniyye, Amasya, Amid, Ankara, Bağdad, Belgrad, Canca, Cezayir, Dımışk, Edirne, Haleb, Harput, Kratova, Kastamonu, Kayseriye, Koçaniçe, Konya, Maraş, Mısır, Modava, Musul, Novaberde, Novar, Srebreniçe, Serez, Sidrekapsi, Siroz ve Tire; bakır sikkelerinde ise Kostantiniyye, Amid, Bursa, Dımışk, Edirne, Haleb, Harput, Hısnkeyf, Kiğı (Bingöl), Mardin, Mısır ve Ruha adları yer almaktadır.[575] Katalog bölümünde I. Süleyman'a ait 5 adet sikke incelenmiştir. Bu sikkelerden 2'si

[573] Ölçer, *Sultan Yavuz Selim Şah Bin Bayazıd Han Dönemi Osmanlı Sikkeleri*, ss. 63-179.
[574] Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 109.
[575] Artuk, *Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler,* ss. 1-89.

Sidrekapsi (Yunanistan) (Kat. No. 37, 39), 1'i Amasya (Kat. No. 35), 1'i Kostantiniyye (Kat. No. 36) ve 1'i de Dımışk'ta (Kat. No. 38) darp edilmiştir.

Sultan II. Selim'in 8 yıllık saltanatı süresince, genellikle babası Kanuni Sultan Süleyman döneminde sikke darp edilen şehirlerde benzer tip sikkelerin darbına devam edilmiştir. Ancak Selim'in saltanatının kısa sürmesinden dolayı Kanuni Sultan Süleyman'ın sikkelerinde görülen darphane çeşitliliği II. Selim'de görülmemektedir. Bu dönem altın sikke darp edilen şehirler Amasya, Amid, Ardanuç, Bağdad, Belgrad, Canca, Cezayir, Dımışk, Haleb, Koçaniye, Kostantiniyye, Kratova, Mısır, Novaberde, Sakız, Sidrekapsi, Siroz, Tilimsan (Cezayir), Trablus, Tunus'dur. Gümüş sikke darbedilen şehirler ise sultanilerin de basıldığı Amasya, Amid, Ardanuç, Bağdad, Belgrad, Canca, Haleb, Koçaniye, Kostantiniyye, Kratova, Mısır, Novaberde, Sidrekapsi, Siroz darphaneleri ile Dımışk, Edirne, Yemen, Ardanuç, Novaberde, Ohri (Makedonya), San'a (Yemen), Srebernice, Şamahi (Azerbaycan), Tunus, Üsküb, Zebid darphaneleridir. Bakır mangırlarda Aden, Siirt ve Yemen'in bazı darphanelerinin (Sad'a, Ta'izz, Muha, Mlhaz) adları yer almaktadır.[576] İnceleme kapsamına alınan sikkelerden II. Selim dönemine ait 2 adet bulunmaktadır. Bu sikkelerin üzerindeki yazılardan 1 tanesinin Cezayir (Kat. No. 40) ve 1 tanesinin Sidrekapsi (Yunanistan) (Kat. No. 41) darplı olduğu anlaşılmaktadır.

III. Murad yirmi yıllık saltanatı süresince yurdun çeşitli yerlerinde altın, gümüş ve bakır sikkeler kestirmiştir.[577] Bu dönem altın sikkeler üzerinde Amasya, Canca, Cezayir, Koçaniye, Kratova, Mısır, Novaberde, Sakız, San'a, Sidrekapsi, Siroz, Srebernice, Şamahi, Tebriz, Tilimsan, Tokat, Tunus, Amid, Bağdad, Dımışk, Haleb, Kostantiniyye, Musul, Trablus darphanelerinin; gümüş sikkeler üzerinde Kostantiniyye, Konya, Manisa, Sidrekapsi, Novaberde, Trablus, Tunus, Amid, Nahçivan, Canca, Siroz, Sivas, Haleb, Dımışk, San'a, Ta'izz, Musul, Tebriz, Basra, Demirkapı (Dağıstan), Erzurum, Filibe, İnegöl, Şamahi, Van, Gence, Revan, Ohri, Srebernice, Sofya, Şamahi, Tire, Üsküb darphanelerinin isimleri yer almaktadır.[578] Ayrıca Haleb, Kostantiniyye, Zebid ve Sa'da darphanelerinde darp edilmiş bakır

576 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 3, s. 804.
577 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 125.
578 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 3, s. 922.

mangırları da bulunmaktadır.[579] Katalogda III. Murad dönemine ait 3 adet sikke incelenmiştir. İncelenen sikkelerden 1 tanesi Haleb (Suriye) (Kat. No. 43), 1 tanesi Novaberde (Kosova) (Kat. No. 44) darplıdır. 1 adet sikkenin (Kat. No. 42) yoğun tahribattan dolayı darp yeri tespit edilememiştir.

Sultan I. Ahmet devrinde sikke basılan darphane sayısında daha önceki sultanlara göre azalmalar başlamıştır.[580] Kostantiniyye, Amid, Çaniçe (Bosna Hersek), Cezayir, Dımışk, Erzurum, Haleb, Mısır, Trabzon, Tokat, Bağdat, Canca, Sakız, Sidrekapsi, Şirvan, Tilimsan, Trablus, Tunus ve Van'darphanelerinde altın sikkeler; Kostantiniyye, Amid, Belgrad Brusa, Çaniçe, Dımışk, Edirne, Haleb, Konya, Mısır, Novar, Novaberde, Tunus, Üsküp, Van, Tokat, Kıbrıs darphanelerinde gümüş sikkeler; Cezayir, Dımışk, Haleb, Kostantiniyye, Mısır gibi 5 önemli Osmanlı şehrinde bakır mangırlar darp edilmiştir. Osmanlı tarihinde Trabzon, Erzurum ve Şirvan sadece I. Ahmed döneminde altın sikke kesilen şehirler olmuştur. [581] I.Ahmed dönemine ait katalog'da 4 adet sikke yer almaktadır. Sikkelerin 1'i Mısır (Kat. No. 45), 1'i Dımışk (Suriye) (Kat. No. 46), 2'si Haleb (Suriye) (Kat. No. 47, 48) baskılıdır.

Sultan İbrahim Kostantiniyye, Cezayir, Mısır, Tunus, Bağdat, Amid, Dımışk darphanelerinde adına para bastırmıştır.[582] Fatih Sultan Mehmed'den sonraki padişahlar içinde İstanbul'da altın sikkesi bulunmayan tek Osmanlı sultanı İbrahim olmuştur.[583] Sultan İbrahim'in Cezayir, Mısır, Tunus, Trablusgarb darplı altın; Kostantiniyye, Amid, Dımışk, Bağdad Mısır darplı gümüş ve Kostantiniyye darplı bakır sikkeleri bulunmaktadır.[584] Araştırma kapsamına 1 adet İbrahim dönemine ait sikke dahil edilmiştir. Bu sikke Kostantiniyye (İstanbul) darplıdır (Kat. No. 49).

Sultan II. Süleyman Osmanlı şehzadeleri arasında en uzun süre padişahlık yapan sultan olmuştur. Bu devirde insan gücü yerine makinelerle sikke basımı yaygınlaşmaya başlamış ve altın, gümüş, bakır sikkeler makineyle darp edilmiştir. İstanbul dışında Mısır, Trablusgarp, Tunus, Bağdat, Van, Bosna darplı sikkeleri

---

579 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*,s. 130; Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 3, ss. 1045- 1093.

580 Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, s. 270.

581 *Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu,* s. 39; Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 4, s. 1314.

582 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 86.

583 Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, s. 273.

584 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 164.

bulunmaktadır.[585] II. Süleyman'ın katalogda yer alan 4 adet sikkesi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 50, 51, 52, 53) darplıdır.

Sultan II. Mustafa döneminde, II. Ahmed devrinde oldukça azalan darphane sayısı arttırılmıştır. Yeni darphanelerin açılmasıyla birlikte sikke üretimi canlandırılmaya çalışılmıştır.[586] II. Mustafa'nın İstanbul dışındaki darp yerleri arasında Edirne, İzmir, Mısır, Erzurum, Van, Tunus, Cezayir-i garb yer almaktadır. Ayrıca II. Süleyman'ın "Ordu-yu Hümayun" darplı altın sikkeleri mevcuttur. Bu sikkeler sultanın bizzat komutanlık yaptığı Osmanlı ordusu seyir halindeyken bastırılmıştır.[587] Araştırma kapsamına alınan Amasya Müzesi'ndeki Osmanlı sikkelerinden II. Mustafa'ya ait 3 adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkelerden 2 adeti (Kat. No. 54, 55) Kostantiniyye (İstanbul) darplıdır. 1 adet sikkesinin darp yeri tahribattan dolayı okunamamıştır.

Osmanlı sikkelerinde darp yeri olarak Kostantiniyye adı, Fatih Sultan Mehmed'in ikinci saltanat döneminden (1451-1481) Cumhuriyet'e kadar kullanılagelmiştir[588]; ancak III. Ahmed devrinde ilk defa sikkelerde Kostantiniyye isminin yanı sıra İslambol adı da sikkelere basılmaya başlanmıştır.[589] Bu dönem sikkeleri Kostantiniyye, Cezayir-garb, Mısır, Revan, Tiflis, Tebriz, Tunus darphanelerinde darp edilmiştir.[590] Katalogda III. Ahmed dönemine ait 9 adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkelerden 7'i Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64), 1'i İslambol (İstanbul) (Kat. No. 63), 1'i de Mısır (Kat. No. 65) baskılıdır.

I. Mahmud'un tahta geçtiği H. 1143 (M. 1730) tarihinde darp ettirdiği akçeleri sadece İstanbul'da basılmıştır. "Yirmilik, Onluk ve Beşlik" denilen gümüş sikkeler ise yine aynı tarihle Gümüşhane, Gence, İstanbul, Kars ve Tiflis darphanelerinde darp edilmiştir. İstanbul'da basılan "Kuruş, Yirmilik ve Onluklar" Kostantiniyye darplı olmasına rağmen, "Beşlik" denilen gümüş sikkelerinde hem "İslambol" hem de "Kostantiniyye" darp yerine rastlanmaktadır.[591] I. Mahmud döneminde İstanbul dışında sadece Mısır, Trablusgarp, Tunus ve Cezayir'deki darphanelerde Osmanlı

---

585 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 89.
586 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 6, s. 1928.
587 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 92.
588 Tekin, *Tarih Boyunca İstanbul'da Sikke Darbı ve Sikkeler,* s. 37.
589 Tekin, "Sikke", C. 3, s. 184.
590 *Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu,* ss. 55-60.
591 Aykut, "Osmanlı Sikkeleri", C. 10, s. 830.

sultanı adına para basılmıştır.[592] İstanbul'da darp edilen altın sikkeler İslambol, gümüş sikkeler ise Kostantiniyye adıyla darp edilerek, iki darphane arasında belirgin bir ayrım yapılmıştır.[593] Katalogda I. Mahmud'un 6 adet sikkesi bulunmaktadır. Sikkelerden 2 tanesi İslambol (İstanbul) (Kat. No. 66, 67), 3 tanesi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 69, 70, 71) ve 1 tanesi Mısır (Kat. No. 68) darplıdır.

Sultan III. Mustafa döneminde ilk yıl basılan Kostantiniyye gümüş sikkelerinden sonra özel olarak Kostantiniyye darp edilen bir fındık tipi altın sikke hariç tüm altın ve gümüş sikkelerde "İslambol" darp yeri adının kullanılmasına karar verilmiştir.[594] III. Mustafa'nın İstanbul dışında Bağdat, Haleb, Mısır, Tunus, Trablusgarb, Cezayir ve Van darplı altın, gümüş ve bakır sikkeleri bulunmaktadır.[595] Bu dönem akçeleri sadece İstanbul'da darp edilmiştir. "Para" denilen gümüş sikkeleri İstanbul ve Mısır baskılıdır. Tunus'ta "Kuruş", Mısır'da "Beşlik" bastırdığı bilinmektedir.[596] Katalog bölümünde III. Mustafa dönemine ait 4 adet sikke incelenmiştir. Bu sikkelerin 4'ü de İslambol (İstanbul) (Kat. No. 72, 73, 74, 75) baskılıdır.

I. Abdülhamid dönemi sikkeleri üzerinde İslambol, Kostantiniyye Cezayir, Mısır, Tunus, Trablusgarb, Bağdad ve Van darphanelerinin adı geçmektedir. Bu darphanelere ait altın, gümüş ve bakır sikkeler mevcuttur.[597] Katalogda 9 adet I. Abdülhamid dönemi sikkesi bulunmaktadır. Sikkelerin 7'si Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83), 2'si Mısır (Kat. No. 76, 84) baskılıdır.

Sultan III. Ahmed döneminde darp yeri olarak bazen "Kostantiniyye" bazen de "İslambol" ismi kullanılıyorken, III. Selim zamanında "Kostanniye" adı tamamiyle bırakılmış darp yeri olarak "İslambol" yazılmıştır.[598] III. Selim'in İstanbul dışında Mısır, Cezayir, Trablusgarb ve Tunus baskılı altın, gümüş ve bakır sikkeleri bulunmaktadır.[599] İncelenen sikkeler arasında III. Selim'e ait 7 adet sikke (Kat. No. 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91) bulunmaktadır. Bu sikkelerin hepsi İslambol (İstanbul) baskılıdır.

---

592 Sahillioğlu, "Darphane", C. 8, s. 503.
593 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 6, s. 2106.
594 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C. 7, s. 2298.
595 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 104.
596 Balı, *Yozgat Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 34.
597 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 108.
598 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s.229.
599 *Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu,* ss. 85-98; Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu),* s. 232.

Sultan II. Mahmud'un 32 senelik saltanatı boyunca farklı çeşitte sikke darp edilmiştir. Altın, gümüş ve bakır olmak üzere farklı madenlerden darp edilen sikkeler başta Kostantiniyye olmak üzere Edirne, Bağdat, Cezayir, Mısır, Trablusgarp ve Tunus darplıdır.[600] 2. Mahmud'un bazı altın sikkeleri üzerinde darp yeri olarak "Darü'l Hilafet'es Seniye" ve "Darü'l Hilafet'il Aliye" yazmaktadır. Cülusunun 15. ve 16. yıllarında basılan bu sikkelerin darp yeri İstanbul'dur.[601] Adı geçen sikkeler halk arasında "Kâbe Altını" olarak bilinen Surre altınıdır.[602] Surre alayları ile hac dönemlerinde Mekke ve Medine başta olmak üzere kutsal topraklara gönderilen bu sikkelerle, hilafetin merkezinin İstanbul olduğu mesajı verilmek istenmiştir.[603] Araştırma kapsamında II. Mahmud'un 26 adet sikkesi yer almaktadır. Bu sikkelerin 25'i Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117), 1'i Dar'ül Hilafet'ül Elaliye (İstanbul) darplıdır.

Sultan Abdülmecid döneminde altın, gümüş ve bakır olmak üzere üç çeşit madenden sikke darp edilmiştir. Bu dönem sikkeleri Kostantiniyye, Edirne, Bağdad, Mısır, Tunus ve Paris devlet darphanesinde kestirilmiştir.[604] Katalogda Sultan Abdülmecid'in 17 adet sikkesi bulunmaktadır. Sikkelerden 16 tanesi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133), 1 tanesi ise Mısır (Kat. No. 134) darplıdır.

Sultan Abdülaziz döneminde 1277 cülus tarihli, Kostantiniyye darplı 5 değerde altın, 6 değerde gümüş, 3 değerde bakır sikkelerin darbı aynı standartlarda devam etmiştir. Abülaziz'in ilk yıllarında Bursa seyahati anısına burada altın ve gümüş sikkeler de basılmıştır. Gümüş sikkelerin bir kısmı Paris darphanesinde basılmıştır. Osmanlı tarihinde ilk defa nikel paralar bu dönemde 80 para değerinde Mısır'da basılmıştır. Tunus'ta bir tarafında Sultan Abdülaziz'in diğer tarafında Tunus Beyi Mehmed Sadık'ın isminin basılı olduğu altın, gümüş ve bakır sikkeler geleneksel tasarımlarıyla basılmıştır. Kaşgar'ı ele geçirilen Yakub Han "Tilla" adıyla altın, "Tanka" adıyla gümüş, "pul" adıyla bakır sikkeleri Sultan Abdülazaz adına

600 Ölçer, *Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları*, ss. 118-123.
601 Semih Yürük, "Osmanlı Devletinde Surre", *Anadolu Nümizmatik Bülteni*, S. 3, 2007, s. 7.
602 Hüseyin Çağret, *"Sultan II. Mahmud Döneminde Rûmî Altını Darbı (1816-1822)",* Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik 2018, s. 15.
603 Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 116.
604 Ölçer, *Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları*, s. 22; Arslan, *Malatya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18. - 20. yy.),* s. 15.

kestirmiştir.[605] Katalogda Abdülaziz dönemine ait 11 adet sikke yer almaktadır. Bu sikkelerin 8'si Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142), 3'ü Mısır (Kat. No. 143, 144, 145) baskılıdır.

II. Abdülhamid'in Kostantiniyye, Tunus, Kaşgar ve Mısır'da basılmış altın, gümüş, bakır ve nikel sikkeleri bulunmaktadır. Mısır'da "500, 100, 50, 25, 10, 5 kuruşluk altınlar kesilmiştir. İlk 10 yılda kesilenler Mısır darphanesinde, 15 Kasım 1885 Para Reformu Kararnamesi'ne uygun olarak tedavüle sokulan "100, 50, 20, 10, 5 kuruş" değerindeki altın paralar ise değişik Avrupa darphanelerinde kestirilmişlerdir.[606] Mısır'ın İngiltere tarafından işgal edilmesi ile bu şehirdeki Osmanlı sikke darbı son bulmuştur.[607] İnceleme kapsamına alınan II. Abdülhamid dönemine ait sikkelerin 15 tanesi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161), 1 tanesi Mısır (Kat. No. 155) darplıdır.

Sultan V. Mehmet Reşad döneminde Osmanlı İmparatorlu'nun toprak kayıplarıyla küçülmesiyle darphane sayısı Kostantiniyye ve Mısır'la sınırlı kalmıştır.[608] Bu dönem sikkelerinin çoğu Kostantiniyye baskılıdır. Ancak yurt gezisine çıktığı şehirlerde hatıra sikkeleri de bastırılmıştır. Sultan'ın Bursa, Edirne, Selanik, Kosova, Manastır kentlerine ziyaretleriyle ilgili olarak adına altın ve gümüş sikkeler darp ettirilmiştir. Mısır baskılı gümüş paralar Mehmed Reşad döneminde son olarak bastırılmıştır. Bu dönemde altın Mısır sikkeleri hiç darp edilmemiştir.[609] Katalogda V. Mehmed Reşad'a ait 18 adet sikke yer almaktadır. Bu sikkelerin hepsi Kostantiniyye (İstanbul) (Kat. No. 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) baskılıdır.

Katalogda 180 ve 181 katalog numaralı sikkelerin her iki yüzü nakışlı olup, üzerlerinde herhangi bir yazı ya da tarih bulunmamaktadır. Fakat sikkelerin Bursa'da darp edildiği kabul edilmektedir. Aynı motiflerin bulunduğu ve üzerinde Bursa yazısının olduğu örnekler mevcuttur.[610] Örneklerden yola çıkılarak bu sikkelerin de Bursa darplı olduğu fikrine dayandırılması muhtemeldir.

---

605 Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, s. 293.
606 Aykut, "Osmanlı Sikkeleri", C. 10, s. 840.
607 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 9, s. 3219.
608 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 9, s. 3295.
609 Damalı, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, s. 303.
610 Kabaklarlı, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808),* s. 106- 108.

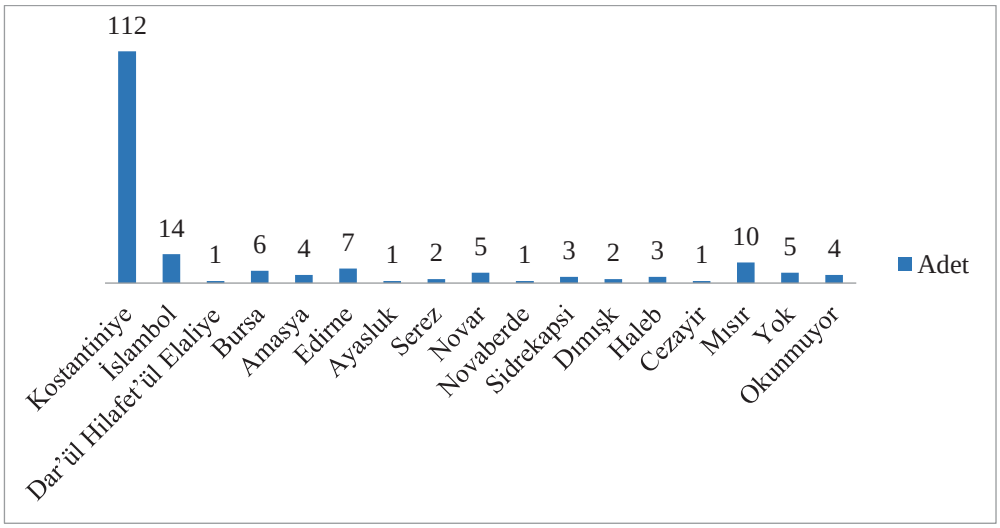

Şekil 4.1. Sikkelerin Darphanelere Göre Dağılımı

Devletin kurucusu Osman Bey'e ait sikkeler üzerinde darp yeri ve tarihi bulunmamaktadır. Osman Bey'in oğlu Orhan Bey'e ait ilk sikkenin Bursa'da kesildiği, oğlu Süleyman Paşa'nın da yine babası adına İpsala'da para bastırdığı bilinmektedir.[611] I. Murad ve I. Bayezid'in saltanatları sırasında basılan paraların üzerinde darp yerleri yazılı değildir.[612] Osmanlı sikkelerinde darp yerinin gösterilmesi usulü Fâsıla-yı saltanat denilen Fetret Devri'nde başlanmış ve bu uygulamaya devam edilmiştir.[613]

Osmanlılar 15. yüzyılda Selçukluların ve İlhanlıların örneklerini takip ederek, önde gelen ticaret ve kent merkezleri ile önde gelen madenlerde ya da onların yakınında çok sayıda darphane kurmuşlardır.[614] Ayrıca ülke toprakları genişledikçe fethedilen topraklardaki darphaneleri de kullanmaya devam etmişlerdir.[615] Darphanelerin faaliyetlerini sürdürebilmesi, maden ihtiyacının kolay ve düşük maliyetle karşılanabilmesine bağlıydı. Bu yüzden maden işletmeleri ve yakınlarındaki bölgelerde darphanelerin kurulmasına ağırlık verilmiştir.[616]

Osmanlı Devleti İstanbul başta olmak üzere, Anadolu, Balkanlar ve Kuzey Afrika bölgelerinde pek çok darphane kurmuş ve bu darphanelerde sikke darp etmişlerdir. Osmanlı sikkelerinde 127 farklı darp merkezinin adı geçmektedir

611 Sahillioğlu, "Darphane", C. 8, s. 51.
612 Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 21.
613 Hasan Ferid, *Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkât,* C. I, s. 90.
614 Pamuk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi,* s. 38.
615 Bayram, *Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 19.
616 Ömerül Faruk Bölükbaşı, "Osmanlı Taşra Darphaneleri (1697-1758)", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 29, 2013, s. 33.

(Tablo 2.1). Özellikle İstanbul, sikkelere Kostantiniyye, İslambol, Darü's-Saltanatü'l-Aliye, Darü'l-Hilafetü'l-Aliye, Darü'l-Hilafetü's-Seniye isimleriyle beş farklı şekilde işlenmiştir.[617]

4.2. Darp Tarihi

Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı dönemi sikkeleri 14. ve 20. yüzyıllar arasında basılmış sikkelerden oluşmaktadır. Sikkelerden 4'ü 14. yüzyıla (Kat. No. 1, 2, 3,4); 29''u 15. yüzyıla (Kat. No. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33); 11'i 16. yüzyıla (Kat. No. 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44); 12'si 17. yüzyıla (Kat. No. 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56); 35'i 18. yüzyıla (Kat. No. 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91); 70'i 19. yüzyıla (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161); 18'i 20. yüzyıla (Kat. No. 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) aittir. 2 tanenin her iki yüzü nakışlı olup, üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmamaktadır.

Katalogda yer alan sikkelerin I.Bayezid, Emir Süleyman, I. Mehmed (Çelebi), II. Murad, II. Mehmed (Fatih), II. Bayezid, I. Selim (Yavuz), I. Süleyman (Kanuni), II. Selim (Sarı), III. Murad, I. Ahmed, İbrahim, II. Süleyman, II. Mustafa, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmet Reşad Dönemi olmak üzere 24 farklı padişah döneminde darp edildikleri görülmektedir. Sikkelerden I. Bayezid'a ait 4 (Kat. No. 1, 2, 3, 4), Emir Süleyman'a ait 1 (Kat. No: 5), I. Mehmed'e ait 3 (Kat. No. 6, 7, 8), III. Murad'a ait 7 (Kat. No. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15), II. Mehmed'e ait 13 (Kat. No. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28), II. Bayezid'e ait 5 (Kat. No. 29, 30, 31, 32, 33), I. Selim'e ait 1 (Kat. No.34), I. Süleyman'a ait 5 (Kat. No. 35, 36, 37, 38, 39), II. Selim'e ait 2 (Kat. No. 40, 41), III. Murad'a ait 3 (Kat. No. 42, 43, 44), I. Ahmed'e ait 4 (Kat. No. 45, 46, 47, 48), İbrahim'e ait 1 (Kat. No. 49), II. Süleyman'a ait 4 (Kat. No. 50, 51, 52, 53), II.

617 Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 60.

Mustafa'ya ait 3 (Kat. No. 54, 55, 56), III. Ahmed'e ait 9 (Kat. No. 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65), I. Mahmud'a ait 6 (Kat. No. 66, 67, 68, 69, 70, 71), III. Mustafa'ya ait 4 (Kat. No. 72, 73, 74, 75), I. Abdülhamid' ait 9 (Kat. No. 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84), III. Selim'e ait 7 (Kat. No. 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91), II. Mahmud'a ait 26 (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117), Abdülmecid'e ait 17 (Kat. No. 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134), Abdülaziz'e ait 11 (Kat. No. 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145), II. Abdülhamid'e ait 16 (Kat. No. 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161) ve V. Mehmet Reşad'a ait 18 (Kat. No. 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) örnek bulunmaktadır. Katalog içerisine dahil edilen 181 adet sikkeden 2 tanesi (Kat. No. 180, 181) nakışlı Osmanlı sikkesidir.

İncelenen 15 sikkenin zamanla meydana gelen oksitlenme, aşınma, kararma ve darptan kaynaklı kaymalardan dolayı darp tarihi tespit edilememiştir. Bu sikkeler 8, 20, 25, 28, 33, 34, 38, 39, 40, 42, 44, 47, 53, 56, 70 katalog numaralı örneklerdir.

Çalışma kapsamına alınan sikkelerden üzerinde cülus tarihinin yazılı olduğu 40 örnek bulunmaktadır. Bunlardan 4'ü H. 792/M. 1389 tarihli (Kat. No. 1, 2, 3, 4) I. Bayezid'a; 3'ü H. 848/M. 1444 (Kat. No. 16, 17, 18) ve 1'i H. 855/M. 1451 tarihli (Kat. No. 19) II. Mehmed'e; 4'ü H.886/M.1481 tarihli (Kat. No. 29, 30, 31, 32) II. Bayezid'a; 3'ü H.926/M.1520 tarihli (Kat. No. 35, 36, 37) I. Süleyman'a; 1'i H. 974/M. 1566 tarihli (Kat. No. 41) II. Selim'e; 1'i H. 982/M. 1574 tarihli (Kat. No. 43) III. Murad'a; 3'ü H. 1012/M. 1603 tarihli (Kat. No. 45, 46, 48) I. Ahmed'e; 1'i H. 1049/M. 1640 tarihli (Kat. No. 49) İbrahim'e; 3'ü H. 1099/M. 1687 tarihli (Kat. No.50, 51, 52) II. Süleyman'a; 2'si H. 1106/M. 1695 tarihli (Kat. No.54, 55) II. Mustafa'ya; 9'u H. 1115/M. 1703 tarihli (Kat. No.57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65) III. Ahmed'e; 5'i H. 1143/M. 1730 tarihli (Kat. No. 66, 67, 68, 69,71) I. Mahmud dönemine ait sikkelerdir.

Sikkelere cülus tarihi koymakla beraber paranın kesildiği senenin eklenmesi sultan III. Mustafa ile başlamıştır. Cülusun kaçıncı senesinde basıldığını göstermek

üzere rakamlar yazılmıştır. Bu uygulama Osmanlı saltanatının sonuna kadar devam etmiştir.[618]

İncelenen sikkelerin çoğunun üzerinde cülus tarihi ile birlikte sultanın saltanatının kaçıncı yılında basıldığının yazılı olduğu rakam bulunmaktadır. Bu rakamlar ya sikkenin ön yüzünde tuğranın altına ya sikkenin arka yüzünde yazı kuşağı arasına ya da arka yüzün üst kısmına yerleştirilmiştir. Saltanat yılı yazı kuşağı arasına yerleştirilmiş sikkeler 72, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 85, 87, 90, 91, 113, 114, 116, 117 katalog numaralı; tuğra altına yerleştirilmiş olanlar 118, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179 katalog numaralı; sikkenin arka yüzünde yazı kuşağının üst kısmına yerleştirilenler ise 74, 75, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112 katalog numaralı sikkelerdir.

Katalogda cülus tarihi dışında bir tarihin yazılı olduğu 16 sikke örneği yer almaktadır. 1 tanesi Emir Süleyman'a ait H. 806/M. 1404 tarihli (Kat. No. 5); 2 tanesi I. Mehmed'e ait H. 810/M. 1410 (Kat. No. 6) ve H. 822/M. 1419 tarihli (Kat. No. 7); 7 tanesi II. Murad'a ait H. 834/M. 1430 tarihli (Kat. No.9, 10, 11, 12, 13, 14, 15); 6 tanesi II. Mehmed'e ait H. 865/M. 1461 (Kat. No. 21, 22, 23, 24, 26) ve H. 875/M. 1470 tarihli (Kat. No.27) sikkelerdir.

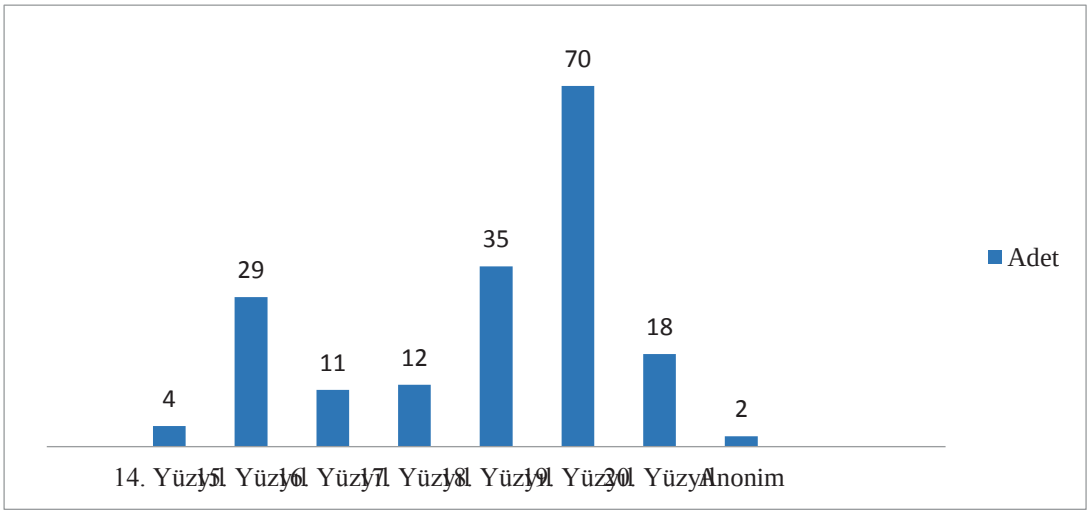

Şekil 4.2. Sikkelerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

[618] Pere, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, s. 213.

Osmanlılarda ilk sikke Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey zamanında basılmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan gümüş akçenin her iki yüzünde "Osman bin Ertuğrul (Ertuğrul oğlu Osman) yazılı olup üzerinde darp yeri ve tarihi bulunmamaktadır. Osman Bey'in ölümünde sonra tahta geçen Orhan Gazi ve Orhan Gazi'den sonra sultan olan I. Murad'ın sikkelerinde de darp tarihi bulunmaz. Yıldırım Bayezid'den itibaren sikkelere tarih konulmaya başlanmıştır.[619]

Erken dönem bazı Osmanlı Padişahları zamanında basılmış sikkeler üzerinde tarih yer almamış olmasına, çoğu Osmanlı sikkelerinde darp tarihi ile ilgili rakam ve işaretler yer almıştır. Darp tarihi açısından Osmanlı sikkeleri dört gruba ayrılmıştır: darp tarihi olmayan sikkeler, darp tarihi yazı ile belirtilen sikkeler, İşaret harf ve sembolleri olan sikkeler, darp tarihi rakam ile belirtilen sikkeler (Cülus tarihi yazılı sikkeler, cülus tarihi dışında bir tarih yazılı sikkeler, Cülus tarihi ile birlikte sultanın saltanatının kaçıncı yılı olduğu yazılı sikkeler).[620]

4.3. Malzeme

Devletin ekonomik duruma göre, sikkelerin yapımında kullanılan madenlerin türü ve değer oranları değişkenlik gösterebilmektedir.

Amasya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri malzeme açısından incelendiğinde sikkelerin altın, gümüş, bakır ve nikel olmak üzere dört farklı madenden darp edildikleri görülmektedir.

4.3.1. Altın

Katalogdaki sikkelerin malzemelerine bakıldığında 10 farklı padişah dönemine ait toplam 25 adet altın sikke yer almaktadır.

I. Süleyman'a (Kanuni) ait 4 adet sultani (Kat. No. 35, 36, 37, 38) bulunmaktadır. Bu sikkelerin ortalama ağırlığı 3, 50 gram olup, Amasya, Kostantiniyye, Sidrekapsi ve Dımışk (Şam) darphanelerinde basılmıştır. Katalogda II. Selim'e ait Cezayir'de basılmış 1 adet sultani (Kat. No. 40) yer almaktadır. Bu sikkenin ağırlığı 3, 095 gramdır. III. Murad'a ait 1 adet sikke (Kat. No. 42) 3, 391 gram ağırlığındaki sultanidir. Bu sikkenin darp yeri yoğun tahribattan dolayı okunamamaktadır. Katalogda I. Ahmed'e ait 2 adet sikke sultani bulunmaktadır. Bu

619 Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 417.

620 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 36.

sikkelerden biri 3, 409 gram ağırlığında Mısır (Kat. No. 45), diğeri ise 3, 415 gram ağırlığında Dımışk (Kat. No. 46) darplıdır. Katalogda I. Mahmud dönemine ait 3 adet altın sikke yer almaktadır. Bu sikkelerden 2 tanesi İslambol (Kat. No. 66, 67), 1 tanesi Mısır (Kat. No. 68) darplı olan zer-i mahbublardan oluşmaktadır. III. Mustafa'ya ait 1 adet sikke (Kat. No. 72) İslambol'da darp edilmiş zer-i mahbubdur ve ağırlığı 2, 454 gramdır. I. Abdülhamid dönemine ait 1 sikke (Kat. No. 76), Mısır darplıdır ve 1, 181 gram ağırlığında yarım zer-i mahbubdur. Katalogda III. Selim dönemine ait 2 adet İslambol darplı sikkelerden biri 2, 08 gram ağırlığında zer-i mahbub (Kat. No. 85), diğeri ise 3, 489 gram ağırlığındaki fındıktır (Kat. No.86). Katologda 9 adet ile en fazla altın sikke II. Mahmud dönemine aittir. Sikkelerden 3 tanesi Kostantiniyye darplı ve ortalama ağırlıkları 1,500 gram olan cedid mahmudiye (Kat. No. 92, 93, 94), 1 tanesi Kostantiniyye darplı, 1, 73 ağırlığındaki cedid adli (Kat. No. 95), 2 tanesi Kostantiniyye darplı ve ortalama ağırlıkları 1, 700 gram ağırlığındaki tekli hayriye altını (Kat. No. 96, 97), 1 tanesi Dar'ül hilafet'ül elaliye darplı 0, 497 gram ağırlığındaki çeyrek Dar'ül hilafe altını (Kat. No. 98), 2 tanesi Kostantiniyye darplı ve ağırlıkları 0, 750 gram ile 0, 811 gram arasında değişen çeyrek fındıklardır (Kat. No. 99, 100). I. Abdülhamit dönemine ait katalogda 1 adet sikke mevcuttur. Bu sikke 3, 454 gram ağırlığında, Kostantiniyye darplı 50 kuruşluk ziynet altınıdır (Kat. No. 146).

Altın, tarih boyunca zenginlik ve gücü simgelemiştir. Osmanlı döneminde de işletilen altın ve gümüş madenleri hazine için önemli bir zenginlik kaynağı olmuştur.[621] Osmanlı İmparatorluğu'nda Osman Bey'den Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar sadece gümüş akçeler ve bakır mangırlar darp edilmiştir.[622] İhtiyaç duyuldukça yabancı altın paralar kullanılmış ve hatta Venedik duka altınlarının Osmanlı ülkelerinde resmen basılması için darphanece "sah" kelimesi basılmak şartıyla alışverişine izin verilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Venedik duka altınını esas alarak onların ağırlık ve ayarında, Beyazit'taki darphanede altın sikke kestirmeye başlamıştır.[623] İlk Osmanlı sikkesi olan "Sultani" 1479 tarihinde Kostantiniyye'de

621 Geçkinli, "Altın", s. 17.

622 Oğuz Tekin, "Devletler, Hükümdarlar ve Sikkeleri", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, s. 268.

623 Süleyman Sûdi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmaniyye ve Ecnebiyye,* haz. İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk, İstanbul, 1982, s. 26.

(İstanbul) darp edilmiştir.[624] "Sikke-i hasene" de denilen altın sikkelere zamanla halk arasında "yaldızlı" ismi de verilmiştir[625] (Şekil 4.3). Osmanlı altın sikkeleri üzerlerine tuğra konuluncaya kadar bazı değişiklikler dışında aynı şekilde darp edilmeye devam etmiştir. I. Selim devri altın sikkelerine "sultani" denilmiştir. Ancak Mısır'ın fethinden sonra bunlara "eşrefi" altın sikkeleri de basılmıştır. II. Mustafa döneminde altın sikkelere tuğra eklenmiştir. Tuğralı altınlar "cedid eşrefi" olarak adlandırılmıştır. III. Ahmed zamanında İstanbul ve Mısır'da "tuğralı eşrefi" basılmıştır. Bu dönemde sikkelerde ilk kez "Kostantiniyye" yerine "İslambol" adı kullanılmıştır. Bir yüzü tuğralı diğer yüzü İslambol yazılı altın sikkelere "zer-i İstanbul", eşrefi altınlarıyla aynı tarzda olup darp yeri İslambol olan sikkelere ise "zer-i mahbub" adı verilmiştir. I. Mahmud döneminde "cedid İstanbul (fındık altını) ve zer-i mahbub" altınları; II. Mahmud döneminde "zer-i mahbub, atik rumi, cedid rumi, Kâbe altını, atik adli, cedid adli, cedid mahmudiye, Hayriye" altınları darp edilmiştir. Abdülmecid döneminde "memduhiye, mecidiye" altınları; Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed Reşad dönemlerinde Mecidiye tarzında "500, 200, 100, 50, 25 kuruş" değerinde altın sikkeler basılmıştır. II. Abdülhamid, V. Mehmed Reşad ve VI. Mehmed Vahdettin dönemlerinde ziynet altınları darp edilmiştir.[626]

Şekil 4.3. II. Mehmed (Fatih) Dönemi'ne Ait Sultani[627]

Osmanlı devletinde darp edilen altın sikkeler darp edildikleri dönemlerde farklı isim ve ağırlıklara sahip olmuşlardır. Devletin ekonomik bakımdan güçlü olduğunun göstergesi olan altın sikkelerin ayarında bir değişiklik gerçekleştirilmemiştir; fakat gramlarında azalma yapılmıştır.[628]

---

624 Sahillioğlu, "Osmanlı Para Tarihinde Dünya Para ve Maden Hareketinin Yeri (1300-1750)", s. 120.

625 Kocaer, *Osmanlı Altınları,* s. 28; Kaya, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* s. 61.

626 Tekin, "Devletler, Hükümdarlar ve Sikkeleri", s. 269.

627 Tekin, "Devletler, Hükümdarlar ve Sikkeleri", s. 271.

628 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 386.

4.3.2. Gümüş

Katalogda sayıca en fazla olan malzeme gümüştür. 22 sultana ait toplam 109 adet sikke bulunmaktadır.

I. Bayezid dönemine ait 4 sikke (Kat. No. 1, 2, 3, 4) ortalama ağırlıkları 1,00 gram olan akçelerdir. Emir Süleyman'a ait 1 adet (Kat. No. 5) 1, 181 gram ağırlığındaki akçedir. Katalogda I. Mehmed'e (Çelebi) ait 3 adet sikke (Kat. No. 6, 7, 8) yer almaktadır. Bu sikkeler ortalama ağırlıkları 1, 100 gram ağırlığındaki akçelerden oluşmaktadır. II. Murad'a ait ortalama ağırlıkları 1, 15 gram olan 7 adet akçe (Kat. No. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15) mevcuttur. II. Mehmed dönemine ait 13 sikke (Kat. No. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28) bulunmaktadır. Bu sikkeler ortalama ağırlıkları 0, 900 gram olan akçelerden oluşmaktadır. II. Bayezid'a ait 5 sikke (Kat. No. 29, 30, 31, 32, 33) ortalama ağırlıkları 0, 700 gram olan akçelerdir. Katalogda I. Selim'e ait 0,70 gram ağırlığındaki 1 adet sikke (Kat. No. 34), I. Süleyman'a (Kanuni) ait 0,390 gram ağırlığındaki 1 adet sikke (Kat. No. 39), II. Selim'e ait 0, 477 gram ağırlığındaki 1 sikke (Kat. No. 41) akçeden oluşmaktadır. III. Murad dönemine ait 2 adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkelerden biri (Kat. No. 43) 3, 764 gram ağırlığında dirhem, diğeri ise (Kat. No. 44) 0, 369 gram ağırlığında akçedir. I. Ahmed'e ait ortalama ağırlıkları 2, 300 gram olan 2 adet sikke (Kat. No. 47, 48) dirhemdir. I. İbrahim'in 0, 320 gram ağırlığı olan 1 adet (Kat. No. 49) akçesi bulunmaktadır. Katalogda II. Mustafa dönemine ait 3 adet sikke mevcuttur. Bu sikkelerden 1 adeti (Kat. No. 54) 18, 827 gram ağırlığında zolota, 2 adeti ise (Kat. No. 55, 56) ortalama ağırlıkları 19,100 gram olan kuruştur. III. Ahmed'e ait 9 adet sikkeden 2 tanesi (Kat. No.57, 58) ortalama 20,00 ağırlığında zolota, 1 tanesi (Kat. No.59) 9, 815 gram ağırlığında yarım zolota, 1 tanesi (Kat. No. 60) 12, 387 gram ağırlığında yarım kuruş, 1 tanesi (Kat. No. 61) 6, 417 gram ağırlığında kuruş (onluk), 4 tanesi (62, 63, 64, 65) ortalama 0,500 gram ağırlığında paradan oluşmaktadır. Katalogda I. Mahmud'un 11, 470 gram ağırlığında 1 adet (Kat. No. 69) kuruş (yirmilik), 1 adet 3,353 gram ağırlığında (Kat. No. 70) beşlik, 1 adet (Kat. No. 71) 24, 268 gram ağırlığında kuruşu yer almaktadır. III. Mustafa'ya ait 3 sikkeden 1 adet sikke (Kat. No. 73) 24, 356 gram ağırlığında çifte zolota, 1 adet sikke (Kat. No. 74) kuruş (onluk), 1 adet sikke ise (Kat. No.75) 18, 935 gram ağırlığında kuruştur. I. Abdülhamid'e ait ortalama 26,00 gram ağırlığında 2 adet (Kat. No. 77, 78) çifte zolota, 4, 646 gram ağırlığında 1 adet (Kat. No. 79) 10 para, ortalama 2,00 gram

ağırlığında 2 adet (Kat. No. 80, 81) 5 para, ortalama 0, 390 gram ağırlığında 3 adet (Kat. No.82, 83, 84) para bulunmaktadır. III. Selim'e ait 3 sikkeden 1 tanesi (Kat. No. 87) 30, 741 ağırlığında 100 para, 1 tanesi (Kat. No. 88) 2, 853 gram ağırlığında 10 para, 1 tanesi (Kat. No.89) 1, 172 gram ağırlığında 5 paradır. Katalogda II. Mahmud dönemine ait 14 adet gümüş sikke mevcuttur. Bu sikkelerden 1 adet sikke (Kat. No. 101) 1, 379 gram ağırlığında yeni kuruş, 4 adet sikke (Kat. No. 102, 103, 104, 105) ortalama 12,00 gram ağırlığında altılık, 1 adet sikke (Kat. No. 107) 2, 872 gram ağırlığında kuruş, 2 adet sikke (Kat. No. 108, 109) ortalama 1, 460 gram ağırlığındaki 20 para, 1 adet sikke (Kat. No. 111) 14, 372 gram ağırlığında cedid beşlik, 1 adet sikke (Kat. No.113) 6, 355 gram ağırlığında çifte zolota, 1 adet sikke (Kat. No.114) 3, 029 gram ağırlığında zolota, 1 adet sikke (Kat. No. 115) 25, 612 gram ağırlığında cihadiye, 2 adet sikke (Kat. No. 116, 117) ortalama 2, 00 gram ağırlığındaki 10 paradan oluşmaktadır. Abdülmecid'e ait 1 adet (Kat. No.118) 23, 715 gram ağırlığında Mecidiye (yirmi kuruş), 3 adet (Kat. No. 119, 120, 121) ortalama 3, 00 gram ağırlığında 60 para, 1 adet (Kat. No. 122) 1, 357 gram ağırlığında 20 para bulunmaktadır. Katalogda II. Abdülhamid dönemine ait 11 adet gümüş sikke yer almaktadır. Bu sikkelerden 2 tanesi (Kat. No. 147, 148) ortalama 23, 600 gram ağırlığında mecidiye (yirmi kuruş), 4 tanesi (Kat. No. 149, 150, 151, 152) ortalama 5, 925 gram ağırlığındaki 5 kuruş, 3 tanesi (Kat. No. 153, 154, 155) ortalama 2, 410 gram ağırlığındaki 2 kuruş, 2 tanesi (Kat. No. 156, 157) ortalama 1, 141 gram ağırlığındaki 1 kuruştur. V. Mehmed Reşad'a ait 9 sikkeden 1 adet sikke (Kat. No.162) 24, 142 gram ağırlığında mecidiye (yirmi kuruş), 6 adet sikke (Kat. No. 163, 164, 165, 166, 167, 168) ortalama 5, 913 gram ağırlığındaki 5 kuruş, 1 adet sikke (Kat. No. 169) 1 kuruş, 1 adet sikke (Kat. No. 170) 2, 377 gram ağırlığındaki 2 kuruştur. Katalogda Sultan Abdülaziz ve II. Süleyman dönemlerine ait gümüş sikke bulunmamaktadır.

Osmanlılarda gümüş madeni çok geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Başta para basımı olmak üzere sanayide, kuyumculukta, dokumacılıkta ve simkeşlik gibi alanlarda kullanılan önemli bir maden olmuştur.[629] Bursa'nın alınışından İstanbul'un fethine kadar olan zaman diliminde devlet hazinesine giren ve çıkan hep gümüş olmuştur.[630] İlk akçe Osman Gazi tarafından kestirilmiştir (Şekil 4.4). İlk dönem

[629] Dia, "Gümüş", C. 14, s. 271.
[630] Süleyman Sûdi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmaniyye ve Ecnebiyye,* s. 11.

akçeleri İlkel baskı yöntemleriyle darp edildiğinden ve padişahların zaman zaman yaptıkları sikke tağşişi (ağırlık düşürme) nedeniyle standart bir şekile ve ağırlığa sahip olmamıştır. Bu yüzden değişik kalıplarda akçeler basılmıştır.[631] Osmanlıda para tarihi akçe denen ufak, gümüş bir sikkenin darbıyla başlamıştır. Osmanlı para rejimi, II. Mehmed döneminde basılan ilk altın sikkenin darbına kadar gümüş monometalizm (tek metallilik) rejimiydi. Altın darbıyla birlikte başlayan altın ve gümüş bimetalizm (çift metallilik) para rejimine kadar, akçe Osmanlı İmparatorluğunun başlıca parası durumunda olmuştur. Fakat 16. yüzyılda yaşanan ekonomik dalgalanmalar, akçenin yanında imparatorluğun farklı eyaletlerinde, mahalli gümüş paraların darp edilmesine yol açmıştır.[632]

Şekil 4.4. Osman Gazi'ye Ait Akçe[633]

Osmanlı devletinde hemen her türlü ödeme aracı olarak kullanılan gümüşün devletin ekonomik durumu, madenlerin kapasitesi ve hükümdar değişiklikleri gibi nedenlerden dolayı maden değerinde zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Sikkelerin içerisindeki gümüş oranını azaltmak için farklı madenler karıştırılarak maden değeri düşürülmüştür.

4.3.3. Bakır

Katalogda 38 adet bakır sikke bulunmaktadır. Sultan II. Süleyman'a ait 4 adet sikke (Kat. No. 50, 51, 52, 53) ortalama 1,529 gram ağırlığındaki mangırdır. III. Selim dönemine ait ortalama ağırlıkları 31, 603 gram olan 2 adet (Kat. No. 90, 91) büyük kıt'ada yer almaktadır. II. Mahmud'a ait 3 adet sikke (Kat. No. 106, 110, 112)

631 Uslu, "Bir Kitap: Akçe", s. 10.
632 Sahillioğlu, *Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740*, s. 1.
633 Hakan Yılmaz, "Osman Gazi'nin Bastırdığı Bastırdığı Sikkeler ve Ona Atfedilen Yeni Bir Sikke Hakkında",*HakikatDergisi*,2011,S.212,https://www.academia.edu/63310521/_Osman_G%C3%A2z%C3%AE_nin_Bast%C4%B1rd%C4%B1%C4%9F%C4%B1_Sikkeler_ve_Ona_Atfedilen_Yeni_Bir_Sikke_Hakk%C4%B1nda_1 (18.11.2022), s. 45.

karabeşliklerden oluşmaktadır. Katalogda en fazla bakır sikkesi bulunan Sultan Abdülmecid'dir. Abdülmecid'e ait 12 sikkeden 4 adet sikke (Kat. No. 123, 124, 125, 126) ortalama 20 gram ağırlığında 40 para, 1 adet sikke (Kat. No.127) 10, 556 gram ağırlığında 20 para, 3 adet sikke (Kat. No. 128, 129, 130) ağırlıkları ortalama 5-7 gram arasında değişen 10 para, 4 adet sikke (Kat. No. 131, 132, 133, 134) 5 paradan oluşmaktadır. Abdülaziz dönemine ait 11 adet bakır sikke bulunmaktadır. Bu sikkelerden 4 tanesi (Kat. No. 135, 136, 143, 144) ortalama 11 gram ağırlığında 20 para, 5 tanesi (Kat. No. 137, 138, 139, 140, 145) ortalama 5 gram ağırlığında 10 para, 2 tanesi (Kat. No. 141, 142) ortalama 2,300 gram ağırlığında 5 paradır. II. Abdülhamid dönemine ait 4 sikkeden 3 adet sikke (Kat. No. 158, 159, 160) ortalama 1, 800 gram ağırlığında 10 para, 1 adet sikke (Kat. No. 161) 1, 014 gram ağırlığında 5 paradan oluşmaktadır. Katalogda bulunan 2 adet bakır sikke nakışlı Osmanlı sikkesidir.

Bakır Osmanlı devletinde günlük yaşam eşyaları, el sanatları, harp sanayi, sosyal ve dini mekânlarında süsleme unsuru gibi muhtelif sahalarda kullanılan önemli bir maden olmuştur. Osmanlı padişahları bakır üretiminin kesintisiz şekilde devam etmesine dikkat etmiş, özellikle harp zamanında yabancı ülkelere ihracını yasaklamışlardır.[634] Bakırın diğer bir önemli kullanım alanı maliyedir. Bakır dünyanın pek çok yerinde para darbında kullanılmıştır. "Pul, fülûs (fels) ya da mankur (mangır)" bakırdan basılan paranın ortak adı olmuştur.[635] Osmanlı Devleti'nde ilk mangırların ne zaman darp edildiğine dair kesin bir bilgi yoktur. İlk bakır sikkenin Orhan Gazi döneminde darp edildiği ileri sürülse de günümüze ulaşan ilk Osmanlı bakır sikkeleri I. Murad'a (Şekil 4.5), üzerinde tuğra bulunan ilk mangırlar ise Emir Süleyman dönemine aittir.[636] Gümüş ve altın paralar kullanılan madenin değeri kadar bir değer taşımaktadır. İtibari ve gerçek değerleri arasında çok fazla farklılık bulunmamasına rağmen bakır paralarda durum değişiklik göstermektedir. Bakır paraların gerçek değeri ve itibari değeri arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar bizzat devlet tarafından gerçekleştirilmiştir.[637] Devlet hazineye yapılan ödemelerde mangırı kabul

634 Erdem Saka, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bakır Madenleri (1453-1789)", *Journal of Universal History Studies*, 2/2, 2019, s. 224.
635 Sahillioğlu, *Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740*, s. 34.
636 Artuk, "I. Murad'ın Sikkelerine Genel Bir Bakış 761-792 (1359-1389)", s. 789; Tekin, "Mangır", C. 27, s. 568.
637 Kabaklarlı, *Mangır (1299-1808): Osmanlı İmparatorluğu Bakır Paraları*, s. 5.

etmemiştir.[638] Osmanlı Devlet'i İmparatorluğun pek çok yerinde mangır darp ettirmiştir. Fatih Sultan Mehmed tarafından İstanbul'un mangır ihtiyacının karşılanması için darphane kurulmuş ve bu darphane Darphane-i Amire'nin modernleşme sürecine mangır darp etmeyi sürdürmüştür.[639] II. Mehmed zamanında iki tip bakır para darp edilmiş olup bu sikkelerin değeri Kanuni Sultan Süleyman zamanında da aynı şekilde devam etmiştir. Kanuni Sultan Süleyman dönemi en çok bakır paranın basılıp dağıtıldığı dönem olmuştur. III. Murad döneminden sonra bakır darbı azalmıştır.[640] 17. yüzyılın başından Tanzimat'a kadar olan zaman zarfında mangır basımında önemli düşüş yaşanmış, hatta 17. yüzyılın ortalarında bakır para darbı durdurulmuştur. Fakat II. Viyana Seferi sonrasında ve çeşitli cephelerde savaşların başlamasıyla devlet ekonomisindeki krizi engellemek için 1688 yılında tekrar mangır kesilmeye başlanmıştır.[641] I. Murad döneminden itibaren darp edilmeye başlanan mangırın Sultan Abdülmecid zamanına kadar hacim ve kıymetlerinde çeşitli değişiklikler görülse de darp edilmeye devam edilmiştir. Abdülmecid tarafından paralarda yaptırılan düzenlemelerden sonra yeni tipteki bakırların kullanımı II. Abdülhamit zamanına kadar sürmüştür.[642] Mangır son olarak II. Abdülhamid devrinde darp edilmiş olup, bu dönemde çıkarılan 1879 kararnamesiyle tedavülden kaldırılmıştır.[643]

Şekil 4.5. I. Murad Dönemi'nden Bir Mangır[644]

638 Atar, "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar", s. 66.
639 Bayram, *Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 14.
640 Kabaklarlı, *Mangır (1299-1808): Osmanlı İmparatorluğu Bakır Paraları*, s. 6-13.
641 Oğuz Tekin, "Mangır", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, s. 568.
642 Pere, "Osmanlılarda Bakır Paralar", s. 10.
643 Tekin, ""Mangır", C. 27, s. 568.
644 https://tr.wikipedia.org/wiki/Mang%C4%B1r, (17.10.2022).

4.3.4. Nikel

Katalogda 9 adet nikel sikke yer almaktadır. Sikkelerin hepsi V. Mehmed Reşad dönemine aittir. Bu sikkelerden 3 adeti (Kat. No. 171, 172, 173) ortalama 5,900 gram ağırlığında 40 para, 2 adeti (Kat. No. 174, 175) ortalama 3, 900 gram ağırlığında 20 para, 1 adeti (Kat. No. 176) 2, 650 gram ağırlığında 10 para, 3 adeti ortalama 1, 750 gram ağırlığındaki 5 paradan oluşmaktadır.

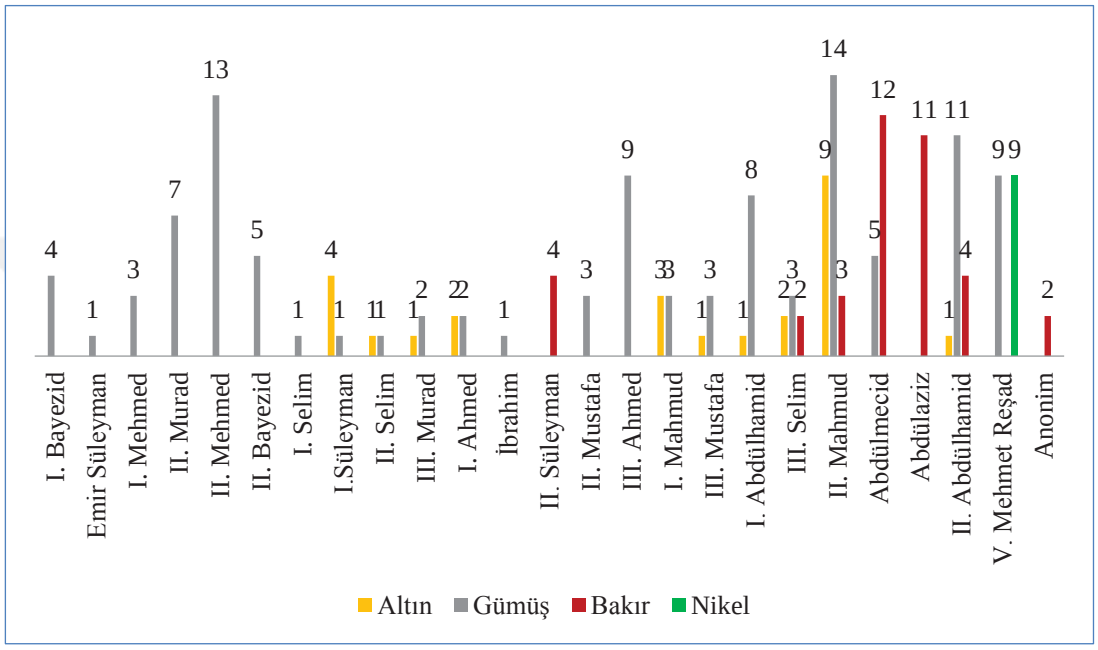

Şekil 4.6. Sikke Malzemelerinin Sultanlara Göre Dağılımı

Sultan II. Abdülhamid'in saltanatının ilk yıllarından itibaren İstanbul darphanesinde darbına başlanan tüm altın ve gümüş sikke birimlerinin basımına devam edilmiştir. Dünya ekonomisindeki altın ve gümüş fiyatlarındaki dalgalanmalardan dolayı cülusun 4. yılından itibaren gümüş darbına 5 yıl süreyle ara verilmiştir. Ancak ortaya çıkan bozuk para ihtiyacından ötürü İstanbul darphanesinde ilk defa nikel sikkeler darp edilmiştir.[645]

Osmanlılarda nikel meskûkâtın Sultan II. Abdülhamid döneminde kullanıldığı bilinmektedir. Nikel para daha önce Sultan Abdülaziz döneminde Mısır'da basılmıştır; fakat bu istisnai bir örnek olup, nikelin asıl ve yoğun şekilde kullanımı V.

[645] Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 9, s. 3219.

Mehmed Reşad dönemi ile olmuştur. VI. Mehmed Vahideddin zamanında da nikel sikkeler darp edilmiştir.[646]

4.4. Yazı

Osmanlı sikkelerinin genel özelliği altın, gümüş, bakır, nikel farkı olmaksızın kompozisyonu oluşturan temel unsuru yazı oluşturmaktadır. Diğer sikke süslemeleri ise yazı etrafında şekillenmektedir.

Araştırma kapsamına alınan tüm Osmanlı sikkeleri üzerinde sülüs hatla oluşturulmuş yazı kullanılmıştır. Osmanlı sikkelerinde yer alan yazıları, sikke hangi sultana ait ise o sultanın ve babasının isimleri, sultana ait sıfat ve unvanlar, sultana özgü cümleleri, dört halife isimleri, dualar, anmalar, Kelime-i Tevhid gibi dini ibareler ve darp yerleri oluşturmaktadır. Ayrıca yazı sikkelerde rakamlarla birlikte sultanın cülus senesi, sikkenin değerini ifade etmek için de kullanılmıştır. Sikkelerde yer alan sülüs hatlı yazılar genellikle 2, 3, 4, satır halinde oluşturulmuştur. Bazı sikkelerde bu yazı kuşakları yatay çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Katalogda 7 adet sikkenin (Kat. No. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26) ön ve arka yüzünde yer alan yazılar tek sıra halinde dairevi yazı kuşağı ile yazılmıştır.

Katalogda yer alan sikkeler üzerinde sultan, unvan ve sıfatı, baba adı, darp yeri dışında "Hallede Mülkehû **(**Allah saltanatını ebedi kılsın)", "Azze Nasruhû (Zaferi şerefli olsun)", "Daribü'n- Nadri Sahibü'l-İzzi ve'n-Nasri Fi'l -Berri ve'l-Bahri (Altın kestiren karada ve denizde zafer ve izzet sahibi olan), "Sultanü'l-berreyn ve hakanü'l-bahreyn es-sultan bin es –sultan (İki karanın sultanı ve iki denizin hakanı sultan oğlu sultan)", "El- muzaffer dâimâ **(**Dâimâ kazanan)", "Dâme Mülkühû (Saltanatı daim olsun)" ifadeleri sıklıkla kullanılmıştır. Katalogda 2 örnekte "Kelime-i Tevhid" (Kat. No. 4, 6) ve "4 Halife adı" (Kat. No. 5, 6); 1 örnekte (Kat. No. 6) "Gıyasüd'dîn ve'd-dünyâ (Dünya ve din işlerinin yardımcı)"; 1 örnekte (Kat. No. 43) "Hallede Mülkehû ve Sultanehü ve Eyyede Hilafetehü ve Müddetehü (Allah devletini ve sultanlığını ebedi ve hilafetini ve saltanatını devamlı kılsın); 1 örnekte (Kat. No. 95) "Dâme Mülkühû ve Saltanatahû İla Ahirüd-Devran (Kıyamete kadar devleti ve saltanatı daim olsun)"; 1 örnekte (Kat. No. 146) "El-Müstenid Bi-Tevfikatü'l Rabbaniye Melikü'l-Devlet-i Osmaniyye (Allah katından gelen başarılara ve yardımlara dayanan Osmanlı Devleti Meliki)", 9 örnekte (Kat. No. 171, 172, 173,

[646] Tekin, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", C. 5, s. 420.

174, 175, 176, 177, 178, 179) "Hürriyet, Müsavat, Adalet (Özgürlük, Eşitlik, Adalet)" yazılarının kullanıldığı görülmektedir.

İslamiyet'in kabul edilmesiyle birlikte mimariden el sanatlarına kadar pek çok alanda değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu değişimlerin en önemlilerinden biri "Hat Sanatı"dır. Hat; çizgi, satır, yazı, padişah yazısı, buyruk anlamlarına gelmektedir. Arap harflerinden doğarak İslam medeniyetinde müstakil ve fevkalade bir mevki kazanan güzel yazı sanatı olmuştur.[647] İslam'ın doğuşundan itibaren çok kısa bir süre içerisinde müslüman sanatçının elinde bir sanata dönüşmüş, mantıki sembol olmasının ötesinde duyusal sezgiye hitap eden estetik bir anlam kazanmıştır.[648] Yüzyıllar boyunca İslam devletlerinin ortaklaşa geliştirip kullandıkları hat (yazı) sanatı "Türk Hat Sanatı" adıyla anılacak ilk temellerini II. Mehmed (Fatih) döneminde atmıştır. Hem Fatih döneminde hem de sonraki yüzyıllarda hat sanatının muhteşem örnekleri İstanbul'da üretilmiş olup, ekol ve üslupları buradan farklı coğrafyalara yayılmıştır.[649] Hat sanatı mihrap, minber, mahfil yazıları, kitabe ve levha uygulamaları gibi mimari dekorasyonda; kumaş, çini, tahta ve metal işleri gibi el sanatlarında kullanılan başlıca süsleme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların dışında yazının kullanıldığı bir başka önemli alan ise sikkeler olmuştur. Sikkeler, ticari araç olmalarının yanı sıra yazı tarihi, yazının kullanımı ve gelişimi bakımından da önemli veriler sunan el sanatı ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır.[650]

Osmanlı Devleti'nde ilk darp edilen paralarda "kufi" harfler yer alırken, özellikle Fetret Devri ile birlikte daha çok kullanılan yazı stili "sülüs" harflerin ağırlık kazandığı görülmüştür. Fakat nadir de olsa "rik'a" ve "talik" hatlarıyla yazılmış sikkelerde mevcuttur.[651] Sülüs yazıda yuvarlak kısımlar fazladır. Harflerinin boyları ve genişliklerinin biraz küçük olmasının yanında sin, sad, kaf gibi çanak şeklindeki harfler de derin ve kısadır. Ümmü'l-hutût (yazıların anası) denilen sülüs levha, kitap başlığı gibi alanlar için uygun bir yazı türü olmuştur.[652]

---

647 Mustafa Bektaşoğlu, *Anadolu'da Türk İslâm Sanatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009, s. 22.

648 Turan Koç, *İslâm Estetiği,* İsam Yayınları, İstanbul 2014, s. 156.

649 Abdülhamit Tüfekçioğlu, "Osmanlı Sanatının oluşumunda Yazı", *Hat ve Tezhip Sanatı,* ed. Ali Rıza Özcan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, s.59.

650 Dursun, "Mardin Müzesi Sikke Kolleksiyonu Örneklerine Göre Abbâsî Sikkelerinde Yazı-Kompozisyon İlişkisi", S. 24, s. 158.

651 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s. 54.

652 Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi,* Yapı Kredi Yayınları, bs. 5, İstanbul 2016, s. 26.

4.5. İşaret Harfler

Katalogda 12 adet sikkede işaret harf yer almaktadır. Üzerinde işaret harf bulunan sikkeler II. Mustafa, III. Ahmed ve I. Mahmud dönemlerine aittir.

Sultan II. Mustafa dönemine ait 1 adet sikke (Kat. No. 54) Kostantiniyye darplı gümüş sikkedir.

6 adet sikke (Kat. No. 57, 58, 59, 60, 61, 63) III. Ahmed dönemine aittir. Sikkelerden 5 tanesi (Kat. No. 57, 58, 59, 60, 61) Kostantiniyye, 1 tanesi (Kat. No. 63) İslambol darplıdır. Sikkelerin hepsi gümüştür.

I. Mahmud dönemine ait 5 adet sikkede (Kat. No. 66, 67, 68, 69, 71) işaret harf görülmektedir. 2 tanesi (Kat. No. 66, 67,) İslambol, 1 tanesi (Kat. No. 68) Mısır darplı olan sikkeler altındır. 2 adet sikke (Kat. No. 69, 71) ise Kostantiniyye darplıdır ve gümüştür.

İşaret harfler Sultan II. Mustafa'nın saltanatı sırasında 1696-1698 yıllarında, sikkeler üzerinde bulunan tuğra, tarih, darphane adı vs. dışında, sikkelerin çeşitli yerlerine eklenmiştir. İstanbul'da (Kostantiniyye, İslambol) basılan paralarda işaret harfler birdenbire ortaya çıkmış, Sultan III. Mustafa'nın saltanatının ilk yılında 1757'de basılan sikellerden sonra kaybolmuştur. Mısır'da işaret harflere Sultan III. Ahmed adına darp edilen sikkelerde, son olarak da III. Selim'i paralarında rastlanmaktadır. Harflerin sikkelere ne için eklendikleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, sikkelerde yapılan ayar ve vezin hırsızlıklarını önlemek, sikke basımında sorumlu olan görevliyi tespit edebilmek için sikkelere eklendikleri ve doğrudan darphane emini ve ya sahib-i ayarın adlarının ya da kısaltmalarının olduğu tahmin edilmektedir. Sikkelerin darp yıllarının daha doğru şekilde tespit edilebilmesi için sikke üzerine cülus yılı yazılmaya başlanmıştır. İstanbul'da III. Mustafa'nın saltanata geçer geçmez darp edilen ilk sikkelerde "sad" işaret harfi kullanımından sonra cülus yılı basımı başlamış ve aynı sikkeler bu defa "1171/1" tarihi ile darp edilmiştir. Bu tarih Osmanlı sikkelerinde cülus yılı kullanımının başladığı ilk sene olmuştur. Sikkelere sultanların cülus tarihleri eklendikten sonra darphanede çalışan sorumlular bilindiğinden işaret harflere gerek duyulmamıştır.[653]

[653] Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", s. 204; Damalı, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* s. 106.

Tablo 4.1. Sikkelerde Yer Alan İşaret Harfler

Ayn	Dal	Ayn	Ayn Elif	Mim
Re Elif	Ayn Be	Mim Re	He	Ayn Dal

4.6. Tuğra

Osmanlı sikkeleri üzerinde yazı ve tuğra en çok görülen kompozisyonlardır. Katalogda 121 adet örnekte tuğra yer almaktadır. I. Bayezid, I. Mehmed, II. Murad, II. Mehmed, II, Bayezid, I. Selim (Yavuz), I. Süleyman (Kanuni), II. Selim, III. Murad, İbrahim ve II. Mustafa dönemlerine ait sikkelerde tuğra bulunmamaktadır.

Emir Süleyman'a ait 1 adet (Kat. No. 5) tuğralı sikke bulunmaktadır. Tuğrada "Emir Süleyman bin Bayezid (Bayezid oğlu Emir Süleyman" yazmaktadır.

I. Ahmed dönemine ait 4 adet sikkeden 2 tanesi (Kat. No. 47, 48) tuğralıdır. Tuğrada "Sultan Ahmed bin Mehmed Han (Mehmed Han oğlu Sultan Ahmed)" yazısı yer almaktadır.

II. Süleyman'a ait 4 adet (Kat. No. 50, 51, 52, 53) sikke tuğralı olup, "Şah Süleyman bin İbrahim Han-El- muzaffer dâimâ (İbrahim Han oğlu Şah Süleyman-Dâimâ kazanan)" yazmaktadır.

III. Ahmed'e ait katalogda 9 adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkelerden 5'i üzerinde (Kat. No. 60, 61, 63, 64, 65) tuğra bulunmaktadır. Tuğrada "Şah Ahmed Han bin Mehmed Han-El- muzaffer dâimâ (Mehmed Han oğlu Şah Ahmed Han-Dâimâ kazanan)" yazısı bulunmaktadır.

I. Mahmud'a ait 6 adet (Kat. No. 66, 67, 68, 69, 70, 71) sikkede tuğra bulunmakta olup, "Mahmud Han bin Mustafa-El- muzaffer dâimâ (Mustafa oğlu Mahmud Han- Dâimâ kazanan)" yazmaktadır.

III. Mustafa'ya ait katalogda 4 adet sikke mevcuttur. Bu sikkelerin 3 adeti (Kat. No. 72, 74, 75) tuğralıdır. Tuğrada "Mustafa Han bin Ahmed- El- muzaffer dâimâ (Ahmed oğlu Mustafa Han-Dâimâ kazanan)" yazısı bulunmaktadır.

I. Abdülhamid'e ait 9 adet sikkeden 7 tanesi (Kat. No. 76, 79, 80, 81, 82, 83, 84) tuğralıdır. Tuğrada "Abdülhamid Han bin Ahmed- El- muzaffer dâimâ (Ahmed oğlu Abdülhamid Han-Dâimâ kazanan)" yazısı yer almaktadır.

III. Selim dönemine ait 7 adet (Kat. No. 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91) tuğralı olup, "Selim Han bin Mustafa- El- muzaffer dâimâ (Mustafa oğlu Selim Han- Dâimâ kazanan)" yazmaktadır

II. Mahmud'a ait katalogda 26 adet sikke bulunmaktadır. Sikkelerden 24 adeti (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 116, 117) tuğralıdır. Tuğrada "Mahmud Han bin Abdülhamid- El- muzaffer dâimâ" yazısı yer almaktadır. Tuğranın sağ tarafına bazı örneklerde sultanın mahlası "adli" yazısı (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112), bazı örneklere çiçek motifleri (Kat. No. 99, 100, 101,116, 117), 1 adet örnekte (Kat. No. 115) ise düğüm motifi yerleştirilmiştir. Sultan II. Mahmud'un ilk beş yılındaki sikkelerde, tuğranın sağında lale motifi yer almaktadır, altıncı yıldan sonra lale motifinin yerini gül dalı almıştır. Cülusunun 15 ve 16. yıllarında tuğranın sağındaki motifler terk edierek Sultan Mahmud'un adaletini simgeleyen "Adli" mahlası eklenmiştir.[654]

Abdülmecid'e ait 17 adet sikke (Kat. No. 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134) tuğralıdır. Sultanın tuğrasında "Abdülmecid Han bin Mahmud- El- muzaffer dâimâ" yazmaktadır. Bir örnek hariç (Kat. No. 134) diğer sikkelerde tuğranın sağında bitkisel motif yer almaktadır.

Abdülaziz'e ait 11 adet (Kat. No. 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145) sikke tuğralı olup, tuğrada "Abdülaziz Han bin Mahmud- El- muzaffer dâimâ" yazmaktadır.

Katalogda II. Abdülhamid'e ait 16 sikke bulunmaktadır. Tuğrada "Abdülhamid Han bin Abdülmecid- El- muzaffer dâimâ" yazmaktadır. 13 adet sikkede (Kat. No. 146, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161) tuğranın sağında sultanın unvanı "El gazi" yazısı, 3 adet sikkede (Kat. No. 147, 148, 155) bitkisel motif yer almaktadır. Sultan II. Abdülhamid'in madeni paralarında ilk yıllarda tuğranın sağında bir gül dalı bulunmaktaydı. Ancak bu gül dalı cülusun 6. yılı

654 Ölçer, *Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları*, s. 14.

sonlarından itibaren Kostantiniyye darplı paralarda yerini, Abdülhamid'in Plevne muharebesinden sonra aldığı "gazi" ünvanıyla "el-gazi" yazısına bırakmıştır. [655]

V. Mehmed Reşad'a ait 18 adet sikkenin tümü tuğralı olup, tuğrada "Mehmed Han bin Abdülmecid- El- muzaffer dâimâ" yazmaktadır. Tuğranın sağ tarafına 2 adet örnekte (Kat. No. 162, 173) "El Gazi", 16 adet örnekte (Kat. No. 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179) "Reşad" yazısı yerleştirilmiştir. Sultan V. Mehmed'in tuğra metninde yer almayan "Reşad" yazısı tuğranın sağında yerini almıştır. Ancak 1915 tarihinde Çanakkale Zafer'inden sonra kendisine "Gazi" ünvanı verilince "Reşad" yerine "el-gazi" ünvanını yazdırmıştır. [656]

Her Osmanlı padişahının saltanatı süresince devleti temsilen kullandığı özel şekilli alâmete "tuğra" denilmektedir. Hükümdarın mühür ve imzası anlamına gelmektedir.[657] Hükümdarın yazılı alameti olan tuğralar, eski Türk devletlerinde belgelerin üst kısmına yerleştirilmek suretiyle kullanılmış, bu gelenek Osmanlı İmparatorluğu tarafından devam ettirilmiştir. Ancak Osmanlılar zamanında gelişmiş olan tuğranın formu kendine mahsustur. Osmanlı tuğrası "Orhan bin Osman" yazısının istifi ile metindeki diğer harf ve kelimelerin stilize edilmesinden doğmuştur.[658] Başlangıçta basit çizgilerden oluşan tuğra ilk olarak Orhan Gazi döneminde uygulanmıştır. Ancak tuğralara zaman içinde eklemeler yapılmıştır.[659] Orhan Gazi'nin tuğrasında sadece padişahın adı ve babasının adı yer alırken, I. Bayezid'in tuğrasına ilk defa unvan olarak "han" kelimesi padişahın babasının ismine bağlı şekilde eklenmiştir. II. Murad'ın tuğralarında ilk defa "muzaffer" kelimesi görülmeye başlanmıştır. II. Mehmed tuğralarında "muzaffer" kelimesine "daima" tabiri dâhil edilmiştir. I. Selim'den itibaren tuğralara "şah" kelimesi ile "muzaffer daima" kelimesinin başına "el" edatı eklenmiştir. Sultan I. Süleyman'dan itibaren tuğralarda "şah" tabiri iki defa kullanılmaya başlamıştır. III. Mehmed'in tuğrasında metindeki "şah" kelimesi kaldırılmış, Sultan I. Ahmed'ten itibaren "şah" kelimesi yeniden metine girmiştir. I. Mahmud'un tuğrası ile daha önce baba ismine bağlı olarak kullanılan "han" ünvanı, sultanın ismine bağlı olarak yazılmaya

---

655 Ölçer, *Sultan Murad V ve Sultan Abdülhamid II Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, s. 29; Umur, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* s. 313.

656 Ölçer, *Sultan Mehmet Reşad ve Sultan Mehmed Vahdeddin Dönemi Osmanlı Madeni Paraları,* s. 11; Umur, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* s. 319.

657 Mustafa Uğur Derman, "Padişah Tuğralarındaki Şekil İnkilâbına Dair Bazı Gerçekler", *Hat ve Tezhip Sanatı,* ed. Ali Rıza Özcan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, s. 127.

658 Umur, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* s. 15.

659 Derman, "Padişah Tuğralarındaki Şekil İnkilâbına Dair Bazı Gerçekler", s. 127.

başlanmıştır. Buna bağlı olarak sultan ismi ile kullanılan "şah" ünvanı tuğra metninden çıkartılmıştır. 1762 tarihinde III. Mustafa'nın saltanatının beşinci senesinde, tuğrasında yapılan değişiklikle "han" kelimesi metinden çıkartılarak, "şah" ünvanı terkrardan tuğra metnine alınmıştır. I. Abdülhamid'in tuğralarında "han" kelimesi yeniden eklenmiş, "şah" kelimesi ise kaldırılmıştır. Daha sonra tuğra metninde değişiklik yapılmayarak sadece bazı tuğraların sağ boşluğuna "mahlasları" dahil edilmiştir.[660] Tuğra 15. yüzyılın sonlarından itibaren tezyini bir önem kazanmıştır. Tuğralar Osmanlı Devleti'nde fermanlardan mimariye, el sanatlarından sikkelere kadar pek çok yerde uygulama alanı bulmuştur. Sikkeler üzerinde ilk tuğra şekli Emir Süleyman'ın (1402-1411) gümüş akçeleri üzerinde görülmeye başlamıştır.[661] Tuğranın altın sikkelerde görülmesi ise II. Mustafa (1695-1703)'nın eşrefi'lerine rastlamaktadır.[662]

Tablo 4.2. Sikkelerde Yer Alan Padişah Tuğraları

Emir Süleyman	I. Ahmed	II. Süleyman	III. Ahmed	I. Mahmud
III. Mustafa	I. Abdülhamid	III. Selim	II. Mahmud	Abdülmecid
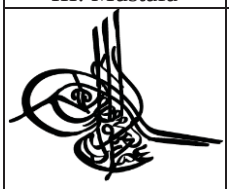				
Abdülaziz	II. Abdülhamid	V. Mehmed Reşad		

4.7. Süsleme

Türk süslemesinde kullanılan desenler, çiçek, ağaç, yaprak, hayvan ve kullanılan eşyaların empresyonist (izlenimci) ve stilize görünüşünden doğmuştur.

660 Umur, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* s. 28.
661 Kolerkılıç, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, s. 19
662 Paksoy, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", s. 200.

Sonraları farklı coğrafyalarda yaşayan sanatçılar tarafından geliştirilip, zenginleştirilmiştir. Bu nedenle sanatlarını birbirinin tekrarı olmayan yeni desenler yaratmak, değiştirmek, kompoze etmek için kullanmışlardır.[663]

Osmanlı döneminde, sanatçının yaratıcı gücü dışında zamanın düşünce sistemi, sosyal hayatı ve her dönemde ilgi duyulan olay ve nesneler konu seçiminde etkili olmuştur. Sanatçılar aktarmak istedikleri duygularını, doğa güzelliklerini ya somut ya soyut ya da her ikisinin bileşiminden oluşan biçimlerle sunmuşlardır.[664] Motiflere uygulanan çeşitli değişikliklerle inanılamayacak kadar zengin ve grift kompozisyonlar elde edilmiştir.[665]

Katalogda incelenen sikkeler üzerinde bitkisel, geometrik, figürlü ve nesneli süslemeler olmak üzere 4 çeşit süsleme unsuru yer almaktadır. Bu süsleme öğeleri sikkenin ana unsuru olarak, yazı aralarında, tuğranın sağ tarafında veya etrafında, zemini doldurmak ve kompozisyonu tamamlamak için kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan sikkeler üzerindeki süsleme unsurları aşağıda detaylı şekilde değerlendirilecektir.

4.7.1. Bitkisel Süslemeler

Türklerin günlük hayatında sevilen ve vazgeçilmez bir unsur olan tabiat ile çiçek sevgisi, süsleme sanatlarına da ilham kaynağı olmuştur. Bezeme öğesi olarak kullanılan bitkisel motifler gerek tabiattan alınmış gerekse üsluplaştırılmış şekilleriyle her dönemde önemini korumuş ve sevilerek kullanılmıştır. Özellikle formlarındaki kıvrımlarıyla göze hoş gelmesi sıklıkla kullanılmalarına neden olmuştur. Ayrıca sanatkarlar, bir yandan tabiatüstü/metafizik varlıkları hafızalarında taşırken diğer yandan onları hatırlamaya ya da betimlemeye götürecek araçları tabiaatan seçmiştir. Tabiat motiflerini kullanarak Allah'a ulaşmayı hedeflemişlerdir. Bu durum aynı zamanda İslam'ın dünya ile ahiret arasında kurduğu dengenin sanatla ifade ediliş şekli olmuştur.[666]

---

663 Hüsnü Züber, *Türk Süsleme Sanatı,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1971, s. 18.
664 H. Örcün Barışta, Türk Süsleme Sanatları, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, C. 1, 3. bs., Ankara 2015, s. 165.
665 Nusret Çam, *İslâmda Sanat Sanatta İslâm*, Akçağ Yayınları, Ankara 2016, s. 91.
666 Bektaşoğlu, *Anadolu'da Türk İslâm Sanatı*, s. 13.

Bitkisel motiflerin Osmanlı Devleti'nde de farklı malzeme ve tekniklerle mimariden el sanatlarına kadar pek çok yerde kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca sikkeler üzerinde sıklıkla görülen motiflerdendir.

Araştırma kapsamına alınan Amasya Müzesi'ndeki 14. yüzyıl ile 20. yüzyıl Osmanlı sikkeleri üzerinde gül, lale, papatya, palmet, kıvrık dal üzerinde üsluplaştırılmış çiçekler, natüralist tomurcuklar, buğday başağı ve defne dalları bitkisel bezemelerin unsurlarını oluşturmaktadır. Bitkisel süslemeler bordürlerde, yazı kuşağı ve bordür aralarında, tuğranın sağında ve etrafında kullanılmıştır.

Bordürlerde Yer Alan Bitkisel Süslemeler

Süsleme sanatlarının en zengin bölümünü oluşturan bordürler hemen her tür desenin değişik boyutlarda uygulandığı dizayn edilmiş dar ve uzun yüzeylerdir. Kullanıldığı yere göre kenar suyu, ulama, pervaz gibi farklı isimler verilmiştir.[667]

Kompozisyon etrafında bitkisel süslemeli bordürlerin yer alması sikkelerde estetik bir görünüm kazandırmak için uygulanmıştır.

Şekil 4.7. Pontus Krallığı'na Ait Gümüş Sikke (VI. Mithridates Dönemi)[668]

Şekil 4.8. II. Mahmud Dönemi'ne Ait Sikke Bakır Sikke (Kat. No. 106)

Katalogda 21 adet sikkede bitkisel motifli bordüre rastlanmaktadır. Bitkisel motifli süslemeler dairevi şekilde tuğra ve yazı kompozisyonunu çevrelemiştir. 8

667 A. Zeynep Güney ve A. Nihan Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* Ankara 1999, s. 62.
668 https://antiksikkelernumizmatik.com/konu/pontus-krallari-antik-sikkeleri.521/, (18.10.2022).

adet sikkede (Kat. No. 92, 93, 94, 95, 96, 97, 113, 114) dallar üzerine yerleştirilmiş yaprak ve tomurcuklar bordürü meydana getirmektedir. 13 adet sikkede (Kat. No. 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 122) çiçekler dairevi bordür şeklinde tuğra ve yazı kompozisyonunu çevrelemiştir. Bu çiçekler papatya (Kat. No. 101), lale (Kat. No. 102, 103, 104, 105) ve gül (Kat. No. 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 122) motiflerinden oluşmaktadır.

Tablo 4.3. Sikkelerde Yer Alan Bitkisel Bordürler

Tomurcuklar	Tomurcuklar	Papatyalar
Laleler	Güller	Güller

Tuğranın Sağında Yer Alan Bitkisel Süslemeler

Tuğranın sağına yerleştirilmiş olan çiçek motifleri kompozisyonu tamamlayıcı unsur olarak sikkelere estetik bir görünüm kazandırmıştır. İncelenen örneklerde tuğranın sağındaki bitkisel unsurları gül, lale, kıvrık dal arasına yerleştirilmiş çiçek ve üsluplaştırılmış tomurcuk motifleri oluşturmaktadır.

Katalogda en çok kullanılan çiçek motifi güldür. Süsleme sanatlarında bitkisel motiflerin içinde en dikkat çekenlerdendir. Gül, İslam felsefesinde Peygamber efendimizle özdeşleştirilmiştir. Kokusunu Hz. Muhammed'in terinden aldığına inanılmaktadır. Tasavvuf anlayışında gonca halinde gül birliği, açılmış gül ise birliğin çokluk halinde görünüşünü temsil etmektedir.[669] Dallarının, yapraklarının ve tomurcuklarının zarif duruşu, dini sembolize etmesi çok kullanılan bir motif olmasını

669 Mine Can, "Türk İşleme Sanatında Gül Motifi", *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 4/6, 2019, s. 53.

sağlamıştır. Türk süsleme sanatlarında gülün kendisi kadar dalları, yaprakları, tohum ve tomurcukları da sıklıkla kullanılmıştır. Bilhassa tezyini sanatların en ihtişamlı örneklerinin verildiği Osmanlı Dönemi eserlerinde gül somut ve soyut olarak çok farklı şekillerde kullanılmıştır.[670]

İncelenen 15 adet sikkede (Kat. No. 118, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 147, 148, 155) gül motifi bulunmaktadır.

Sikkeler üzerinde görülen diğer bir motif laledir. Lale, Türklerin kültür ve sanat çevresinde yaygın olarak yer bulmuş çiçeklerden bir tanesidir. Öyle ki kimi zaman bir dönemin adı olmuş kimi zaman sanat anlayışının temel motiflerinden biri haline gelmiştir. Lalenin bir soğandan tek bir çiçek oluşu ile vahdet-i vücud simgesi sayılmıştır.[671] Lalenin eski Türk harfleriyle "Allah" lafzına benzemesi, lale isminin bu harflerde numaralaşması ve ebced hesabıyla "Allah" lafzına karşılık gelmesi Türk mistik kültür ve folklorunda bu çiçeğin sevilmesini, benimsenmesini sağlamıştır.[672]

Şekil 4.9. Osmanlı Dönemi'ne Ait Çini Tabak ve Maşrapa (16. yy.) [673]

Şekil 4.10. II. Mahmud Dönemi'ne Ait Altın Sikke (Kat. No. 99)

670 Filiz Çetinkaya Karafakı ve Çiğdem Çetinkaya, "Türk Süsleme Sanatında Gül'ün Kullanımı", *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 13/1, 2016, s. 20.

671 Ayla Ersoy, "Eyüp'teki Mezar Taşlarında Servi Kültü", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebligler (11-13 Mayıs 2001),* İstanbul 2002, s. 94.

672 Burhan Oğuz, *Mezartaşında Simgeleşen İnançlar*, İstanbul 1983, s. 26.

673 Emin Emre Öztürk, *15.- 17. yy. İznik Seramiklerinde Lale Motifinin Tasarım Özellikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019, s.48-77.

Katalogda 3 adet sikkede (Kat. No. 99, 100, 116) tuğranın sağında lale motifi görülmektedir. Bu laleler uzun yaprakları, kıvrımlı ve zarif formlarıyla dikkati çekmektedir. 5 adet sikkede (Kat. No. 60, 61, 69, 70, 80) kıvrık dal arasında üsluplaştırılmış çiçek motifi; 5 adet sikkede ise (Kat. No. 101, 119, 120, 121, 122) natüralist tomurcuk motifi bulunmaktadır.

Tablo 4.4. Tuğranın Sağında Yer Alan Bitkisel Motifler

Gül	Gül	Gül	Lale	Lale
Natüralist tomurcuk	Natüralist tomurcuk	Üsluplaştırılmış çiçek	Üsluplaştırılmış çiçek	

Tuğra ve Yazı Kompozisyonu Etrafında Yer Alan Bitkisel Süslemeler

Tuğra ve yazı etrafında gül, lale, papatya, palmet ve farklı türde bitkisel motiflerin oluşturduğu çelenkler yer almaktadır.

Katalogda 7 adet sikkede (Kat. No. 92, 93, 94, 102, 103, 104, 105) tuğranın dört köşesine gül motifi yerleştirilmiştir. Bu sikkelerden 7 tanesinin (Kat. No. 92, 93, 94, 102, 103, 104, 105) arka yüzünde yazı kuşağının etrafında da gül motifleri bulunmaktadır.

Lale motifi 4 örnekte (Kat. No. 55, 56, 113, 114) yazı aralarında; 4 örnekte (Kat. No. 87, 90, 91, 98) tuğra etrafında görülmektedir. 2 örnekte (Kat. No. 60, 61) farklı bir uygulama olarak işaret harf lale motifinin içine yerleştirilmiştir.

İncelenen 10 adet sikkede (Kat. No. 155, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) bitkisel motiflerle oluşturulmuş çelenk bulunmaktadır. Çelenkler tuğranın altına yerleştirilmiştir. 9 adet sikkenin (Kat. No. 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) motiflerini başak ve defne dalları oluşturmaktadır. 1 adet sikkede ise (Kat. No. 155) hem ön hem arka yüzde çelenk yer almaktadır. Ön yüz motiflerini dallar üzerine yerleştirilmiş yapraklı gül ve tomurcuklar, arka yüzü ise yapraklara sarmaşık

olarak dolanan lale motifleri meydana getirmektedir. Sikkelerde çelenk uygulaması antik çağlardan itibaren kullanılan bir süsleme unsuru olmuş, milletlerin geçim kaynaklarına ve inanışlarına göre sikkeler üzerindeki bitkiler de değişiklik göstermiştir.

Şekil 4.11. Hellenistik Döneme Ait Gümüş Sikke (Kyme)[674]

Şekil 4.12. II. Abdülhamid Dönemi'ne Ait Gümüş Sikke (Kat. No. 155)

Palmet, Türk sanatında sıkça kullanılan motifler arasında yer almaktadır. İslam sanatında 11. yüzyıldan itibaren kullanılma başlanmıştır. Anadolu Selçuklu sanatında zengin çeşitleriyle dikkat çeken palmet motifi, Osmanlı çağında da varlığını sürdürmüştür.[675] Palmet motifi, şematik bir laleye benzemektedir. İki yandaki yapraklar hafifçe aşağıya doğru kıvrık olup, yan yaprakların alt kesiminde yuvarlak birer yumruyu anımsatan lobları bulunmaktadır.[676] Katalogda palmet motifi 3 örnekte (Kat. No. 87, 90, 91) yazı kuşağını çevreleyen dikdörtgen çerçevenin kenarlarında yer almaktadır.

674 Oğuz Tekin, Konuşan Paralar (Tarih Boyunca Anadolu Kentleri ve Sikkeleri), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s.72.

675 Semavi Eyice, "Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", *Anadolu*, S. 20, 1976, s. 145.

676 Teoman, *Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu'da Basılan Sikkeler Üzerinde Görülen Süslemeler (1300-1500)*, s. 166.

15 adet örnekte (Kat. No. 7, 118, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168) papatya motifi bulunmaktadır. Papatya, 1 adet sikkede (Kat. No. 7) yazı kuşağı arasında kalan boşlukta, 14 adet sikkede ise (Kat. No. 118, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 162, 136, 164, 165, 166, 167, 168) yazı kuşağı etrafında kompozisyonu tamamlayıcı unsur olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.5. Tuğra ve Yazı Kompozisyonu Etrafında Yer Alan Bitkisel Motifler

	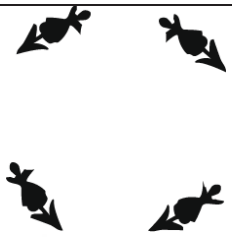	
Gül	Gül	Tomurcuk
Lale	Gül	Defne dalları ve buğday başakları

Dairevi Yazı Kuşağı Arasında Yer alan Bitkisel Süslemeler

Araştırma kapsamına alınan 13 adet sikkenin arka yüzünde bitkisel motifler dairevi yazı kuşağı arasına yerleştirilmiştir. Katalogdaki 1 adet sikke (Kat. No. 95) yazının başlayıp bittiği üst kısımda tek daldan çıkan ve yaprakları bulunan lale motifinden oluşmaktadır. 12 adet sikkede (Kat. No. 127, 128, 129, 130, 131, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 140) çiçek motifleri sikkenin sol alt köşesinde yazı kuşağının altında yer almaktadır. Bu çiçekler tek daldan çıkan ve yaprakları bulunan tek gül motifidir.

4.7.2. Geometrik Süslemeler

Geometrik süslemelerin ortaya çıkış tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte her kültürde görülmektedir. Yapılarda İslam öncesinde, Yakın ve Ortadoğu İslam sanatlarında geometrik kompozisyonlar sistematik olarak hem iç hem de dış tezyinatta kullanılmıştır. Geometrik süslemelerde tekniğin dışında önemli olan görüş sembolizm yönüdür. Bunların totem ve büyü gibi özel anlamlar taşıdığı, manevi

güçlere dayandığı, ritüel şekillerin dini ve mistik tasavvurların varlığından söz edildiğidir.[677]

Geometrik desenler, İslam sanat ve mimarisinin en tanınan görsel ifadeleri arasında yer almaktadır. Desenlerin çoğu mükemmel bir sıralama ile birbirine uyum sağlayacak şekilde dizayn edilmektedir. Geometrik desenler çok çeşitli olup, tercih edilen bölgeye ve döneme bağlı olarak farklılık göstermektedir.[678] İslam sanatında figür şeklindeki tasvirden kaçınılmıştır. İnsan ve hayvanların resim ya da heykellerinin yapılmasına karşı duyulan mesafe, sanatçıyı diğer sanat formlarına daha fazla yöneltmiş, geometrik formlar son sınırlarına kadar her konumda denenmiştir. Hemen her kültürde görülen geometrik şekiller, İslam ülkelerinde çeşitlenmiş ve başlı başına bir süsleme öğesi haline gelmiştir.[679] Anadolu'da Selçuklu sanatında geometrik süsleme vazgeçilemez unsurlar arasında yerini almış, özellikle sanatçıların motif hazinesinin en sevilen malzemesi durumuna gelmiştir.[680] Türk tezyinatında Selçuklu döneminde çok kullanılmasına karşın Osmanlılarda bu motifin kökenlerindeki sembolik anlam zamanla kaybolmuş ve giderek sade bir süsleme unsuruna dönüşmüştür.[681] Osmanlı İmparatorluğu'nda güzellik aşırı süste değil, çizgilerin ve biçimlerin orantısında, sadeliğinde ve onların uyumunda aranmıştır.[682] Dini mimarilerin iç ve dış tezyinatında, kitaplarda, taş ve maden oymacılığında da kullanılan geometrik motifler, rumi ve bitkisel motiflerle çalışıldığı kompozisyonlarda hâkimiyetin daima geometrik formda olduğu görülmektedir. Bu motifler kare, üçgen, daire, dikdörtgen, yıldız gibi formların birleşmesinden meydana gelmekte ve sonsuzluğu simgelemektedir.[683] Nokta, geometrik her olayın merkezi olarak kabul edilmektedir. Geometrik tezyinatta kullanılan bütün kompozisyonlar farklı malzeme ve tekniklerle nokta, çizgi ve yaylardan meydana gelen kavramlar topluluğuna dayanmaktadır. Şekillerin eksene veya noktaya göre kaydırılmasıyla ortaya çıkan simetrik oluşumlar "geometrik kompozisyonlar"ı meydana

---

677 Parlar, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Sikkelerinde Görülen Geçme Motifleri", s. 919.

678 Eric Broug, *İslam Sanatında Geometrik Desenler,* çev. Yasemin Darbaz Karaca, Klasik Yayınları, 2. bs., İstanbul 2016, s. 8.

679 Selçuk Mülayim, *Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999, ss. 174- 189.

680 Yıldız Demiriz, *İslam Sanatında Geometrik Süsleme*, 2. bs. İstanbul 2004, s. 10.

681 Güney ve Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* s. 60.

682 Recep Gün, *Amasya ve Çevresindeki Mimari Eserlerde Yazı Kullanımı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 1993, s. 19.

683 Güney ve Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* s. 60.

getirmektedir.[684] Türk Mimari süslemesinde görülen geometrik unsurlu şeritlerde bağımsız, kapalı geometrik şekillere çok sık rastlanmamasına rağmen sikkeler üzerinde görülen geometrik bezemelerde, süsleme yapılacak alanın genellikle bir santimetreyi geçmemesi nedeniyle bağımsız, kapalı formda geometrik süsleme öğelerinin tercih edildiği görülmektedir.[685]

Araştırma kapsamına alınan Osmanlı sikkeleri üzerinde görülen geometrik süslemeler bordürlerde, yazı kuşağı arasında, tuğra etrafında ve harf aralarında, sikkenin ana unsuru olarak merkezde yer almaktadır.

Bordürlerde Yer Alan Geometrik Süslemeler

Bordürler, Klasik Devir Yunan sikkelerinden itibaren görülmektedir. Sikkeler üzerinde yer alan yazı ya da figür kompozisyonunun etrafını sınırlandırması açısından önemli olan bordürler, ilk zamanlarda sık kullanılmamasına rağmen daha sonraki dönemlerde estetik görünüm vermek için birçok devlet tarafından kullanılmıştır.[686]

İncelenen sikkelerdeki geometrik süslemeler genellikle sikkelerin bordür kısımlarında bulunmaktadır. Bordürler üzerindeki geometrik unsurları; düz dairevi silmeler, inci dizileri, düz silmeler ve inci dizileri, testere dişli bordürler, ay-yıldız motifleri ve testere dişli bordürler, yıldız motifleri ve testere dişli bordürler, zencerek, düğüm motifleri meydana getirmektedir.

Düz dairevi silmeler Osmanlı sikkelerinde sık kullanılan geometrik süslemelerdendir. Katalogda düz silmeler 27 adet sikkede (Kat. No. 2, 8, 27, 30, 68, 83, 84, 95, 96, 97, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 155, 180, 181) görülmektedir. Bu silmeler, yazı ve figür kompozisyonlarını sınırlandıran çerçeve olarak kullanılmıştır.

Düz silme ve inci dizisi bordürü Osmanlı sikkelerinde en sık kullanılan geometrik süslemedir. Bu motifler Osmanlı sikkelerinin en önemli süsleme unsuru olmuştur. İnci dizileri İslamiyet'ten önce Sasani sikkeleri de olmak üzere birçok

---

684 Selçuk Mülayim, *Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1982, s. 69.

685 Teoman, *Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu'da Basılan Sikkeler Üzerinde Görülen Süslemeler (1300-1500)*, s. 172.

686 Yılmaz, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 400.

alanda tezyinat unsuru olarak kullanılmıştır (Şekil: 13). İslam Sanatında ise Samarra stukolarından başlayarak sürekli kullanılan bir motif olmuştur.[687]

Şekil 4.13. Sasani Dönemi'ne Ait Dinar (II. Wahram Dönemi)[688]

Şekil 4.14. I. Süleyman (Kanuni) Dönemi'ne Ait Sultani (Kat. No. 36)

Katalogda yer alan örneklerde en çok kullanılan geometrik bordür, dairevi düz silme ve inci dizisi birlikteliği ile oluşturulmuş bordürdür. Bu bordürlerin bazıları darptaki kaymadan ya da zamanla meydana gelen aşınma, kırılma ve oksitlenmeden dolayı sikkeler üzerinde görülmemektedir. Katalogda yer alan 77 adet örnekte (Kat. No.1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 70, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 99, 116, 117) dairevi düz silme etrafında inci dizisi bordürü yer almaktadır. 4 adet örnekte ise (Kat. No. 68, 71, 79, 81) inci dizisi bordürü zencerek bordürü ile birlikte kullanılmıştır. İncelenen sikkeler arasında inci dizisi bordürünün tek başına kullanıldığı örnekler de mevcuttur. 14 adet sikkede (Kat. No. 80, 102, 103,

687 Bayram, *Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, s. 214.

688 Muhammet Yücel, *Erken Dönem Sasani Tarihi ve Sikkeleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013, s. 129.

104, 105, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) inci dizisi bordürü tek başına kullanılmıştır.

Katalogdaki 32 adet sikkede (Kat. No. 76, 98, 101, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) testere dişi motifli bordür görülmektedir.

İncelenen 12 adet sikke üzerinde (Kat. No. 63, 69, 71, 79, 81, 98, 100, 113, 114, 115, 119, 121) zencerek motifli bordüre rastlanmaktadır. Bu bordürlerin çoğunun formunda zamanla meydana gelen aşınmadan dolayı bozulma oluşmuştur.

Katalogda sadece 1 adet sikkede (Kat. No. 146) yıldızlar dairevi bordür oluşturacak şekilde birbiri ardına dizilmiştir. Oluşturulan bordürün ortasına tuğra ve yazı kompozisyonu yerleştirilmiştir.

2 adet sikkenin (Kat. No. 101, 115) ön ve arka yüzündeki bordür, iki düz bordürün birbirine örülmesinden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan sikkeler arasında 14 adet örnekte (Kat. No. 118, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168) ay- yıldız motifli bordür bulunmaktadır. Bu bordür dıştan testere dişi motifli başka bir bordürle kompozisyonlanmıştır. Ay- yıldız bordürünü on iki adet hilal ve her bir hilalin ortasına denk gelen yıldızlar meydana getirmektedir. Hilallerin uçları birbirine bağlıdır ve eklendikleri yerlerde noktalar yer almaktadır. Hilallerin dış tarafında, birleşim yerlerinin üst kısımlarında papatya motifleri bulunmaktadır.

Katalogdaki 6 adet sikkede (Kat. No. 153, 154, 156, 157, 169, 170) yıldız motifli bordür yer almaktadır. Yıldızlar, sikkelerin ön ve yüzlerinde tuğra ve yazı kuşağını çevreleyen dairevi bordür şeklinde düzenlenmiştir. Bu bordür dıştan testere dişi motifli bordürle kompozisyonlanmıştır.

Katalogda 4 adet sikkenin ön yüzünde (Kat. No. 158, 159, 160, 161), 1 adet sikkenin (Kat. No. 180) arka yüzünde düğüm motifli bordür yer almaktadır.

Tablo 4.6. Sikkelerde Yer Alan Geometrik Bordürler

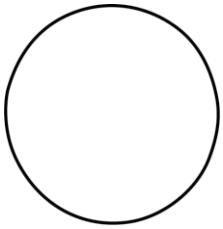	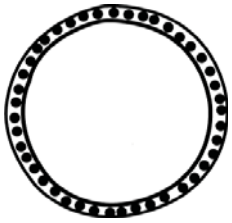	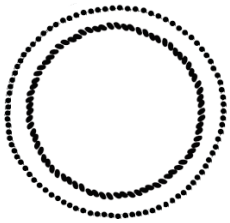	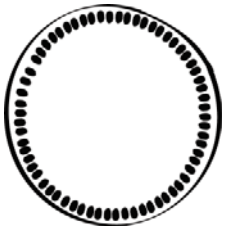
Düz bordür	Düz ve inci dizisi bordür	Zencerek ve inci dizisi bordür	İnci dizisi
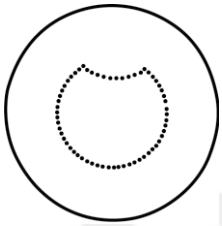	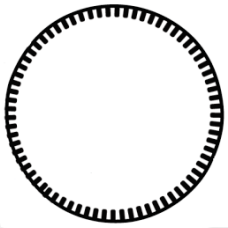	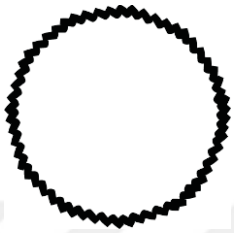	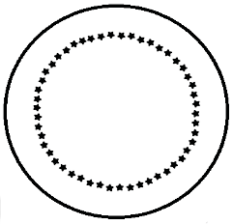
İnci dizisi	Testere dişli bordür	Zencerek bordür	Yıldız dizisi bordür
	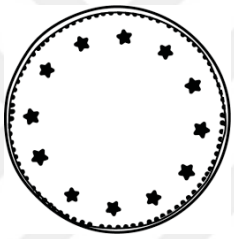	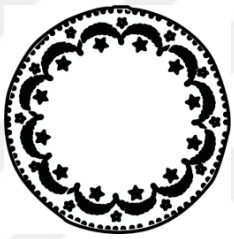	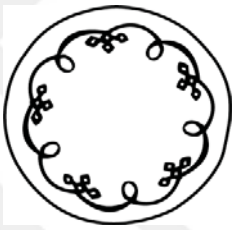
Düğüm bordür	Yıldız ve testere dişli bordür	Ay- yıldız ve testere dişli bordür	Örgü bordür

Yazı Kuşağı Arasında Yer alan Geometrik Süslemeler

Katalogda yazı kuşağı arasında tek, yatay çizgi bulunan 9 adet sikke (Kat. No. 1, 2, 3, 4, 29, 30, 31, 32, 33) yer almaktadır. Örneklerin (Kat. No. 1, 2, 3, 4) arka yüzündeki düz çizgi sene ibaresinin devamı olarak kullanılmıştır. 1 ve 4 katalog numaralı sikkelerin ön ve arka yüzlerindeki düz çizgilerin ortasında birer nokta bulunmaktadır. 5 adet sikkenin (Kat. No. 29, 30, 31, 32, 33) her iki yüzünde yazı kuşakları düz çizgi ile ayrılmıştır.

1 adet sikkenin (Kat. No. 7) ön yüzünde bir düz ve bir içbükey silmenin oluşturduğu bordür bulunmaktadır. İki silme ortadan birbirine bağlıdır.

İncelenen 6 adet sikkenin (Kat. No. 10, 11, 12, 13, 14, 15) ön yüzünde biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki adet içbükey yay kullanılmıştır. Yayların kesiştiği nokta halka ile birleştirilmiştir. Sikkelerin 5 tanesinin (Kat. No. 10, 11, 12,

13, 14) arka yüzünde birbirine paralel iki yatay, düz şerit ortada çapraz bir şekilde birleştirilmiştir. Sikkelerin 1 tanesinde (Kat. No. 15) şeritlerin birleşim yerinde düğüm oluşturulmuştur.

Katalogdaki 3 adet sikkenin (Kat. No. 16, 17, 18) ön yüzü yarım ay şeklinde tasarlanmıştır. Bu motif, iki kavisli düz silmenin uçlarının yukarıya doğru çekilmesiyle elde edilmiştir. Sikkelerin arka yüzlerinde ise biri yukarı diğer aşağı doğru çekilen iki adet içbükey yay kullanılmıştır. 1 adet sikkenin (Kat. No. 19) ön yüzü iki adet düz silmenin birbirine dolanmasıyla bölümlere ayrılmış, oluşan boşluklara yazı ve rakamlar yerleştirilmiştir. Sikkenin arka yüzünde yazı kuşakları iki adet düz, yatay şeritle ayrılmıştır. Şeritlerin kenarları saadet düğümü olarak sonlandırılmıştır.

1 adet sikkenin arka yüzünde (Kat. No. 7) dikdörtgen bir kartuş bulunmaktadır. Kartuşun köşeleri kavisli silmelerle yarım daire formunda tasarlanmıştır ve içlerine birer nokta konulmuştur.

Sikkelerde görülen diğer bir süsleme öğesi ise Mühr-i Süleyman motifidir. Mühr-i Süleyman, Müslümanlar arasında "hâtem-i Süleyman" Yahudi ve Hıristiyanlar tarafından "Davud yıldızı" olarak anılmaktadır. Altı köşeli yıldız motifi Ortadoğu coğrafyasında eski çağlardan itibaren sıkça kullanılmıştır. Mitolojik zamanlardan itibaren güç ve bereket sembolü olarak algılanmıştır. Pek çok millet ve kültür tarafından kullanılmış, bulundurulmuş ve taşınmıştır.[689] Eski Hint toplumunda maddi alemin yaratılış ve yok oluşunu, İslam öncesi doğu kültüründe madde ile manayı, iyi ile kötüyü, güzel ile çirkini, Tanrı ile kaosu, kadın ve erkek gibi zıtlıkları temsil etmiştir. Bu motifin Müslümanlar arasında "dabbetü'l arz elinde Süleyman'ın mührü ve asası olduğu halde çıkacak. Musa'nın asasıyla mü'minin yüzünü parlatacak. Hatta aynı sofrada yemek yiyenlerden biri ötekine sen ey mü'min, sen ey kafir diye seslenecek" hadisi sebebiyle ünlendiği bilinmektedir. Bunun yanında Mühr-i Süleyman motifinin bulunduğu yere şeytanın giremeyeceğine de inanılmaktadır. Bu sebeple İslam süsleme sanatlarında metal, ahşap, mimari, dokuma gibi pek çok alanda bu sembol bulunmaktadır.[690] Devlet fikri ilk defa Hz.

689 İskender Pala, "Mühr-i Süleyman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020, s. 525.

690 Eyüp Nefes, "Samsun/İlkadım Kökçüoğlu Mezarlığı'ndaYeni Bulunan Figürlü Mezar Taşları", *İstem*, S. 13, 2009, s. 78.

Süleyman'da gerçekleştiği için, Mühr-i Süleyman gücün, devlet olmanın ve hükmetmenin sembolü olmuştur [691]

Şekil 4.15. I. Ahmed'in Mühr-i Süleyman Motifli Kaftanı (17. yy)[692]

Şekil 4.16. III. Murad Dönemi'ne Ait Dirhem (Kat. No. 43)

Katalogda 3 örnekte (Kat. No. 43, 180, 181) Mühr-i Süleyman motifi bulunmaktadır. Motif, III. Murad'a ait sikkenin (Kat. No. 43) ön ve arka yüzünde yer almaktadır. Ön yüzde yer alan Mühr-i Süleyman motifinin ortasına beş kollu yıldız, arka yüzde yer alan Mühr-i Süleyman motifinin içine ve etrafına yazılar yerleştirilmiştir. 2 adet nakışlı Osmanlı sikkesinde (Kat. No. 180, 181) Mühr-i Süleyman motifi sikkenin arka yüzünde ana süsleme unsuru olarak kullanılmıştır.

691 Pala, "Mühr-i Süleyman", C. 31, s. 525.

692 Seda Özcan, *Topkapı Sarayı Müzesi'nde Bulunan 17. Yüzyıl Padişah Kaftanlarının İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s. 153.

Tablo 4.7. Yazı Kuşağı Arasında Yer alan Geometrik Süslemeler

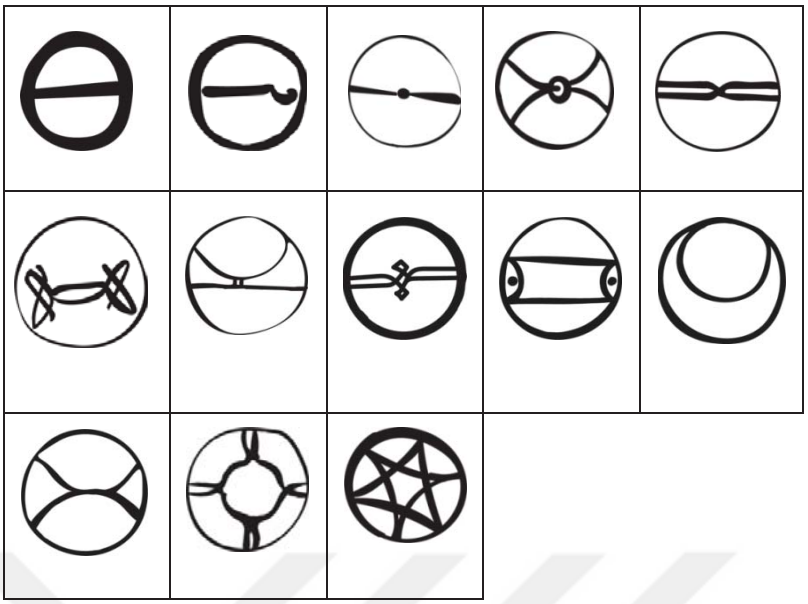

Tuğra Etrafında ve Harf Aralarında Yer alan Geometrik Süslemeler

Sikke yüzeylerinde yazı kuşağı ve tuğra etrafında boş kalan alanları doldurmak ve güzel bir görünüm elde etmek için motifler yerleştirilmiştir. Bu süslemeleri tirfil motifleri ve saadet düğümünün farklı şekilleri oluşturmaktadır.

Düğüm motifinin çeşitli örnekleri eski çağlardan itibaren farklı uygarlıklar tarafından kullanılmıştır. Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra Karahanlılar zamanından itibaren düğüm motifi hem mimaride hem de küçük sanatlarda kullanılmaya devam etmiştir. Düğümün dini literatürde ve sanatta gücü ifade ettiği belirtilmektedir.[693]

Şekil 4.17. İlhanlı Dönemi'ne Ait Dirhem (Ebu Said Bahadır Han Dönemi)[694]

693 Alev Çakmakoğlu Kuru, "Orta Cağ Anadolu Türk Mimarisinde Düğüm Motifi ve İkonografisi", *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 51, 2008, s. 39.

694 Bayram Karakurt, *Efes Müzesi'ndeki İlhanlı Dönemi Sikkeleri*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2021, s. 160.

Şekil 4.18. I. Ahmed Dönemi'ne Ait Sultani (Kat. No. 45)

Osmanlı sikkelerinde en çok karşılaşılan süsleme elemanlarının başında "saadet düğümü" adı verilen ve sikkelerin üzerinde yer alan, yazıların içine dağıtılarak da kullanılan özel bir tasarımdır. Saadet düğümleri sikkeler üzerinde birçok değişik şekilde kullanım alanı bulmuştur. Bazı sikkelerde darphane isimleri saadet düğümü ile beraber kullanılmıştır.[695]

Katalogda 33 adet sikkede (Kat. No. 6, 36, 37, 42, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 77, 78, 79, 81) saadet düğümü motifi kullanılmıştır. Saadet düğümü motifi yazı kuşaklarının baş ya da son kısımlarında, harf aralarına ve tuğra etrafında görülmektedir.

İncelenen 30 örnekte (Kat. No. 6, 36, 37, 42, 43, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 77, 78) kalp şeklinde saadet düğümü bulunmaktadır. Bu motif harf aralarına ve tuğra etrafına farklı büyüklüklerde yerleştirilmiştir. 5 adet sikkede (Kat. No. 42, 50, 51, 52, 53) saadet düğümü motifinin kolları filizlenerek yaprak şeklinde son bulmuştur. Çift kalp şeklinde saadet düğümü 5 adet sikkede (Kat. No. 45, 60, 61, 64, 69) yer almakta, bu motif de tuğra ve harf aralarında görülmektedir. 2 adet sikkedeki (Kat. No. 79, 81) saadet düğümü motifi aşınmadan dolayı tam olarak seçilememektedir. 1 adet sikke (Kat. No. 181) üzerinde görülen düğüm motifi farklı şekliyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Bu düğüm tuğranın sağ kısmında bulunmaktadır.

Sikkelerde sıklıkla kullanılan motiflerden biri de tirfil motifidir. Bu motif harf aralarında ve tuğra etrafında boşluk doldurma ve kompozisyonu tamamlamak için kullanılmıştır. Katalogda 31 adet sikke üzerinde (Kat. No. 35, 36, 37, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 66, 67, 68, 69, 77, 78, 87, 90, 91, 98, 113, 114, 146, 155) tirfil motifine rastlanmaktadır.

695 Damalı, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C. 1, s.60.

Küçük yıldız motifleri diğer önemli geometrik süslemeleri oluşturmaktadır. Yıldız motifi 17 adet sikkede (Kat. No. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 39, 131, 132, 133, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) dairevi yazı kuşağı arasında; 1 adet sikkede (Kat. No. 155) tuğra ve yazı kuşağı üzerinde yer almaktadır.

7 örnekte (Kat. No. 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112) ön ve arka yüz kompozisyonunu zincirlerden oluşan hilal şeklinde bir çelenk meydana getirmektedir. Tuğra ve yazı kuşağı altında, iki ayrı parçadan oluşan hilal motifi birbirine ortadan kurdele ile bağlıdır.

Tablo 4.8. Tuğra Etrafında ve Harf Aralarında Yer alan Geometrik Süslemeler

Tirfil	Saadet düğümü	Saadet düğümü	Saadet düğümü
Saadet düğümü	Saadet düğümü	Düğüm	Düğüm

4.7.1. Figürlü Süslemeler

Katalogda sadece 1 adet (Kat. No. 180) figürlü sikke bulunmaktadır. Figürleri, sikkenin ön yüzünde kandilin iki yanına yerleştirilmiş leylek figürleri oluşturmaktadır. Leylek ve kandil motifleri hayvan ve günlük kullanım eşyası olmalarının yanında sembolik anlamlar taşımaktadır.

Leylek, tarih boyunca çeşitli toplumlarda farklı anlamlarla ilişkilendirilmiş ve sanat eserlerine aktarılmıştır. Antik Mısır'da yaşamın, ruhun ve neslin; Antik Yunan'da doğurganlık, verimlilik, bereketin; Romalılarda soyun, evladın, dindarlığın; Bizans kültüründe sağduyu, dindarlık, bekâretin sembolü, Avrupa kültüründe baharın habercisi olarak görülmüştür. Türk kültüründe ise nazar, bereket, iyi-kötü şans, doğum-ölüm, kıtlık-bolluk, dindarlık, doğruluk, iyilik, saflık, neşe gibi kavramlarla ilişkilendirilen leylek, eserlere ve yüzeylere göre anlam taşımıştır.[696]

[696] Semiha Altıer, "Türk Kültüründe Leylek ve Osmanlı Sanatında İkonografisi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, C. 9, S. 23, 2022, s. 125.

Birçok dini metinde ve özellikle tasavvuf çevrelerinde anlatılmak istenen fikir ve düşüncelerin sembollerle anlatılması yaygın bir durum olmuştur.[697] Günlük hayatta aydınlatma aracı olarak kullanılan kandiller de Antik çağdan itibaren insanların inançları ile özdeşleşmiştir. Tanrı ve iyiliğin sembolü olarak gösterilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in Nur Suresi 35. ve 36. Ayetlerinde; "Allah göklerin ve yerin Nuru (ışığı)'dur. O'nun sıfatı, sanki içinde ışık bulunan penceresiz bir hücredir. O ışık bir cam muhafaza içindedir. Cam da sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Bu ışık, güneşin doğuşunda ve batışında gölgelenmeyen mübarek bir zeytin ağacının yağından yakılır. O'nun yağı, kendisine bir ateş dokunmasa bile, hemen ışık verir. Bir ışık nur üstüne nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruna kavuşturur. Allah insanlar için böyle misaller verir. Allah her şeyi bilir. Bu ışık, Allah'ın yüksek tutulmasını ve içlerinde adının emrettiği evlerde (cami ve mescitlerde) yakılır. Onlar buralarda sabah ve akşam Allah'ı tesbih eder ve namaz kılarlar" yazmaktadır. Bu ayetlerle İslam inancında ışığın ve kandilin ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır.[698] Nur ve aydınlığı temsil eden kandil motifi, hem sembolize ettiği anlam hem de kompozisyon olarak Türk İslam sanatlarına uygun bir motif olduğundan mimari ve süsleme sanatlarında sıkça karsımıza çıkmaktadır.

Eski çağlarda sikke üzerinde onu basan tüccarların, varlıklı aristokrat ailelerin bağımsız kentlerin kendilerini tanıtıcı tanrı ya da tanrıça, hükümdar, mitolojik figürler, hayvan, bitki veya bir nesneleri yer almaktaydı. [699] Sikke basımı yayıldıkça sikke üzerinde yer alan yazı ve motifler de medeniyetlerin kültür ve inanışına göre şekillenmiştir.

Ortaçağ'da kültür-sanat etkileşimlerinin, inançların ve düşüncelerin tesiri altında ortaya çıkarılan zengin süslemeler, figüratif öğeler, bitkisel süslemeler sadece sivil ve dini yapılarda, el sanatlarında değil sanat açısından oldukça önemli olan sikkelerde de yerini almıştır. Doğu ve Orta Anadolu'da kurulan beyliklerin sikkelerinde insan ve hayvan figürleri, bitkisel süslemeler kullanılmış, Batı ve Güney bölgelerin beylik sikkelerinde sadece geometrik süslemeler kullanılmıştır. Ortaçağın son dönemlerinde geometrik süslemeler karakteristik önem kazanmıştır. Osmanlının

---

697 Aziz Doğanay, *Osmanlı Tezyinatı Klasik Devir İstanbul Hanedan Türbeleri (1522-1604),* İstanbul 2009, s. 93.

698 Hacer Arslan Kalay, "Kandil Motifinin Anadolu-Türk Mezar Taşları ve Dokumalar Üzerindeki Kullanımlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 25, 2020, s. 15.

699 Tekin, *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar),* s. 16.

ilk dönem sikkelerinde de bu özellik devam etmiştir.[700] Selçuklu dönemine ait Anadolu Selçuklu abideleri bu duruma en güzel örnektir. Selçuklu döneminde hayvan figürleri mimari ve diğer süsleme sanatlarında en ince ayrıntısına kadar işlenmişken, Osmanlılarda hayvan figürlerine bezeme sanatlarında çok nadir olarak rastlanmaktadır.[701]

Osmanlı süsleme sanatında Orta Asya'dan gelen göçebe (Avrasya) el sanatları üslubunun etkileri görülmektedir. Avrasya sanatı, İslam öncesinde Orta Asya'da dağınık şekilde yaşayan ve geniş bir alana yayılan Türkler arasında gelişmiş, sanatta şekil ve üslup beraberliği oluşmuştur. Bu sanatın şekillenmesini sağlayan temel faktör Şaman inancındaki doğal sembollerin bolluğu olup, aşırı sitilizasyona gidiş, uzuvları geometrikleştirme, spiral ve düğümlerle süsleme, gövdede süsleyici benekler, "S" şeklinde kıvrımlar, uzuvları formülleştirerek vermek bu sanatın en belirgin özelliği olmuştur. Böylelikle figürler gerçeklikten uzaklaştırılarak dekoratif karaktere dönüştürülmüşlerdir.[702]

Şekil 4.19. Anadolu Selçuklu Dönemi'ne Ait Dirhem (II. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi)

Şekil 4.20. Osmanlı Dönemi'ne Ait Mangır (Kat. No. 180)

700 Parlar, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Sikkelerinde Görülen Geçme Motifleri", s. 918.
701 Güney ve Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* s. 54.
702 Kabaklarlı, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808)*, s. 14.

4.7.1. Nesneli Süslemeler

Herhangi bir şeyi simgelemek veya belli bir düşünceyi ifade etmek için kullanılan şekiller bu gruba girmektedir. Türk tezyinatında hayat ağacı, çarkıfelek, kandil, çintemani ve şimşek gibi geçmişi çok eski medeniyetlere ve dini inançlara dayanan bu şekilde kullanılan birçok motif vardır.[703]

Katalogdaki sikkeler incelendiğinde nesneli süslemeleri kurdele, ok kesesi, ok ucu ile kandil motifleri oluşturmaktadır. Ok ucu motifi, en sık kullanılan motiflerden biridir. Bazen tuğranın etrafında bazen yazı aralarında görülmektedir. Katalogda 20 adet sikkede (Kat. No. 50, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 76, 77, 78, 79) ok ucu motifine rastlanmıştır. Bu motif, boşluk doldurmak ve kompozisyonu tamamlamak için tuğra ve yazı aralarına yerleştirilmiştir.

Kurdele motifi 17 adet sikkede (Kat. No. 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 155, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) görülmektedir. Bu motif iki ayrı parçadan oluşan başka motifleri bağlamak için kullanılmıştır. 7 örnekte (Kat. No. 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112) sikkenin ön ve arka yüzünde zincirlerden oluşan hilal motiflerini birbirine bağlamak için; 9 örnekte (Kat. 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) sikkelerin ön yüzünde bitkisel motifli çelenkleri bağlamak için, yine 1 örnekte (Kat. No. 155) sikkenin ön yüzündeki bitkisel motifli çelengi ve ortasındaki ok kesesini bağlamak için kullanılmıştır.

Kandil motifi 1 adet sikkede (Kat. No. 180) görülmektedir. Bu motif iki adet leylek figürü arasına yerleştirilmiştir.

Katalogda sadece 1 adet sikkede (Kat. No. 155) ok kesesi bulunmaktadır. Motifi, sikkenin ön yüzdeki iki ayrı parçadan oluşan çelengin ortasında birbirine kurdeleyle çapraz olarak bağlanmış iki adet ok kesesi meydana getirmektedir. Bu süsleme unsurunun benzerine Osmanlı mimarinde de rastlanmaktadır (Şekil 4.21).

[703] Güney ve Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* s. 60.

Şekil 4.21. Bezmi Alem Valide Sultan Çeşmesi (19. yy)[704]

Tablo 4.9. Sikkelerde Yer Alan Nesneli Süslemeler

	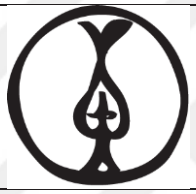	
Ok ucu	Kandil	Kurdele

[704] Fazilet Koçyiğit, "Osmanlı Mimarisinde Meydan Çeşmeleri", *Akdeniz Sanat Dergisi*, C. 13, Özel Ek Sayı, 2019, s. 350.

5. SONUÇ

İnsanoğlu, varolduğu andan itibaren yeme içme, barınma gibi temel ihtiyaçlara gereksinim duymuştur. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için o dönemin şartlarına göre bazı araç ve gereçler kullanmışlardır. Metal parçalar, küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar, deniz kabuğu, şeker, pirinç, kürk, çivi, renkli boncuklar ve tahıl gibi materyallerle alışverişlerini gerçekleştirmişlerdir. Fakat bu maddelerin kullanım zorluğundan dolayı işleri kolaylaştırabilen ve herkes tarafından kabul gören sikke ortaya çıkmıştır.

Sikke, değerinin devlet tarafından belirlendiği, üzerinde onu darp ettiren devletin veya hükümdarın yazı ve simgesinin bulunduğu farklı madenlerden üretilmiş sanat eseridir. Eski çağlardan itibaren bağımsız devlet olma şartının temel unsurlarından biri para bastırmak olmuştur. Bilhassa İslam devletlerinde ele geçirilen topraklarda hutbe okutmak ve para bastırmak hükümdarlık alameti sayılmıştır. Bu bakımdan sikkeler basıldıkları dönemin şahitleri olarak görülmektedir. Sikkeler üzerindeki yazı, tarih, malzeme ve süsleme özellikleri ile döneminin ekonomik, sosyal, dini ve kültürel yapısını yansıtan en önemli temsilcisi durumundadır. Sikkelerle bir devletin bağımsızlık durumunu, hükümdarların saltanat sırasını, ekonomisini, teknolojik yapısını, darp merkezlerini, devletin yayılma alanlarını, yazı çeşitlerini, dillerini, dinlerini, sanat üsluplarını, kültürel özelliklerini anlayabilmek mümkündür. Geçmişten günümüze doğru bilgiler sunması açısından köprü görevi gören sikkeler bilime ışık tutan son derece değerli, belge niteliğindeki kültür varlıklarıdır.

Bağımsız devlet olmanın temel göstergesi olan para bastırma geleneği 623 yıl boyunca hüküm sürmüş Osmanlı Devleti'nde de devam eden bir uygulama olmuştur. Güçlü ve çok kültürlü bir yapıya sahip Osmanlı İmparatorluğu'nda, sultanların farklı coğrafyalarda bastırdıkları sikkeler Nümismatik bilimi için oldukça önemlidir.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemindeki siyasi durumları ve fetret devrinin sebep olduğu karışık ortam nedeniyle Osmanlı sikkelerinde bir üslup ve stil birliği olmamıştır. Osmanlının ilk dönemlerinde darp edilen sikkelerde genellikle siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan etkileşim içinde oldukları ilhanlıların ve Beyliklerin etkisi göze çarpmaktadır. Sultan I. Murad dönemi sikkelerinde bu etki azalmaya başlamış ve I. Murad'la birlikte farklı şekillerde sikkeler basılmıştır. Daha sonra

saltanatı devralan her Osmanlı padişahı darp ettirdiği sikkelerin malzeme, yazı ve süsleme gibi özelliklerini o dönemin şartlarına göre yeniden düzenleyerek gelişimine katkı sağlamıştır.

Amasya, birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış ve Osmanlı Devleti'nin de önemli şehzade sancakları arasında yer alan önemli bir şehrimizdir. Amasya'da bu dönemlere ait taşınabilir ve taşınamaz çok sayıda eserin izlerini görmek mümkündür. Eserler arasında Amasya Müzesi'nde muhafaza edilen sikkeler önemli yer teşkil etmektedir.

Sikkelerin, dönem sınırlaması yapılmaksızın kronolojik sıra ile incelenmesi malzeme, form ve üslup değişimlerinin somut şekilde algılanmasına imkân sağladığından ortaya koydukları değişim ve gelişim durumları doğrudan izlenebilmiştir.

Çalışma kapsamında Amasya Müzesi'ndeki Osmanlı dönemine ait, farklı muhteva sergileyen ve zaman içerisinde fazla tahribata uğramamış 181 adet Osmanlı sikkesi seçilerek katalogda tanıtılmıştır. Ele alınan sikkeler tarih itibariyle, 14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar geniş bir zaman dilimini göstermektedir. Sikkelerden 179 tanesi 24 farklı sultana aittir. 2 adet sikkenin ise her iki yüzü nakışlı olup, üzerinde herhangi bir tarih ya da yazı bulunmamaktadır. Sikkelerden 4'ü I.Bayezid, 1'i Emir Süleyman, 3'ü I. Mehmed (Çelebi), 7'si II. Murad, 13'ü II. Mehmed (Fatih), 5'i II. Bayezid, 1'i I. Selim (Yavuz), 5'i I.Süleyman (Kanuni), 2'si II. Selim (Sarı), 3'ü III. Murad, 4'ü I. Ahmed, 1'i İbrahim, 4'ü II. Süleyman, 3'ü II. Mustafa, 10'u III. Ahmed, 5'i I. Mahmud, 4'ü III. Mustafa, 9'u. I. Abdülhamid, 7'si III. Selim, 26'sı II. Mahmud, 17'si Abdülmecid, 11'i Abdülaziz, 16'sı II. Abdülhamid ve 18'i V. Mehmet Reşad dönemlerine aittir. Sikkeler içerisinde sayısal açıdan ağırlığın daha çok 18. ve 19. yüzyıl sikkelerinde olduğu görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nde sikke darbı üç farklı şekilde gerçekleştirilmiştir. Sikkeler 1685 tarihine kadar çekiç ile darp edilmiştir. Bu tarihten sonra 1844 tarihine kadar mekanik pres denilen darp tekniği uygulanmıştır. 19. yüzyıldan sonra ise Avrupa'dan getirtilen makineler ile otomatik pres usulü sikke darp tekniği kullanılmıştır.

Sikkelerin darp edildikleri malzemeler, sikkenin değerini ifade eden en önemli ölçütlerden biridir. Katalogda tanıtılan sikkeler altın, gümüş, bakır ve nikel olmak üzere dört farklı malzemeden darp edilmiştir. 181 adet sikkenin 25'i altın, 109'u

gümüş, 38'i bakır, 9'u nikel malzemedendir. Sikkeler arasında sayıca en fazla olan maden gümüştür. Devletin ekonomik durumuna paralel olarak sikke malzemelerinin de değiştiği gözlenmektedir. Osmanlı devletinin kuruluş döneminde ağırlıklı olarak gümüş sikkeler kestirilmiştir. Gümüşün yanında bakır sikkelerde basılmıştır; fakat Osmanlı Devleti'nde akçeler yoğun olarak kullanılan para birimi olmuştur. II. Mehmed dönemine kadar Osmanlı sikkelerinde değerli maden olarak sadece gümüş kullanılırken, İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı'da altın sikke basımına da başlanmıştır. 15. ve 16. yüzyıllarda altın sikkenin çoğalması ve Avrupa'yla gerçekleştirilen ticaret hacminin artmasından sonra gümüşün yanında altın sikkeler de vergi alımlarında ve hesaplamalarda kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlının son zamanlarında ise nikel malzemeden basılmış sikkeler de kullanıma dâhil edilmiştir. Sikkelerin maden içeriğine zaman zaman farklı nedenlerden dolayı müdahalelerde bulunulmuştur. Devletin ekonomik durumunun getirdiği zorunluluktan dolayı yapılan tağşişler ve sikkenin uzun süre piyasadaki dolaşımından kaynaklı yıpranmaları engellemek için sikkenin içine belli miktarlarda farklı madenler katılmıştır.

Osmanlı devleti yaptığı fetihlerle sınırlarını genişletmiş ve hüküm sürdüğü topraklarda sikke darp etme gereği duymuştur. Bundan dolayı Osmanlı Devleti başta İstanbul olmak üzere, Anadolu'da, Balkanlar'da, Kuzey Afrika bölgelerinde pek çok darphane kurarak bu darphanelerde sikke darp etmişlerdir. Osmanlı sikkeleri üzerinde 127 farklı darp merkezinin adı tespit edilmiştir. Katalogda incelenen sikkeler genel olarak İstanbul darphanelerinde darp edilmiştir. Sikkeler üzerinde İstanbul ismi Kostantiniyye (İstanbul), İslambol (İstanbul), Dar'ül Hilafet'ül Elaliye (İstanbul) gibi isimlerle sikke üzerine basılmıştır. İstanbul darplı sikkelerin yanı sıra Bursa, Amasya, Edirne, Ayasluk (İzmir), Serez (Yunanistan), Novar (Kosova), Novaberde (Kosova), Sidrekapsi (Yunanistan), Dımışk (Suriye), Haleb (Suriye), Cezayir ve Mısır darphanelerinde darp edilen sikke örnekleriyle de karşılaşılmıştır. I. Bayezid ve Emir Süleyman dönemlerine ait sikkeler üzerinde ise darp yeri bulunmamaktadır. Bazı örneklerin nerede darp edildikleri zamanla meydana gelen tahribattan dolayı okunamamaktadır. Ağırlıklı olarak İstanbul'da basılan sikkelerin kendi içerisinde farklı ağırlık ve boyutlarda üretildikleri anlaşılmaktadır.

Farklı madenlerden darp edilen Osmanlı sikkeleri üzerindeki asıl kompozisyonu yazı oluşturmaktadır. Ele alınan sikkelerde yazı karakteri olarak sülüs

hatlı yazı kullanılmıştır. Diğer sikke süslemeleri ise yazı etrafında şekillenmektedir. Yazımı ve zemin üzerine tatbiki kolaylığından ötürü sikkelerde sevilerek kullanılan sülüs yazı, eğrisel hatlarından dolayı da sikkelere estetik bir görünüm kazandırmıştır. Sülüs yazı karakterinin kullanıldığı sikkelerin ön yüzünde sultanın tuğrası ya da sultanın ve babasının isimleri, sultana ait sıfat ve unvanlar, arka yüzünde sultana övgü cümleleri, dört halife isimleri, dualar, anmalar, Kelime-i Tevhid gibi dini ibareler ve darp yerleri yazmaktadır. Ayrıca yazı, sikkelerde rakamlarla birlikte sultanın cülus senesi, sikkenin değerini ifade etmek için de kullanılmıştır. Sikkelerde yer alan yazılar genellikle 2, 3, 4 satır halinde oluşturulmuştur. Tek sıra halinde dairevi yazı kuşağı ile yazılmış örnekler de bulunmaktadır.

Tuğra yazının yanında en çok görülen kompozisyonlardan biridir. Hükümdarın mühür ve imzası anlamına gelen tuğralar, mimariden el sanatlarına, fermanlardan sikkelere kadar pek çok yerde bezeme unsuru olarak kullanılmıştır. Tuğralar başlangıçta basit çizgilerden oluşmaktaydı. Ancak zamanla hat sanatının gelişmesiyle tezyini bir önem kazanmıştır. Sikkeler üzerinde tuğra ilk defa Emir Süleyman'ın akçeleriyle görülmeye başlamıştır. Altın sikkelerde uygulanması ise II. Mustafa'nın eşrefilerine rastlamaktadır. Tuğra, Emir Süleyman dönemine kadar resmi evraklarda kullanıldığından, ilk tuğralı sikke örneklerinde tuğranın sikke yüzeyine yansıtılması zor olmuştur. Ancak darp tekniklerinin gelişmesiyle birlikte tuğra sikkelerde daha net ve zarif bir görünüm kazanmıştır. Katalogda Emir Süleyman, I. Ahmed, II. Süleyman, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid, V. Mehmed Reşad dönemlerine ait sikkeler üzerinde tuğra yer almaktadır. I. Bayezid, I. Mehmed, II. Murad, II. Mehmed, II. Bayezid, I. Selim (Yavuz), I. Süleyman (Kanuni), II. Selim, III. Murad, İbrahim ve II. Mustafa dönemlerine ait sikkelerde ise tuğra bulunmamaktadır.

Sikkelerin dikkat çeken özellikleri arasında hiç kuşkusuz üzerinde yer alan süslemeler gelmektedir. Sikkelerde kullanılan süslemeleri Türk sanatının öğeleri besliyor olsa da kompozisyonlarda asıl belirleyici unsur dini inanışlar olmuştur. İslamiyet öncesinde sıkça kullanılan figürsel öğeler İslam dininin tasvire bakış açısıyla geri plana atılmış, bunun yerine geometrik ve doğadan alınmış bitkisel formlar ön planda tutulmuştur. Amasya Müzesi'nde incelenen Osmanlı sikkelerinin tezyinat unsurları çeşitlilik arz etmekle birlikte sikkelerin ön ve arka yüzeylerini dolduracak şekilde uygulanmıştır. Bu süslemeler bitkisel, geometrik, figürlü ve

nesneli süslemeler olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Bitkisel süsleme motiflerinde gül, lale, papatya, palmet, kıvrık dal üzerinde üsluplaştırılmış çiçekler, natüralist tomurcuklar, buğday başağı ve defne dallarından meydana gelen motifler kullanılmıştır. Bu süslemelere bordürlerde, yazı kuşağı ve bordür aralarında, tuğranın sağında ve etrafında yer verilmiştir. Sikkelerde görülen diğer bir süsleme unsuru geometrik motiflerdir. Geometrik süslemeleri düz, inci dizileri, zencerek, testere dişi, örgü, düğüm, yıldız ve ay-yıldız bordürleri, tirfil, saadet düğümü, Mühr-i Süleyman motifleri, yatay ve dikey hatlarla oluşturulmuş silmeler meydana getirmiştir. Süslemeler bordürlerde, yazı kuşağı arasında, tuğra etrafında, harf aralarında ve sikkenin ana unsuru olarak merkezde yer almaktadır. Sikkelerdeki nesneli süslemeler kurdele, ok kesesi, ok ucu ile kandil motifleri olarak; figürlü süsleme ise incelenen sikkeler arasında tek bir örnekte leylek figürü ile karşımıza çıkmaktadır.

Sikkeler, eski çağlardan itibaren alışverişlerde ticaret aracı olmasının yanında dini geleneklerde, takılarda ve ev eşyalarında da kullanılmıştır. Müzelerde yer alan etnografik eserlerde Osmanlı sikkelerinin kolye, küpe, alınlık, tepelik, kemer, başlık, Mutfak Önlüğü, Fes Süsü, hamail (Tılsımlık), muskalık, broş, tespih, Köstek Sallaması gibi eşyalara tatbik edildiği görülmektedir. Katalogumuzda yer alan Osmanlı sikkeleri örneklerine bakıldığında sikkelere delik açıldığı ya da kulp takıldığı dikkati çekmektedir. Bu durum sikkelerin ödeme aracı olarak kullanılmalarının dışında farklı alanlarda da kullanıldığının bir göstergesidir.

Sonuç olarak, tarihi bir vesika olan ve karanlıkta kalmış pek çok konuya ışık tutan Osmanlı sikkelerinin incelenip bilim dünyasına kazandırılması araştırmamızın en önemli sebebini oluşturmaktadır. Tezimiz kapsamında Amasya Müzesi'nde bulunan Osmanlı Dönemi sikkeleri hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmıştır. Müze katalogu olmaktan ziyade, kronolojik olarak değişim ve gelişim çizgisinin kesintisiz olarak izlenebildiği Osmanlı sultanları adına basılmış sikkelerin malzeme, yazı, form ve süsleme unsurları incelenmiş, tipolojik açıdan sikkelerin tüm yönleriyle değerlendirilmesi yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda, müzedeki Osmanlı sikkeleri üzerinde yer alan unsurlardan yola çıkarak pek çok konu hakkında bilgi sahibi olunacağı tespit edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde basılan sikkelerin daha önce hüküm sürmüş beylik ve devletlerle etkileşim içinde oldukları, zaman içerisinde gerek siyasi gerekse teknolojik gelişmelerle kendi özgün sikkelerini bastırdıkları anlaşılmıştır. Bu bağlamda tezimizin başta sanat tarihi ve arkeoloji

olmak üzere tarih, coğrafya, iktisat, filoloji, etnografya vb. pek çok bilim dalına yardımcı olacağı düşüncesini taşımaktayız.

KAYNAKLAR

Acıoğlu, Nihal, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki İslami Dönem Sikkeler*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2020.

Açıkgöz, Ömer, "Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme", *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/12, 2010, ss. 371-392.

Aka, İsmail, "Timur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, ss. 173-177.

Akçaşar, Bilhan, "Haritalarla Türkiye'de Darphaneler", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 298-322.

Akdağ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi II (1453-1559)*, Cem Yayınevi, İstanbul 1995.

Aksan, Ali İhsan "Kütahya Arkeoloji Müzesi'ndeki Erken Osmanlı Dönemi Sikkeleri (I. Murad- II. Murad Dönemi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

Akyıldız, Ali, "Para", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007.

Al Hüseyin ve Şevket Kamil Akar, *Osmanlı Para Reformu*, C. 2, Türliye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları, İstanbul 2014.

Alkan, Halime, *Osmanlı Para Tarihinde Tağşiş,* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2014.

Alparslan, Ali, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi,* Yapı Kredi Yayınları, 5. bs., İstanbul 2016.

Alptekin, Coşkun, "Saltuklu Sikkeleri", *Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 13/1, 1985, ss. 293-296.

Altıer, Semiha, "Türk Kültüründe Leylek ve Osmanlı Sanatında İkonografisi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 9/23, 2022, ss. 125-165.

Altınsapan, Erol ve Ali Gerengi, "Eskişehir Karacahisar Kalesi Kazı Çalışmalarında Bulunan Bir Grup Sikke", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 58, 2017, ss. 1-9.

Altıntaş, Ahmet, "Selçuklu Türkiyesi'nde Para", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, ss. 386-392.

Amasya Müze ve Ören Yerleri, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, Amasya 2018.

Amasya Müzesi, Amasya Valiliği Kültür Yayınları, Amasya 2004.

Arık, Sezai, *Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bir Grup Anadolu Selçuklu Sikkeleri,* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2018.

Arslan Kalay, Hacer, "Kandil Motifinin Anadolu-Türk Mezar Taşları ve Dokumalar Üzerindeki Kullanımlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 25, 2020, ss. 13-26.

Arslan, Ömer, *Malatya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18. - 20. yy.)*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2021.

Artuk, İbrahim, *Kanuni Sultan Süleyman Adına Basılan Sikkeler,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1972.

_____, "Karesioğulları Adına Basılmış Olan İki Sikke", *Tarih Dergisi*, S. 33, 1982, ss. 283-290.

_____, "I. Murad'ın Sikkelerine Genel Bir Bakış 761-792 (1359-1389)", *Belleten*, 46/184, 1982, ss.787-793.

_____, "Adli Altın", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, ss. 389.

_____, "Cedid Eşrefi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 210-211.

_____, "Cedid İslambol", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 211.

_____, "Cedid Zencirikli", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 211.

_____, "Fındık Altını", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, ss. 27-28.

_____, "Gazi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, ss. 445.

_____, "Zer-i Mahbub", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 281-282.

_____, "Zolota", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 500-501.

Artuk, İbrahim ve Cevriye Artuk, *Fatih'in Sikke ve Madalyaları,* İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul 1946.

_____, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C.I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

_____, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*, C.II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

Arvas, Ehlinaz, *Candaroğulları Beyliği Sikkeleri,* Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak 2020.

_____, "Candaroğulları Beyliği'nin İktisadî Yapısına Genel Bir Bakış", *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi,* 3/2, 2020, ss. 491-499.

Atar, Abdulkadir, "XVIII. Asır Fetva Mecmuaları Işığında Osmanlı'da Tedavül Aracı Olarak Kullanılan Paralar", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 6/1, 2017, ss. 61-85.

Atlan, Sabahat, *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler (Antalya Bölgesinde Araştırmalar),* Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara 1976.

_____, *Grek Sikkeleri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993.

Aykut, Nezihi, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Tecdidleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, S. 13, 1987, ss.257-297.

_____, Türkiye *Selçuklu Sikkeleri I, I. Mesud'dan I. Keykubad'a Kadar (510-616/1116-1220)*, İstanbul 2000.

_____, "Osmanlı Sikkeleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 823- 841.

Balı, Hüseyin, *Yozgat Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2021.

Bandyan, Hussein Rafeeq Hasan, *Irak Ulusal ve Erbil Medeniyet Müzelerin'deki İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler,* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2019.

Barışta, H. Örcün, Türk Süsleme Sanatları, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, C. 1, 3. bs., Ankara 2015.

Bayartan, Mehmet, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Madenlerinin Coğrafi Dağılışı", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 10/1, 2008, ss. 137-155.

Baydar, Tuğba, *Bursa Uluumay Vakfı Osmanlı Halk Kıyafetleri ve Takıları Özel Koleksiyonu'nda Yer Alan Kemer, Kemer Tokaları, Başlık ve Tepelikler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2020.

Bayram, Emel, *Bilecik Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2021.

Bektaşoğlu, Mustafa, *Anadolu'da Türk İslâm Sanatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009.

Bölükbaşı, Ömerül Faruk, "Osmanlı Taşra Darphaneleri (1697-1758)", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi,* S. 29, 2013, ss. 27-76.

_____, "1788-1825 (Hicrî 1203-1240) Dönemine Ait Bir İcmâl Defterine Göre Darphanenin Maden Temin ve Sikke Darp Faaliyeti", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi,* 1/1, 2016, ss. 92-119.

Broome, Michael, *A Handbook of Islamıic Coins*, London 1985.

Broug, Eric, *İslam Sanatında Geometrik Desenler,* çev. Yasemin Darbaz Karaca, Klasik Yayınları, 2. bs., İstanbul 2016.

Can, Mine, "Türk İşleme Sanatında Gül Motifi", *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 4/6, 2019, ss. 51-61.

Christoph, Johann Hınrıchs, "İlhanlıların Anadolu'da Darbettikleri Sikkeler", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 108-121.

Coşkun, Metehan, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (16.yy-20.yy)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

Çağret, Hüseyin, *"Sultan II. Mahmud Döneminde Rûmî Altını Darbı (1816-1822)"* Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik 2018.

Çakmakoğlu Kuru, Alev, "Orta Cağ Anadolu Türk Mimarisinde Düğüm Motifi ve İkonografisi", *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 51, 2008, ss. 23-52.

Çam, Nusret, *İslâmda Sanat Sanatta İslâm*, Akçağ Yayınları, Ankara 2016.

Çavuş, İlhan, *Uşak Müzesinde Bulunan Pers Sikkeleri,* Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak 2019.

Çayırdağ, Mehmet, "Eretnalı Beyliğinin Paraları", *Belleten*, 64/240, 2000, ss. 435-452.

Çeken, Fahriye Nur, *Konya Etnografya Müzesindeki 19 ve 20. yy'a Ait Osmanlı Dönemi Takılarının İncelenmesi,* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016.

Çepnioğlu, Ömer, *Yoros Kalesi Kazılarında Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

Çetin, Kenan, "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'ya Görülen Değişiklikler", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 29 (Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı), 2006, ss.183-194.

Çetinkaya Karafakı, Filiz ve Çiğdem Çetinkaya, "Türk Süsleme Sanatında Gül'ün Kullanımı", *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/1, 2016, ss. 13-20.

Damalı, Atom, *150 devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.1, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.2, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.3, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.4, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.5, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi,* C.6, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C.7, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2013.

_____, Osmanlı Sikkeleri Tarihi, C.8, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

_____, *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*, C.9, Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

_____, *A'dan Z'ye Osmanlı Nümismatik El Kitabı,* Nilüfer Damalı Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı Yayınları, İstanbul 2014.

Danık, Sevda, "Osmanlı Devleti'nde 1704 Yılı Sikke Tashihi ve Fiyatlara Etkisi", *Journal of Universal History Studies*, 4/2, 2021, ss. 178-211.

Darphane Müzesi Osmanlı Madeni Paraları Kataloğu, T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 1985.

Demir, Ayşe, *Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18.yy-20 yy.)*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2019.

Demir, Ayşe ve Ercan Çalış, "Kars Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Bir Grup Sikkede Kullanılan Yazı ve Bezeme Öğeleri (18. yy-20. yy)", *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S. 8, 2021, ss. 57-82.

Demirel Gökalp, Zeliha, *Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri,* Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2009.

Demiriz, Yıldız, *İslam Sanatında Geometrik Süsleme*, 2. bs. İstanbul 2004.

Derman, Mustafa Uğur, "Padişah Tuğralarındaki Şekil İnkilâbına Dair Bazı Gerçekler", *Hat ve Tezhip Sanatı,* ed. Ali Rıza Özcan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, ss. 127-136.

Develi, Ömer, *Antik Çağ'da Sikke ve Sikke Birimleri*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü Yayınlanmamış Lisans Tezi, İzmir 2014.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle,* Aydın Kitabevi Yayınları Ankara 2011.

Dia, "Eşrefi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, ss. 477.

_____, "Gümüş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, ss. 270-271.

_____, "Mecidiye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, ss. 239.

Doğanay, Aziz, *Osmanlı Tezyinatı Klasik Devir İstanbul Hanedan Türbeleri (1522-1604),* İstanbul 2009.

Döşemetaş, Ömer, "Osmanlı Devleti'nde Avarız Vergisi: XVIII. Yüzyılın İkinci Çeyreğinde Kastamonu Örneği", *Akademik Matbuat Dergisi,* 3/2, 2019, ss. 25-48.

Dursun, Necla, "Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerinden Örnekler" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 5/22, 2012, ss. 391-403.

_____, "Safevî Şahı Hüseyin Mirza'nın Sikkeleri", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5/8, 2012, ss. 489-503.

_____, "Mardin Müzesi Sikke Kolleksiyonu Örneklerine Göre Abbâsî Sikkelerinde Yazı-Kompozisyon İlişkisi", *İstem Dergisi*, S. 24, 2014, ss. 157-177.

_____, "Mardin Müzesi Örnekleri Işığında Eyyûbi Sikkeleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* S. 42,1 (Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı), 2019, ss. 75-90.

Eagleton, Catherine ve Jonathan Williams, *Paranın Tarihi,* çev. Fadime Kâhya, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

Emanet, Celal, "Emeviler Döneminde Para", *Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi,* 7/ 13, 2014, ss. 251-269.

Ender, Celil, *Karesi, Saruhan, Aydın ve Menteşe Beylikleri Paraları*, İstanbul 2000.

Ender, Celil, vd., *Candaroğulları Beyliği (İsfendiyaroğulları Beyliği) Paraları Kataloğu,* İstanbul 2003.

Erdem, Ekrem, "Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz", *Bankacılar Dergisi,* S.56, 2006, ss.10-27.

Erdoğdu, Figen, vd., "Nümizmatikten Tarihe Katkı Sikkelerdeki Yapılara Harika Bir Örnek: İskenderiye Feneri", *Tarih Okulu Dergisi*, S. 10, 2011, ss. 87-99.

Erkoçoğlu, Fatih, "Abdülmelik B. Mervân'ın Para Reformu", *İstem Dergisi,* S. 8, 2006, ss. 171-186.

Eroğlu, İbrahim, *Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkesi,* Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2020.

Eron, Kamil ve Gültekin Teoman, "İnançoğlu Murad Arslan Bey'in Sikkeleri" *Anadolu Nümismatik Bülteni*, S.6, 2008, ss. 26-31.

Ersoy, Ayla, "Eyüp'teki Mezar Taşlarında Servi Kültü", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebligler (11-13 Mayıs 2001),* İstanbul 2002, s. 92-97.

Eyice, Semavi, "Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", *Anadolu,* S. 20, 1976, ss. 141-153.

Fidan, Murat, vd., "Dünden Bugüne Paranın Tarihi ve Türkiye'de Kâğıt Para Kullanımı", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/18, 2019, ss. 141-162.

Geçkinli, Emel, "Altın", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss. 17-35.

_____, "Tarih Boyunca Madeni Para Alaşımları", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 12-31.

Genç, Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi,* Ötüken Yayınları, İstanbul 2003.

Göde, Kemal, "Eretnaoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, ss. 295-296.

Gökyıldırım, Turan, "Eski Yunan- Roma- Bizans Sikkelerinde Dini Motif ve Semboller", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 50-77.

Gün, Recep, *Amasya ve Çevresindeki Mimari Eserlerde Yazı Kullanımı*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 1993.

Günay, Emre, *Mardin Müzesi'ndeki Eyyûbî Dönemi Sikkeleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2017.

Gündüz, Turan, "Safeviler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, ss. 451-457.

Güney, A. Zeynep ve A. Nihan Güney, *Osmanlı Süsleme Sanatı,* Ankara 1999.

Gürleyük, Koray, *Sivas Sikkeleri,* Sivas 2017.

Gürsoy, Gözde, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Kalpazanlığı (1808-1861)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

Halil Edhem, *Müze-i Hümâyûn Kadime-i İslâmiyye Kataloğu Kısm-ı Sadis -Meskûkât-ı Osmâniyye,* Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1334.

_____, *Âsârı Atika Müzesinde Meskûkât Koleksiyonları (Tarihçesi, Tasnifi ve Miktarı)*, çev. Gülseren Ceceli, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2009.

Hasan Ferid, *Osmanlı'da Para ve Finansal Kredi: Meskûkat,* C. I, haz. Mehmet Hakan Sağlam, İstanbul 2008.

Hizmetli, Mustafa, "Abbasiler Döneminde Para Basımı", *İstem Dergisi*, S. 15, 2010, ss. 79-110.

İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1993.

İsmail Galib, *Takvim-i Meskûkât-ı Osmâniyye,* İstanbul 1307.

İzmirlier, Yılmaz, *Hamidoğulları Beyliği Paraları*, Yazır Matbaası, İstanbul 1999.

_____, "Anadolu Selçuklu Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi,* ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 94-107.

Janeva, Gordana ve Sevil Bülbül, "Bregalnitsa Bölgesinde Bulunan Osmanlı Sikkeleri", *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 5, 2019, ss. 34-47.

Kabaklarlı, Necdet, *Mangır (1299-1808): Osmanlı İmparatorluğu Bakır Paraları*, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı, İstanbul 1998.

_____, "Ayasuluk ve Tire'de Darbedilen Yılan Figürlü Mangırlar", *Anadolu Nünismatik Bülteni,* S. 2, 2007, ss. 10-14.

_____, "Bursa'da Darpedilen Hayvan Figürlü Osmanlı Bakır Paraları", *Anadolu Nümismatik Bülteni*, S. 10, 2009, ss. 6-10.

_____, *"Mangır" Nakışlı Osmanlı Bakır Paraları (1299-1808)*, İstanbul 2020.

Kabaklarlı, Necdet ve Metin Erüreten, "Osmanlı Paralarında Ölçü ve Ayar", *Anadolu Nümismatik Bülteni,* S. 4, 2007, ss. 10-14.

_____, "Osmanlı Paralarında Ölçü ve Ayar", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 206-213.

Kaleli, Hüseyin, "Osmanlı Madeni Para Rejiminde Enflasyona Yol Açması Bakımından Tağşişler ve Sebepleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7/2, 2002, ss. 189-206.

Kalkan, Mustafa, "İslam Medeniyet Dairesi İçerisinde Sikkeler, Kullanımları ve Gelişim Seyirleri", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, 2019, ss. 83-112.

_____, "Ortaçağ Anadolu Devletlerine-Beyliklerine Ait Yeni Bulunan Numizmatik Materyaller", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5/1, 2020, ss. 90-160.

_____, "Türk Tarihinin Gelişim Seyri İçerisinde Unıque-Nadir Osmanlı Sikkelerinin Yeri ve Önemi", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi,* 2/4, 2020, ss. 339-372.

Kallek, Cengiz, "Miskal", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020, ss. 182-183.

_____, "Kırat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2022, ss. 437-438.

Kansoy, Umut, *Timur Döneminde Sikke Basma Faaliyeti*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

Karakök, Cahit, "Kdz. Ereğli Arkeoloji Müzesindeki Osmanlı Sikkeleri (1300 – 1730)", Çeşm-*i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E- Dergisi*, 1/2, 2014, ss. 33-95.

Karakurt, Bayram, *Efes Müzesi'ndeki İlhanlı Dönemi Sikkeleri*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2021.

Karaman, Kıvanç ve Şevket Pamuk, "Osmanlı Devleti ve Avrupa Devletlerinde Tağşişler ve Nedenleri (1326-1844)", *ODTÜ Gelişme Dergisi,* 43/1, 2016, ss. 229-256.

Karwiese, Stefan, *Antik Nümizmatiğe Giriş*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995.

Kaya, Hasan Mert, *İstanbul'un 100 Sikkesi,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

Kayhan, Hüseyin, "Eşrefoğulları Beyliği Sikkeleri ve Düşündürdükleri" *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu I: Eşrefoğulları Beyliği*, Konya, 1-13 Eylül 2014, ss. 305-337.

Keleş, Ali, *İslam'a Göre Para Kavramı (Tarihi, Tanımı ve Fonksiyonları),* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 1998.

Keş, Yusuf ve Burcu Fikriye Turgut, "Kültür ve Sanatın Yansıması Para Tasarımı "Osmanlı Son Dönem Kaimeleri ve Cumhuriyet'in İlk Emisyonları", *İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi*, 1/2, 2015, ss. 31-47.

Kılıç, Serkan, "Bizans Anonim Follisleri Üzerinde Görülen İslami Kontrmarklar", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 4/2, 2014, ss.179-189.

Kılınç, Ahmet, "Yıldırım Bayezid Han'ın Devlet Yönetimine Işık Tutan İki Osmanlıca Makale ve Tahlilleri" *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi,* S. 1, 2016, ss. 1-24.

Kocaer, Remzi, *Osmanlı Altınları,* İstanbul 1967.

Turan Koç, *İslâm Estetiği,* İsam Yayınları, İstanbul 2014.

Koçyiğit, Fazilet, "Osmanlı Mimarisinde Meydan Çeşmeleri", *Akdeniz Sanat Dergisi*, C. 13, Özel Ek Sayı, 2019, ss. 339-354.

Kofoğlu, Sait, "Eşrefoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, ss. 484-485.

Kol, Serkan, *Sultan II. Mahmud Döneminde Adlî Altını Darbı (1822-1827)*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik 2020.

Kolerkılıç, Ekrem, *Osmanlı İmparatorluğunda Para*, Ankara 1958.

Kortel Vulaş, Elif, *Geç Dönem Osmanlı Gümüş Sanatı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996.

Kucur, S. Sadi, "Türkiye Selçukluları Sikkelerinde Unvan, Lâkab ve Künyeler", *Birinci Uluslar arası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi*, Antalya, 25-28 Şubat 2013, ss. 361-368.

Kuşoğlu, Mehmet Zeki, "Hakkaklık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 15, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, ss. 204-205.

_____, *Tarihin Görgü Şahitleri Osmanlı Mühürleri,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2009.

Künker, Fritz Rudolf, "*The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil I,* Osnabrück.2011.

_____, "*The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil II,* Osnabrück 2012.

_____, "*The Sultan Collection An Old Private Collection of Ottoman Coins, Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil III,* Osnabrück 2013.

Mete, Zekai, *Bursa Darphane ve Rüsum-I İhzariye Mukata'ası Teftiş Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.

Mıynat, Ali, "Hamidoğulları Beyliği Sikkeleri (Karakteristik Özellikleri)", *Uluslar arası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu V-Hamidoğulları Beyliği Bildiriler (02-04 Kasım 2018, Isparta)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, ss. 447-459.

_____, "Ortaçağ İslâm Dünyasında Sıradışı Bir Para Birimi: Bakır Dirhemler", *Tarih Araştırmaları Dergisi,* 38/66, 2019, ss.192-207.

_____, "Türkleşme Sürecinde Kuzey-Doğu Anadolu'da ilk Sikke Basım Faaliyetleri: Bazı Nadir Saltuklu ve Mengücekli Sikkeleri Üzerine Değerlendirmeler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 34/2, 2019, ss. 667-686.

_____, "Yeni Bulgular Işığında İlk Danişmendli Sikkeleri ve Danişmendli Malatya Melikleri Tarafından Bastırılan Sikkeleri", *Uluslararası Malatya'nın Fethi ve Danişmendliler Sempozyumu,* İnönü Üniversitesi Yayınevi, Malatya 2020, ss. 138-162.

Morrısson, Celile, *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik Genel Bir Bakış*, çev. Zeynep Çizmeli Öğün, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002.

Mülayim, Selçuk, *Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1982.

_____, *Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999.

Mütekâid Miralay Ali Bey, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* V (30), İstanbul H. 1330, ss. 321-384.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (31), İstanbul H. 1330, ss. 439-448.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (32), İstanbul H. 1331, ss. 500-508.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (33), İstanbul H. 1331, ss.570-576.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (34), İstanbul H. 1331, ss. 630-640.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VI (35), İstanbul H. 1331, ss. 698-704.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (37), İstanbul H. 1332, ss. 60-64.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (38), İstanbul H. 1332, ss. 97-109.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (39), İstanbul H. 1332, ss. 150-160.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (41), İstanbul H. 1332, ss. 298-311.

_____, "İsimsiz ve Tarihsiz Sikkeler- Sade Nakışlı Sikkeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası,* VII (42), İstanbul H. 1332, ss.365-371.

Naskali, Esko ve Osman Özgüdenli, "Karakoyunlu ve Akkoyunlu Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 156-161.

Nefes, Eyüp, "Samsun/İlkadım Kökçüoğlu Mezarlığı'ndaYeni Bulunan Figürlü Mezar Taşları", *İstem*, S. 13, 2009, ss. 69-83.

Oğuz, Burhan, *Mezartaşında Simgeleşen İnançlar*, İstanbul 1983.

Okçu, Recep, vd., *Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2006.

Ölçer, Cüneyt, *Son Altı Osmanlı Padişahı Zamanında İstanbul'da Basılan Gümüş Paralar*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1966.

_____, *Yıldırım Bayezıd'ın Oğullarına Ait Akçe ve Mangırlar,* Yenilik Basımevi, İstanbul 1968.

_____, *Sultan Mahmud II Zamanında Darp Edilmiş Osmanlı Madeni Paraları*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970.

_____, *Nakışlı Osmanlı Mangırları*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1975.

_____, *Sultan Abdülmecid Devri Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1978.

_____, *Sultan Abdüzaziz Han Devri Osmanlı Madeni Paraları,* Yenilik Basımevi, İstanbul 1979.

_____, *Sultan Murad V ve Sultan Abdülhamid II Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1986.

_____, *Sultan Mehmet Reşad ve Sultan Mehmed Vahdeddin Dönemi Osmanlı Madeni Paraları*, İstanbul 1987.

_____, *Sultan Yavuz Selim Şah Bin Bayazıd Han Dönemi Osmanlı Sikkeleri*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1989.

Öney, Gönül, *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1988.

Özaydın, Abdülkerim, "Saltuklular", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 54-56.

Özcan, Ruhi, "Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* S.17, 2005, ss. 237-266.

Özcan, Seda, *Topkapı Sarayı Müzesi'nde Bulunan 17. Yüzyıl Padişah Kaftanlarının İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.

Özdemir, M. Tuncay, "Buldan (Denizli) Örneği Üzerinden Antik Çağ ve Günümüz Ölü Gömme Adetlerinin Karşılaştırılması", *Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı (23 – 26 Temmuz 2018),* ed. Elif Özer, Ankara 2019, ss. 269-288.

Özkasım, Hale ve Semra Ögel, "Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi", *İ.T.Ü. Dergisi,* 2/1, 2005, ss. 96-102.

Özkuyumcu, Nadir, "Tolunoğulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* C. 41, İstanbul 2012, ss. 233-236.

Özme, Adil, "Mengücekli Beyliği Sikkeleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, 13/1, 2004, ss. 95-105.

Öztel, Muharrem, "Osmanlı Para Piyasasında Tedavüldeki Kalp Sikkeler (1811-1919)", *Medeniyet Araştırmaları Dergisi,* 5/1, 2020, ss. 1-23.

Öztürk, Emin Emre, *15.- 17. yy. İznik Seramiklerinde Lale Motifinin Tasarım Özellikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.

Öztürk, Hüsnü ve Halûk Perk, "Anadolu Beylikleri ve Sikkeleri", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 94-107.

_____, *Alaiye Beyliği Sikkeleri,* Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul 2015.

Öztürk, Mustafa, "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, ss. 802-822.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.

_____, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.

_____, "Sikke", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.

Pakır, Fatmanur, *Amasya Arkeoloji Müzesinde Bulunan İşlemeli Peşkirlerin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlar*, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.

Paksoy, Günay, "Anadolu'da Altın ve Gümüşe vurulan Osmanlı Damgası", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 162-205.

Pala, İskender, "Mühr-i Süleyman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020, ss. 523-525.

Pamuk, Şevket, "Kuruş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, ss. 458-459.

_____, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 3. bs., İstanbul 2003.

_____, "Osmanlı İmparatorluğunda Para 1326-1914", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1600-1914),* C. 2, ed. Halil İnalcık ve Donald Quataert, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, ss. 1053-1094.

Parlar, Gündegül, "İlhanlılarda Sikke Formları", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 8, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 919-927.

_____, "Orta Çağ'da Anadolu'da Hüküm Süren Beyliklerin Sikkelerinin Karakteristik Özellikleri", *38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara, 10-15 Eylül 2007, ss. 2481-2490.

_____, "Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Sikkelerinde Görülen Geçme Motifleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, ss. 918-921.

_____, "Orta Çağ Figürlü Sikkelerinin Taşıdığı Anlamlara Bir Bakış", *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, S. 13, 2015, ss. 9-25.

Payaslı, Volkan, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Milli Kimliğin ve Ulus Devletin İnşasında Tarihin Görselleştirilmesi", *History Studies International Journal of History*, 10/9, 2018, ss. 245-273.

Pere, Nuri, *Osmanlılarda Madeni Paralar* (*Yapı ve Kredi Bankası Osmanlı Madeni Paraları Koleksiyonu)*, İstanbul 1968.

_____, "Osmanlılarda Bakır Paralar", *Türk Nümizmatik Bülteni*, S. 3, 2007, ss. 10-11.

Perk, Halûk ve Hüsnü Öztürk, *İlhanlı Hükümdarı Ebu Said Bahadır Han Adına Kesilmiş Olan Candaroğulları Beyliği Sikke Definesi*, Türk Nümismatik Derneği Yayınları, İstanbul 2003.

_____, "Candaroğulları Beyliği'ne Ait Bazı Sikkeler", *Sevgi Gönül Hatıra Sayısı,* haz. Halûk Perk ve Hüsnü Öztürk, Türk Nümismatik Derneği Yayınları, İstanbul 2005, ss. 136-146.

_____, *Anadolu Sikke Monografileri I*, Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul 2007.

Polat, Mustafa, *Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan XII. ve XV. Yüzyıllara Ait Beylikler Dönemi Sikkeleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2010.

Sağırkaya, Hümeyra, *Zeki Karaoğlu Özel Koleksiyonundan Ionıa Bölgesi Yunan ve Roma Dönemi Sikkeleri,* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016.

Sahillioğlu, Halil, *Kuruluşundan XVII. Asrın sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi Üzerine Bir Deneme,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1958.

_____, *Bir asırlık Osmanlı para tarihi 1640-1740*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul 1965.

_____, "Akçe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, ss. 224-227.

_____, "Altın", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, ss.532-539.

_____, "Darphane", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 501-505.

_____, "Dirhem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 368-371.

_____, "Esedi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 11, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, ss. 368-369.

_____, "Osmanlı Para Tarihinde Dünya Para ve Maden Hareketinin Yeri (1300-1750), "*Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss. 115- 132.

_____, "Darphane", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 214-221.

Saka, Erdem, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bakır Madenleri (1453-1789)", *Journal of Universal History Studies*, 2/2, 2019, ss. 223-238.

Saltanatın İki Yüzü Yazı ve Tuğra (Yapı Kredi Koleksiyonu Sergileri 4), haz. Şennur Şentürk ve Brian Johnson, İstanbul 1995.

Sarıcı, Şevki İhya, *Diyarbakır ve Mardin Müzelerindeki Hellenistik Dönem Sikkeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

Selçuk, Mülayim, *Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi,* Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999.

Sohrabıabad, Hamidreza, "Akkoyunluların Mezhepsel Eğilimleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, S. 18, 2018, ss. 203-224.

Sohrabıabad, Hamidreza ve Bülent Akın, "Tarihi Bulgular ve Hakîki'nin Bilinmeyen Şiirlerinden Hareketle Karakoyunluların Mezhebi Eğilimleri Üzerine Yeni Tespit ve Görüşler", *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, S. 19, 2019, ss. 179-224.

Süleyman Sûdi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmaniyye ve Ecnebiyye,* haz. İbrahim Artuk ve Cevriye Artuk, İstanbul 1982.

Sümer, Faruk, "Akkoyunlular", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* C. 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989, ss. 270-274.

_____, "Mengücüklüler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 29, Ankara 2004, ss. 138-142.

Şahin, Harun, "Osmanlı İktisadi Dünya Görüşünün Ana İlkeleri Çerçevesinde Klasik Dönem Osmanlı İktisat Politikasına Bakış", *Ekev Akademi Dergisi*, S. 61, 2015, ss. 393-402.

Tabakoğlu, Ahmet, "Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları", *Osmanlı Ansiklopedisi,* C. 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, ss. 17-31.

_____, "Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi" *Türkler Ansiklopedisi*, C. 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss. 653-694.

_____, "Ortadoğuda ve Osmanlılarda Altın Para", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss.79-108.

Taşkın, Ünal, *Osmanlı Devleti'nde Kullanılan Ölçü ve Tartı Birimleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005.

Tavukçu, Ali Yalçın ve Mesut Ceylan, "Tokat Müzesindeki Roma Dönemi Pontos Eyaleti Şehir Sikkeleri", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S. 37, 2016, ss. 60-87.

Tekin, Oğuz, *Eskiçağda Para, Antik Nümizmatiğe Giriş,* İstanbul 1984.

_____, *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar),* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1992.

_____, *Grek ve Roma Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* Aksoy Matbaacılık, İstanbul 1994.

_____, *Bizans Sikkeleri (Yapı Kredi Koleksiyonu),* İstanbul 1999.

_____, "Başlangıcından Türkiye Cumhuriyeti'ne Kadar Türk Devletlerinin Sikkeleri", *Türkler Ansiklopedisi*, C.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss.413-422.

_____, "Mangır", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, ss. 568.

_____, "Meskûkât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, ss.317-318.

_____, "Devletler, Hükümdarlar ve Sikkeleri", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Koleksiyonu)*, ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss. 167-278.

_____, "Eski Yunan, Roma ve Bizans Altın Sikkeleri", *Altının İktidarı İktidarın Altınları (Yapı Kredi Altın Sikke Koleksiyonu),* ed. Oğuz Tekin, Yapı Kredi Yayınları, 2005, ss. 39-67.

_____, "Sikke", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 37, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 179-184.

_____, *Konuşan Paralar (Tarih Boyunca Anadolu Kentleri ve Sikkeleri),* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

_____, "Lydia Krallığı'ndan Osmanlı İmparatorluğu'na Anadolu'da Sikke Darbı", *Anadolu'da Paranın Tarihi*, ed. Bülent Arı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları, Ankara 2011, ss. 32-49.

_____, *Tarih Boyunca İstanbul'da Sikke Darbı ve Sikkeler*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2012.

Teoman, Gültekin ve Betül Sağıt, "Karesi Beyliği Sikkeleri", *Uluslararası Bergama Sempozyumu*, İzmir, 07– 09 Nisan 2011, ss. 276- 287.

_____, "Sahillerin Sultanları ve Sikkeleri", *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu II: Menteşeoğulları Tarihi*, Muğla, 25-27 Nisan 2012, ss. 469-499.

Teoman, Betül ve Gültekin Teoman, "Germiyanoğulları Beyliği Sikkeleri", *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu III: Germiyanoğulları Beyliği,* Kütahya, 8-10 Mayıs 2014, ss. 169-200.

_____, ”Eşrefoğulları Beyliği Sikkeleri”, *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu I: Eşrefoğulları Beyliği*, Konya, 1-13 Eylül 2014, ss. 339- 360.

_____, “Malatya’da Basılmış Danişmendli ve Anadolu Selçuklu Sikkeleri”, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/1, 2016, ss. 49-67.

Teoman, Gültekin, *“Beylikler ve Erken Osmanlı Döneminde Anadolu’da Basılan Sikkeler Üzerinde Görülen Süslemeler (1300-1500)”*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.

_____, “Sahillerin Sultanı Ahmet Gazi’nin Nakışlı Mangırları”, *Anadolu Nünismatik Bülteni*, S. 6, 2008, ss. 10-12.

_____, “Batı Anadolu Beylik Mangırları”, *Birinci Uluslararası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi*, Antalya, 25-28 Şubat 2013, ss. 575-588.

Teoman, Betül, “Aydınoğulları Beyliği Darphanelerinde Basılan Sikkeler”, *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 1/1, 2018, ss. 119-135.

_____, “Konya Darplı Anadolu Selçuklu Sikkeleri”, *Konya Kitabı XVI*, ed. Prof. Dr. Abdulkadir Buluş ve Prof. Dr. Caner Arabacı, C. I, Konya, 2018, ss. 147-166.

Tızlak, Fahrettin, “Osmanlı Devleti’nde Madencilik”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, ss. 312-321.

Turan, Hayrunnisa, “Kudüs’teki Memlûk Türk Devleti Armaları (Renkler)”, *Belleten*, 83/298, 2019, ss. 887-912.

Turgut, Murat, “Roma Ticaret Hayatı ve Iconıum Sikkeleri” *Konya Kitabı XVI,* ed. Prof. Dr. Abdulkadir Buluş ve Prof. Dr. Caner Arabacı, C. I, Konya 2018, ss. 111- 122.

Tuzkaya, Emir, *Kırklareli Müzesi’ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri,* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2010.

Tüfekçioğlu, Abdülhamit, “Osmanlı Sanatının oluşumunda Yazı”, *Hat ve Tezhip Sanatı,* ed. Ali Rıza Özcan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009.

Tülay, Semih Ahmet, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2001.

Uğurluel, Murat, *Nümismatik Yazıları I,* Ankara 2008.

_____, *Nümismatik Yazıları II*, Gaziantep 2015.

Umur, Suha, *Osmanlı Padişah Tuğraları,* Cem Yayınevi, İstanbul 1980.

Uslu, Kaan , “Bir Kitap: Akçe”, *Anadolu Nümizmatik Bülteni*, S. 1, 2007, ss. 10.

_____, “III. Selim Dönemi Gümüş Paraları”,*Anadolu Nümismatik Bülteni,* S. 8, 2008, ss. 8-9.

Uslu, Kaan ve Yavuz Büyüktuncay, *Osmanlı İmparatorluğu Madeni Paraları 1839-1922 (AH 1255-1340)*, Osmanlı Nümismatik Kültür Yayını, İstanbul 2018.

Ustaoğlu, Züleyha, “Manisa Müzeleri Bizans Sikkeleri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/2, 2012, ss. 377-378.

Uykur, Ramazan, “Artuklu Türkmenlerinin Sikkelerinde Görülen İktidar ve Güç Sembolü Hükümdar Portreleri”, *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 59, 2011, ss. 169-198.

_____, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde Salâhaddîn Eyyûbî’ye Ait Nadir Bir Bakır Sikke”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*si, 37/37, 2018, ss. 112-124.

_____, "Salâhaddîn Yûsuf Bin Eyyûbî'nin Mardin Müzesi'nde Bulunan Sikkeleri", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/1, 2018, ss. 385-416.

Uzunaslan, Abdurrahman, "Kuruluşundan Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Amaseia", *Tarihi ve Stratejik Açıdan Amasya,* TDV Basımevi, Ankara 2020, ss. 19-27.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, "Gazi Orhan Beğin Hükümdar Olduğu Tarih ve İlk Sikkesi", *Belleten,* 9/34, 1945, ss. 207-211.

Ünal, Ceren, "Danişmendoğlu Melik Şemseddin İsmail Döneminde Basılmış Bir Bakır Sikke", *Tarih İncelemeleri* Dergisi", 26/2, 2011, ss. 507-526.

Ünalan Özdemir, Sibel, "Silifke Müzesi'ndeki Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Sikkeleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, 28/ 2, 2019, ss. 617-629.

Yalçın, Aydın, *Türkiye, İktisat Tarihi*, Ankara 1979.

Yalçıner, Fırat, *Camihöyük Helenistik – Roma Dönemi Nekropolü,* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

Yaşayanlar, İsmail, "Devlet, Arkeoloji ve Âsâr-ı Atîka: Bir Vilayet Müzeciliği Örneği Olarak Müze-i Hümâyûn Bursa Şubesi", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19/35, 2018, ss. 555-585.

Yavuz, Erhan, *XVI. ve XVII. Yüzyıl Osmanlı Ekonomisinin Finansmanında Vakıfların Rolü*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

Yıldırım, Mustafa ve Ali Akyıldız, "Konya Müzesi Envanterinde Kayıtlı İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han Dönemine Ait Sikkelerden Örnekler", *İstem Dergisi*, S. 29, 2017, ss. 61-78.

Yıldırım, Mustafa ve Ali Tekin, "Side Müzesi'ndeki Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkeleri: II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alâeddin Keykubad Dönemi", *İstem Dergisi*, S. 31, 2018, ss. 47-67.

Yılmaz, Aliye, *İznik Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 2019.

_____, "Osmanlı Sikkelerindeki Değer Değişiminin Topluma Yansımaları", *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. 14, 2021, ss. 173-180.

Yılmaz, Hakan, "Osman Gâzî'nin 700/1300-1301'de Yenişehir'de Bastırdığı Üçüncü Sikkesi", *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi,* C.4, 2019, ss. 81-120.

Yılmaz, Mustafa, *Ortaçağ'da Denizli (Selçuklu ve İnançoğulları Dönemi*), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2010.

Yılmaz, Rabia, *Mardin Müzesi Karakoyunlu Sikkeleri Kataloğu (752-874 / 1351-1469)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

Yırıkoğulları, Fethi Furkan, *Bursa Kent Müzesi'ndeki Osmanlı Kuruluş Devri Sikkelerinin Kataloğu ve Değerlendirmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.

Youssouf, Dına Ashraf Fawzy Ahmed, *Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki Kanuni Süleyman Dönemi Sikkeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.

Yuka, Ahmet, *Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bizans Sikkeleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2012.

Yücel, Erdem, "Müze", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* C. 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, ss. 240-243.

Yücel, Muhammet, *Erken Dönem Sasani Tarihi ve Sikkeleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

Yükçü, Süleyman ve Gülşah Atağan, "Ortadoğu'da Zaman Tünelinde Ticaret", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi,* S. 1, 2011, ss. 86-109.

Yükçü, Süleyman ve Seçkin Gönen, "Anadolu'da İlk Paranın Ayar ve Alaşımı", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.7, 2014, ss. 28-48.

Yükler, Orhan, *İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Hellenistik Dönem Sikkeleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018.

Yürük, Semih, "Osmanlı Devletinde Surre", *Anadolu Nümizmatik Bülteni*, S. 3, 2007, ss. 5-7.

Züber, Hüsnü, *Türk Süsleme Sanatı,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1971.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://inandedektor.com/u/22019-lidya-krallari-antik-paralari.html/, (13.10.2021).

Betül Sağıt Teoman ve Gültekin Teoman, "Karamanoğulları Sikkelerine Genel Bir Bakış", https://www.academia.edu/38068954/Karamanogullari_Sikkelerine_Genel_Bir_Bakis (29.03.2021).

Güneş Caneb, "Nikel", http://www.mining.org.tr/tr/download/article-file/377579 (22.07.2021).

https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-gumus-gelin-doslugu-gici-gici.html, (14.06.2022).

https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-penezlerle-suslu-fes-susu.html, (14.06.2022).

https://www.gittigidiyor.com/antika-sanat/osmanli-tugrali-ve-sah-damgali-52-gram-gumus kostek_pdp_798928145?_sgm_campaign=scn_7f87b180014b6000&_sgm_source=798928145&_sgm_action=click?rcp_action=rcpProductClicked, (14.06.2022).

https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-telkari-iscilikli-gumus-tesbih-puskulu.html, (14.06.2022).

https://www.bayrakmuzayede.com/osmanli-donemi-uzeri-osmanli-paralariyla-suslu-onluk-futa-yaglik.html, (16.06.2022).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Mang%C4%B1r, (17.10.2022).

https://antiksikkelernumizmatik.com/konu/pontus-krallari-antik-sikkeleri.521/, (18.10.2022).

Hakan Yılmaz, "Osman Gazi'nin Bastırdığı Bastırdığı Sikkeler ve Ona Atfedilen Yeni Bir Sikke Hakkında", https://www.academia.edu/63310521/_Osman_G%C3%A2z%C3%AE_nin_Bast%C4%B1rd%C4%B1%C4%9F%C4%B1_Sikkeler_ve_Ona_Atfedilen_Yeni_Bir_Sikke_Hakk%C4%B1nda_1,(18.11.2022)

EKLER

Katalogda Yer Alan Sikkeler Hakkında Genel Bilgiler

Katalog No	Envanter No	Sultan	Saltanat Tarihi	Darp Yeri	Darp Tarihi	Malzemesi	Birimi	Tuğra
1	72-14-51	I.BAYEZİD	H.792-804 (M.1389-1402)	Yok	H.792 (M.1389)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
2	72-14-53	I.BAYEZİD	H.792-804 (M.1389-1402)	Yok	H.792 (M.1389)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
3	72-14-54	I.BAYEZİD	H.792-804 (M.1389-1402)	Yok	H.792 (M.1389)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
4	76-23-20	I.BAYEZİD	H.792-804 (M.1389-1402)	Yok	H.792 (M.1389)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
5	72-14-55	EMİR SÜLEYMAN	H.805-813 (M.1403-1411)	Yok	H.806 (M.1404)	Gümüş	Akçe	Tuğralı
6	72-12-1	I. MEHMED (ÇELEBİ)	H.816-824 (M.1413-1421)	Okunmuyor	H.810 (M.1410)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
7	S.2013-18	I. MEHMED (ÇELEBİ)	H.816-824 (M.1413-1421)	Serez	H.822 (M.1419)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
8	73-9-50	I. MEHMED (ÇELEBİ)	H.816-824 (M.1413-1421)	Okunmuyor	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
9	S.2010-149	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Bursa	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
10	S.2020-74	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Bursa	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
11	S.2020-78	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Bursa	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
12	73-20-30	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Bursa	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
13	S.2010-168	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Amasya	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
14	S.2020-75	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Edirne	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
15	S.2020-77	II. MURAD	H.824-48/ 849-55 (M.1421-44/ 1445-51)	Ayasluk	H.834 (M.1430)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız

16	72-14-49	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Edirne	H.848 (M.1444)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
17	72-14-50	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Edirne	H.848 (M.1444)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
18	73-20-33	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Serez	H.848 (M.1444)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
19	73-9-47	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Amasya	H.855 (M.1451)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
20	73-9-44	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Amasya	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
21	67-10-3	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Edirne	H.865 (M.1461)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
22	73-9-33	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Edirne	H.865 (M.1461)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
23	A74-16-129	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Edirne	H.865 (M.1461)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
24	73-9-41	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Kostantiniyye	H.865 (M.1461)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
25	73-9-39	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Novar	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
26	68-14-44	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Novar	H.865 (M.1461)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
27	S.2020-76	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Kostantiniyye	H.875 (M.1470)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
28	67-10-4	II. MEHMED (FATİH)	H.848/49-855/886 (M.1444/45-1451/81)	Kostantiniyye	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
29	76-36-21	II. BAYEZİD	H.886-918 (M.1481-1512)	Edirne	H.886 (M.1481)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
30	76-36-23	II. BAYEZİD	H.886-918 (M.1481-1512)	Kostantiniyye	H.886 (M.1481)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
31	S.2020-79	II. BAYEZİD	H.886-918 (M.1481-1512)	Novar	H.886 (M.1481)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
32	76-36-29	II. BAYEZİD	H.886-918 (M.1481-1512)	Novar	H.886 (M.1481)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
33	76-36-11	II. BAYEZİD	H.886-918 (M.1481-1512)	Novar	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
34	S.2020-80	I. SELİM (YAVUZ)	H.918-926 (M.1512-1520)	Kostantiniyye	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız

35	73-21-9	I.SÜLEYMAN (KANUNİ)	H.926-974 (M.1520-1566)	Amasya	H.926 (M.1520)	Altın	Sultani	Tuğrasız
36	73-21-5	I.SÜLEYMAN (KANUNİ)	H.926-974 (M.1520-1566)	Kostantiniyye	H.926 (M.1520)	Altın	Sultani	Tuğrasız
37	73-21-20	I.SÜLEYMAN (KANUNİ)	H.926-974 (M.1520-1566)	Sidrekapsi	H.926 (M.1520)	Altın	Sultani	Tuğrasız
38	72-10-17	I.SÜLEYMAN (KANUNİ)	H.926-974 (M.1520-1566)	Dımışk	Okunmuyor	Altın	Sultani	Tuğrasız
39	S.96-1-99	I.SÜLEYMAN (KANUNİ)	H.926-974 (M.1520-1566)	Sidrekapsi	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
40	S.91-3-9	II. SELİM (SARI)	H.974-982 (M.1566-1574)	Cezayir ?	Okunmuyor	Altın	Sultani	Tuğrasız
41	S.96-1-92	II. SELİM (SARI)	H.974-982 (M.1566-1574)	Sidrekapsi	H.974 (M.1566)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
42	S.2020-4	III. MURAD	H.982-1003 (M.1574-1595)	Okunmuyor	Okunmuyor	Altın	Sultani	Tuğrasız
43	73-9-28	III. MURAD	H.982-1003 (M.1574-1595)	Haleb	H.982 (M.1574)	Gümüş	Dirhem	Tuğrasız
44	S.96-1-103	III. MURAD	H.982-1003 (M.1574-1595)	Novaberde	Okunmuyor	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
45	A74-4-5	I. AHMED	H.1012-1026 (M.1603-1617)	Mısır	H.1012 (M.1603)	Altın	Sultani	Tuğrasız
46	76-18-1	I. AHMED	H.1012-1026 (M.1603-1617)	Dımışk	H.1012 (M.1603)	Altın	Sultani	Tuğrasız
47	S.75-12-13	I. AHMED	H.1012-1026 (M.1603-1617)	Haleb	Okunmuyor	Gümüş	Dirhem	Tuğralı
48	S.75-12-18	I. AHMED	H.1012-1026 (M.1603-1617)	Haleb	H.1012 (M.1603)	Gümüş	Dirhem	Tuğralı
49	77-6-1-540	İBRAHİM	H.1049-1058 (M.1640-1648)	Kostantiniyye	H.1049 (M.1640)	Gümüş	Akçe	Tuğrasız
50	S.2008-22	II. SÜLEYMAN	H.1099-1102 (M.1687-1691)	Kostantiniyye	H.1099 (M.1687)	Bakır	Mangır	Tuğralı
51	73-7-46	II. SÜLEYMAN	H.1099-1102 (M.1687-1691)	Kostantiniyye	H.1099 (M.1687)	Bakır	Mangır	Tuğralı
52	74-34-4	II. SÜLEYMAN	H.1099-1102 (M.1687-1691)	Kostantiniyye	H.1099 (M.1687)	Bakır	Mangır	Tuğralı
53	68-4-2	II. SÜLEYMAN	H.1099-1102 (M.1687-1691)	Kostantiniyye	Okunmuyor	Bakır	Mangır	Tuğralı
54	78-23-25	II. MUSTAFA	H.1106-1115 (M.1695-1703)	Kostantiniyye	H.1106 (M.1695)	Gümüş	Zolota	Tuğrasız
55	78-23-43	II. MUSTAFA	H.1106-1115 (M.1695-1703)	Kostantiniyye	H.1106 (M.1695)	Gümüş	Kuruş	Tuğrasız
56	78-23-15	II. MUSTAFA	H.1106-1115 (M.1695-1703)	Okunmuyor	Okunmuyor	Gümüş	Kuruş	Tuğrasız
57	78-23-21	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Zolota	Tuğrasız

58	S.76-14-1	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Zolota	Tuğrasız
59	78-5-2057	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Yarım Zolota	Tuğrasız
60	67-7-1	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Yarım Kuruş	Tuğralı
61	S.2013-4	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Kuruş (Onluk)	Tuğralı
62	78-5-1039	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Para	Tuğrasız
63	S.2020-83	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	İslambol	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Para	Tuğralı
64	78-5-1025	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Kostantiniyye	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Para	Tuğralı
65	74-43-1	III. AHMED	H.1115-1143 (M.1703-1730)	Mısır	H.1115 (M.1703)	Gümüş	Para	Tuğralı
66	S.91-3-8	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	İslambol	H.1143 (M.1730)	Altın	Zer-i Mahbub	Tuğralı
67	74-45-1	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	İslambol	H.1143 (M.1730)	Altın	Zer-i Mahbub	Tuğralı
68	73-9-1	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	Mısır	H.1143 (M.1730)	Altın	Zer-i Mahbub	Tuğralı
69	72-8-1	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	Kostantaniyye	H.1143 (M.1730)	Gümüş	Kuruş (Yirmilik)	Tuğralı
70	67-7-3	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	Kostantiniyye	Okunmuyor	Gümüş	Beşlik	Tuğralı
71	S.91-3-5	I. MAHMUD	H.1143-1168 (M.1730-1754)	Kostantaniyye	H.1143 (M.1730)	Gümüş	Kuruş	Tuğralı
72	66-2-30	III. MUSTAFA	H.1171-1187 (M.1757-1774)	İslambol	H.1180 (M.1766)	Altın	Zer-i Mahbub	Tuğralı
73	73-9-51	III. MUSTAFA	H.1171-1187 (M.1757-1774)	İslambol	H.1180 (M.1766)	Gümüş	Çifte Zolota	Tuğrasız
74	71-3-1	III. MUSTAFA	H.1171-1187 (M.1757-1774)	İslambol	H. 1179 (M.1765)	Gümüş	Kuruş (Onluk)	Tuğralı
75	S.75-11-3	III. MUSTAFA	H.1171-1187 (M.1757-1774)	İslambol	H.1174 (M.1760)	Gümüş	Kuruş	Tuğralı
76	S.90-5-6	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Mısır	H.1188 (M.1775)	Altın	Zer-i Mahbub (Yarım)	Tuğralı
77	S.2015-1	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1196 (M.1782)	Gümüş	Çifte Zolota	Tuğrasız
78	71-7-1	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1201 (M.1787)	Gümüş	Çifte Zolota	Tuğrasız
79	46-5-1	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1195 (M.1781)	Gümüş	On Para	Tuğralı
80	70-7-25	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1200 (M.1786)	Gümüş	Beş Para	Tuğralı
81	68-14-31	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1188 (M.1775)	Gümüş	Beş Para	Tuğralı

82	76-15-59	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1191 (M.1778)	Gümüş	Para	Tuğralı
83	46-1-3	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Kostantaniyye	H.1197 (M.1783)	Gümüş	Para	Tuğralı
84	77-13-44	I. ABDÜLHAMİD	H.1187-1203 (M.1774-1789)	Mısır	H.1195 (M.1781)	Gümüş	Para	Tuğralı
85	S.2020-5	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1219 (M.1804)	Altın	Zer-i Mahbub	Tuğralı
86	A74-4-2	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1222 (M.1807)	Altın	Fındık	Tuğralı
87	77-13-2	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1219 (M.1804)	Gümüş	Yüzlük	Tuğralı
88	71-20-5	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1216 (M.1801)	Gümüş	Onluk	Tuğralı
89	71-1-6	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1217 (M.1802)	Gümüş	Beşlik	Tuğralı
90	68-1-1	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1218 (M.1803)	Bakır	Büyük Kıt'ada	Tuğralı
91	81-10-99	III. SELİM	H.1203-1222 (M.1789-1807)	İslambol	H.1204 (M.1790)	Bakır	Büyük Kıt'ada	Tuğralı
92	S.2020-9	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1250 (M.1834)	Altın	Cedid Mahmudiye	Tuğralı
93	72-2-2	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1251 (M.1835)	Altın	Cedid Mahmudiye	Tuğralı
94	72-2-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1252 (M.1839)	Altın	Cedid Mahmudiye	Tuğralı
95	S.89-8-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1242 (M.1826)	Altın	Cedid Adli	Tuğralı
96	71-19-2	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1247 (M.1831)	Altın	Hayriye Altını (Tek)	Tuğralı
97	S.89-8-3	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1245 (M.1829)	Altın	Hayriye Altını (Tek)	Tuğralı
98	72-11-2	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Dari'l-Hilâfeti'l-aliyye	H.1239 (M.1823)	Altın	Dar'ülhilafe (Çeyrek)	Tuğralı
99	78-3-6	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1226 (M.1811)	Altın	Fındık (Çeyrek)	Tuğralı
100	S.2007-32	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1236 (M.1821)	Altın	Fındık (Çeyrek)	Tuğralı
101	66-2-31	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1244 (M.1828)	Gümüş	Yeni Kuruş	Tuğralı
102	31-4-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1249 (M.1833)	Gümüş	Altılık	Tuğralı
103	79-2-6	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1251 (M.1835)	Gümüş	Altılık	Tuğralı

104	78-20-29	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1251 (M.1835)	Gümüş	Altılık	Tuğralı
105	66-2-28	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1252 (M.1836)	Gümüş	Altılık	Tuğralı
106	73-7-40	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1247 (M.1831)	Bakır	Karabeşlik	Tuğralı
107	50-1-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1247 (M.1831)	Gümüş	Kuruş	Tuğralı
108	66-1-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1250 (M.1834)	Gümüş	Yirmi Para	Tuğralı
109	65-2-6	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1252 (M.1836)	Gümüş	Yirmi Para	Tuğralı
110	A74-16-189	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1255 (M.1839)	Bakır	Karabeşlik	Tuğralı
111	68-14-5	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1249 (M.1833)	Gümüş	Cedid Beşlik	Tuğralı
112	66-2-27	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1249 (M.1833)	Bakır	Karabeşlik	Tuğralı
113	73-9-53	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1244 (M.1828)	Gümüş	Çifte Zolota	Tuğrasız
114	66-2-32	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1240 (M.1824)	Gümüş	Zolota	Tuğrasız
115	77-13-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1226 (M.1811)	Gümüş	Cihadiye	Tuğralı
116	68-14-50	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1230 (M.1815)	Gümüş	On Para	Tuğralı
117	50-3-1	II. MAHMUD	H.1223-1255 (M.1808-1839)	Kostantaniyye	H.1231 (M.1816)	Gümüş	On Para	Tuğralı
118	70-7-15	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1261 (M.1845)	Gümüş	Mecidiye	Tuğralı
119	S.94-2-5	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1257 (M.1841)	Gümüş	Altmış Para	Tuğralı
120	70-7-24	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1259 (M.1843)	Gümüş	Altmış Para	Tuğralı
121	A74-16-149	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1259 (M.1843)	Gümüş	Altmış Para	Tuğralı
122	79-4-595	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1258 (M.1842)	Gümüş	Yirmi Para	Tuğralı
123	69-3-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1274 (M.1857)	Bakır	Kırk Para	Tuğralı
124	67-8-9	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1274 (M.1857)	Bakır	Kırk Para	Tuğralı
125	34-6-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1274 (M.1857)	Bakır	Kırk Para	Tuğralı
126	34-4-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1277 (M.1860)	Bakır	Kırk Para	Tuğralı
127	65-2-4	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1275 (M.1858)	Bakır	Yirmi Para	Tuğralı
128	74-36-26	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1272 (M.1855)	Bakır	On Para	Tuğralı

129	68-14-18	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1275 (M.1858)	Bakır	On Para	Tuğralı
130	34-8-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1276 (M.1859)	Bakır	On Para	Tuğralı
131	64-2-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1265 (M.1849)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
132	S.76-12-67	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1274 (M.1857)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
133	79-4-681	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Kostantaniyye	H.1276 (M.1859)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
134	68-4-1	ABDÜLMECİD	H.1255-1277 (M.1839-1861)	Mısır	H.1261 (M.1845)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
135	68-1-2	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	Yirmi Para	Tuğralı
136	77-9-12	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	Yirmi Para	Tuğralı
137	34-15-1	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1278 (M.1862)	Bakır	On Para	Tuğralı
138	73-7-43	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	On Para	Tuğralı
139	S.76-1-15	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	On Para	Tuğralı
140	74-36-25	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	On Para	Tuğralı
141	68-14-43	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
142	34-16-1	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Kostantiniyye	H.1281 (M.1864)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
143	34-12-1	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Mısır	H.1280 (M.1863)	Bakır	Yirmi Para	Tuğralı
144	S.75-2-2	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Mısır	H.1281 (M.1864)	Bakır	Yirmi Para	Tuğralı
145	68-1-4	ABDÜLAZİZ	H.1277-1293 (M.1861-1876)	Mısır	H.1281 (M.1864)	Bakır	On Para	Tuğralı
146	71-16-4	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1325 (M.1907)	Altın	Ziynet Altını (Elli Kuruş)	Tuğralı
147	S.75-13-5	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1295 (M.1878)	Gümüş	Mecidiye (Yirmi Kuruş)	Tuğralı
148	70-7-23	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1296 (M.1879)	Gümüş	Mecidiye (Yirmi Kuruş)	Tuğralı
149	S.76-3-10	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1310 (M.1892)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
150	71-20-7	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1325 (M.1907)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
151	78-8-11	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1325 (M.1907)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı

152	S.76-3-9	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1326 (M.1908)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
153	73-15-2	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1304 (M.1886)	Gümüş	İki Kuruş	Tuğralı
154	70-7-28	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1310 (M.1892)	Gümüş	İki Kuruş	Tuğralı
155	50-2-1	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Mısır	H.1303 (M.1886)	Gümüş	İki Kuruş	Tuğralı
156	70-7-30	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1322 (M.1904)	Gümüş	Bir Kuruş	Tuğralı
157	76-32-38	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1322 (M.1904)	Gümüş	Bir Kuruş	Tuğralı
158	79-4-663	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1320 (M.1902)	Bakır	On Para	Tuğralı
159	A74-16-199	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1320 (M.1902)	Bakır	On Para	Tuğralı
160	34-17-1	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1323 (M.1905)	Bakır	On Para	Tuğralı
161	34-18-1	II. ABDÜLHAMİD	H.1293-1327 (M.1876-1909)	Kostantiniyye	H.1320 (M.1902)	Bakır	Beş Para	Tuğralı
162	75-26-4	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1335 (M.1917)	Gümüş	Mecidiye (Yirmi Kuruş)	Tuğralı
163	78-8-25	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1328 (M.1910)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
164	78-8-27	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1330 (M.1912)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
165	78-8-46	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1330 (M.1912)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
166	S.75-13-16	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
167	71-20-6	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
168	A74-16-156	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Gümüş	Beş Kuruş	Tuğralı
169	70-7-33	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1329 (M.1911)	Gümüş	Bir Kuruş	Tuğralı
170	70-7-32	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1328 (M.1910)	Gümüş	İki Kuruş	Tuğralı
171	77-18-3	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Nikel	Kırk Para	Tuğralı

172	35-2-1	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1332 (M.1914)	Nikel	Kırk Para	Tuğralı
173	76-24-17	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1335 (M.1917)	Nikel	Kırk Para	Tuğralı
174	A74-16-159	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1330 (M.1912)	Nikel	Yirmi Para	Tuğralı
175	77-9-90	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1332 (M.1914)	Nikel	Yirmi Para	Tuğralı
176	77-9-91	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1332 (M.1914)	Nikel	On Para	Tuğralı
177	73-14-2	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Nikel	Beş Para	Tuğralı
178	77-9-93	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1331 (M.1913)	Nikel	Beş Para	Tuğralı
179	36-1-1	V. MEHMET REŞAD	H.1327-1336 (M.1909-1918)	Kostantiniyye	H.1332 (M.1914)	Nikel	Beş Para	Tuğralı
180	73-4-1	Yok	Yok	Bursa ?	Yok	Bakır	Mangır	Tuğrasız
181	A74-16-135	Yok	Yok	Bursa ?	Yok	Bakır	Mangır	Tuğrasız

ÖZ GEÇMİŞ

Zeynep KEMALOĞLU, Amasya Suluova Lisesi'ni bitirdikten sonra Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nü kazandı ve bu kurumdan 2011 tarihinde mezun oldu. 2017 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans programını bitirdi. 2013-2016 tarihleri arasında Kayseri Özel Doğa Okullarında görsel sanatlar öğretmeni olarak görev yapan Zeynep KEMALOĞLU, orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları Sanat ve mimaridir.

İletişim Bilgileri

ORCID ID

e-mail:

Yayınlar:

1. Kemaloğlu, Zeynep, "Anadolu'da Kalem İşi Süslemeye Bir Örnek: Amasya Taşova Aşağı Baraklı (Özbaraklı) Camii Mihrabı", *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 10 /28, 2022, ss. 147-165.

2. Kemaloğlu, Zeynep, "Merzifon Cami ve Mescit Mihraplarında Tezyinat Unsurları", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8/4, 2021, ss.1853-1883.